การสื่อสาร และ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

นายสรัญพัฒน์ ตันสุขเกษม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ภาควิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6234-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE COMMUNICATION AND CULTURAL CHANGE OF UBON RATCHATHANI 'S CANDLE FESTIVAL

Mr Sarunpat Tunsookasem

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication
Department of Public Relations
Faculty of Communication Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2004

ISBN 974-17-6234-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสื่อสาร และ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
โดย	นายสรัญพัฒน์ ตันสุขเกษม
สาขาวิชา	นิเทศศาสตรพัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาต สถาปิตานนท์)

สรัญพัฒน์ ตันสุขเกษม : การสื่อสาร และ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี. (THE COMMUNICATION AND CULTURAL CHANGE OF UBON RATCHATHANI 'S CANDLE FESTIVAL)อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต, 227 หน้า. ISBN 974-17-6234-8

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง และ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มเป้าหมายภายในจังหวัดอุบลราชธานีที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีทั้งในอดีต และ ปัจจุบัน และความแตกต่างของวัฒนธรรมดังกล่าวทั้งสองยุค เพื่อศึกษาหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีทั้งในช่วงอดีต และ ปัจจุบัน เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต แบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงสมัยก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ซึ่งวัฒนธรรมของงานประเพณีมีรูปแบบเป็นประเพณีดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นทุกๆด้าน วัตถุประสงค์ของการจัดงานเนื่องจากเป็นหลักปฏิบัติของ ฮีต 12 คอง 14 และ เพื่อหวังผลที่ได้จากการถวายเทียนพรรษา ผู้ที่มีบทบาท คือ ประชาชนท้องถิ่น และวัด ต่อมา ช่วงสมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี วัตถุประสงค์ของการจัดงานเป็นไปเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออีกรูปแบบหนึ่งในการปกครองเมือง ผู้ที่มีบทบาทในการจัดงานประเพณีได้แก่ หน่วยงานปกครองท้องถิ่นในขณะนั้น ส่วนวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยว ผู้ที่เป็นแกนนำในการจัดงานยังคงเป็นหน่วยงานปกครองระดับจังหวัดที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆ

ในส่วนของหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา นั้น ช่วงสมัยก่อนที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ได้แก่ สถาบันครอบครัว คือ บ้าน และ สถาบันทางพุทธศาสนา คือ วัด โดยที่สถาบันครอบครัวใช้รูปแบบวิธีการนำเสนอผ่านทางวัจนะภาษา และ การนำลูกหลานในครอบครัวลงมือปฏิบัติวัฒนธรรมด้วยตัวเอง สถาบันทางพุทธศาสนานั้นใช้วิธีการนำเสนอโดยการเทศนาผ่านทางพุทธชาดก ในช่วงสมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานีนั้น หน่วยงานที่มีบทบาทได้แก่ หน่วยงานปกครองท้องถิ่น โดยผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด ได้แก่ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ รูปแบบการนำเสนอผ่านทางตัวแทนของทางคุ้มวัด และ ให้ตัวแทนเหล่านั้นนำรายละเอียดไปเผยแพร่ต่อยังชุมชนโดยรอบบริเวณวัดของตน และ ในยุคปัจจุบัน หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีได้แก่คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ : สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี และ คณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัด : สำนักงานเทศบาลนครเมืองอุบลราชธานี คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์มีวิธีการนำเสนอโดยมีการนำเสนอก่อนล่วงหน้าช่วงวันงานประเพณีประมาณ 5-6 เดือน จนถึง 1 ปี โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย ส่วนวิธีการนำเสนอของคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดจะเป็นการเชิญตัวแทนของคุ้มวัดมาประชุมร่วมกันเพื่อรับฟังรายละเอียด ต่างๆ

ส่วนปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆ เนื่องจากวิธีการในการจัดงานและรูปแบบของการสื่อสารในการบังคับบัญชาสั่งการ ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบบนลงล่าง มายังผู้ปฏิบัติงาน

สรุปว่า งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้เปลี่ยนจากงานระดับท้องถิ่นจัดโดยชาวบ้านและวัด มาเป็นงานระดับจังหวัด และ ระดับชาติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญ

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์ ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา นิเทศศาสตรพัฒนาการ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปีการศึกษา 2547 ลายมือชื่ออาจารย์ทีปรึกษาร่วม.....

4685121028 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION
KEY WORD: COMMUNICATION / CULTURAL CHANGE / UBON RATCHATHANI 'S CANDLE FESTIVAL
SARUNPAT TUNSOOKASEM : THE COMMUNICATION AND CULTURAL CHANGE OF UBON RATCHATHANI 'S CANDLE FESTIVAL .THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.UBOLWAN PITIPATTANACOZIT,227 p. ISBN 974-17-6234-8.

The purposes of this research were 1) to study the Thai culture focused on the candle lights festival organization at the Ubon Ratchathani province from the past to present ; 2) to study the difference of the candle lights festival organization of both period ; 3) to study the roles and procedures of the key organizations in their presenting the festival, and 4) to study the communication impact towards the cultural change . A content analysis and an in depth interviews were used to collect the data under study .

The findings were;

1) The candle festival organization at Ubon Ratchathani in the past was really a local culture. It was held for the purpose of dharma practice of the Buddhists , and to be a tool for the province governors in their administration;

2) The organizations which have the key roles in organizing the festival were the local administrative organizations;

3) Currently, the festival is held for the purpose of tourism . The organizations which have the key roles are still the provincial administrative organizations on behalf of different festival committees.

4) In presenting the festival, in the past , the organizations which had the key roles were families and temples. They were the influencial institutions in bringing the children to the dharma practice by using an interpersonal communication and through community leaders. Currently, the organizations which have the key roles are the public relations committees, the Ubon Ratchathani Province Public Relations Office , the Tourism Office at Ubon Ratchathani and the Local Administrative Office . They are senders and as a communication factor which impacts the cultural change from village and temple to province level for the merit of tourism promotion instead.

Department Public Relations Student's
Field of study Development Communication Advisor's
Academic year 2004 Co-advisor's

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากท่านประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ กรรมการวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ และ ข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัยอย่างเอาใจใส่เต็มที่มาโดยตลอด ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร. จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และ ข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัยมาโดยตลอด และ เอาใจใส่อย่างเต็มที่

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร. ปาริชาต สถาปิตานนท์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ที่กรุณาช่วยเหลือแนะนำหัวข้อ และ ประเด็นในการวิจัยครั้งนี้ และ ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจถึงโลกของการวิจัยด้านการสื่อสารอย่างลึกซึ้ง

ขอกราบขอบพระคุณ รศ. อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโฆษิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำประเด็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย จนสามารถทำงานวิจัยครั้งนี้ออกมาเป็นรูปเล่มได้ในที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆนิเทศศาสตร์พัฒนาการ รุ่น 26 ตลอดจนรุ่นพี่ รุ่น 25 ที่คอยให้คำแนะนำ กำลังใจ ความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะ โซดา แก้ว แนน อ้อม(สัน) อบ บุ๋ย ขวัญ ที่เป็นกำลังใจและกอดคอร่วมกันมาจนมาถึง ณ วินาทีนี้

ขอขอบพระคุณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คณาจารย์ทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำ และข้อมูล ตลอดจนกำลังใจในการทำวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณจิราภรณ์ (น้องหนึ่ง)ที่ให้ความช่วยเหลือ และ กำลังใจมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มแรกของการหาข้อมูลในการสอบเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทจวบจนวันนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณน้าพิจิตร-คุณน้าเทพวรรณ ศรีแสง ที่อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลจนผู้วิจัยสามารถได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้ และ ขอกราบขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัว โภคศรี เกษม ทุกคน น้าไก่ น้าวงศ์ น้าแขก ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยมาตลอดตั้งแต่ครั้นเยาว์วัยจวบจนปัจจุบัน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อรุ่งฤทธิ์ คุณแม่สุนทรา และพี่เบียร์ ที่ให้ชีวิต และ อยู่เคียงข้าง และ เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ผู้วิจัยหัดเดินด้วยสองขาของตัวเองบนโลกใบนี้ จนทำให้เป็นตัวเป็นตน และ เดินมาถึงจุดแห่งความภาคภูมิใจของชีวิตในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถที่จะสรรหาถ้อยคำที่แสดงความขอบคุณมากล่าวให้สมกับสิ่งดีๆมากมายจนสุดพรรณนาที่คุณพ่อคุณแม่และพี่สาวได้มอบให้กับลูกชายและน้องชายคนนี้ได้.....

ขอขอบพระคุณจากใจ...รัก

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ
กิตติกรรมประกาศ.....ฉ
สารบัญตาราง.....ญ
สารบัญภาพ.....ฏ
บทที่
บทที่ 1 บทนำ.....1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....1
ปัญหานำการวิจัย.....6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....7
ขอบเขตการวิจัย.....7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....10
แนวคิดทางวัฒนธรรมและประเพณี.....10
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม.....15
แนวคิดเรื่องการสื่อสาร.....21
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารและวัฒนธรรม.....30
แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรม.....32
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสัญญะวิทยา.....33
แนวคิดและทฤษฎีการเข้ารหัสและถอดรหัสสาร.....35
ประวัติโดยย่อของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา.....41
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ หน้า

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....54
ระเบียบวิธีวิจัย.....54
แหล่งข้อมูล.....54
-แหล่งข้อมูลเอกสาร และ การคัดเลือกประชากรและ
กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแหล่งข้อมูลเอกสาร.....55
-แหล่งข้อมูลบุคคล และ การคัดเลือกประชากรและ
กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแหล่งข้อมูลบุคคล.....56
การกำหนดเครื่องมือในการวิจัย.....59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....60
การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล.....63
การวิเคราะห์ข้อมูล.....63
การนำเสนอข้อมูล.....64

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....65
วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีต และ
ปัจจุบัน และ ความแตกต่าง.....66
หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา
จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงอดีตและในช่วงปัจจุบัน และ
กระบวนการในการนำเสนอ.....124
ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการจัดงาน
ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน.....164

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ.....171
สรุปผลการวิจัย.....171
อภิปรายผลการวิจัย.....192

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ข้อเสนอแนะทั่วไป.....204
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....206

รายการอ้างอิง.....208
ภาคผนวก.....214
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....227

สารบัญตาราง

ตาราง หน้า

1 วัตถุประสงค์ของการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสาร กับ ผู้รับสาร.....22

2 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างทางวัฒนธรรมงานประเพณี
แห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในยุคอดีต และ ปัจจุบัน.....119

3 ตารางแสดงกระบวนการนำเสนองาน
ประเพณีแห่เทียนพรรษา จ. อุบลฯในยุคอดีต และ ปัจจุบัน..... 158

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ หน้า

1 ภาพแสดง การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามทฤษฎีวิวัฒนาการ.....19

2 แสดงกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม.....33

3 การพัฒนากรอบแนวคิดและทฤษฎี.....46

4 แผนภาพแสดงขั้นตอนการวิจัย.....62

5 ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย ในยุคอดีต.....73

6 ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก ของช่วงปีต้นๆ ในยุคปัจจุบัน.....87

7 ผู้อุปถัมภ์ต้นเทียนพรรษา เพื่อเน้นทางการค้า และ การประชาสัมพันธ์
ของหน่วยงานในวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน.....93

8 รูปแบบของต้นเทียนพรรษา และ การจัดงาน ที่ผูกโยงกับวาระโอกาสพิเศษ
ของชาติของวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน.....99

9 ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ แกะสลัก ในยุคปัจจุบัน
ช่วงเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยว.....108

10 แบบจำลองกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา
ของทาง วัด และ บ้าน ในช่วงที่ยังเป็นการถวายเทียนพรรษา
แบบแต่ละครัวเรือน.....129

11 แบบจำลองกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา
ของทาง วัด และ บ้าน ในช่วงที่เป็นการถวายเทียนพรรษาแบบคุ้มบ้าน...129

12 แบบจำลองกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา
ในช่วงที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ปกครองเมืองอุบลราชธานี
และ ภายหลังการปกครอง.....134

13 แบบจำลองปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อผู้ส่งสารซึ่งส่งผลต่อ
การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม.....169

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสาร กับ วัฒนธรรม มีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในประการที่ว่า การสื่อสารนั้นเกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตของวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีอิทธิผลต่อการสื่อสาร เพราะวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการสื่อสารของสมาชิกภายในสังคม ในขณะเดียวกันการสื่อสารก็เป็นเครื่องมือในการทำให้วัฒนธรรมดำรงอยู่ได้ (ปรมะ สตะเวทิน,2530)

วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น ประดิษฐ์ขึ้นซึ่งอาจเป็นวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ พฤติกรรม ความคิด หรือ พิธีกรรม อาทิ ภาษา กิริยามารยาท ศิลปกรรม ประติมากรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งของท้องถิ่น และส่วนกลาง เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่สามารถถ่ายทอดกันได้ เลียนกันได้ เอาอย่างกันได้ ซึ่งมีการสอนให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ หรือ นำไปปฏิบัติ ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้ และมีการถ่ายทอด จากคนรุ่นหนึ่งมายังรุ่นต่อไป วัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อย และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยที่วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ของแต่ละชุมชน ของแต่ละชาติ จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใครและไม่จำเป็นต้องเป็นมาตรฐานสากล(กาญจนา แก้วเทพ , 2543)

วัฒนธรรม เป็นดังตัวผสานที่นำเอาสมาชิกของสังคมเข้ามารวมเพื่อก่อให้เกิดสังคม สร้างความกลมเกลียวอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวของสังคม และนอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นปัจจัยที่ทำให้สังคมแต่ละสังคมสามารถที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้จากยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่ง ด้วยระเบียบแบบแผน ความเชื่อและแรงศรัทธา แต่ถ้าหากสังคมหนึ่งๆขาดวัฒนธรรมอันเป็นดังรากแก้วของสังคม หรือ ขาดวัฒธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้น วิถีชีวิตแบบแผนการดำรงชีวิต ก็ย่อมที่จะเลือนหายไป สังคมนั้นๆก็จะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจนอาจทำให้สังคมนั้นๆล่มสลายลงได้

จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้วว่าวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นต่างๆจะต้องมีการเรียนรู้ การถ่ายทอด และ สืบทอดปฏิบัติจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง และเมื่อมีการร่วมกันประกอบพิธีกรรมทางวัฒนธรรม จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันในแบบแผนปฏิบัติ ดังนั้นปัจจัยที่

สำคัญที่จะก่อให้เกิด การเรียนรู้ การถ่ายทอด การสืบทอดปฏิบัติ จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่น และ การสร้างความเข้าใจร่วมกัน ในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีนั่นคือ การสื่อสาร

การสื่อสาร นอกจากจะมีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ กับ วัฒนธรรม ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้วว่า การสื่อสารนั้นเกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตของวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันการสื่อสารก็เป็นเครื่องมือในการทำให้วัฒนธรรมดำรงอยู่ได้แล้ว นอกจากนี้ตามหลักแนวคิดของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม การสื่อสารยังทำหน้าที่ในด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวสารเพื่อถ่ายทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และถ่ายทอดไปสู่ประชาชนที่อยู่ในส่วนต่างๆของประเทศ เพื่อให้ดำรงอยู่ไว้ซึ่งความเป็นชาติ การสื่อสารช่วยทำนุบำรุงรักษาส่งเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีงามจากคนรุ่นเก่ามาสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อปลูกฝังให้สมาชิกใหม่ของสังคมสามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับสภาพของสังคมเกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ และไม่ทำลายล้างวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ การสื่อสารช่วยในการเผยแพร่นำเอาวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาสู่คนส่วนอื่นของประเทศก่อให้เกิดการรับรู้ความเข้าใจและสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างคนในท้องถิ่นต่างๆในประเทศ รวมทั้งยังทำให้วัฒนธรรมของคนเฉพาะกลุ่ม เฉพาะพื้นที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายจนกลายเป็นวัฒนธรรมของมวลชน(ปรมะ สตะเวทิน,2530)

แต่ในขณะเดียวกันนอกจากการสื่อสารจะมีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีได้รับการสืบทอดปฏิบัติ และยังดำรงอยู่ในสังคมจากอดีตมาสู่ปัจจุบันแล้ว นักวิชาการทางด้านการสื่อสารหลายท่านยังได้ให้ความคิดเห็นว่า การสื่อสาร ยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง

แมคไบรท์(Mc Bride) (2528) ได้กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญอีกหนึ่งด้านของการสื่อสารที่มีผลต่อวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในหนังสือเรื่อง “หลายสำเนียงจากโลกเดียวกัน” ว่า การสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นแรงกระตุ้นและแรงคุกคามต่อวัฒนธรรม สื่อมวลชนมีความรับผิดชอบใหญ่หลวงเคียงข้างวัฒนธรรม เพราะไม่ใช่เป็นเพียงช่องทางส่งผ่านวัฒนธรรมเท่านั้น หากยังเลือกและสร้างเนื้อหาของวัฒนธรรมด้วย แม้รูปแบบดั้งเดิมของวัฒนธรรมหลายอย่างยังคงอยู่ สื่อมวลชนก็ได้ให้แนวทางวัฒนธรรมแก่คนจำนวนมากในปัจจุบัน และยังสร้างวัฒนธรรมใหม่แก่ชนรุ่นหลัง นอกจากนี้อิทธิพลของการค้าและโฆษณาและการประชาสัมพันธ์กับรูปแบบของวัฒนธรรมที่จมอยู่กับแบบแผนตายตัวซึ่งเจ้าหน้าที่ควบคุมมักให้การสนับสนุนล้วนเป็นสิ่งที่คุกคามบั่นทอนวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งสิ้น วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่หลีกเหลี่ยงไม่ได้ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าเราจะดึงองค์ประกอบส่วนใดออกมาเพื่อทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีผลดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

นิเทศ ติณณะกุล (2544) ยังได้ชี้ให้เห็นผลกระทบทางลบ อันเนื่องมาจากการสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารผ่าน สื่อสิ่งพิมพ์ และ สื่อมวลชน ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ การถดถอยของวัฒนธรรมพื้นบ้าน และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการศึกษาจากงานประเพณีปอยส่างลอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในหนังสือเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม” พบว่า การจัดงานปอยส่างลองในปัจจุบันยังคงรักษารูปแบบประเพณีตามที่เคยปฏิบัติในอดีต แต่สิ่งที่เป็นวัตถุประสงค์สำคัญของพิธีกรรมนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายนอก ที่เกิดจาก การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก หรือวัฒนธรรมสมัยใหม่ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เรียบง่าย โดยผ่านสื่อ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน อาทิ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งทางการสื่อสาร ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นที่มีความสลับซับซ้อนเข้าใจยาก และในส่วนของปัจจัยภายนอกยังมีสาเหตุมาจากการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวชมกิจกรรมปอยส่างลองเป็นจำนวนมากขึ้นทุกๆปีทำให้งานประเพณีมีเป้าหมายเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อหารายได้เข้าสู่ท้องถิ่นมากกว่าคุณค่าทางด้านศรัทธาในพุทธศาสนา ในส่วนของปัจจัยภายในนั้นคนในชุมชนไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมที่มีความสลับซับซ้อนและลึกซึ้ง จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ทำให้เรียบง่ายและเข้าใจได้เร็วขึ้นจากแต่ก่อน

หากกล่าวถึง วัฒนธรรมอันเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่เกิดจากความเชื่อและแรงศรัทธาของผู้คนในท้องถิ่น ที่ได้ร่วมกันปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 60 ปี งานประเพณีทางพุทธศาสนาของท้องถิ่นที่สะท้อนถึงความรู้ วิถีชีวิต ความเชื่อ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และแรงศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนาที่ได้สอดแทรกลงไปในผลงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา งานประเพณีท้องถิ่นดังกล่าวยังเป็นอีกหนึ่งในหลายๆงานเทศกาลประเพณีท้องถิ่นที่ได้รับความสนใจ และเป็นที่รู้จักในระดับชาติ ในแต่ละปีมีผู้สนใจเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก และเป็นงานประเพณีที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้เป็น 1 ใน 13 งานเทศกาลประเพณีหลักของประเทศไทยในการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในโครงการ Amazing Thailand ในปี 2544 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นงานประเพณีที่มีคุณค่าใช่เพียงแค่เฉพาะในชุมชนท้องถิ่นเพียงเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญและได้รับความสนใจในระดับชาติอีกด้วยเพราะสามารถสร้างประโยชน์และรายได้ให้กับประเทศชาติ งานประเพณีท้องถิ่นดังกล่าวนั่นคือ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้วว่าวัฒนธรรม กับ การสื่อสารต่างมีความสัมพันธ์และอิทธิพลซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อย ประกอบกับผลจากการศึกษาผลกระทบอันเนื่องมาจากการสื่อสารของ นิเทศ ติณณะกุล

ทำให้เห็นได้ว่า การสื่อสาร เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมงานและประเพณีท้องถิ่นซึ่งรวมถึงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ก็เกิดปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน

บทบาทของการสื่อสารที่เข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จะเห็นได้จากการที่งานประเพณีท้องถิ่นดังกล่าวยังได้รับการสืบทอดปฏิบัติมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบัน และ การที่บุคคลภายนอกทั่วไปได้เข้าใจถึงแบบแผนประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ตลอดจนการที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จากเดิมที่เป็นเพียงงานประเพณีท้องถิ่นประจำชุมชนและหมู่บ้าน ได้กลายมาเป็นงานประเพณีระดับชาติ และ ได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศล้วนเป็นผลที่เกิดจากการสื่อสารของบุคคลในท้องถิ่นและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในการที่จะถ่ายทอดความเชื่อและแรงศรัทธาจากคนรุ่นบรรพบุรุษไปสู่คนรุ่นปัจจุบันได้เข้าใจ เพื่อให้เกิดการสืบทอดและยึดปฏิบัติ และการสื่อสารยังเป็นปัจัยที่ช่วยทำให้คนภายนอกได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตของชาวจังหวัดอุบลราชธานีต่อพุทธศาสนา เข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของต้นเทียน และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างต้นเทียนพรรษากับชาวจังหวัดอุบลราชธานี และเป็นผลของการประชาสัมพันธ์ ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งกระบวนการสื่อสาร ที่ในปี พ.ศ. 2520 การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้เริ่มนำการประชาสัมพันธ์เข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างกว้างขวางทำให้วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นไม่ใช่เป็นเพียงประเพณีท้องถิ่นของชุมชนเล็กๆชุมชนใดชุมชนหนึ่งแต่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ได้กลายเป็นงานประเพณีของทุกคนในชาติ ซึ่งถือได้ว่าผลที่เกิดขึ้นดังกล่าว การสื่อสารมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีนั้น จะเห็นได้จาก วัฒนธรรมธรรมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคแรกเริ่มจากเดิมที่ชาวจังหวัดอุบลราชธานีจะจัดงานทำบุญในวันเข้าพรรษาตามประเพณีที่ระบุไว้ในฮีตสิบสองคลองสิบสี่ด้วยความเชื่อว่า การถวายขี้ผึ้งจะส่งผลให้เกิดในภพที่สูงขึ้นเมื่อเสียชีวิตลง อีกทั้งการถวายแสงสว่างแด่พระสงฆ์จะทำให้เป็นผู้มีปัญญามาก ตามที่ได้รับการส่งสอนและอบรมบ่มเพาะจากปู่ย่าตายาย และพุทธศาสนา แต่ เมื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้ส่งผลให้ความเชื่อในการทำบุญตามประเพณีดังกล่าวตลอดจนวัฒนธรรมของการจัดงานได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การบริจาคเงิน หรือ สิ่งของเพื่อใช้ ทำเทียนพรรษาอันจะนำความสุขอันเกิดจากความภาคภูมิใจที่คุ้มวัดของตนได้รับรางวัล จากการประกวดเทียนพรรษาหรือการได้จัดแสดงเทียนพรรษาของคุ้มวัดที่ตนสนับสนุน อันเป็นความสุขในความเป็นปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากความมุ่งหวังในอดีต แต่วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาดังกล่าวได้ทำให้ ชุมชนก่อเกิดเป็นสังคมและการรวมกลุ่มของ

ชาวบ้านท้องถิ่นที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงกันที่เรียกว่า “คุ้มวัด” ในการประกอบพิธีกรรมและการจัดงานประเพณีท้องถิ่นร่วมกันสร้างความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชุมชน ซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคแรกที่จะกระทำของแต่ละครัวเรือน ตลอดจนวัฒนธรรมของงานประเพณีในยุคนี้ยังทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านศิลปะของการหล่อและประดิษฐ์ต้นเทียนพรรษา และ เมื่อถึงยุคที่องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(อ.ส.ท.) หรือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยการขยายขอบเขตของการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางและมีรูปแบบของการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ สู่คนภายในท้องถิ่นและคนภายนอกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้งานประเพณีเป็นที่รู้จักเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมงานเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีหวังผลให้เกิดรายได้จำนวนมหาศาลเข้าสู่ชุมชน ดังนั้นวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจึงได้เปลี่ยนแปลงค่านิยมและรูปแบบของการจัดงานแห่เทียนพรรษาให้กลายเป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเห็นได้จากรูปแบบของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคหลังที่มีการเพิ่มกิจกรรมต่างๆ ในช่วงวันเทศกาล

และนอกจากนี้รูปแบบของการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางดังกล่าว ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 จวบจนปัจจุบัน ได้ทำให้เกิดสัญลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี จากมิติทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลให้ในอดีต ดอกบัวอุบล หรือ บัวสาย เป็นสัญลักษณ์ที่คนภายนอกรู้จักจังหวัดอุบลราชธานี แต่ด้วยการสื่อสาร และ การประชาสัมพันธ์ ที่มุ่งให้ความสำคัญกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทำให้ต้นเทียนพรรษาและงานประเพณีแห่เทียนพรรษา กลายเป็นสัญลักษณ์ใหม่ ของจังหวัดอุบลราชธานีที่เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปมากกว่า ดอกบัวอุบล อันเป็นสัญลักษณ์ที่มีมาแต่เดิมนั้นเอง

ดังนั้นเมื่อการสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อวัฒนธรรมในการที่จะอนุรักษ์ และรักษา ดำรงไว้ซึ่ง เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของชาติอันเป็นตัวแสดงถึงลักษณะแบบแผนเฉพาะที่ไม่เหมือนใครของคนท้องถิ่นและของชาติไทย แต่ในขณะเดียวกันการสื่อสารยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาที่เป็นรากฐานสำคัญของการรวมกลุ่มและก่อเกิดสังคม โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันเป็นผลจากการสื่อสาร ดังกล่าวได้กำลังเกิดขึ้นกับงานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นในส่วนภูมิภาคต่างๆของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งหนึ่งในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากผลของการสื่อสาร คือ ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถือเป็นงานประเพณีท้องถิ่นที่แสดงถึงภูมิปัญญาของชาวอีสานที่มีการสืบทอดวัฒนธรรมการทำเทียนพรรษาและการจัดงานประเพณีมาตั้งกว่า 60ปี ดังนั้นหากได้มีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น อันมีการสื่อสารเป็นอีกหนึ่ง

สาเหตุสำคัญ เพื่อหาแนวทางป้องกัน การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมดังกล่าวและหาแนวทางในการพัฒนาและรักษาเอกลักษณ์อันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณี ผ่านทางการสื่อสาร จะช่วยทำให้วัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาติและสังคมยังคงอยู่และสืบทอดไปยังคนรุ่นต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่า วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร และมีความแตกต่างกันอย่างไร หน่วยงานใดที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงอดีตและในช่วงปัจจุบัน และ หน่วยงานเหล่านั้นมีกระบวนการในการนำเสนออย่างไร และ มีปัจจัยด้านการสื่อสารใดบ้างที่มีผลต่อแนวคิดในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรทางด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมของประเพณีท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำการสื่อสารไปใช้ตามหลักแนวคิดของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมดังที่ได้กล่าวในข้างต้น และเพื่อให้การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ได้มีส่วนในการดำรง และพัฒนาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน ซึ่งจะเป็นการป้องกันการเลือนหายของเอกลักษณ์อันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมตลอดจนป้องกันการครอบงำของอารยวัฒนธรรมของชาติอื่นที่เข้ามาโดยผ่าน “การสื่อสาร” ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน

ปัญหานำการวิจัย

1. วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีตและ ปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร ? และมีความแตกต่างกันอย่างไร?

2. หน่วยงานใดที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงอดีตและในช่วงปัจจุบัน ? และ หน่วยงานเหล่านั้นมีกระบวนการในการนำเสนออย่างไร ?

3. ปัจจัยด้านการสื่อสารใดบ้างที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และ เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในการจัดงานดังกล่าว

2. เพื่อศึกษาหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงอดีตและในช่วงปัจจุบัน และ เพื่อศึกษากระบวนการในการนำเสนอของหน่วยงานเหล่านั้น

3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะแนวคิดในการจัดงานและกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่ปี พุทธศตวรรษที่ 24 ตามที่ปรากฏในแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร จนถึง ปี พ.ศ. 2547 เพียงเท่านั้น

2. การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกระบวนการและรูปแบบในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ของหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีดังกล่าว โดยไม่ได้ลงรายละเอียดของการวิเคราะห์ความน่าสนใจของเนื้อหาข่าวสารและความสวยงามของสื่อในกระบวนการสื่อสาร

3 การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานในท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี เพียงเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี หมายถึง วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย และ แนวคิด ของการจัดงาน ตลอดจนวิธีการจัดงานของประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ของผู้จัดงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานที่เป็นคนในท้องถิ่น หรือ เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นเพื่อสนองต่อความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ

2. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย และแนวคิดของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อเทียบกับช่วงเวลาที่ผ่านมา ทั้งเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และ ไม่ดี

3. การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการของการถ่ายทอดสาร(Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร(Sender)ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้รับสาร(Receiver)โดยผ่านสื่อ (Channel) ซึ่งในที่นี้อาจจะเป็นสื่อ ประเพณี สื่อพื้นบ้าน สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านการสื่อสาร คือ ปัจจัยที่ข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิพลของการสื่อสาร อาทิ ปัจจัยของผู้ส่งสาร(Sender)และผู้รับสาร(Receiver) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อ(Channel) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสาร (Message) และปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีส่วนสนับสนุนส่งเสริมหรือ เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ นโยบายทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สถาพสังคม เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร เป็นต้น

5. กระบวนการในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี หมายถึง กระบวนการที่ผู้ส่งสาร หรือ แหล่งสารนำเอาสิ่งที่ตนต้องการจะสื่อสารมาผลิตให้ปรากฏเป็นสารแล้วถ่ายทอดผ่านสื่อประเภทต่างๆไปยังผู้รับสาร การให้ข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเสนอรูปแบบ วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงเวลานั้นๆ รวมถึง การประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในด้านต่างๆ ผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ และวิธีการประชาสัมพันธ์ทุกประเภท ให้กับทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและ ภายนอก ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

6. ยุคอดีต หมายถึง ช่วงเวลาของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามที่ปรากฏในแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ตั้งแต่ปี พุทธศตวรรษ ที่ 24 ถึงปี พ.ศ.2519

7. ยุคปัจจุบัน หมายถึง ช่วงเวลาของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ. 2547

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลด้านแนวคิดของการจัดงานของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีทั้งในอดีตและปัจจุบันจะช่วยสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและวัตถุประสงค์ของการจัดงานบุญประเพณีท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การหาทางธำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒธรรมและภูมิปัญญาอันดีงามต่อไป

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการนำเสนอดังกล่าว จะนำไปสู่การหาแนวทางของรูปแบบการนำเสนอและการสื่อสารที่มีประโยชน์และเอื้อต่อการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ดีงามของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีและงานประเพณีของท้องถิ่นอื่นๆต่อไป

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่มีผลต่อแนวคิดในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการสื่อสารเพื่อรักษาและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และภูมิปัญญาที่ดีงามของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การที่จะสามารถวิเคราะห์เห็นถึงบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการศึกษาและเป็นกรอบที่ใช้กำหนดทิศทางการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1) แนวคิดทางวัฒนธรรมและประเพณี
2) แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม
3) แนวคิดเรื่องการสื่อสาร
4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารและวัฒนธรรม
5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรม
6) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสัญญะวิทยา
7) แนวคิดและทฤษฎีการเข้ารหัส และถอดรหัสสาร
8) ประวัติโดยย่อของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

แนวคิดทางวัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและความคิดตลอดจนวิธีการ หรือระบบการทำงานเป็นสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง

พระยาอนุมานราชธน (2514:84) ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดได้ เลียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรม คือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้

เรียนรู้จากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรมคือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมยอมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

วัฒนธรรม เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่ในบริเวณ หรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ หรือ สังคมเดียวกัน ได้ทำความตกลงกันว่าจะยึดระบบไหนดี พฤติกรรมใดบ้างที่จะยึดเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ ข้อตกลงเหล่านี้คือ การกำหนดความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆในสังคม เพื่อว่าสมาชิกของสังคมจะได้เข้าใจตรงกันและยึดระบบเดียวกัน ซึ่งเราอาจเรียกระบบที่สมาชิก ในสังคมได้ตกลงในความหมายแล้วนี้ว่า ระบบสัญลักษณ์ ดังนั้น วัฒนธรรม ก็คือ ระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และเมื่อมนุษย์สร้างวัฒนธรรมหรือระบบสัญลักษณ์ดังกล่าวขึ้นมาแล้ว จึงสอนให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ หรือนำไปปฏิบัติฉะนั้นวัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด จากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นต่อไป เมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม มนุษย์ก็รู้ว่าอะไรคือ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม วัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อยและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมมีทั้งลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่งจับต้องไม่ได้ เป็นต้นว่าภาษาพูด ระบบ ความเชื่อ กิริยามารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมทางด้านวัตถุ เป็นต้นว่า อาคารบ้านเรือน วัด และศิลปกรรม ประติมากรรมต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งใช้เป็นประจำทุกวัน วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ของแต่ละชุมชน ของแต่ละชาติ จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใครและไม่จำเป็นต้องเป็นมาตรฐานสากล (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

วัฒนธรรม เป็นตัวผสานที่นำเอาสมาชิกของสังคมเข้ามารวมเพื่อก่อให้เกิดสังคม และ สร้างความกลมเกลียวอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวของสังคมและยังเป็นตัวกลางที่คอยทำให้สมาชิกในสังคมสามารถอยู่รวมกันด้วยความสงบสุขได้ และ ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมยังเป็นตัวพยุงที่ทำให้สังคมแต่ละสังคมสามารถที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้จากยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่ง ด้วยระเบียบแบบแผน ความเชื่อและแรงศรัทธา แต่ถ้าหากสังคมหนึ่งๆขาดวัฒนธรรมอันเป็นดังรากแก้วของสังคม หรือ ขาดวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้น วิถีชีวิตแบบแผนการดำรงชีวิต ก็ย่อมที่จะเลือนหายไป สังคมนั้นๆก็จะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจนอาจทำให้สังคมนั้นๆล่มสลายลงได้

<u>ประเภทของวัฒนธรรม</u>

ในการจัดแบ่งประเภทของ วัฒนธรรม ได้มีหลักเกณฑ์ในการจัดแบ่งเป็นจำนวนมาก ในที่นี้ ขอใช้เกณฑ์ระดับของสังคม มาเป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งระดับของวัฒนธรรม เนื่องจากมีความสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของหัวข้อในการวิจัย

ประเภทของวัฒนธรรมตามระดับของสังคม (ทัศนี จันทร , 2534)

1) วัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง วัฒนธรรมของประชาชนโดยทั่วไป ประชาชนหรือชาวบ้านกำหนดสร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมท้องถิ่นซึ่งเป็นสังคมย่อยในไทย โดยแบ่งประเภทย่อย เช่น วัฒนธรรมภาคกลาง วัฒนธรรมอีสาน และ วัฒนธรรมปักษ์ใต้ เป็นต้น

2) วัฒนธรรมประจำชาติ หมายถึง วัฒนธรรมที่รัฐกำหนด และ มอบหมายให้คนในชาติประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เช่น การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่ใช้ในราชการ หรือ การที่ประเทศไทยยึดถือวัฒนธรรมการเคารพผู้อาวุโส เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมประจำชาติ เป็นวัฒนธรรมร่วมของคนไทยทุกหมู่เหล่า

3) วัฒนธรรมสากล หรือ วัฒนธรรมนานาชาติ หมายถึง วัฒนธรรมที่อาจจะเกิดขึ้นจากสังคมอื่นแต่มีความนิยมทั่วไปในนานาประเทศ เช่น การแต่งกายสากล การเล่นดนตรีสากล ซึ่งปกติแล้วมีบ่อเกิดจากวัฒนธรรมตะวันตก เหตุที่คนไทยรับเอาวัฒนธรรมสากลมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยเพราะสังคมไทยเป็นสังคมย่อยสังคมหนึ่งของโลก การที่จะติดต่อกับคนต่างชาติจำเป็นต้องมีการประพฤติปฏิบัติต่อกันอย่างผสมกลมกลืน

<u>ลักษณะของวัฒนธรรม</u>

และนอกจากนี้ ทัศนีย์ จันทร (2534) ยังได้ กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมไทยไว้ดังนี้

1) วัฒนธรรมไทย มีพระธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาเป็นแก่น หรือ เป็นจิตวิญญาณเป็นส่วนใหญ่
2) วัฒนธรรมไทยโดยส่วนใหญ่รวมเกิดขึ้นจากการพัฒนา หรือการสร้างสรรค์โดยวังและวัดเป็นฝ่ายนำ
3) วัฒนธรรมไทยมีลักษณะหลากหลายมากมาย มีความผิดเพี้ยนกันไปบ้าง เช่นเดียวกับภาษาไทย แต่สามารถเข้าใจและปฏิบัติร่วมกันได้
4) วัฒนธรรมไทยพื้นบ้านจำนวนมาก เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้านทั่วไป

การส่งเสริมวัฒนธรรม แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้ดังนี้

1) ส่งเสริมทางด้านจิตใจ สร้างจิตใจให้ดี ให้สูง
2) ส่งเสริมทางศิลปกรรม สร้างศิลปะให้เจริญ
3) ส่งเสริมทางวรรณกรรม ทำวรรณกรรมให้สูงค่า เกาะกินใจ
4) ส่งเสริมด้านระเบียบประเพณีให้มีความหมายในทางที่ดีงาม และเป็นประโยชน์ เหมาะสมกับสมัย และสภาพแวดล้อม

จากการที่มนุษย์อยู่ด้วยกันในบริเวณหรือพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เดียวกันย่อมจะต้องมีข้อตกลง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ โดยที่ข้อตกลงที่ไม่เป็นทางการแต่เป็นที่ยอมรับทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติดังกล่าวนั้นเรียกว่า ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือธรรมเนียม หรือประเพณี

<u>ขนบธรรมเนียมประเพณี</u>

พจนานุกรมภาษาไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2522)ให้ความหมายคำว่า “ประเพณี” ว่า “ขนบธรรมเนียมแบบแผน”

ขนบ คือ ระเบียบแบบอย่าง ธรรมเนียม คือ ที่นิยมใช้กันมา

รวมความแล้ว ประเพณี คือ สิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน เป็นที่ยอมรับและเป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน หากเป็นอยู่ชั่วขณะแม้จะนิยมประพฤติกันทั่วไปก็ไม่ใช่ประเพณีเป็นแต่แฟชั่น ซึ่งเป็นความนิยมกันสมัยหนึ่งเท่านั้น พอหมดความนิยมก็เลิกประพฤติปฏิบัติกัน

“ประเพณี” ในความหมายที่กว้าง หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทัศนคติ ศีลธรรม ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่างๆ ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่างๆ ที่กระทำกันมาแต่ในอดีต ลักษณะสำคัญของประเพณี คือ ความประพฤติของคนส่วนรวมที่ถือกันเป็นธรรมเนียม หรือ เป็นระเบียบแบบแผน และสืบต่อกันมาจนเป็นพิมพ์เดียวกัน และยังคงอยู่ได้ก็เพราะมีสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริมสร้างสิ่งเก่าอยู่ตลอดเวลา และกลมกลืนเข้ากันได้ดี จึงทำให้ประเพณีเดิมยังคงรูปมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ โดยคนในสังคมผู้เป็นเจ้าของประเพณีไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีอยู่ในทุกยุคทุกสมัย เพราะ

เป็นการค่อยเปลี่ยนไปทีละน้อยโดยไม่รู้ตัว แต่จะเปลี่ยนไปมาก หรือน้อย ก็แล้วแต่ความเป็นไปทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ดังนั้น ขนบธรรมเนียมประเพณีก็คือ แนวปฏิบัติซึ่งเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่กระทำซ้ำกันมาจนกลายเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมยึดถือกันมาในสังคมโดยคนรุ่นหลัง เรียนรู้มาจากคนรุ่นก่อน ซึ่งอาจมีการปรับปรุงแก้ไขบ้าง แต่การเปลี่ยนแปลงก็เป็นไปอย่างช้า ๆ ใช้เวลาเป็นปีๆ ซึ่งการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนดังกล่าวนั้น มีทั้งการประพฤติปฏิบัติในระดับบุคคลต่างคนต่างทำ แต่บุคคลแต่ละคนก็ยังปฏิบัติเหมือนกัน และการประพฤติปฏิบัติในระดับสังคม คือการร่วมทำกิจกรรมพร้อม ๆ กันในลักษณะพิธีกรรมเป็นการจัดงานประเพณี เช่น กิจกรรมที่จัดขึ้นในวาระช่วงเวลาที่สำคัญ ๆ ของปี เช่น ประเพณีทอดกฐิน ทอดผ้าป่า งานปีใหม่ เทศกาลและงานประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น ประเพณีแห่นางแมว ประเพณีบุญพระเวทย์ ประเพณียี่เป็ง ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นต้น (อมรา พงศาพิชญ์, 2544)

ประเพณีอาจจะเป็นเรื่องของความเชื่อที่เหลวไหล ซึ่งเป็นความเชื่อของหมู่คนที่ขาดหลักวิชา แต่ในขณะเดียวกันประเพณีต่าง ๆ ก็เป็นเครื่องบอกถึงความเจริญของชาติต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะประเพณีแต่ละอันก็เป็นสมบัติคู่กับชาตินั้น เป็นการรักษาความน่าเชื่อถือตามบรรพบุรุษ (สุพัตรา สุภาพ, 2536)

<u>ประเภทของประเพณี</u>

1) ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น เรื่องทำขวัญเดือน โกนจุก ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ บวช แต่งงาน ตาย เป็นต้น
2) ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมเนื่องด้วยเทศกาล คือ คราวสมัยที่กำหนดขึ้นเป็นประเพณี เพื่อทำบุญและรื่นเริง เช่น ตรุษจีน สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ลอยกระทงเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่จัดขึ้นในแต่ละจังหวัดในฤดูกาลต่างๆ
3) รัฐพิธีและพระราชพิธี เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์พระบรมวงศานุวงศ์ และเป็นประเพณีที่มีการสืบทอดปฏิบัติมาเป็นระยะเวลานาน โดยที่ส่วนกลาง หรือ กลุ่มผู้ปกครองประเทศชาติหรือส่วนภูมิภาคจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบของพิธีกรรมโดยที่ประชาชนทั้งประเทศจะถือปฏิบัติทั้งประเทศ

จากที่ได้เคยกล่าวไปเกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรมและประเพณี แล้วว่า วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ทุกวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมประเภทไหน หรือ จัดอยู่ในระดับใดของสังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงมากน้อย หรือเปลี่ยนแปลงเร็วช้า หรือ มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบไหนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อาจอธิบายได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวบ้าน (folkways) หรือ จารีต (mores) กฎหมาย ศาสนา สิ่งประดิษฐ์ และวัตถุ อื่นๆ ในวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่านิยม การที่วัฒนธรรมเน้นหนักอยู่ที่ความเชื่อ ความรับรู้ ความเข้าใจ ฯลฯซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ และ กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมานั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และ พฤติกรรมของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ ซึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมส่วนมาก เกิดจากการประดิษฐ์ และ การแพร่กระจาย

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดจากสาเหตุใหญ่ๆ 2 ประการ คือ สาเหตุการเปลี่ยนแปลงเกิดจากปัจจัยภายนอกระบบสังคม และ การเปลี่ยนแปลงเกิดจากปัจจัยภายในระบบสังคม

1) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยภายนอกระบบสังคม

หมายถึง การรับวัฒนธรรมต่างชาติ หรือวัฒนธรรมตะวันตกทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา อันเป็นผลจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง เพราะระบบสื่อสารคมนาคมมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ความเจริญ ทางเศรษฐกิจขยายตัวเร็วรวมทั้งการติดต่อธุรกิจและการค้ากับต่างชาติทำให้มีการรับเทคโนโลยีใหม่ๆมากขึ้น แต่ถ้าหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจใน

การเลือกสรรกลั่นกรองวัฒนธรรมใหม่ๆ ซึ่งเผยแพร่เข้ามาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะพัฒนาไปสู่ความก้าวหน้า

2) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยภายในระบบสังคม

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจากปัจจัยภายในระบบสังคมเกิดจากสาเหตุหลายประการ คือ

2.1) สภาพเศรษฐกิจ ปัจจุบันสภาพการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปต้องการความรวดเร็ว คนในสังคมจึงไม่ค่อยมีเวลาพิจารณาด้านวัฒนธรรมและศีลธรรมมากนัก ทำให้ความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมบางอย่างเปลี่ยนไป และบางครั้งก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงรักษาทำให้คุณค่าของวัฒนธรรมบางประการเสื่อมถอยลงอันเป็นผลจากสภาวะทางเศรษฐกิจหรือค่านิยมทางวัตถุที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

2.2) ระบบการศึกษา ระบบการศึกษาปัจจุบันมุ่งเน้นความสำคัญของหลักวิชาและวิธีการสอนขาดแก่นแท้ของการดำเนินชีวิต หรือ วัฒนธรรม อันได้แก่ ศาสนา ความเชื่อ ปรัชญา ค่านิยม คุณธรรม และ จริยธรรม เป็นผลให้คนรุ่นใหม่ขาดความซาบซึ้งทางวัฒนธรรมไทยและยอมรับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกอย่างง่ายดาย ขาดจุดยืนการเลือกสรรสิ่งที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมและของตนเอง

2.3) อิทธิพลของสื่อมวลชน สื่อมวลชนทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม ความคิดแลทัศนคติ ทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้และมีผลในการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และ วิถีชีวิต สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดให้วัฒนธรรมหลากหลายจากนานาประเทศ สื่อมวลชนคือช่องทางที่นำเสนอและสะท้อนวัฒนธรรมเหล่านี้สู่ประชาชนได้รวดเร็วและกว้างขวางที่สุด แต่ปัจจุบันสื่อมวลชนยังขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายและเลือกสรรวัฒนธรรมรูปแบบที่เหมาะสมอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ยังหวังผลทางการค้ามากกว่าบริการสังคม

2.4) การถ่ายทอดวัฒนธรรมในสถาบันครอบครัว ปัจจุบัน รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเริ่มเปลี่ยนแปลง เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บิดามารดามีเวลาที่จะอบรมและให้ความสำคัญทางด้านจิตใจต่อบุตรน้อยลง ประกอบกับเด็กให้ความสำคัญกับการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านทางสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้แนวคิดในการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เกิดช่องว่างระหว่างวัย ขาดความต่อเนื่องในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ขาดความประสานกลมกลืนระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านพฤติกรรมและระเบียบแบบแผนประเพณีอยู่เสมอ

ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ วัฒนธรรมนี้อาจแยกกล่าวได้เป็นหลายแบบ ดังนี้ คือ

1) การเปลี่ยนความหมาย (Reinter pretation)

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบการเปลี่ยนความหมายนี้ Herskovits หมายถึง กระบวนการที่ความหมายเดิมได้ถูกอธิบายให้เข้ากับสิ่งใหม่ๆ หรือ โดยการที่ค่านิยมอย่างใหม่ๆได้เปลี่ยนแปลงความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม

2) การเปลี่ยนแปลงแบบเพี้ยนไปจากเดิมในรูปแบบของวัฏจักร (Cyclic Fluctuation ,Cycle of Change)

เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำอีกในสังคม เป็นการกลับมาอยู่ในสภาพเริ่มต้นอีกครั้งหนึ่ง แต่วัฒนธรรมนั้นมีลักษณะที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม แต่การผิดเพี้ยนหรือเปลี่ยนแปลงนั้น จำกัดอยู่ภายในขอบเขตหนึ่งๆไม่นอกเหนือจากกรอบที่กำหนด วัฒนธรรมอาจผิดกันไปได้ในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ก็วนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่ภายในขอบเขตดังกล่าว

3) การเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป (Sociocultural Drift)

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในบางเรื่องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าแนวโน้มซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น หันเหไปสู่จุดมุ่งหมายอื่นซึ่งไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงโดยตรงแล้ว เราเรียกลักษณะ เช่นนั้นว่า Sociocultural Drift การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยตรงแล้ว เราเรียกลักษณะเช่นนั้นว่า Sociocultural Drift นี้เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นและอาจจะมีความสำคัญมากที่สุด

4) ขบวนการทางสังคม (Social Movement)

คือ การกระทำต่อกันของมนุษย์ซึ่งดำเนินไปโดยมีความมุ่งหมายให้การเปลี่ยนแปลงสำเร็จผล ความพยายามที่เกิดขึ้นเพื่อ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ วัฒนธรรมนี้เรียกว่า เป็นขบวนการทางสังคม (Social Movement)

Blumer (อ้างถึงใน ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์,2520) ได้กล่าวไว้ว่า ขบวนการทางสังคมเป็นการดำเนินงานของกลุ่มคนเพื่อสร้างระเบียบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ ลักษณะเริ่มแรกอยู่ในสภาพของการไม่ยอมหยุดนิ่งเฉย อำนาจในการเคลื่อนไหวได้มาจากความไม่พอใจในรูปแบบการดำเนินชีวิตและเกิดจากความปรารถนาและความหวังให้มีระบบการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ขบวนการทางสังคม หมายถึง การเกิดระเบียบการดำเนินชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมแบบใหม่ โดยจะมีการจัดระเบียบและรูปแบบขึ้นใหม่ มีประเพณี และ จารีตต่างๆแบบใหม่ โดยสรุปแล้วทำให้เกิดวัฒนธรรมสังคมและวิธีการดำเนินชีวิตแบบใหม่

Blumer กล่าวไว้อีกว่า ขบวนการทางสังคม แยกออกได้เป็นสองลักษณะ คือ

1) การปฏิวัติ (Revolutionary)
2) การปฏิรูป (Reformative)

ซึ่งแตกต่างกันในขอบเขตเป้าหมาย เป้าที่ใช้โจมตี อัตราความถูกต้อง วิธีการ และ ยุทธวิธีโดยทั่วไป

การเคลื่อนไหวแบบปฏิวัติ (Revolutionary)

เป็นการแสวงหาทางสร้างระเบียบสังคมใหม่ทั้งหมด โดยท้าทายต่อจารีตและวิถีชาวบ้านที่มีอยู่ ปฏิเสธการรับรู้ของชุมชนส่วนใหญ่ใช้กำลังความรุนแรง หรือการคลั่งศาสนาเป็นเครื่องมือ ดังนั้นการปฏิวัติจึง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและมีผลผิดไปจากเดิมมากในสังคมด้านอื่นๆนั้นอาจจะไม่มีความรุนแรงเข้ามายุ่งเกี่ยวก็เป็นได้ แต่จะเป็นการยกเลิกระบบระเบียบสังคมแบบเก่า เพื่อดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมาย

การเคลื่อนไหวแบบปฏิรูป (Reformative)

เป็นการแสวงหาการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างสถาบันบางลักษณะโดยเฉพาะ โดยการใช้จริยธรรมที่มีอยู่ เคารพมหาชน และพยายามใช้อิทธิพลทางการเมือง โดยอาศัยความสนใจ ค่านิยม และความเห็นอกเห็นใจของประชาชน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

1) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolution)

การเปลี่ยนแปลงในทางวิวัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับขั้นของอารยธรรม หรือ ความเจริญของมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และ ระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้โดยที่มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไปหรือวัฒนธรรม และไม่มีความรุนแรง วิวัฒนาการเป็นการเติบโตและเจริญก้าวหน้าของสังคมซึ่งเป็นการตัดสินโดยอาศัยค่านิยม คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ยอมรับกันได้ วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมและสังคมเกี่ยวข้องกับรูปแบบและกระบวนการของการเคลื่อนไหวทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นลักษณะของกระบวนการอย่างใหม่ คือ เกิดเหตุการณ์ใหม่แทนที่เหตุการณ์เก่าๆ

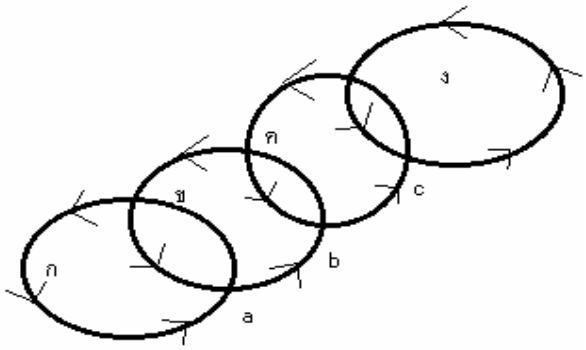

รูปที่1 ภาพแสดง: การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามทฤษฎีวิวัฒนาการ
แหล่งที่มา : ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์,2520

จากภาพในข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ลำดับเหตุการณ์ต่างๆแสดงให้เห็นโดยรูปวงกลม ก เป็นเส้นหลายเส้นแสดงให้เห็นถึงการเกิดเหตุการณ์ซ้ำอีก ที่จุด a ลำดับเหตุการณ์ที่เคยทำกันเป็นประเพณีนั้นได้เปลี่ยนไป ไม่ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลจากปัจจัยภายใน หรือ ภายนอกสังคมแต่ก็มีพลังผลักดันให้สถาบันนั้นหมุนผิดรูปออกไป และ ทำให้เกิดลักษณะ วงกลม ข ซึ่งลำดับเหตุการณ์ต่างๆก็จะดำเนินไปตามรูปวงกลมใหม่ โดยที่ลำดับเหตุการณ์ต่างๆยังคงเป็นไปตามแนวเดิมอยู่จนกระทั่งถึงจุด b ซึ่งปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม และวัฒนธรรมนั้นทำให้ลำดับเหตุการณ์ต่างๆไม่สามารถดำเนินไปตามครรลองเดิมของมันได้ เปลี่ยนแปลงขึ้นอีกทำให้เกิดลำดับเหตุการณ์เป็นวงกลมใหม่ ค ซึ่งก็จะมีการ

เปลี่ยนแปลงต่อๆไปเกิดขึ้นอย่างเดียวกันที่จุด c ทำให้สังคมและวัฒนธรรมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามลำดับขั้นวิวัฒนาการ

2)ลัทธิของมาร์ก (Marxism)

ความคิดพื้นฐานของมาร์กในทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมรวมอยู่ในทฤษฎีทางเศรษฐกิจ ซึ่งในปัจจุบันนักสังคมศาสตร์ยอมรับกันว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดเบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่ง โดยที่มีปัจจัยอย่างอื่น เช่นการเมือง ฯลฯ เป็นต้นที่มีส่วนกำหนดการเปลี่ยนแปลง(ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์,2520)

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี และ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนี้ จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมและประเพณีทุกวัฒนธรรมและทุกระดับจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาซึ่งมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยที่การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นจะมีลักษณะและวิธีของการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำกรอบแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลง และ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของดังกล่าว ทั้งในยุคอดีต และ ในยุคปัจจุบัน ตลอดจนเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารทั้งปัจจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร และ ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน

จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้วว่าทั้งวัฒนธรรมและ ประเพณีจำเป็นต้องมีการถ่ายทอด และ เรียนรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกคนรุ่นหนึ่ง ดังนั้นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ การสืบทอด และ ถ่ายทอดของวัฒนธรรมและประเพณีนั้น คือ การสื่อสาร ซึ่งเป็นตัวเชื่อมระบบสังคมไว้ด้วยกัน และ ถือเป็นสายใยของสังคม

แนวคิดเรื่องการสื่อสาร

ความหมายของการสื่อสาร

คำศัพท์ว่า Communication หรือ ภาษาไทยว่า การสื่อสาร นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆกันเช่น อริสโตเติล (Aristotle) ให้คำจำกัดความว่า การสื่อสาร คือ การแสวงหา “วิธีการชักจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ ”

ปรมะ สตะเวทิน (อ้างถึงใน สุวรรณ หงษ์ศรีสุวรรณ,2544) ให้คำจำกัดความว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร(Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel)

กริช สืบสนธ์ (อ้างถึงใน สุวรรณ หงษ์ศรีสุวรรณ,2544) ให้คำจำกัดความว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการการถ่ายทอดที่ไม่หยุดนิ่ง มีการรับรู้และโต้ตอบ การถ่ายทอดสาระ (ข่าวสาร,ข้อมูล,ความคิด, อารมณ์, ความรู้สึก) จะเป็นไปตามทักษะประสบการณ์ ความรู้ ความสนใจทั้งของผู้ส่งสารและผู้รับสาร (ผู้ฟัง,ผู้ชม) จะเป็นผู้ตีความกำหนดความหมาย สิ่งที่เขาได้ยิน ได้รับรู้ บางครั้งจึงพูดกันว่า ผู้รับสาร คือ ผู้กำหนดสาร คนฟังหลายคน ก็จะตีควาปัญหาในการสื่อสารที่เกิดขึ้นเสมอ ผู้ส่งสารจึงต้องระมัดระวังในการเสนอสาร โดยปรับให้เหมาะสมกับผู้ฟังแต่มิได้หมายความว่าจะต้องแก้ไขสารเพื่อเอาใจผู้ฟัง

เสถียร เชยประทับ (2528) ให้คำจำกัดความว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการที่ความคิดหรือข่าวสารถูกส่งจากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร ด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางประเภทของผู้รับสาร

จอร์จ เอ มิลเลอร์(George A. Miller) (อ้างถึงใน สุวรรณ หงษ์ศรีสุวรรณ,2544) ให้คำจำกัดความว่า การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

ชาร์ลส์ อี ออสกูด (Charles E. Osgood) (อ้างถึงใน สุวรรณ หงษ์ศรีสุวรรณ,2544) ให้ความหมายโดยทั่วไปว่า การสื่อสาร เกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่ง คือผู้ส่งสาร มีอิทธิพลต่ออีกฝ่ายหนึ่ง คือผู้รับสาร โดยใช้สัญญาณต่างๆซึ่งถูกส่งผ่านสื่อที่เชื่อมระหว่างสองฝ่าย

ซึ่งจากคำจำกัดความดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแม้จะมีผู้ให้ความหมายของคำว่า การสื่อสาร แตกต่างกันออกไป แต่ทุกคำนิยามหรือคำจำกัดความ จะอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเดียวกัน กล่าวคือ การสื่อสารของมนุษย์ จะต้องประกอบด้วยสองฝ่ายที่มีความสัมพันธ์ คือ ฝ่ายผู้ส่งสารฝ่ายหนึ่ง กับฝ่ายผู้รับสารฝ่ายหนึ่ง การสื่อสารจึงจะเกิดขึ้นได้โดยส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ(Message) ผ่านทางสื่อ(Channel)

วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

การสื่อสารของมนุษย์ ประกอบไปด้วยฝ่ายผู้ผู้ส่งสาร กับฝ่ายรับสาร ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการสื่อสารจึงต้องมอง 2 แง่มุม คือ ในแง่มุมของฝ่ายผู้ส่งสาร(Source) กับแง่มุมของฝ่ายผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งโดยทั่วไป เราสรุปวัตถุประสงค์ของการสื่อสารทั้งสองฝ่าย ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 : วัตถุประสงค์ของการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสาร กับ ผู้รับสาร

วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร	วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร
1.เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform)	1. เพื่อทราบ (Understand)
2.เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (Teach or Education)	2.เพื่อศึกษา (Learn)
3.เพื่อความบันเทิง (Please or Entertain)	3.เพื่อความพอใจ (Enjoy)
4.เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (Propose or Persuade)	4.เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (Dispose or Decide)

ที่มา :สุวรรณ หงษ์ศรีสุวรรณ,2544

ซึ่งวัตถุประสงค์ของการสื่อสารดังกล่าวข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารจะประสบความสำเร็จ หรือ มีประสิทธิภาพ จะต้องดำเนินการให้วัตถุประสงค์ทั้งของผู้รับ และวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารตรงกัน เช่น ผู้ส่งสาร ต้องการสื่อสารเพื่อการจูงใจ ให้ผู้รับสารเกิดการตัดสินใจ เป็นต้นว่า ผู้ส่งสารสื่อสารโดยการโฆษณาสินค้า เพื่อจูงใจให้ผู้รับสารตัดสินใจซื้อสินค้านั้น แต่ปรากฏว่าผู้รับสารไม่เกิดการตัดสินใจ แต่กลับเพียงแต่รับทราบเท่านั้น เป็นต้น ซึ่งเท่ากับว่า การสื่อสารครั้งนี้ประสบความล้มเหลว (Communication Breakdown) ดังนั้น จึงต้องตระหนักถึงการใช้การสื่อสารให้ถูกต้องเพื่อเสริมสร้างให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารได้อย่างเต็มที่

องค์ประกอบของกระบวนการการสื่อสาร: ตัวกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสาร

ในแต่ละองค์ประกอบนี้มีปัจจัยต่างๆที่จะส่งเสริมหรือลดประสิทธิภาพขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่ม หรือลด ประสิทธิผลของการสื่อสาร

ปัจจัยผู้ส่งสาร

มีปัจจัยอยู่ 4 ประการของผู้ส่งสารที่จะมีผลต่อการเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร ปัจจัยดังกล่าวได้แก่

(ก) ทักษะในการสื่อสาร(Communication Skills)

(ข) ทัศนคติ (Attitudes

(ค) ความรู้ (Knowledge)

(ง) สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม (Position within a Social-Cultural System)

ก)ทักษะในการสื่อสาร(Communication Skills)

หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสาร ทักษะในการสื่อสารเชิงวัจนะ(verbal communication skills) แบ่งออกได้เป็น 5 ประเภทคือ ทักษะในการเขียนและการพูด ซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส ทักษะในการอ่านและการฟัง ซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัส และ ทักษะในความคิดและการใช้เหตุผล ส่วนทักษะในการสื่อสารเชิงอวัจนะ ได้แก่ อากัปกิริยา การเขียนภาพ การวาดภาพ ซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส การดู ซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัสเป็นต้น

ในฐานะของผู้ส่งสารทักษะในการสื่อสารมีอิทธิผลต่อผู้ส่งสาร 2 ประการ คือ

1. ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิผลต่อความสามารถของผู้ส่งสารในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของตน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิผลต่อความคิดของผู้ส่งสาร นอกจากนั้นทักษะในการสื่อสารยังมีผลต่อความสามารถในการถ่ายทอดความคิดของผู้ส่งสารด้วย
2. ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิผลต่อความสามารถในการเข้ารหัสสารซึ่งแสดงเจตนารมณ์ หรือความคิดของผู้ส่งสาร ในการเข้ารหัสซึ่งแสดงเจตนารมณ์ของตนนั้น ผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็นในการเข้ารหัส

ข)ทัศนคติ (Attitudes)

คือ ท่าที หรือ ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในการสื่อสารนั้น ทัศนคติของผู้ส่งสารเป็นปัจจัยที่สามารถเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร ทัศนคติของผู้ส่งสารแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ

1. ทัศนคติต่อตนเอง (Attitude toward self)

ผู้ส่งสารจะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติที่ผู้ส่งสารมีต่อตนเอง เป็นการประเมินตนเอง ก่อนทำการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถโอกาสที่ผู้ส่งสารจะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีมาก

2. ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร (Attitude toward subject matter)

ในการสื่อสารนั้นหากผู้ส่งสารไม่มีความเชื่อ เลื่อมใส ไม่พอใจ หรือไม่มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่ตนจะทำการสื่อสารแล้ว ผู้ส่งสารก็จะขาดความมั่นใจ ไม่อยากที่จะทำการสื่อสารและทำการสื่อสารไม่ได้ดี

3. ทัศนคติต่อผู้รับสาร(Attitude toward receiver)

ทัศนคติต่อผู้รับสารจะมีอิทธิผลต่อพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร ต่อสารของผู้ส่งสารและต่อปฏิกิริยาของผู้รับสาร เช่น ผู้ส่งสารมีความรู้สึกที่ดี มีความพอใจในตัวผู้รับสาร ก็อยากจะทำการสื่อสารด้วย และหาคำพูดที่เหมาะสม เป็นที่น่าพอใจของผู้รับสาร โอกาสที่ จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีมาก อริสโตเติล ถือว่าทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสารเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกลักษณะของผู้พูดที่ทำให้เป็นที่พอใจของผู้ฟัง(ethos)

ค)ความรู้ (Knowledge)

คนที่ไม่มีความรู้ย่อมไม่สามารถที่จะพูดหรือเขียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผล ประสิทธิผลของการสื่อสารขึ้นอยู่กับความรู้2 ประการ คือ

1. ความรู้เรื่องที่สื่อสาร (knowledge of the subject matter)

หมายความถึง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะทำการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีความรู้เรื่องที่จะสื่อสารดี โอกาสที่การสื่อสารจะประสบความสำเร็จก็มีมาก ในทางตรงข้ามหากผู้ส่งสารไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆดีพอประสิทธิผลของการสื่อสารก็จะด้อยลงไป

2.ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร(knowledge of the communication process)

ผู้ส่งสารยังจะต้องมีความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสารด้วย ทั้งนี้เพราะกระบวนการสื่อสารนั้นมีองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และแต่ละองค์ประกอบล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อผลของการสื่อสารทั้งสิ้น

ดังนั้น ผู้ส่งสารที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีทั้งความรู้ความเข้าใจที่จะพูดเป็นอย่างดีและมีความรู้ความสามารถในการที่จะวิเคราะห์ตัวเอง สาร สื่อ และผู้รับสารเป็นอย่างดีอีกด้วย

ง) สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม(Position within a Social-Cultural System)

การเป็นสมาชิกของสังคม และมีสถานภาพในสังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นสมาชิก สถานภาพต่างๆของผู้ส่งสารมีอิทธิผลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ส่งสาร สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรมจะมีอิทธิผลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ การเข้ารหัส และการสร้างสาร ความหมาย การเลือกใช้สื่อ และการเลือกผู้รับสารของผู้ส่งสาร

คนที่อยู่ในสังคมเดียวกันแต่มีสถานภาพในสังคมต่างกันย่อมทำการสื่อสารต่างกัน คนที่มีวัฒนธรรมต่างกันก็ทำการสื่อสารต่างกันด้วย ปัญหาที่สำคัญของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม คือ ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมระหว่างผู้ทำการสื่อสารทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมมีอิทธิผลต่อความคิด และพฤติกรรมในการสื่อสารของคน

<u>2.ปัจจัยของผู้รับสาร</u>

ในกระบวนการสื่อสารนั้นคนสามารถเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังนั้นปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อประสิทธิภาพของผู้ส่งสาร จึงประกอบไปด้วย ทักษะในการสื่อสาร(Communication Skills) ทัศนคติ (Attitudes) ความรู้ (Knowledge) สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม (Position within a Social-Cultural System) เช่นเดียวกับปัจจัยของผู้ส่งสาร

ก)ทักษะในการสื่อสาร(Communication Skills)

ทักษะในการสื่อสารเชิงวัจนะ(verbal communication skills) แบ่งออกได้เป็น 5 ประเภทคือ ทักษะในการเขียนและการพูด ซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส ทักษะในการอ่านและการฟัง ซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัส และทักษะในความคิดและการใช้เหตุผลส่วนทักษะในการสื่อสารเชิงอวัจนะ ได้แก่ อากัปกิริยา การเขียนภาพ การวาดภาพ ซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส การดู ซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัส เป็นต้น

ในฐานะของผู้รับสารทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อผู้ส่งสาร 2 ประการ คือ

1. อิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสาร และความสามรถในการรับสาร ทักษะที่มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสาร คือ ทักษะด้านภาษา
2. มีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้รับสารในการถอดรหัส ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ หรือ ความคิดของผู้ส่งสาร ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความสามารถในการตีความหมายสาร เช่น หากผู้รับสารไม่รู้ภาษานั้น หรือรู้ไม่ลึกซึ้ง ผู้รับสารก็ถอดรหัสไม่ได้ ถอดสารไม่ถูกต้อง และตีความหมายผิด

ข)ทัศนคติ (Attitudes)

ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้รับสารแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. ทัศนคติต่อตนเอง (Attitude toward self)

ในการเป็นผู้รับสารนั้นหากผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองโอกาสที่ผู้รับสารจะเข้าใจสารของผู้ส่งสารก็มีมาก

2. ทัศนคติต่อสาร (Attitude toward the message)

ทัศนคติที่ผู้รับสารมีต่อสารนั้นก็เป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สามารถเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร

3. ทัศนคติต่อผู้ส่งสาร (Attitude toward source)

การสื่อสารจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร หากผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร มีความเชื่อถือเลื่อมใสในความรู้ความสามารถ ความจริงใจของผู้ส่งสาร มีความชอบมีความประทับใจในบุคลิกของผู้ส่งสาร โอกาสที่การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จก็มีมาก

ค)ความรู้ (Knowledge)

ผู้รับสารที่ไม่มีความรู้ย่อมไม่สามารถอ่านหนังสือและฟังได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผล ความรู้ของผู้รับสารแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสาร

ผู้รับสารจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสารที่ตนรับ หากผู้รับสารไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ผู้รับสารก็จะไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวของสารนั้นได้

2. ความรู้เรื่องกระบวนการการสื่อสาร

ผู้รับสารจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการการสื่อสารด้วยการสื่อสารจึงจะมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น หากผู้รับสารไม่มีความรู้เรื่องกระบวนการการสื่อสารผู้รับสารก็อาจเข้าใจผิด ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร รับสารได้ไม่ชัดเจน ตลอดจนตีความหมายของสารผิดพลาด

ง)สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม (Position within a Social-Cultural System)

เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร ผู้รับสารก็เป็นสมาชิกของสังคมและมีวัฒนธรรมของตน ผู้รับสารจึงมีตำแหน่ง บทบาท ศักดิ์ศรี ความเชื่อ พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติ ของตนสิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการรับสาร และการตีความหมายของผู้รับสารซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิผลของการสื่อสารด้วย

<u>3.ปัจจัยของสาร</u>

ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพของสารและประสิทธิผลของการสื่อสารมีอยู่ 3 ประการ คือ ก) รหัสสาร(message code) ข)เนื้อหาสาร(message content) ค) การจัดสาร (message treatment)

ก)รหัสสาร (message code)

สารที่ผู้ส่งสารส่งออกไปเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และวัตถุประสงค์ของตนนั้นจะต้องอาศัยรหัส (code) เป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดให้ปรากฏ

รหัส คือ กลุ่มของสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในลักษณะที่มีความหมายต่อคน สิ่งที่เป็นรหัสได้จะต้องมีองค์ประกอบทำหน้าที่เป็นคำศัพท์ และมีกระบวนการหรือโครงสร้างที่รวมส่วนประกอบเข้า

ด้วยกันอย่างได้ความหมาย เป็นการสร้างความสัมพันธ์ ตัวอย่างของรหัสในการสื่อสาร เช่น ภาษา ดนตรี การวาดภาพ การเต้นระบำ

ข)เนื้อหาสาร (message content)

หมายถึง สิ่งที่เป็นสาระเรื่องราวของสารซึ่งถ่ายทอดความคิด เจตนารมณ์ และวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร องค์ประกอบของเนื้อหาสารก็คือ สาระ หรือ ประเด็นต่างๆเมื่อนำเอาสาระหรือประเด็นต่างๆเหล่านี้มารวมกันเป็นโครงสร้าง ก็จะได้เนื้อหาสารทั้งหมด

ค)การจัดสาร (message treatment)

คือ การตัดสินใจของผู้ส่งสารในการเลือกและเรียบเรียงรหัสและเนื้อหาสารองค์ประกอบของการจัดสาร ก็คือ รหัสและเนื้อหาสาร โครงสร้างของการจัดสาร ก็คือ การเรียบเรียงรหัสและเนื้อหาสารเป็นรูปแบบที่เรากำหนดเพื่อส่งออกไปยังผู้รับสาร

ผู้ส่งสารแต่ละคนย่อมมีวิธีการในการจัดสารไม่เหมือนกัน เราอาจกล่าวได้ว่าวิธีการในการจัดสารก็คือ ลีลา (style) ของคนแต่ละคน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดสารของผู้ส่งสาร คือ บุคลิกส่วนตัวของผู้ส่งสาร และ กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่ทำการสื่อสารด้วย

4. <u>ปัจจัยของสื่อ</u>

ในการพิจารณาเรื่องสื่อนั้นเราจะต้องพิจารณาถึงความสามารถของสื่อในการนำสารไปสู่ประสาทในการรู้สึก ของผู้รับสาร ซึ่งได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส เป็นต้น โดยที่สื่อแต่ละสื่อมีความสามารถแตกต่างกัน

สิ่งที่กำหนดการตัดสินใจในการเลือกสื่อของผู้ส่งสาร คือ

1. ผู้รับสาร ในการเลือกสื่อนั้น ผู้ส่งสารจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของผู้รับสารด้วยว่าผู้รับสารเป็นใคร มีความสามารถในการรับและถอดรหัสสารด้วยการฟัง การอ่าน หรือ การดู
2. สาร ผู้ส่งสารจะต้องพิจารณาด้วยว่ารหัส เนื้อหา และการจัดสารของตนนั้นเหมาะกับสื่อประเภทไหน
3. ผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารจะต้องพิจารณาความสามารถในการเข้าถึงรหัสของตนด้วยว่าตนเองมีความสามารถในการพูด เขียน หรือในการแสดง เป็นต้น

<u>เกณฑ์ในการเลือกสื่อ</u>

1. มีสื่ออะไรให้เลือกใช้ได้บ้าง เช่นในชนบทอาจไม่มีโทรทัศน์ ผู้ส่งสารจึงต้องเลือกใช้สื่อประเภทอื่นแทน
2. มีเงินมากน้อยแค่ไหน ในการใช้สื่อนั้น ผู้ส่งสารจะถูกจำกัดการเลือกโดยงบประมาณ เพราะสื่อแต่ละชนิดย่อมมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแตกต่างกันไป
3. ความนิยมของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารบางคนอาจมีความผูกพัน หรือ ความนิยมที่จะใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ
4. สื่อใดเข้าถึงประชาชนมากที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ผู้ส่งสารจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงสมรรถนะในการเข้าถึงคนจำนวนมากโดย เสียค่าใช้จ่ายต่อหัวน้อยที่สุดเป็นเกณฑ์
5. สื่อใดมีอิทธิพลมากที่สุด คือ การพิจารณาดูอิทธิพลของสื่อแต่ละชนิดว่าสื่อใดมีอิทธิพลมากกว่ากัน และสื่อใดมีอิทธิพลมากที่สุด
6. สื่อใดเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารมากที่สุด ผู้ส่งสารอาจมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ให้ความรู้ ให้ข่าวสาร ให้ความบันเทิง หรือ ชักจูงใจ ผู้ส่งสารก็ต้องพิจารณาดูว่าสื่อใดจะเหมาะกับวัตถุประสงค์ของตน
7. สื่อใดเหมาะกับเนื้อหาสารมากที่สุด เนื้อหาสาระของสารประเภทหนึ่งชนิดหนึ่งอาต้องการใช้สื่อประเภทหนึ่ง ในขณะที่เนื้อหาสาระของสารอีกประเภทหนึ่งสามารถใช้สื่อประเภทอื่นได้ (สุวรรณ หงษ์ศรีสุวรรณ,2544)

<u>การสื่อสารกับผลแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม</u>

Roger และ Shoemaker (1971) กล่าวถึงการติดต่อสื่อสารกับผลแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่า การติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

1. ขั้นประดิษฐ์คิดค้น (Inventive) คือ กระบวนการที่ความคิดใหม่ๆได้ถูกคิดค้น หรือพัฒนาขึ้นมา
2. ขั้นแพร่กระจาย (diffusion) คือ กระบวนการที่ความคิดใหม่ๆ เหล่านี้ถูกสื่อสาร หรือ แพร่กระจายไปสู่สมาชิกในสังคม

3. ขั้นบังเกิดผลตามมา (consequence) คือ ขั้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม อันเป็นผลเนื่องมาจากการยอมรับเอาหรือการปฏิเสธในความคิดใหม่ๆ หรือสิ่งใหม่ๆนั้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนหนึ่งจึงเกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสาร นั่นเอง

<u>สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร (Communication Environment)</u>

พัชนี เชยจรรยา และคณะ (2538) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร (Communication Environment) ว่า การสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารประเภทใด ระดับใด จะต้องเกิดขึ้น ณ สภาพแวดล้อมแห่งหนึ่ง

สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร (Communication Environment) หมายถึง สิ่งต่างๆรอบตัวผู้สื่อสาร นอกเหนือจากองค์ประกอบอื่นๆในกระบวนการสื่อสาร ฉะนั้นสภาพแวดล้อมของการสื่อสารจึงหมายถึง สถานที่ซึ่ง ได้แก่ บรรยากาศ โอกาสเวลา รวมถึงเหตุการณ์ต่างๆ เราสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการสื่อสารได้ตั้งแต่ในวงแคบไปจนถึงกว้าง ทั้งนี้ ผู้สื่อสารจะต้องวิเคราะห์และเลือกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อให้แน่ใจว่า การสื่อสารของตนมีโอกาสจะประสบความสำเร็จมากขึ้น

สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร บางอย่างผู้สื่อสารสามารถเลือก และปรับปรุงให้เหมาะสมได้ เช่น การเลือกโอกาส เวลา และสถานที่ของการสื่อสาร แต่สภาพแวดล้อมบางอย่างผู้สื่อสารไม่สามารถเลือกและปรับปรุงได้ เช่น ดินฟ้าอากาศ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน หรือ ระหว่างการสื่อสาร ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของสถานการณ์การสื่อสาร

สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร ที่เหมาะสมจึงขึ้นกับปัจจัยหลายประการด้วยกัน คือ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย หรือ วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ความต้องการและความคาดหวังของผู้รับสาร โอกาสและเหตุการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการสื่อสาร ตลอดจนการคาดการณ์ต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและการควบคุมอย่างถูกทาง

<u>แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารและวัฒนธรรม</u>

เป็นที่ยอมรับกันว่าการสื่อสารและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ภาษา ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่างๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกชนรุ่นหนึ่ง หรือ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง นับว่าเป็นหน้าที่ของการสื่อสารดังที่ ลาสเวลล์(Lasswell , 1960)กล่าวว่า “ การสื่อสารมีหน้าที่

สำคัญอีกประการหนึ่งคือ หน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของสังคมจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกชนรุ่นหนึ่ง หรือจากจากชนกลุ่มหนึ่งไป
ยังกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่ง ” นอกจากนี้ การที่การสื่อสารมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรม ยังสืบเนื่องจากการสื่อสารเกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตของวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการสื่อสาร เพราะวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการสื่อสารของสมาชิกของสังคม ในขณะเดียวกันการสื่อสารก็เป็นเครื่องมือในการทำให้วัฒนธรรมดำรงอยู่ได้ ซึ่งการสื่อสารถูกนำมาใช้และมีบทบาทในลักษณะดังนี้ (ปรมะ สตะเวทิน,2541)

1) การสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน ช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติในด้านต่างๆ ไปสู่ประชาชนที่อยู่ในส่วนต่างๆของประเทศ
2) สื่อมวลชนนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศก่อให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจและสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างคนในท้องถิ่นต่างๆในประเทศซึ่งเป็น อุดมการณ์อย่างหนึ่งของการพัฒนาประเทศ รวมทั้งยังทำให้วัฒนธรรมของคนเฉพาะกลุ่มเฉพาะพื้นที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายจนกลายเป็นวัฒนธรรมของมวลชน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การที่สื่อมวลชนเผยแพร่การแสดงของท้องถิ่นต่างๆในประเทศไทยจนเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป
3) สื่อมวลชนช่วยทำนุบำรุงรักษาส่งเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีงามจากคนรุ่นเก่ามา สู่คนรุ่นใหม่ เพื่อปลูกฝังให้สมาชิกของสังคมสามารถปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับสภาพของสังคม เกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ และไม่ทำลายล้างวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ
4) การสื่อสารช่วยทำให้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเหมาะสมกับกาลเวลาและวิถีชีวิตของประชาชน ควบคุมให้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม เป็นวัฒนธรรมที่ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนดีขึ้น ควบคุมและป้องกันไม่ให้วัฒนธรรมของต่างชาติซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมต่อสังคมกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของประชาชน

เมื่อการสื่อสาร และ วัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น และ การสื่อสารยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมในสังคมระดับต่างๆ ในด้านการเรียนรู้ และถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นเก่าไปสู่คนรุ่นใหม่ ดังนั้นแนวคิดต่อไปที่มีความสัมพันธ์และมีความสำคัญ ต่อการสื่อสาร และ วัฒนธรรม ในอันที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยใช้การสื่อสาร นั้นคือ แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรม

<u>แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรม</u>

ได้มีผู้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมไว้ ดังนี้ (อ้างถึงใน พวงชมพู ไชยหลา,2543)

อมรา พงศาพิชญ์ กล่าวว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมภายในสังคมเดียวกัน คือ การสืบทอดวัฒนธรรมในแนวตั้งจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

นิยมพรรณ วรรณศิริ กล่าวว่า เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมหรือรูปแบบของพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของคนรุ่นเก่าให้กับคนรุ่นใหม่ของสังคม ให้คนรุ่นใหม่ที่เกิดมาในสังคมหนึ่งๆตกอยู่ในวัฒนธรรมที่คนรุ่นเก่าๆช่วยกันสร้างขึ้นมา

วัลลภ มณีเชษฐา กล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นคำรวมที่กินความถึงรูปแบบแห่งการประพฤติทั้งปวงของมนุษย์ ได้มาเนื่องจากอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสามารถถ่ายทอดให้แก่กันและกันได้โดยการใช้เครื่องหมาย(Symbols) เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการแสดงกิริยาอาการต่ออันเป็นที่เข้าใจกัน เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ ได้แก่ การถ่ายทอดแนวคิด การเรียนรู้ การเลียนแบบ การเชื่อฟัง การเข้าร่วมประชุมร่วมปฏิบัติ เป็นต้น

นอกจากนี้ อานนท์ อาภาภิรมย์ ยังได้กล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม หรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการอบรมสมาชิกให้เรียนรู้ระเบียบต่างๆ ในสังคมจากคนรุ่นก่อนมาถึงคนรุ่นหลัง

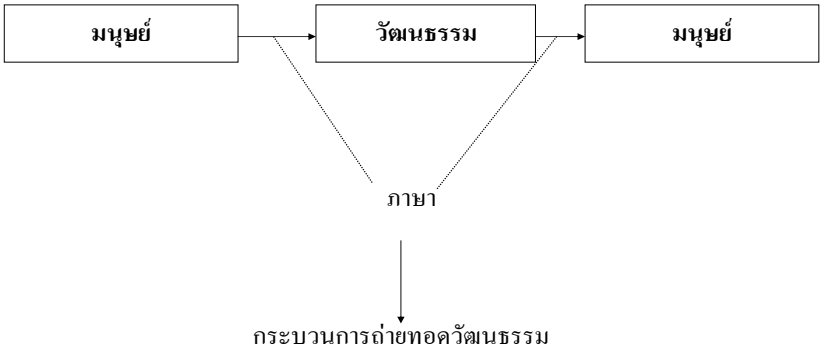

รูปภาพที่2: แสดงกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม
ที่มา: อานนท์ อาภาภิรม

วัฒนธรรมนอกจากการถ่ายทอดวัฒนธรรม หรือ ขัดเกลาทางสังคมแล้ว ยังทำหน้าที่กำหนดรูปแบบของสถาบัน กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และ เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคมอีกด้วย

<u>แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสัญญะวิทยา</u>

สัญญะวิทยาแปลมาจากภาษาอังกฤษคือคำว่า “Semiology” หมายถึง ศาสตร์แห่งสัญญะ(Science of Sign) โดยสัญญะ (Sign) หมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างเพื่อให้มีความหมาย (Meaning) แทนของจริง(Objective) ในตัวบทและบริบทหนึ่ง

สัญญะประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) จะต้องมีลักษณะทางกายภาพ สามารถจับต้องรับรู้ได้ด้วยอวัยวะรับสัมผัส
2) จะต้องมีความหมายถึงบางสิ่งบางอย่างไปกว่าตัวของมันเอง
3) ผู้ใช้สัญญะต้องตระหนักว่ารูปธรรมดังกล่าวนั้นเป็นสัญญะ

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีสัญญะวิทยา(Basic concept) ประกอบด้วย

1)สัญญะ

สัญญะ คือ สิ่งที่มีความหมายมากกว่าตัวของมันเอง แต่จะต้องอยู่ในบริบท หรือสถานการณ์จำเพาะหนึ่งๆ เช่น แหวนวงหนึ่งอาจจะเป็นหรือไม่เป็นสัญญะก็ได้ หากแหวนวงนั้นอยู่ในตู้ร้านทองแหวนวงนั้นก็ยังไม่เป็นสัญญะอะไร จนกระทั่งแหวนวงนั้นได้เดินทางเข้าสู่รูปแบบ การปฏิบัติการทางสังคมบางประการ เช่น ถูกนำไปสวมนิ้วของเจ้าสาว ในวันแต่งงาน ซึ่งสำหรับเจ้าสาวมีความหมายแทนความรักของเธอกับชายผู้เป็นเจ้าบ่าว จากแหวนวงเดิมก็ได้กลายมาเป็นสัญญะเมื่อได้อยู่ในนิ้วนางของเจ้าสาว จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติที่สำคัญของสัญญะ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบโดยเฉพาะตัวบุคคลกับวัตถุ

2)ความสัมพันธ์

แนวคิดเรื่อง “ความสัมพันธ์” มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของความหมายในแง่ของข้อเท็จจริงที่ว่าไม่มีอะไรมีความหมายในตัวเอง และไม่ใช่ตัวเนื้อหาที่ กำหนดความหมาย แต่ทว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นจะมีความหมายต่อเมื่อนำไปสัมพันธ์กับอีกระบบหนึ่งต่างหาก คู่ของความสัมพันธ์ ที่สัญญะวิทยาให้ความสนใจคือ ความสัมพันธ์ระหว่าง “ตัวบท” กับ “บริบท” ซึ่งหมายถึงสิ่งที่อยู่รอบๆตัวบริบท

3)ลักษณะส่วนตัว และ ส่วนรวมของสัญญะ

สัญญะทุกอย่างจะประกอบไปด้วย 2 มิติเสมอ มิติหนึ่งคือ มิติที่เป็นส่วนรวม เรียกว่า “Language” และมิติที่เป็นส่วนตัว คือ “Speech” เช่น Language ในภาษาไทยประกอบไปด้วยพยัญชนะ 44 ตัว สระ 32 ตัว วรรณยุกต์ 5 เสียง มีไวยกรณ์ในการจัดเรียง แต่เมื่อแต่ละคนนำไปใช้แต่ละคนจะมี Speech (ลีลา)เฉพาะตัวไม่เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ดีคนที่ใช้ภาษาไทยทุกคนก็ยังคงอยู่ในกรอบของ Language ของภาษาไทยเหมือนกัน

4)รหัส

หมายถึง แบบแผนของการนำเอาสัญญะย่อยต่างๆมาสัมพันธ์กันเป็นโครงสร้างที่จะต้องนึกถึงเมื่อจะตีความสัญญะต่างๆ ที่ได้รับรู้มาเมื่อเราพบเห็นสิ่งต่างๆในชีวิตประจำวันดังนั้น รหัส จึงมีอยู่มากมายหลายประเภท ที่พอยกตัวอย่างได้ดังนี้ (อ้างถึงใน กรองแก้ว วัฒนะมงคลรักษ์,2545)

4.1 Product codes เป็นรหัสที่เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ที่บ่งบอกความหมายทีแตกต่างกัน

4.2 Social codes เป็นรหัสที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น คนไทยไม่ถือว่าการที่ถูกตบหัว และตบไหล่เป็นการแสดงความรัก

4.3 Cultural codes เป็นรหัสที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ

4.4 Personal codes เป็นรหัสที่เกี่ยวกับตัวบุคคลซึ่งโดยทั่วไปจะมีการใช้ที่แตกต่างกัน แต่การใช้รหัสเดียวกันจะทำให้คนเกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

5)การวิเคราะห์สัญญะ

วิธีการวิเคราะห์สัญญะ หมายถึง การใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมาย ของสัญญะที่ถูกแสดงในบริบทหนึ่งๆ หน้าที่ของวิธีการวิเคราะห์สัญญะวิทยาก็คือการค้นหาหลักการที่ใช้เป็นพื้นฐานของการให้ความหมาย

ซึ่งสำหรับการสื่อสารแล้วสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ “ความหมาย” เนื่องจากเป้าหมายของการสื่อสารคือการเข้าใจต่อสารที่ตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งประสิทธิภาพของการสื่อสารจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเข้าใจในความหมายของสารตรงกันหรือไม่ตรงกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับการรับรู้และการตีความ อันเป็นผลจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล(กรองแก้ว วัฒนะมงคลรักษ์,2545)

<u>แนวคิด และ ทฤษฎีการเข้ารหัส และ ถอดรหัสสาร</u> (Encoding and Decoding Message)

Stuart Hall (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ ,2540) งานเขียนทางทฤษฎีของเขาจะเกี่ยวข้องกับแนวคิดสำคัญๆ 3 เรื่อง คือ วัฒนธรรม อุดมการณ์ และ อัตลักษณ์(identity) ซึ่งเขาได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้ารหัส และ การถอดรหัสสาร (Encoding and Decoding Message) ไว้ดังนี้

ฮอล(Hall) มีความเห็นว่า เรื่องของการสื่อสารนั้นเป็นเรื่องของการสร้าง การถ่ายทอด และการรับวัฒนธรรม (Theory of cultural production & reception) การที่ผู้ส่งสารสามารถที่จะโน้มน้าวผู้รับสารให้เห็นคล้อยตามตนเองได้นั้น มิได้มาจากเหตุผลที่ว่าผู้รับสารมีลักษณะ passive เหมือนอย่างที่แนวคิดเรื่องผลกระทบและทฤษฎีมวลชนได้เคยนำเสนอไว้ แต่อย่างไร หากแต่เนื่องมาจากบรรดากลยุทธ์ต่างๆในการใส่รหัสสาร(Encoding) การเลือกใช้สื่อ การสร้างบริบทในการรับสาร เทคโนโลยีต่างๆ ที่ฝ่ายผู้ส่งสารต้องเลือกนำมาใช้อย่างเต็มที่

แนวคิดพื้นฐาน (Basic concepts) ที่Hall ได้นำมาใช้ในการอธิบายทฤษฎีมีดังนี้

- แนวคิดเรื่อง “ความเป็นจริง”
- แนวคิดเรื่อง “ผู้รับสาร”
- แนวคิดเรื่อง “ผู้ส่งสาร”
- แนวคิดเรื่อง “สาร”
- การวิเคราะห์ “ตัวสื่อ”
- ขั้นตอนของการสื่อสาร

แนวคิดพื้นฐานเรื่อง “ความเป็นจริง”

ฮอล(Hall) ได้นำแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ที่ในเวลาต่อมาได้กลายมาเป็นผู้บุกเบิกทฤษฎีสัญญะวิทยา(Semiology) คือ F.DeSaussure มาใช้อธิบายว่า เดิมนักภาษาศาสตร์เคยอธิบายไว้ว่า คนเราตั้งชื่อสิ่งของต่างๆขึ้นมาเพื่อที่จะนำเอาไปใช้อ้างอิงถึง(refer) กล่าวถึงในครั้งต่อๆไป แต่ Saussure เห็นว่าบทบาทหน้าที่ของการตั้งชื่ออันเป็นรูปแบบหนึ่งของภาษานั้นมีมากกว่าประโยชน์ที่เคยมีผู้กล่าวไว้ เพราะภาษาทำให้มนุษย์สามารถจัดระบบ(Organize) สร้าง(construct) และ เป็นเครื่องมือ(Instrument) ให้มนุษย์เราเข้าสู่ “ความเป็นจริง” อีกด้วย จึงอาจสังเกตได้ว่า เราไม่เพียงแต่ “ตั้งชื่อ” สิ่งๆต่างขึ้นมาเท่านั้น หากแต่ยังเอาใจใส่เลือกสรรค์สร้างชื่อที่ตั้งอีกด้วย ในขณะที่ “ความเป็นจริง” แวดล้อมตัวบุคคลนั้นมีอยู่หลาย Version วิธีการที่ภาษาแต่ละรูปแบบเลือกเอามาใช้จะเป็นตัวนำทางให้คนแต่ละกลุ่มเข้าสู่ความเป็นจริงในแต่ละ version ซึ่งแน่นอนว่ากระบวนการสร้างและถ่ายทอดความหมายของความเป็นจริงนั้น จะต้องอาศัย “ภาษา” เป็นเครื่องมือ ไม่ว่าจะเป็น “ภาษา” ของสื่อแบบใด เช่น ภาษาเขียนของสื่อสิ่งพิมพ์ ภาษาภาพและเสียงของสื่อโทรทัศน์ และแม้ว่าจะมีกลยุทธ์และวิธีการกลั่นความหมายที่ดีและมีประสิทธิภาพเพียงใดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ การที่ผู้ส่งสารคนใดจะสามารถใช้กลยุทธ์ดังกล่าวให้บรรลุเป้าหมายได้ หรือ ไม่นั้นเงื่อนไขที่เป็นตัวกำหนดประการหนึ่ง (precondition) ก็คือ ผู้ส่งสารนั้นมีอำนาจมากน้อยเพียงใด อำนาจที่จะให้แก่ผู้ส่งสารในการสร้างและถ่ายทอดความเป็นจริงผ่านกลไกทางภาษานั้น แปรเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ในแต่ละท้องถิ่น

แนวคิดเรื่อง “ผู้รับสาร”

1) ฮอล(Hall)มีแนวคิดว่า ระบบรหัส ของผู้ส่งสาร และ ผู้รับสาร ไม่จำเป็นต้องเป็นรหัสเล่มเดียวกัน หรือ ชุดเดียวกันเสมอไป ซึ่งเหตุผลของการส่งความหมายและถอดรหัสระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่ตรงกัน ไม่สอดคล้องกัน จนถึงขั้นขัดแย้งกัน มีสาเหตุมาจาก ภูมิหลังประสบการณ์ ระดับการศึกษา อาชีพ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จุดยืนทางการเมือง เพศ ชนชั้น อุดมการณ์ ฯลฯ

2) ผู้รับสารไม่ใช่กลุ่มคนที่มีลักษณะเนื้อเดียวกันหมด (Homogeneous Group) นอกเหนือจากความแตกต่างระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารแล้ว แม้แต่ในระหว่างกลุ่มผู้รับสารเองก็ยังมีความแตกต่างกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับการถอดรหัสนั้น Hall มีทัศนะว่าการจับกลุ่มของผู้รับสารจะสัมพันธ์กับรูปแบบและความหมายของสาร (forms and meaning) ซึ่งการจับกลุ่มของผู้รับสารนั้นมิได้มีลักษณะที่หยุดนิ่ง(static) หากแต่เป็นการจับกลุ่มอย่างมีพลวัตร(dynamic) และแปรเปลี่ยนอย่างสัมพันธ์ไปกับรูปแบบ และความหมายของสาร

3) ความสำคัญของการตีความ แนวความคิดที่ให้ความสำคัญกับการตีความนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เชื่อเรื่องการเลือกการรับรู้ (Selective Perception) ซึ่งกล่าวว่าผู้รับสารนั้นจะมีกระบวนการเลือกรับรู้ตั้งแต่ขั้นตอนของการเลือกเข้าถึง เลือกเปิดรับ เลือกตีความ และเลือกจดจำ ดังนั้นเรื่องการรับรู้จึงมีปัจจัยด้านอัตวิสัย (Subjective Capacity) ของผู้รับสารเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก และสิ่งที่ผู้ส่งสารควรจะให้ความสำคัญและความสนใจมากที่สุด คือ เรื่องการเลือกตีความของผู้รับสาร นอกจากนี้ Hall ยังเสนอความคิดว่าการที่ผู้รับสารตีความเบี่ยงเบน(distort) ออกไปจากความตั้งใจของผู้ส่งสารนั้น เนื่องมาจากว่ากระบวนการนี้เป็นเรื่องที่ถูกสร้างขึ้น(being constructed) จากระบบการสื่อสารในสังคมนั้นๆ ดังนั้นความหมายที่ถูกตีความอย่างผิดๆ จึงมิใช่ความหมายที่ไร้ทิศทางสะเปะสะปะไปคนละทิศคนละทาง หากทว่าเป็นการตีความหมายอย่างเบี่ยงเบนที่เป็นchoices อยู่ชุดหนึ่งที่เรียกว่าเป็นกลุ่มความหมายอันหลากหลายชุดหนึ่ง(Polysemic)

แนวคิดเกี่ยวกับ “ผู้ส่งสาร”

1) ฮอล(Hall) มีทัศนะเกี่ยวกับผู้ส่งสารว่า ผู้ส่งสารมิใช่ “ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งผ่านข่าวสารเท่านั้น (transmitter) หากทว่าเป็น “ผู้ที่ได้เข้ารหัส(encode)” ข่าวสารที่ส่งไปให้ด้วย ดังนั้นเมื่อเวลาที่ผู้ส่งสารได้

“ส่งสาร” ถึงผู้รับสารนั้น เขาได้ทำงาน 2 อย่างไปพร้อมๆกัน คือ อย่างแรกที่เขาส่งไป คือ “ข่าวสาร” และอีกอย่างหนึ่งคือ “การติดตั้งรหัสการถอดความหมายจากสาร” ให้แก่ผู้รับสารด้วย

2) เมื่อเวลาที่ได้รับข่าวสารจากโลกภายนอก ที่ถูกย่อมาอยู่ในรหัสของการใช้ภาษา เราจะจำได้เลยว่าข่าวสารนั้นเป็นรหัสของอะไร เช่น เป็นเรื่องจริง หรือ การแสดง โดยที่รหัสบางรหัสที่ถูกติดตั้งมาให้นั้นจะถูกนำเสนอราวกับเป็นธรรมชาติ(Natural) โดยไม่ต้องมีการเรียนรู้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รหัสที่มาในรูปแบบของ การสื่อสารให้เห็นเป็นภาพ (Visual communication)

3) กลไกอีกตัวหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารถอดความหมายได้ตามความต้องการของผู้ส่งสาร ที่ Hall ได้นำเอาทัศนะของ U.Eco มาใช้ คือ เรื่อง “เงื่อนไขของการรับรู้”(condition of perception) Eco ได้ตั้งข้อสังเกตว่าบรรดาสัญญะที่เป็นภาพเหมือน(icon sign) นั้นจะทำให้ผู้รับสารสามารถมองเห็นตัว object ได้เหมือนกับในโลกแห่งความจริง

แนวคิดเรื่อง “สาร”

จากทัศนะเรื่อง “ความเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น” Hall ได้นำมาขยายความว่า ในฐานะที่ “ข่าวสาร” ก็เป็น “ความเป็นจริงประเภทหนึ่ง” ดังนั้น “ ข่าวสารที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจึงไม่มี จะมีก็แต่ข่าวสารที่ถูกสร้างขึ้นมาเท่านั้น” และทั้งในกระบวนการสร้างข่าวสาร(จากฝ่ายผู้ส่ง) และในกระบวนการรับข่าวสารล้วนแล้วแต่ดำเนินไปอย่าง active และมีการตีความสอดแทรกอยู่ตลอดเวลา

แนวคิดเรื่อง “ตัวสื่อ”

ในเรื่องธรรมชาติของตัวสื่อ (Media) รวมทั้งรูปแบบการนำเสนอก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของการเข้ารหัส-ถอดรหัสด้วย ฮอล(Hall) มีทัศนะต่อ สื่อ ว่า ธรรมชาติของสื่อแต่ละชนิดจะมีผลต่อการตีความของผู้รับสาร ซึ่งสามารถเห็นได้จาก หากการนำเสนอเนื้อหาสารปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของตัวอักษร (literary) โอกาสที่ผู้รับสารจะมองไม่เห็นคุณลักษณะ(attributes) ของ object ที่บรรยายนั้นจะมีอยู่มาก เช่น สำหรับผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ตรงกับหิมะเลย เมื่ออ่านบทบรรยายเกี่ยวกับหิมะ อาจจะนึกไม่ออก ในขณะที่สื่อโทรทัศน์นั้นเป็น icon sign (เป็นภาพ) ซึ่งเมื่อนำเสนอแล้ว ผู้รับสารจะต้องมองเห็นคุณลักษณะบางอย่างของ object นั้นทันที

ขั้นตอนของการสื่อสาร

ฮอล(Hall) ได้แยกแยะขั้นตอนของการสื่อสารออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการผลิต (Production)
2. ขั้นเผยแพร่ (Circulation)
3. ขั้นการใช้ / การบริโภคสาร / (Use/ consumption)
4. ขั้นการผลิตซ้ำ (Reproduction)

จากทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ Hall สรุปว่ากระบวนการเข้า/ถอดรหัสสารนั้นจะต้องถูกควบคุมในทุกขั้นตอน เพื่อให้ความหมายสุดท้ายในขั้นตอนของผู้รับสารตรงกับความหมายแรกของผู้ส่งสาร อย่างไรก็ตามในกรณีส่วนใหญ่วิธีการควบคุมนั้นจะไม่ปรากฏตัวให้เห็นอย่างเด่นชัด

1.ขั้นตอนการผลิต(Production)

เป็นช่วงตอนของการสร้างข่าวสารที่ผู้ส่งสารต้องดำเนินการปฏิบัติการด้านภาษา(discursive practice) ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เช่น การรู้จักจัดกรอบของความหมายและความคิด (framing meaning & ideas) ต้องมีความรู้ในเรื่องที่ต้องใช้งาน (knowledge-in-use) มีทักษะทางเทคนิค (technical skill) มีอุดมการณ์ทางวิชาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับสถาบันต่างๆ มีความเข้าใจในค่านิยมและความเชื่อต่างๆของสังคม มีภาพของผู้รับสารอยู่ในใจ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อโน้มนำผู้รับสารให้ตีความหมายไปในทางเดียวของผู้ส่งสาร

2.ขั้นเผยแพร่ (Circulation)

หมายถึงช่องทางของการเผยแพร่ข่าวสารประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร 2 ตัว คือ ปริมาณความถี่ของการได้เผยแพร่ ข่าวสารที่ได้รับการเผยแพร่แบบ “มาบ่อย มาได้รวดเร็ว มาได้อย่างรุนแรง ” ย่อมมีโอกาสเข้าถึงผู้รับสารได้มากกว่า และอีกตัวแปรหนึ่ง คือ ธรรมชาติของสื่อที่ถูกใช้เป็นช่องทาง เช่น เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ ฯลฯ ที่มีข้อเด่นข้อด้อยแตกต่างกันไป

3.ขั้นการใช้ / การบริโภคสาร (Use/ consumption)

ฮอล(Hall)ให้ความสนใจกับขั้นตอนนี้อย่างมาก เนื่องจากเขามีแนวคิดว่า “ ข่าวสารนั้นมิได้สำคัญเพียงแค่ว่า ได้ผลิตขึ้นมาอย่างไรเท่านั้น (how it is produced) แต่ยังสำคัญต่อไปอีกว่า ข่าวสารนั้นถูกรับรู้อย่างไร (how it is received) ฮอล(Hall)ได้เสนอทัศนะใหม่เกี่ยวกับขั้นตอนของการรับสาร หรือ การบริโภคข่าวสารว่า ในขั้นตอนนี้จะเป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งเช่นกันที่ความหมายจะถูกผลิตขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

กล่าวคือ สิ่งที่ผู้รับสารกระทำไม่เพียงแต่จะ “อ่านความหมาย”ที่อยู่ในสารของผู้ส่งสารเท่านั้น หากแต่ผู้รับสารจะนำเอา “ตัวเอง” (ผู้รับสาร) เข้าไปสร้างความหมายในสารด้วย ซึ่งหมายความว่าช่วงเวลาแห่งการถอดรหัส(Decoding) ก็เป็นช่วงเวลาที่มีอิสระในตัวเอง และไม่จำเป็นต้องไปขึ้นต่อช่วงเวลาแห่งการเข้ารหัส(Encoding) เสมอไป

ในการอ่านความหมายของสารนั้น ผู้รับสารสามารถจะมีจุดยืนได้ 3 แบบ อันจะทำให้อ่านความหมายได้ 3 แบบตามมาเช่นกัน คือ

ก) จุดยืนแบบที่ผู้ส่งสารต้องการ (Dominant-hegemonic position) จุดยืนแบบนี้ผู้รับสารจะยืนอยู่ที่เดียวกับผู้ส่งสารและจะใช้รหัสของผู้ส่งสารเช่นกัน ดังนั้นความหมายที่ผู้รับสารอ่านได้ จึงเป็นอย่างที่ผู้ส่งสารต้องการเท่านั้นที่เรียกว่า preferred reading

ข) จุดยืนที่ผู้รับสารจะต่อรองความหมายของสารเสียใหม่(Negotiated position) จุดยืนแบบนี้แม้ว่ารับสารจะอ่านความหมายหลักๆ ตามที่ผู้ส่งสารต้องการ แต่ทว่าภายในขอบเขตความหมายดังกล่าวผู้รับสารจะยังคงต่อรองรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งการตีความหมายแบบต่อรองนี้เป็นการพบกันครึ่งทาง หรือเป็นสูตรผสมระหว่าง preferred reading กับ opposition reading

ค) จุดยืนที่ผู้รับสารจะตีความคัดค้านต่อต้านความหมายที่ผู้ส่งสารใส่รหัสมา(Opposition position)

ฮอล(Hall) กล่าวว่า ในการส่งข่าวสารแต่ละครั้ง จะเกิดจุดยืนการตีความทั้ง 3 แบบอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่ว่าสัดส่วนของแต่ละอันจะมีมากน้อยอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการใส่รหัสของผู้ส่งสาร

4.ขั้นการผลิตซ้ำ (Reproduction)

ขั้นตอนการผลิตซ้ำนั้น หากพิจารณาในแง่ของ “ระบบความหมาย” อาจจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ การผลิตซ้ำขึ้นใหม่ แต่ยังคงความหมายเดิม อีกประเภทหนึ่ง คือ การผลิตซ้ำขึ้นใหม่แต่เพื่อต้องการจะเสนอความหมายใหม่ที่ขัดแย้งกับความหมายเก่าที่มีอยู่ หรือ ที่ขัดกับสามัญสำนึกที่ผู้รับสารมีอยู่ หรือ คัดง้างกับความรู้ที่ยอมรับกันโดยปริยาย การผลิตซ้ำแบบสร้างความหมายใหม่นี้จะต้องจัดระบบความหมายให้ถูกอ่านจากจุดยืนแบบ preferred reading อย่างเข็มงวดมากกว่ากรณีแรก

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารและ,การสื่อสารและวัฒนธรรม ,การถ่ายทอดวัฒนธรรม และ แนวคิดทางด้านสัญญะวิทยา และ การเข้ารหัส และ ถอดรหัส นี้จะเห็นได้ว่า การสื่อสารการถ่ายทอดวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมและประเพณีทั้งในส่วนของการดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าของวัฒนธรรม และในส่วนของการเปลี่ยนแปลง และ จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวยังจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของกระบวนการการสื่อสาร และ สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร ยังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิพลของการสื่อสารและในการถ่ายทอดสาร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำกรอบแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาวิจัยกระบวนการในการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบ วิธีการ ของการสื่อสารในลักษณะต่างๆของงานประเพณีดังกล่าว ตลอดจน นำมาใช้เป็นแนวทางศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารที่มีผลต่อการรับรู้ ความเข้าใจของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารเหล่านั้น และ นำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณี ดังกล่าวในยุคปัจจุบัน

หนึ่งในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ที่มีการสืบทอดปฏิบัติเป็นระยะเวลากว่า 60 ปี และสะท้อนถึงภูมิปัญญา ความเชื่อและแรงศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนา และมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดเงินตราต่างประเทศจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย ก็มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกัน ประเพณีท้องถิ่นดังกล่าวคือ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

<u>ข้อมูลประวัติโดยย่อ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี</u>

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานประเพณีท้องถิ่นที่ชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมกันปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 60 ปี งานประเพณีท้องถิ่นดังกล่าวยังเป็นหนึ่งในหลายๆงานเทศกาลประเพณีท้องถิ่นที่ได้รับความสนใจ และเป็นที่รู้จักในระดับชาติ ในแต่ละปีมีผู้สนใจเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก และเป็นงานประเพณีที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้เป็น 1 ใน 13 งานเทศกาลประเพณีหลักของประเทศไทยในการประชาสัมพันธ์ให้

นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในโครงการ Amazing Thailand ในปี 2544 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นงานประเพณีที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการสร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติ

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี แต่เดิมเริ่มมาจากอิทธิพลความเชื่อเรื่องอานิสงส์ผลบุญของการถวายผึ้ง และ การถวายแสงสว่างเป็นทานผนวกกับความเชื่อเรื่อง ฮีตสิบสองคลองสิบสี่ ในงานบุญเดือนแปด หรือ งานบุญเข้าพรรษาตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของรวงผึ้งในเขตตัวเมืองอุบลราชธานีในยุคนั้น จนมีชื่อเรียกอุบลราชธานีในยุคนั้นว่า “ดงอู่ผึ้ง” จึงทำให้เกิดพิธีกรรมถวายเทียนที่ทำจากขี้ผึ้งเพื่อให้เกิดความสว่างแด่พระสงฆ์ถือกำเนิดขึ้น

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคแรกในสมัยที่จังหวัดอุบลราชธานี ยังเป็นเมืองประเทศราชอยู่นั้น ยังไม่มีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเกิดขึ้น การถวายเทียนในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาจะทำขึ้นแบบแต่ละบ้าน นั้นคือ แต่ละครัวเรือนจะมีการฟั่นเทียน(หรือที่เรียกว่าการสีเทียน) จากขี้ผึ้งเป็นของตนเองซึ่งมีขนาดความยาวเวียนรอบศีรษะของสมาชิกทุกคนในบ้าน ซึ่งโดยมากมักจะเป็นเทียนที่มีขนาดเล็กและยาวนำไปถวายพระสงฆ์ในช่วงวันเข้าพรรษาพร้อมกับเครื่องไทยธรรมอื่นๆ

ต่อมาแต่ละบ้านจึงได้มีความคิดที่จะต่อเทียนให้มีขนาดสูงและใหญ่ตามความต้องการ จึงได้มีการทำแกนเทียนจากลำต้นของหมาก หรือ บ้องไม้ไผ่แล้วนำเชือกปอหรือป่าน มามัดเทียนเล่มเล็กๆที่ทำไว้หลายๆเล่มเข้าด้วยกันและใช้กระดาษสีทองหรือเงิน(กระดาษตังโก หรือ กระดาษจังโก) พันโดยรอบเพื่อให้เกิดความสวยงาม อย่างไรก็ดีเทียนพรรษาที่เป็นการมัดรวมกันดังกล่าวยังไม่มีการแกะสลักลวดลายแต่อย่างใด อีกทั้งการถวายเทียนแด่พระสงฆ์เองก็ยังคงเป็นแบบบ้านใครบ้านมันเช่นเดิม โดยยังมิได้มีการรวมจัดเป็นขบวนแห่เทียนพรรษาแต่อย่างใด

ในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 24 สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ขณะทรงเป็นข้าหลวงมณฑลลาวกาวซึ่งทรงว่าราชการที่เมืองอุบลราชธานี ได้มีการริเริ่มการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาขึ้นครั้งแรก และ เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทียนพรรษาจากเล่มเล็กๆมัดรวมกันในแต่ละบ้านเป็นการหลอมรวมเทียนเพื่อให้มีขนาดใหญ่มากขึ้น โดยใช้เกวียนเป็นพาหนะในการจัดขบวนแห่และนอกจากจะมีการจัดงาน และ ขบวนแห่เทียนพรรษาขึ้นเป็นครั้งแรกแล้ว กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ยังทรงจัดให้มีการประกวดต้นเทียนและขบวนแห่เทียนพรรษาขึ้นเป็นครั้งแรกอีกด้วย ในช่วงเวลาดังกล่าวการ

แห่เทียนพรรษานั้น ก่อนที่จะมีการแห่เทียนพรรษาจะมีการจับฉลากเพื่อนำเทียนของแต่ละขบวนไปถวายยังวัดต่างๆและเมื่อจับฉลากแล้ว จึงค่อยนำขบวนแห่แห่ไปยังวัดที่ตนจับฉลากได้ และในเวลาต่อมาหลักปฏิบัติในการนำเทียนไปถวายยังวัดต่างๆได้มีการเปลี่ยนแปลง คือ การจับฉลากเพื่อนำเทียนพรรษาไปถวายยังวัดต่างๆนั้นได้หายไป โดยเมื่อเสร็จสิ้นการรวมขบวนแห่ ณ สนามชุมชนแล้ว ขบวนแห่เทียนพรรษาก็จะนำเทียนพรรษาของตนกลับไปถวายยังวัดในละแวกบ้านของตนเอง ในส่วนของขี้ผึ้งที่นำมาหล่อเทียนนั้นได้มาจากการเรี่ยไรชาวบ้านในละแวกหมู่บ้าน หรือ “คุ้มวัด” ของตนเองซึ่งเมื่อนำมาหล่อเทียนก็จะเป็นไปตามขนาดของขี้ผึ้งที่เรี่ยไรมาได้ในแต่ละปี

ในยุคนี้ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ของต้นเทียนและรูปแบบของการจัดขบวนแห่เทียนพรรษา แต่การทำเทียนหรือหล่อเทียนก็ยังคงเกิดจากความศรัทธาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นชุมชนตามคุ้มวัดต่างๆในการทำเทียนเพื่อนำไปถวายวัดตามความเชื่อและแรงศรัทธาต่อพุทธศาสนาและฮีตสิบสองคองสิบสี่ของคนท้องถิ่น เหมือนดังในยุคแรกๆของการฟั่นเทียนนำไปถวายวัดของแต่ละครัวเรือน

ในปี พ.ศ.2494 นายชอบ ชัยประภา ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีในขณะนั้น และเป็นประธานประกวดเทียนพรรษา ได้เห็นชอบให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นงานประจำปีของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างเป็นทางการ(อ้างถึงใน บุญสฤษย์ อเนกสุข,2543) ส่งผลให้ช่วงรอยต่อระหว่างต้นพุทธศตวรรษที่ 2480-กลางพุทธทศวรรษที่ 2490 เป็นช่วงที่ศิลปะการทำเทียนพรรษามีการเปลี่ยนแปลงไม่เพียงแต่ด้านลวดลายบนต้นเทียนพรรษาเท่านั้น ยังมีการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบอื่นๆของขบวนแห่เทียนพรรษาอีกด้วย เช่น จากเดิมที่ใช้เกวียน หรือ ล้อเลื่อนบรรทุกต้นเทียนพรรษาได้กลายเป็นการใช้รถยนต์แทนเนื่องจากสามารถประดับประดารถยนต์และขบวนแห่ได้อย่างพิสดารมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้รับการรื้อฟื้นการทำเทียนพรรษาแบบเดิมที่เกิดขึ้นในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 24 ซึ่งเป็นการมัดรวมเทียนเล่มเล็กเข้าด้วยกัน ดังนั้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าวจึงได้มีการประกวดเทียนพรรษา 2 แบบ คือ แบบดั้งเดิมที่ใช้เทียนเล่มเล็กมัดรวมกัน และ แบบใหม่ คือ การติดพิมพ์ซึ่งนับเป็นจุดกำเนิดของการประกวดเทียนพรรษาอย่างเต็มรูปแบบในเวลาต่อมาอีกด้วย

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีได้หยุดชะงักไปในปี พ.ศ.2510 เนื่องจากได้มีการรวมกลุ่มของพระสงฆ์ และ พุทธศาสนิกชนในจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งเป็น “พุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี” เพื่อทำการคัดค้านการแห่เทียนพรรษาที่เป็นอยู่ในยุคนั้น ว่าการประกวดเทียนพรรษาจะส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของแต่ละคุ้มวัดที่ส่งเข้าประกวด กระทั่งอาจมีความขัดแย้งเกิดขึ้น

ระหว่างคุ้มวัด ขณะเดียวกันการถวายเทียนพรรษาเป็นหน้าที่ของฆราวาสแต่วัดกลับเป็นผู้ทำเทียนพรรษาเอง แม้ว่าจะเป็นฆราวาสทำแต่เมื่อตั้งบนขบวนแห่เทียน พรรษาย่อมจะมีชื่อวัดต่างๆเป็นเจ้าของ ในขณะที่ยังไม่มีการถวายแก่วัด ซึ่งถือว่าเป็นการไม่สมควร นอกจากนี้การทำเทียนพรรษายังต้องใช้งบประมาณมาก ซึ่งทำให้เงินของวัดลดลง ดังนั้นพุทธสมาคมจังหวัดอุบลราชธานี จึงรณรงค์ให้ทุกวัดในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี งดทำเทียนพรรษาส่งเข้าประกวด ส่งผลให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปีนั้นไม่มีการประกวดเทียนพรรษา และไม่มีมหรสพใดๆซึ่งส่งผลให้ชาวจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่เกิดความไม่พอใจ ซึ่งในที่สุดผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีในขณะนั้นได้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว กระทั่งในปีต่อมาชาวจังหวัดอุบลราชธานีก็มีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเช่นเดิม

ในปี พ.ศ. 2519 จังหวัดและเทศบาลเมืองอุบลราชธานีพิจารณาเห็นว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นงานที่ได้รับความร่วมมือจากข้าราชการ พ่อค้า และ ชาวบ้านเป็นจำนวนมาก สมควรที่จะจัดเป็นงานใหญ่ระดับชาติได้ ดังนั้นจึงได้เชิญองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(อ.ส.ท.) มาสังเกตการณ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2520 องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.)หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน(ท.ท.ท.) ได้เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมเป็นเจ้าภาพจัดงานแห่เทียนพรรษา และให้ถือเป็นงานประจำปี และงานระดับชาติของจังหวัดอุบลราชธานี โดยการขยายการประชาสัมพันธ์ไปทั่วประเทศและไปยังประเทศต่างๆเพิ่มขึ้น ดังนั้นนับตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2520 การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาซึ่งรวมถึงการประกวดเทียนพรรษาและขบวนแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีได้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมีนักท่องเที่ยวทั่งในและต่างจังหวัดให้ความสนใจมาเที่ยวชมงานเป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง จึงนับเป็นการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าครั้งสำคัญของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีจะเห็นได้จากในปีเดียวกันคณะกรรมการจัดงานได้มีการเพิ่มเติมการประกวดขบวนแห่นางฟ้าประต้นเทียนพรรษา และได้กำหนดระยะเวลาการจัดงานเพิ่มขึ้นเป็น 3 วัน ระหว่างวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 8 จนถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 โดยในวันแรกถือเป็นวันเปิดงาน วันที่สองในเวลากลางวันจะทำการประกวดต้นเทียน ส่วนกลางคืนจะเป็นการประกวดนางฟ้า(ซึ่งต่อมาเรียกว่า ธิดาเทียนพรรษา) และวันที่สามเป็นการแห่เทียนพรรษาและจัดประกวดขบวนแห่เทียนพรรษา และในเวลาต่อมาหลังจากที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มามีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา นอกจากการเพิ่มวันจัดงานและวันจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆทุกปีแล้วยังได้มีการเพิ่มกิจกรรมอื่นๆเข้ามาประกอบในช่วงวันเทศกาล ไม่ว่าจะเป็น พิธีพุทธาภิเษกวัตถุมงคล งานแสดงวิถีชีวิตชุมชนอีสาน งานพาแลงและงานประกวดธิดาเทียนพรรษา พิธีอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทาน การจัดแสดงแสง สี

เสียง บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของจังหวัดอุบลราชธานีและงานประเพณีแห่เทียนพรรษา(บุญสฤษย์ อเนกสุข,2543)

จากกรอบแนวคิด ทฤษฎีนำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดและทฤษฎีสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

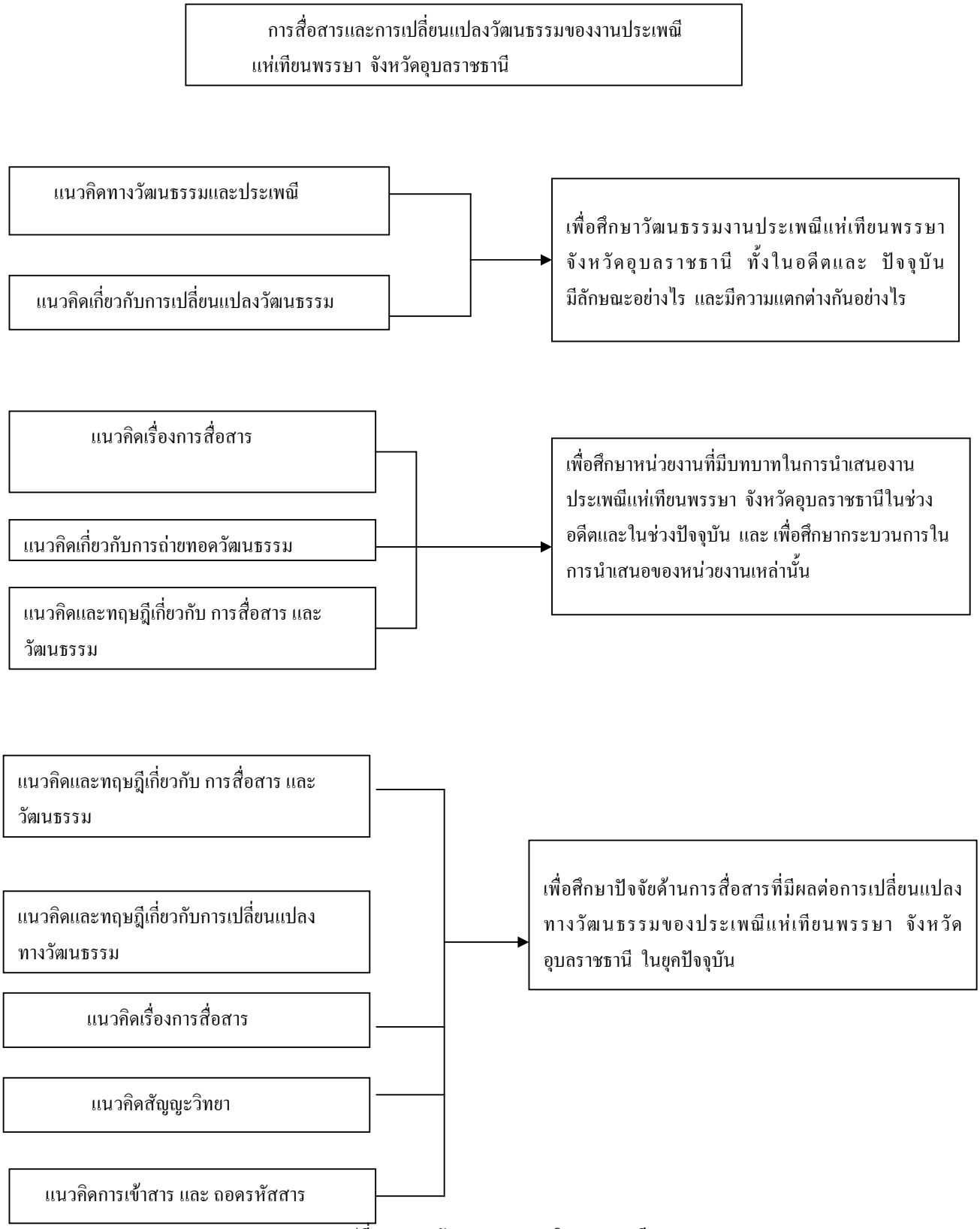

รูปที่ 3 : การพัฒนากรอบแนวคิดและทฤษฎี

<u>วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง</u>

วรรณกรรมที่เกี่ยวกับการสื่อสาร และ วัฒนธรรม

พวงชมพู ไชยอาลา (2543)ได้ทำการศึกษา เรื่อง “การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟในชุมชนชนบท ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสาร การมีส่วนร่วมในการสื่อสาร และปัจจัยการมีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกในครอบครัวที่มีบทบาทเป็นผู้นำคุ้มบ้าน ผู้นำประเพณีบุญบั้งไฟ และสมาชิกทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารในช่วงการเตรียมงานภายในหมู่บ้านและคุ้มบ้านมีทิศทางการสื่อสารสองทาง ลักษณะการสื่อสารมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบนและในระดับเดียวกัน ส่วนการสื่อสารในช่วงการถ่ายทอดกิจกรรมพบว่าเกิดในระดับหมู่บ้านมากที่สุดและพบว่าการใช้การปฏิบัติจริงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเป็นส่วนใหญ่(4กิจกรรม) ซึ่งการสื่อสารจะมีทิศทางการสื่อสารสองทางในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีการใช้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา และมีทิศทางการไหลของสารทั้งจากบนลงล่าง และในระดับเดียวกัน ซึ่งสมาชิกต่างมีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อแสดงความคิดเห็นเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ

กฤษณา วงษาสันต์ (2542) และคณะได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทยในหนังสือโครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของนักศึกษา(กลุ่มสถาบันราชภัฏตะวันออกเฉียงเหนือ) ว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเชื่อและค่านิยมเป็นสื่อที่เสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ความไม่เข้าใจในความหมายและสาระของขนบธรรมเนียมประเพณีจึงทำให้เกิดความเบี่ยงเบนในวิถีปฏิบัติ ดังนั้น จึงควรปลูกฝังและสร้างพันธะที่ถือในชุมชนอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ เนื้อหาสาระแก่นแท้ความหมาย, คุณค่า , และความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆเพื่อมิให้เบี่ยงเบนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทยไว้ 14 แนวทาง ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐและเอกชนทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการสืบทอดและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย โดยใช้สื่อทุกประเภทตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538) ได้เขียนบทความที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันเป็นผลเนื่องจากการท่องเที่ยวในชื่อเรื่อง **อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อวัฒนธรรม** ว่า อุตสาหกรรมและวัฒนธรรมทางการท่องเที่ยว ได้ส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นของประชาชนได้มีการปรับตัวและเกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อรับใช้วัฒนธรรมการท่องเที่ยวซึ่งได้รับการโฆษณาอุดมการณ์ของวัฒนธรรมการท่องเที่ยวผ่านทางสื่อมวลชนทั้งของรัฐบาลและเอกชนอย่างเข้มข้น ทำให้ในปัจจุบันการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นของประชาชนดังกล่าวยิ่งจะไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตสังคมและขนบธรรมเนียมเพิ่มมากขึ้นเท่านั้นและหากจะมีการพิทักษ์วัฒนธรรมในยามที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวขนานใหญ่เช่นที่ทำอยู่ในปัจจุบันนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าจะพิทักษ์มิให้เกิดการปรับเปลี่ยนในวัฒนธรรมไทย แต่เป็นการพิทักษ์ให้การปรับเปลี่ยนนั้นเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวไทยและคนท้องถิ่น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็คือการผลักดันให้วัฒนธรรมไทยกลายเป็นสินค้าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประเพณี งานฉลอง ศิลปะ หรือแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อให้เป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยวโดยไม่ได้คำนึงถึงว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะพรากวัฒนธรรมออกไปจากวิถีชีวิตของชาวไทยหรือไม่ และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมไม่มีพลังที่จะจรรโลงสังคมในทางหนึ่งทางใด นอกจากการเปิดโอกาสให้คนหยิบมือหนึ่งได้กอบโกยเงินจากนักท่องเที่ยวเท่านั้น

นอกจากนั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538) ได้เขียนบทความที่สะท้อนให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบประเพณีอันเนื่องมาจากการสื่อความหมายใหม่ของวัฒนธรรมประเพณีในชื่อบทความว่า **สงกรานต์** ในหนังสือ หมายเหตุวัฒนธรรมร่วมสมัยโดยได้แสดงความคิดเห็นว่า ในปัจจุบัน การให้ความหมาย หรือการสร้างความหมายของวันสงกรานต์ หรือประเพณีสงกรานต์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมากรวมถึงรูปแบบพิธีกรรมของประเพณี โดยการเปลี่ยนแปลงเริ่มมาจากการให้ความหมายใหม่จากเดิมที่วันสงกรานต์ คือ วันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่ปัจจุบันได้ถูกทำให้เข้าใจว่าเป็นวันแห่งความสนุกสนานเล่นสาดน้ำ และ ถูกกำหนดให้เป็นวันครอบครัวซึ่งเป็นความพยายามในการให้ความหมายใหม่แก่สงกราต์ การเปลี่ยนแปลงอีกประการ คือ จากเดิมพิธีกรรมตามประเพณีสงกรานต์ของไทย กระทำเพื่อยืนยันวามสัมพันธ์ของคนกับครอบครัว ชุมชน ผี และพุทธศาสนา พิธีกรรมการรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่การขนทรายเข้าวัดที่เป็นการโน้มนำให้คนทำอะไรให้แก่ชุมชนหรือส่วนรวมได้ถูกปรับเปลี่ยนไปเป็นว่า หัวใจสำคัญของวันสงกรานต์ คือ วันหยุดพักผ่อน เที่ยวเตร่ การฉลองรื่นเริง และการสาดน้ำกลายเป็นสงครามน้ำมากกว่าการให้ไมตรีจิตรต่อกัน

สุธีรา เผ่าโภคสถิตย์ (2537)ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของคนเชื้อสายมอญเกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล สื่อประเพณี และสื่อมวลชน ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยที่ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญเกาะเกร็ด ปากลัด และบางกระดี่ พบว่า การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อบุคคล ผ่านสื่อประเพณี และผ่านสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของคนเชื้อสายมอญ อาชีพ รายได้ เพศ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของคนเชื้อสายมอญ การศึกษามีความสัมพันธ์ต่อความรู้ความเข้าใจ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของคนเชื้อสายมอญ โดยที่สื่อที่มีบทบาททำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของคนเชื้อสายมอญมากที่สุดได้แก่ สื่อประเพณี และสื่อที่มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของคนเชื้อสายมอญเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สื่อประเพณี สื่อบุคคล และสื่อมวลชน

อุณาวดี คงมั่นวัฒนา (2537)ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารและการสังคมประกิดด้านวัฒนธรรมทางจิตใจของนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับการสังคมประกิตด้านวัฒนธรรม ทางจิตใจทั้งในเรื่องของคุณธรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำประโยชน์ให้กับสังคม และการที่นิสิตมีวัฒนธรรมทางจิตใจที่เห็นว่าจิตใจและวัตถุมี ความสำคัญเท่าเทียมกันนั้นผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นหลัก โดยมีช่องทางการสื่อสารมวลชนเป็นช่องทางการสื่อสารเสริมคอยตอกย้ำ หรือ สนับสนุนวัฒนธรรมทางจิตใจที่นิสิตได้รับการสังคมประกิตผ่านช่องทางการสื่อ สารระหว่างบุคคลให้เด่นชัดและกลายเป็นพฤติกรรมขึ้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ณัฐประวีณ ศรีทรัพย์ (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและการธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ โดยศึกษากรณีชุมชนมอญบ้านลัดเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเป้าหมายที่ทำการศึกษา นอกจากจะเกิดจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ของชุมชน ปัจจัยทางด้านการปฏิรูปการเมืองและการศึกษา การขยายพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคโดยเฉพาะทางเดินคอนกรีตรอบชุมชน อิทธิพลทางด้านการสื่อสารมวลชน อาทิ โทรทัศน์ และ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยที่สื่อวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใช้ภาษาไทยในการนำเสนอข่าวสารหรือสาระบันเทิงทำให้ชาวมอญค่อยๆคุ้นเคยกับภาษาไทยทีละน้อยโดยไม่รู้ตัวโดย

ปราศจากอคติใดๆ ซึ่งส่งผลต่อการใช้ภาษาท้องถิ่นของชุมชนของชาวมอญและจากการเผยแพร่ภาพและเนื้อหาของสื่อดังกล่าวยังทำให้ชาวมอญซึมซับเอาค่านิยมตามแบบอย่างคนไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านการอุปโภคบริโภค การแต่งกาย การประกอบอาชีพ เป็นต้น และนอกจากนี้ผลกระทบที่สำคัญที่เกิดจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ต่อชุมชน คือ ทำให้รูปแบบของการสันทนาการรื่นเริงที่มีมาแต่เดิมของพวกเขาได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ จากเดิมที่คนในชุมชนจะออกมาพบปะสังสรรค์กันยามเย็นหลังจากเสร็จสิ้นภาระกิจอันเป็นตัวที่สร้างความกลมเกลียวภายในชุมชน กลับกลายมาเป็นต่างครัวเรือนพักผ่อนดูโทรทัศน์ฟังวิทยุอยู่บ้านของตนแทนซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ในลักษณะชุมชนห่างเหินไป

แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยยัง พบว่า ในการธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญนั้นได้ใช้ การสื่อสาร ผ่านสื่อและกิจกรรมรูปแบบต่างๆเข้ามาช่วยในการธำรงซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ อาทิ การรวมตัวก่อตั้งชมรมเยาวชนมอญ มีการออกจุลสารเพื่อช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีของชาวมอญ การจัดกิจกรรมเพื่อพบปะกลุ่มพวกพ้องเป็นประจำทุกปี การพบปะพูดคุยด้วยภาษามอญ การถ่ายทอดประวัติความเป็นมาและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมอญ การติดต่อสื่อสารระหว่างชมรมเยาวชนมอญระหว่างจังหวัดต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง และรักษาความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนสืบไป

ผลการวิจัยของณัฐประวิณ ศรีทรัพย์ แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารมวลชนที่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมดังกล่าว แต่ในขณะเดียวกัน การสื่อสาร ยังสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการนำมาใช้เพื่อธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัยของงานวิจัยชิ้นนี้ในประเด็น ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสามารถนำมาเชื่อมโยงกับงานวิจัยที่กำลังศึกษาอยู่ โดยที่นำมาใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านการสื่อสารใดบ้างที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน

ดารุพัสตร์ สำราญวงศ์ (2529) ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนกะเหรี่ยง พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านศาสนาและประเพณีของชาวกะเหรี่ยงนั้นเหลืออยู่เป็นจำนวนน้อยและมีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของประเพณีที่เป็นผลจากการสื่อสาร ได้แก่ ประเพณีย่องสาว ซึ่งเป็นประเพณีที่ไม่มีในสังคมชาวกะเหรี่ยงเกริงกะเวียอีกแล้ว ในช่วงระยะเวลา 10 ปีเท่านั้นซึ่งเป็นการล้มเลิกไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ สาเหตุเกิดจากการมีโรงเรียนในหมู่บ้านและคนรุ่นใหม่ไม่ยินยอมให้มีการย่องสาว เพราะการสื่อความหมายที่คนไทยใช้ต่อประเพณีย่องสาวของชาวกะเหรี่ยงผิดเพี้ยนไป โดยที่ตามความหมายของประเพณีนี้จริงๆแล้วเป็นการกระทำที่ไม่ได้เป็นไปตามความหมายที่คนไทยนำไปใช้และสื่อออกไปยังชุมชนว่า เมื่อไปยังชุมชนกะเหรี่ยงแล้วสามารถที่จะย่องลูกสาวเขาเมื่อไหร่ก็ได้ แต่ความหมายที่แท้จริงนั้นประเพณีย่องสาวเป็นประเพณีการเกี้ยวพาราสีอีกรูปแบบหนึ่งของหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงที่บ้านฝ่ายสาว เพื่อเป็นการศึกษาอุปนิสัยใจคอของทั้งสองฝ่ายแต่เมื่อคนไทยได้ให้ความหมายและสื่อความหมายของประเพณีดังกล่าวไปอีกด้านหนึ่งส่งผลให้ประเพณีดังกล่าวไม่ได้รับการยอมรับจากคนรุ่นใหม่ของชุมชนกะเหรี่ยงและได้ถูกล้มเลิกไป

ผลการวิจัยของ ดารุพัสตร์ สำราญวงศ์ และบทความของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ในเรื่อง สงกรานต์ แสดงให้เห็นว่า การสื่อความหมาย หรือ กระบวนการสื่อสารความหมาย ต่อวัฒนธรรมประเพณีหนึ่งๆ นั้นมีผลต่อการสร้างความเข้าใจและการยอมรับการสืบทอดปฏิบัติวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนในท้องถิ่น

ผลการวิจัยและแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้เชื่อมโยงกับงานวิจัยที่กำลังศึกษาอยู่ในส่วนที่เป็นแนวทางพิจารณาของการศึกษากระบวนการในการนำเสนอของหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งมีผลต่อวัฒนธรรมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทั้งในอดีต และ ปัจจุบัน ทั้งการสืบทอดและยกเลิกวัฒนธรรมของการจัดงาน

ณัฐพร แสงประดับ(2527) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว: ศึกษากรณี หมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพโดยเปลี่ยนจากเกษตรกรรมสู่อาชีพหัตถกรรมเพื่อการท่องเที่ยว เกิดการสร้างงานทำให้สมาชิกในวัยแรงงานมีงานทำมากขึ้น ทำให้มีส่วนต่อการหยุดยั้งการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกหมู่บ้านและขณะเดียวกันก็มีส่วนชักจูงให้เกิดการย้ายถิ่นเข้าสู่หมู่บ้านอย่างมากและนอกจากนี้การท่องเที่ยวได้ทำให้หมู่บ้านบ่อสร้างเปลี่ยนลักษณะจากหมู่บ้านชนบทเป็นหมู่บ้านที่มีความเป็นเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะลักษณะของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย วิถีการดำเนินชีวิต ตลอดจนการรับเอาภาษาต่างประเทศมาใช้ในการประกอบ

อาชีพ แต่ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวได้มีบทบาทอย่างมากที่ทำให้หัตถกรรมร่มไม้ไม่สูญหายไป ผู้คนในท้องถิ่นยังคงสืบทอดหัตถกรรมดั้งเดิมเอาไว้ แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นสินค้าที่ระลึกแทนและมีการเปลี่ยนแปลงทางขั้นตอนและกระบวนการผลิตจากรูปแบบหัตถกรรมครัวเรือนกลายไปเป็นรูปแบบธุรกิจการค้ามากขึ้น

วิริยาภา ช่างเรียน(2528)ได้เขียนบทความหัวข้อเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อรูปแบบของศิลปวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี และนาฏศิลป์ ในจุลสารการท่องเที่ยว ว่า ในเรื่องของศิลปวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี และ นาฏศิลป์นั้นการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปกรรมและวัฒนธรรมเดิมมิให้สูญหายและยังสืบทอดฝีมือ เพราะจำเป็นต้องอาศัยช่างฝีมือที่มีความชำนาญและมีความสามารถสูงทั้งในการเลียนแบบของเดิมหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาแต่อย่างไรก็ตามศิลปกรรมและวัฒนธรรมเหล่านี้มักดำเนินไปโดยตกอยู่ใต้อิทธิพลของความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลทำให้มีการเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการทำเพื่อเอาใจลูกค้านักท่องเที่ยวมีส่วนทำให้มาตรฐานทางศิลปและวัฒนธรรมด้อยค่าลง ดังนั้น ทางแก้ปัญหารัฐจะมีส่วนช่วยเหลือได้มากที่จะกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาให้ศิลปกรรมและวัฒนธรรมดำรงอยู่และส่งผลต่อเศรษฐกิจของชาติ

ผลการวิจัยของณัฐพร แสงประดับ และแนวคิดของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ในเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อวัฒนธรรม และแนวคิดของวิริยาภา ช่างเรียน แสดงให้เห็นว่านโยบายการพัฒนาประเทศ,การพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือแม้แต่การท่องเที่ยวล้วนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในลักษณะที่เป็นสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยวแต่ในขณะเดียวกันการพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากการท่องเที่ยวยังมีส่วนในการรักษาและสืบทอดไม่ให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเลือนหายไปจากสังคมและชุมชนเพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงทางบทบาทและหน้าที่ของวัฒนธรรมเท่านั้น

การเสนอผลการวิจัยของณัฐพร แสงประดับและบทความของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ วิริยาภา ช่างเรียน มาศึกษาวิเคราะห์นี้ก็เพื่อที่จะนำผลการวิจัยและแนวคิดดังกล่าวมาใช้พิจารณาในการวิเคราะห์ประกอบในส่วนการศึกษาวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในการจัดงานดังกล่าว

ในงานวิจัย เรื่อง การสื่อสาร และ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีนี้ เป็นงานวิจัย ที่มุ่งศึกษาถึงบทบาทและความสำคัญของการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ. 2470 ถึงปี พ.ศ. 2547 เพื่อศึกษาถึงวัฒนธรรมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีที่มีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการในการนำเสนอของงานประเพณีดังกล่าว และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีดังกล่าว ในยุคปัจจุบัน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ใช้วิจัยอาศัยระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตอบโจทย์การวิจัยในประเด็นต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

ระเบียบวิธีวิจัย

ประกอบด้วยการวิจัย 2 ลักษณะ คือ

1)การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาเรื่องราว , รูปแบบการจัดงาน , วัตถุประสงค์การจัดงาน , กระบวนการสื่อสาร และ การประชาสัมพันธ์ ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยวิเคราะห์จากเอกสารชั้นรอง(secondary data) ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ที่มีเนื้อหาและรายละเอียดเกี่ยวข้องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 จนถึงปี พ.ศ. 2547 เพื่อให้ทราบความเป็นมาของกิจกรรมต่างๆ วัตถุประสงค์ของประเพณีแห่เทียนพรรษา รวมทั้งรูปแบบการสื่อสารและกระบวนการการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาในลักษณะต่างๆ ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการจัดงานของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

2)การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) โดยสัมภาษณ์กับบุคคลที่มีความรู้และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบกับการวิเคราะห์เอกสาร

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภทด้วยกัน คือ

-แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร

-แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล

1) แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร

จากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสาร(Documentary Research) จากกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มเอกสาร ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ หนังสือทางวิชาการ เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ เว็บไซด์ทางอินเทอร์เน็ต ที่ปรากฏรูปภาพและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ซึ่งแบ่งการค้นคว้าออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

-เอกสารประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ เอกสารทางวิชาการต่างๆทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา

-เอกสารประเภทสื่ออิเล็คทรอนิก ได้แก่ เว็บไซด์ ต่างๆที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้จากการสืบค้นข้อมูล
ผ่านทางเว็บพร็อพเพอร์ตี้ต่างๆ

โดยมีรายละเอียดและเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากรและกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มดังนี้

<u>การคัดเลือกประชากร และ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแหล่งข้อมูลเอกสาร</u>

ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแหล่งข้อมูลเอกสาร ดังนี้

1.1การคัดเลือกเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การนำเสนอภาพและเรื่องราวที่เกี่ยวกับ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2470 ซึ่งเป็นปีที่ข้อมูลได้ปรากฏบนเอกสารปีแรกสุดเท่าที่ปรากฏ ถึงปี พ.ศ. 2546 ทั้งที่เป็นภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ในการคัดเลือกเอกสารสิ่งพิมพ์ที่นำมาใช้ในการศึกษา ซึ่งได้แก่ เอกสารทางวิชาการ หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ

1.2การคัดเลือกเอกสารประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การคัดเลือกเอกสารประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซด์ต่างๆที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยจะทำการพิมพ์ คำว่า “งานประเพณีแห่เทียนพรรษา” หรือ “ Candle Festival” ในเว็บพร็อพเพอร์ตี้ 5 อันดับแรกที่มีผู้เข้าไปใช้บริการมากที่สุด ซึ่งได้แก่ AOL Site , Microsoft Site , Yahoo Site , Lycos , Geocities, (กรอง แก้ว วัฒนะมงคลรักษ์.2545) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเรียกดูข้อมูลจากแต่ละเว็บพร็อพเพอร์ตี้ที่แสดงผลการค้นหาที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งที่เป็นภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ และทำการรวบรวม เนื้อหา ศึกษาและทำการวิเคราะห์ตามลำดับ

2) แหล่งข้อมูลบุคคล

แหล่งข้อมูลบุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยจะใช้ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) กับกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มบุคคล ซึ่งมีจำนวน 14 คน และสามารถแบ่งกลุ่มข้อมูลที่เป็นบุคคลออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

-กลุ่มผู้จัดงาน อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี , บุคลากรของสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี , บุคลากรของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี

-กลุ่มผู้ที่มีความรู้ และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี อาทิ นักประวัติศาสตร์ , นักวิชาการทางด้านวัฒนธรรมศึกษา , ช่างทำเทียน ,พระภิกษุสงฆ์ , นักปราชญ์ท้องถิ่น

โดยมีรายละเอียดและเกณฑ์ในการคัดเลือกประชากรและกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มดังนี้

<u>การคัดเลือกประชากร และ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแหล่งข้อมูลบุคคล</u>

ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแหล่งข้อมูลบุคคลโดยพิจารณาจากบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยที่ขั้นตอนการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มบุคคลนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย “แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)” เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึก และ มีความชัดเจน ซึ่งกลุ่มประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มบุคคลนี้ ประกอบไปด้วย

2.1กลุ่มผู้จัดงาน

แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลในส่วนของกลุ่มผู้จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่

-รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ฝ่ายดูแลและควบคุมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา (ซึ่งเป็นลูกหลานชาวจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งยังจะสามารถได้ข้อมูลในส่วนของ บุคคลในท้องถิ่น(เจ้าของวัฒนธรรม)
-ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี และ บุคลากรในสำนักงานที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบ
-ผู้อำนวยการสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี
-ผู้อำนวยการสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดมุกดาหาร (ในอดีต ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี)
-คุณเสรี ทองเลิศ เจ้าหน้าที่สันทนาการ เทศบาลนครอุบลราชธานี
-คุณนิยม ครองยุทธ เจ้าพนักงานปกครอง 6

2.2 กลุ่มนักวิชาการ บุคคลในท้องถิ่น(เจ้าของวัฒนธรรม) ผู้ปฏิบัติและสร้างสรรวัฒนธรรม ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลในส่วนของ กลุ่มนักวิชาการ บุคคลในท้องถิ่น(เจ้าของวัฒนธรรม) ผู้ปฏิบัติและสร้างสรรวัฒนธรรม งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีนี้ ผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

บุคคลในท้องถิ่น(เจ้าของวัฒนธรรม) ซึ่งผู้วิจัย ยังแบ่งออกได้อีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบุคคลในท้องถิ่นรุ่นเก่า และ บุคคลในท้องถิ่นรุ่นใหม่

ก) กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น(เจ้าของวัฒนธรรม)รุ่นเก่า ซึ่งเป็นนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

- คุณพ่อสุวิชช คูณผล

ข) กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น(เจ้าของวัฒนธรรม)รุ่นใหม่ ซึ่งเป็น นักเรียน นักศึกษา ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี และ เป็นลูกหลานในชุมชนที่อยู่บริเวณคุ้มวัด ที่ทำเทียนพรรษาจาก 2 คุ้มวัด

คุ้มวัดใต้ ได้แก่ นายสุรชัย นามบุตรดี , นายปรัชวิน สาระ

นายพงษ์นริศ ดุมแก้ว

คุ้มวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ได้แก่ นางสาวเพ็ญศิริ บุณอิ๋ว , นางสาววกุล คูณสุข

ผู้ปฏิบัติและสร้างสรรวัฒนธรรม ซึ่งมีจำนวน 5 คน

-พระครูกิตติวณโณบล เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองบัว ช่างเทียน

-ประดับ ก้อนแก้ว บุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ. 2530

จากแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัย ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ กลุ่มที่เป็นเอกสาร และกลุ่มบุคคล ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาเนื้อหา และเรื่องราวที่เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในประเด็นที่เกี่ยวกับการก่อกำเนิด วัตถุประสงค์การจัดงาน รูปแบบการจัดงาน รูปแบบและกระบวนการการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research)จากกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มเอกสาร ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ หนังสือทางวิชาการ เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ เว็บไซด์ทางอินเทอร์เน็ต ที่ปรากฏรูปภาพและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) จากกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มบุคคล เพื่อให้ทราบถึง วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี กระบวนการในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา ดังกล่าวของหน่วยงานที่มีบทบาท สำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการจัดงานของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน

<u>การกำหนดเครื่องมือในการวิจัย</u>

เครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

1)เครื่องมือในการบันทึกข้อมูลเป็นแบบตารางรหัส (Coding Sheet) เพื่อบันทึก 1.วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่ปรากฏ 2. หน่วยงานหรือแหล่งสารที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมของการจัดงานดังกล่าว 3. กระบวนการในการนำเสนอของหน่วยงานดังกล่าว 4.ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการจัดงานในยุคปัจจุบัน

2)แบบสัมภาษณ์จะเป็นแนว คำถามปลายเปิด (Open-ended questions) ที่ไม่ชี้นำคำตอบ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และศึกษาเอกสารในช่วงแรก ประกอบกับกรอบแนวคิด และ ทฤษฎีที่ปรากฏในบทที่สองมาร่วมตั้งเป็นประเด็นคำถาม ซึ่งแนวคำถามนี้จะใช้กับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่เป็นบุคคลและผู้วิจัยจะใช้ทั้งเทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูปและสมุดโน๊ตประกอบการเก็บข้อมูล โดยมีประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

***ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี**

-งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มต้นเมื่อปีใด
-ในยุคแรกของการจัดงานมีวัตถุประสงค์ของงานประเพณี เป็นอย่างไร และในยุคปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ของการจัดงานเป็นอย่างไร
-ในยุคอดีต และ ในปัจจุบันมีแบบแผน รูปแบบ และกิจกรรมของการจัดงานเป็นอย่างไร และ มีสิ่งใดที่มีความแตกต่างกันของแบบแผน รูปแบบ และกิจกรรมของการจัดงานทั้งสองยุค

***ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับ กระบวนการในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี**

-หน่วยงานใดบ้างที่มีบทบาท หรือ รับผิดชอบในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาทั้งในอดีตและในปัจจุบัน ดังกล่าว

-มีการแบ่งงาน หรือ หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในการนำเสนออย่างไร
-หน่วยงานดังกล่าวมีกระบวนการในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียน
พรรษาทั้งในอดีตและปัจจุบัน อย่างไร
-กระบวนการในการนำเสนอวัฒนธรรมการจัดงาน ตลอดจนประเภทของสื่อที่ใช้ในการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีตและ ปัจจุบันมีรูปแบบ และลักษณะเป็นอย่างไร และมีความแตกต่างกันของทั้งสองยุคใน
ลักษณะอย่างไร

***ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับ ปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี**

-ปัจจัยด้านการสื่อสาร คือ แหล่งสาร,สาร,สื่อ,และผู้รับสาร มีผลต่อวัฒนธรรมของงาน
ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันอย่างไร
-ปัจจัยด้านการสื่อสารตัวใดที่มีผลต่อวัฒนธรรมการจัดงานของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มากที่สุด และรองลงมาได้แก่ตัวใดบ้าง และมีผลอย่างไร
-มีปัจจัยด้านการสื่อสารประเภทอื่นที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการจัดงานของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี หรือไม่ อย่างไร

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

งานวิจัยชิ้นนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนโดยเริ่มจากส่วนแรก ผู้วิจัยจะทำการศึกษาและรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะของวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมดังกล่าว ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน จากการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเอกสาร จากนั้นเป็นส่วนของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(Depth Interview) ซึ่งถือเป็นส่วนที่สอง โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ บุคลากรของหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี หรือ กับบุคคลที่มีความรู้ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานประเพณีแห่

เทียนพรรษา เพื่อให้ทราบถึงประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการในการนำเสนอวัฒนธรรมดังกล่าว และเพื่ออธิบายขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังกล่าวให้ชัดเจนผู้วิจัยขออธิบายด้วยแผนภาพ ต่อไปนี้

แผนภาพแสดงขั้นตอนการวิจัย

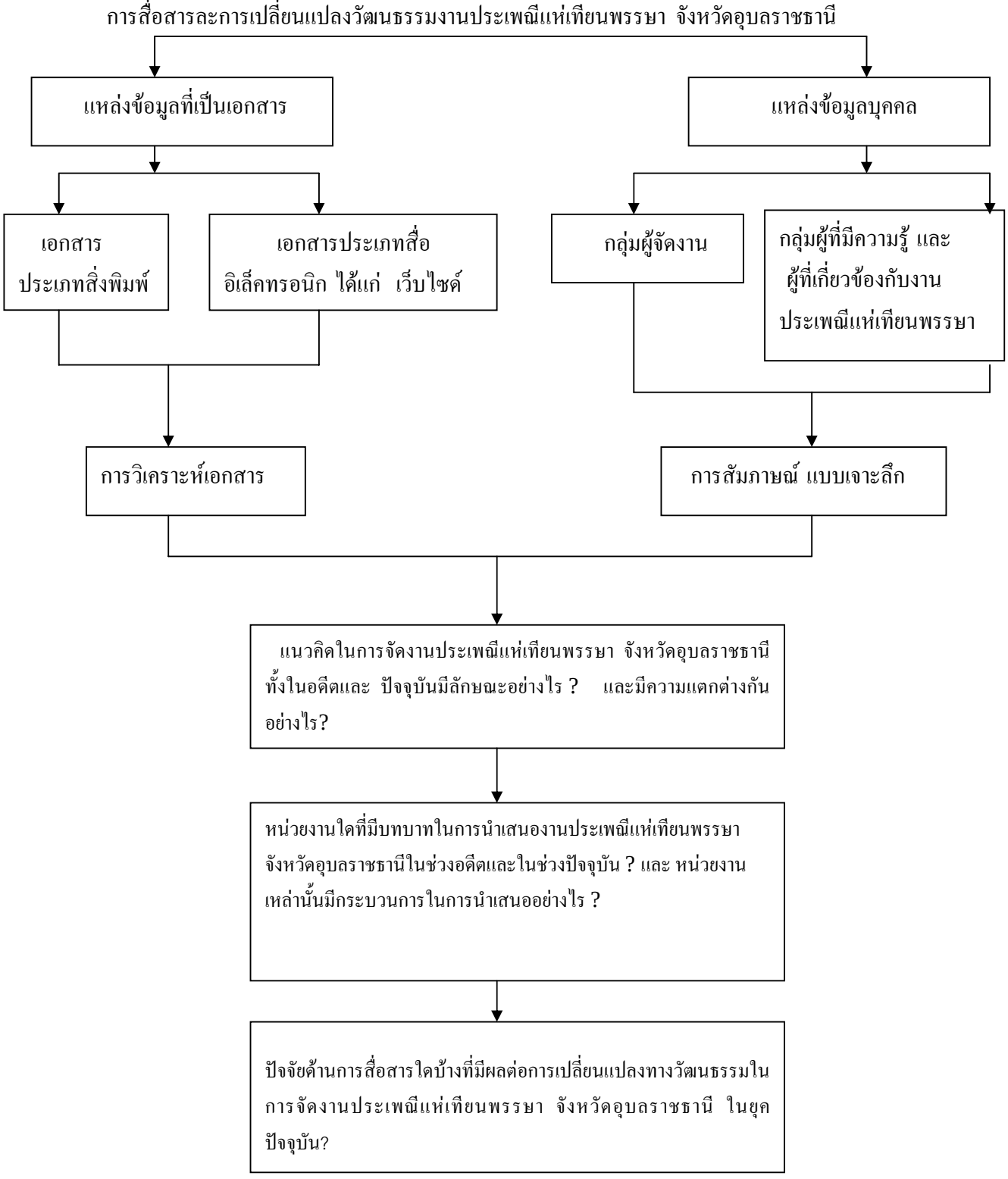

รูปที่ 4 : แผนภาพแสดงขั้นตอนการวิจัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาและบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง โดยการอ่านข้อมูลดังกล่าวพร้อมให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทักท้วงหรือยอมรับข้อมูลที่นำเสนอ ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลที่เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลและแหล่งข้อมูล ในการวิเคราะห์วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน และ กระบวนการในการนำเสนอวัฒนธรรมดังกล่าวของหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปัจจุบัน ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารทั้งแบบสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็คทรอนิกมาวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(Depth Interview) โดยมีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล(typological analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ ซึ่งหลังจากที่ได้ข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยจะทำการจัดแบ่งชนิดของข้อมูลเป็นหัวข้อตามความเหมาะสมแล้วจะพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลชนิดตางๆที่แบ่งไว้ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบอุปนัย

2.การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบอุปนัย (induction analysis) เป็นวิธีตีความสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยนำข้อมูลที่ได้มาสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์เข้าด้วยกันโดยอาศัยกรอบแนวคิด และทฤษฎีในบทที่ สอง เป็นแนวทางการวิเคราะห์

<u>การนำเสนอข้อมูล</u>

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการนำเสนอแบบพรรณาโวหาร (Descriptive Report) เพื่อชี้ให้เห็นถึงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนการสื่อสารที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดังกล่าว โดยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้รับ และการวิเคราะห์ผลที่ได้รับไปพร้อมกัน โดยมีลำดับในการนำเสนอ ดังนี้

1)นำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีต และปัจจุบัน

2)นำเสนอกระบวนการการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี ของหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีดังกล่าว ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

3)นำเสนอปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการจัดงานของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ทั้งที่พบในเอกสารและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีต และ ปัจจุบัน อีกทั้งศึกษาถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในการจัดงานดังกล่าว เพื่อศึกษาหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงอดีต และ ในช่วงปัจจุบัน และ เพื่อศึกษากระบวนการในการนำเสนอของหน่วยงานเหล่านั้น เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร และ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร และ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ประกอบกัน โดยในส่วนของการรายงานผลการวิเคราะห์นั้น ผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ปัจจุบัน และ ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาทั้งสองยุค

2. หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ปัจจุบัน

3. ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน

โดยที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตและปัจจุบัน และความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาทั้ง สองยุค

1.1 วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต

จากการวิเคราะห์ข้อมูล และ สัมภาษณ์ *บุคคลท้องถิ่น (เจ้าของวัฒนธรรม) และ กลุ่มผู้ปฏิบัติ สร้างสรรวัฒนธรรม* ในประเด็นที่เกี่ยวกับจุดเริ่มต้น และ วัตถุประสงค์ ตลอดจน แบบแผน รูปแบบ และ กิจกรรมของการจัดงาน งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต พบว่า

แบบแผนและรูปแบบของวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนและรูปแบบของวัฒนธรรม ซึ่งสามารถแบ่งออกได้อย่างชัดเจน **เป็น 2 ช่วง** คือ **ช่วงสมัยก่อนที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิ์ประสงค์** ข้าหลวงต่างพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว **ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการมณฑล** ซึ่งเป็นผู้ปกครองมณฑลลาวกาว (ซึ่งในปัจจุบันเป็นจังหวัดในแถบอีสานใต้ทั้งหมด) เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ซึ่งในที่นี้ขอเรียกช่วงสมัยดังกล่าวว่า *ช่วงประเพณีดั้งเดิมในชุมชน* และ **ช่วงสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิ์ประสงค์ได้เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานีนับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2436 ไปจนถึง ก่อนปี พ.ศ. 2520** ซึ่งเป็นปีที่องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อสท.) (หรือ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และขอเรียกช่วงสมัยดังกล่าวนี้ว่า *ช่วงเปลี่ยนเป็นประเพณีประจำเมือง ประจำจังหวัด* ดังนั้น เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ ขอนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียน พรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตนี้ออกเป็น 2 ช่วง ดังกล่าว ดังนี้

วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีต ช่วงก่อนที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิ์ประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี (ช่วงประมาณปี พ.ศ. 2400 จนถึง ปี พ.ศ. 2443)

ช่วงประเพณีดั้งเดิมในชุมชน

วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีต ช่วงแรกๆนั้น เริ่มแรกไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าชาวจังหวัดอุบลราชธานี หรือ ชาวเมืองอุบลราชธานีในยุคนั้น เริ่มมีวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเทียนพรรษา มาตั้งแต่เมื่อใด แต่หลักฐานทางเอกสารและจากการสัมภาษณ์เท่าที่ปรากฏ คือ ในช่วงปีพุทธศตวรรษ ที่ 24 ซึ่งในช่วงนั้น งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของคนในท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานี ยังไม่ถือเป็นงานประเพณี หรือ มีรูปแบบพิธีกรรมที่เป็นทางการอย่างในยุคสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิ์ประสงค์ เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี และ ในยุคปัจจุบัน เพราะในช่วงนั้นการปฏิบัติ หรือ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทียนในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ของคนในท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานี เป็นแต่เพียงการปฏิบัติตามจารีต 12 เดือน และ ครรลอง 14 ประการ หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “ฮีต 12 คอง 14” ซึ่งปีนข้อปฏิบัติทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการทำบุญตลอดระยะเวลา 12 เดือน โดยที่ในแต่ละเดือน ชาวอีสาน จะมีการทำบุญและงานประเพณีประจำทุกเดือน ซึ่งงานบุญของคนในท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานีที่มีความเกี่ยวข้องกับเทียนจะทำกันขึ้นในเดือนแปด ประมาณช่วงเดือนกรกฎาคม ที่เรียกว่า งานบุญเดือนแปด หรือ ฮีตเดือนแปด หรือ บุญเข้าพรรษา หรือ บุญเข้าปุริมพรรษา[1] ในช่วงวันแรม 1 ค่ำเดือน 8 ซึ่งก็คือ ช่วงเดือนเทศกาลเข้าพรรษาในปัจจุบันนั้นเอง (สุวิชช คูณผล , **สัมภาษณ์**, 14 พฤษภาคม 2547)

ความสัมพันธ์ และ ความสำคัญของงานบุญเดือนแปด กับ คนในท้องถิ่นชาวเมืองอุบลราชธานีนั้น งานบุญเดือนแปดได้มีความสำคัญ และ ยังมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นในเมืองอุบลราชธานี สามารถแยกออกได้เป็น 2 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง สืบเนื่องมาจากความเชื่อ และ แนวคิดของพุทธศาสนิกชนท้องถิ่นในชนบทมีความเชื่อว่า หากคนในครอบครัว หรือ บุตรของตนได้มีโอกาสบวชเรียนในทางพุทธศาสนา อีกทั้งได้มีโอกาสในการบวชทดแทนบุญคุณ บิดา-มารดา และ ผู้มีพระคุณ บุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่มีบุญมากตลอดจน ผู้ที่เป็น บิดา-มารดา หรือ ผู้ที่มีอุปการะจะได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์เมื่อเสียชีวิตไปแล้ว ดังนั้น ในช่วงเข้าพรรษา ชายไทยในชนบทเมื่อมีอายุครบพร้อมที่จะบวชเรียนก็จะบวชเรียนและบวชทดแทนพระคุณของบิดา-มารดา ในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อลูกหลานได้บวชเรียนให้ตน ผู้เป็นบิดา-มารดาจึงต้องจัดหาเครื่องอัฏฐะบริขารที่จำเป็นเพื่อใช้ในการบวชเรียน ซึ่งหนึ่งในเครื่องอัฏฐะบริขารที่จำเป็น

[1] แปลว่า พรรษาแรก หรือ พรรษาต้นๆ

ในช่วงจำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือน นั้นคือ เทียน และถึงแม้ในปีต่อมาเมื่อลูกหลานของตนได้ลาสึกออกมาแล้วทางครอบครัวที่ลูกชายได้บวชเล่าเรียนมาแล้วนั้นก็ยังจะไปทำบุญ ฟังเทศน์ และ นำเครื่องอัฏฐะบริขารดังกล่าวไปถวายพระภิกษุสงฆ์ เจ้าอาวาส และ พระอุปภัชฌาย์ ที่ได้ช่วยอบรมสั่งสอนบุตรของตนในขณะบวชเรียน ตามระเบียบแบบแผนที่เคยปฏิบัติกันมา

ประการที่ สอง การยึดถือปฏิบัติการทำบุญเดือนแปดของคนในท้องถิ่นชาวอุบลราชธานี ก็เพื่อเป็นสิริมงคลให้กับตน และ ครอบครัวก่อนที่จะลงมือประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม กล่าวคือ การทำบุญเดือนแปดเป็นงานบุญงานแรกเมื่อถึงฤดูแห่งการเพาะปลูก ดังนั้น ชาวอุบลราชธานี จึงถือว่าเป็นการทำบุญเพื่อเป็นสิริมงคล ต้อนรับฤดูแห่งการเพาะปลูก ก่อนลงมือเพาะปลูกพืชพันธุ์ เพื่อให้ผลบุญที่ทำไปนั้นได้ส่งให้พืชผลทางการเกษตรของชาวอุบลราชธานีที่กำลังจะลงมือเพาะปลูกนั้นมีผลผลิตที่ดี นั้นเอง ซึ่งเป็นความเชื่อ และ ความศรัทธาของชุมชนเกษตรกรในเมืองอุบลราชธานีในยุคอดีต ซึ่งยังคงสืบทอดแนวคิดและ ความเชื่อดังกล่าวมาถึงในยุคปัจจุบัน

พิธีกรรมสำคัญๆในวันงานบุญเข้าพรรษามีทั้ง การตักบาตรทำบุญ การฟังเทศน์ การถวายเครื่องบริขารที่จำเป็นสำหรับพระภิกษุสงฆ์ ตลอดระยะเวลาการจำพรรษา ทั้ง 3 เดือน ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลัก และ กิจกรรมสำคัญที่ต้องปฏิบัติในวันงานบุญเข้าพรรษานอกจากนี้ยังมีอีก 1 พิธีกรรมที่ชาวบ้านต้องปฏิบัติแต่ยังไม่มีบทบาทที่สำคัญเท่ากับกิจกรรมในข้างต้น ในวันงานบุญเข้าพรรษานั้นก็ คือ “ การถวายเทียน ”

ความเชื่อของการถวายเทียน

สาเหตุของการ “ ถวาย ” เทียนเพื่อเป็นเครื่องพุทธบูชาในช่วงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือ วันบุญเข้าพรรษาของคนในท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานีในช่วงเวลานั้น สืบเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการแรก เกิดจากความเชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามหลักศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่แฝงอยู่ในรูปของพิธีกรรมในพุทธศาสนา และ ประการที่สอง เพื่อเป็นเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่พระภิกษุสงฆ์ ในการจำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือน ในช่วงเข้าพรรษา โดยมีความเชื่อที่เกี่ยวกับพุทธชาดก เป็นพื้นฐานของแรงศรัทธาในการถวายเทียน

การถวายเทียนตามความเชื่อ และการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามหลักศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่แฝงอยู่ในรูปของพิธีกรรมในพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับคนท้องถิ่นในเมืองอุบลราชธานีในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นจะเป็นการจัดทำเทียนและถวายเทียนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเรื่องความเป็นสิริมงคลในการประกอบพิธีกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาซึ่งเทียนที่จัดทำ และ ถวายในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น เรียกว่า “ เทียนมงคล ”[2] เทียนมงคลในช่วงเวลานั้นมีด้วยกัน 3 ประเภท คือ **เทียนเวียนหัว** (ศรีษะ) หมายถึง เทียนที่มีความยาววัดโดยรอบศรีษะพอดี **เทียนค่าศอก** หมายถึง เทียนที่วัดจากปลายนิ้วมือที่เหยียดตรงถึงข้อศอก **เทียนค่าคิง** หมายถึง เทียนที่วัดจากซอกคอใต้คางถึงสะดือ [3] ซึ่งเทียนทั้ง 3 ชนิดนี้ จะนำไปจุดไฟเพื่อทำน้ำมนต์ หรือน้ำพระพุทธมนต์เพื่อประพรหมให้เป็นสิริมงคลต่างๆซึ่งการใช้เทียนทั้ง 3 ชนิดนี้ จะใช้ในลักษณะแตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้ว ก็เพื่อทำการเสดาะเคราะห์ หรือ ทำพิธีรับโชคของผู้ที่นำไปถวาย

การถวายเทียน เพื่อเป็นเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่พระภิกษุสงฆ์ในการจำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือนในช่วงเข้าพรรษาโดยมีความเชื่อที่ได้รับจากพุทธชาดก เป็นพื้นฐานของแรงศรัทธาในการถวายเทียนนั้น สืบเนื่องมาจากในช่วงระหว่างจำพรรษาเป็นระยะเวลา 3 เดือนนี้พระภิกษุ สามเณร มีความจำเป็นต้องศึกษาพระธรรมวินัย อ่านหนังสือเจ็ดตำนาน และ คัมภีร์ต่างๆเพื่อไว้สวดมนต์ และ เทศน์โปรดพุทธศาสนิกชน ในวันธรรมสวนะ หรือ วันที่มีงานพิธีต่างๆ แต่ในช่วงนั้นในชนบท หรือ แม้แต่ในตัวเมืองอุบลราชธานีเองนั้น ไฟฟ้า หรือ ไฟน้ำมันตะเกียง ยังไม่มีความเจริญ หรือ สามารถหามาใช้ได้โดยสะดวกเหมือนกับในยุคปัจจุบัน ประกอบกับลักษณะของ “ สิม ” หรือ โบสถ์อีสานนั้น มีหน้าต่าง และประตู น้อยทำให้แสงจากภายนอกลอดผ่านเข้าไปได้จำกัด ยิ่งโดยเฉพาะเวลากลางคืนนั้นไม่มีแสงสว่างเลย ดังนั้น หากต้องการแสงสว่างเพื่ออ่านตำรา หรือ ทำกิจต่างๆนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัย แสงสว่างจาก “ กระบอง (ไต้) ” ซึ่งทำมาจากขี้ขอนดอก [4]ใช้จุด โดยมีภาชนะไม้เอาไว้เสียบให้สูง โดยที่ข้างล่างจะมี แป้นแผ่นไม้รองรับขี้กระบอง ขี้ไต้ ที่เสียบไว้ดังกล่าว ซึ่งชาวท้องถิ่นเรียกภาชนะดังกล่าวว่า “ โฮง ” ซึ่งคนท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานีจะจัดทำไว้ทุกครัวเรือนแม้กระทั่งในวัด แต่ถึงอย่างไร กระบอง หรือ ไต้ที่ใช้จุดนั้น แม้จะให้แสงสว่างมากแต่ก็ดับง่าย และ มีควันดำเป็นเขม่าจับติดผนัง หรือ วัสดุที่วางใกล้เคียง และยังจำเป็นจะต้องใช้ไม้ หรือ โลหะ เขี่ยขี้ไต้ หรือ ขี้กระบองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ขี้กระบองใหม่นั้นติดไฟลุกอยู่ตลอดเวลา ทำให้เสียเวลาในการนั่งเฝ้าคอยเขี่ยขี้ไต้และเสียสมาธิในการอ่านตำรา และ คัมภีร์ในทาง

---

[2] เนื่องจากปัจจุบันความสะดวกในการได้มาซึ่งเทียนมงคล และ ความเชื่อในการปฏิบัติพิธีกรรมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้ การถวายเทียนมงคลในปัจจุบันสามารถปฏิบัติได้ทุกเดือน

[3] คิง เป็นภาษาอีสาน หมายถึง ตัว หรือ ร่างกาย

[4] ไม้ที่ผุเปื่อยผสมน้ำมันยาง แล้วห่อด้วยใบตองแล้วมัดด้วยตอกไม้ไผ่

พุทธศาสนาต่างๆ ดังนั้น ชาวบ้านและคนท้องถิ่นในเมืองอุบลราชธานีจึงหันมาใช้เทียนที่ได้จากขี้ผึ้ง ซึ่งให้แสงสว่างกว่า และ ไม่ต้องเสียเวลาและสมาธิจากกลิ่น ควัน ของเขม่า และ จากการเขี่ยขี้ไต้ ชาวอุบลราชธานีจึงได้นำเอาเทียนขี้ผึ้งมาถวายแก่พระภิกษุสงฆ์แทนกระบอง หรือ ขี้ไต้ โดยมีความเชื่อที่ได้จากพุทธชาดกที่เกี่ยวกับผลบุญที่ได้รับจากการถวายเทียน และ การถวายแสงสว่างเป็นทานจำนวน 2 เรื่อง เป็นพื้นฐานของการถวายเทียนและการทำบุญด้วยเทียน ซึ่งพุทธชาดกดังกล่าว มีเนื้อหาดังนี้

เรื่องที่ 1 เป็นเรื่องเล่าที่ปรากฏในหนังสือ **“ พระธัมมปทัฏฐถกาแปล ภาคที่ 1 ”** ในครั้งพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้าได้เสด็จหลีกหนีการทะเลาะวิวาทของพระธรรมถึกฝ่ายหนึ่ง กับ พระวินัยธร ได้ไปจำพรรษาที่วัดป่าเลไลยและที่ป่าแห่งนี้มีช้างและพญาวานรมาอุปัฏฐากพระพุทธองค์ และ พญาวานรนั้นได้หารังผึ้งมาถวายพระพุทธองค์ เมื่อพระพุทธองค์รับรังผึ้งนั้นแล้ว พญาวานรมีความยินดีมากได้กระโดดโลดเต้นขึ้นไปบนต้นไม้ กระโจนไปมาบนคาคบพลาดพลัดตกลงมาถึงแก่ความตาย จากผลที่ได้ทานรังผึ้งให้แก่พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงได้ให้พญาวานรไปเกิดเป็นพรหมในสวรรค์ และ

เรื่องที่ 2 มีสาวกของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ชื่อว่า อนุรุทะ เมื่อเลื่อมใสและได้มาบวชในพระพุทธศาสนาแล้ว ได้กลายเป็นผู้มีปัญญามาก ฉลาดหลักแหลม รู้อรรถ รู้ธรรม รู้วินัย ข้อวัตรปฏิบัติมาก เป็นที่เคารพในหมู่พระภิกษุสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา อุบาสกและอุบาสิกาของพระรูปนี้จึงได้ตรัสถามพระพุทธเจ้าว่า ทำไมสาวกรูปนี้จึงมีความฉลาดรอบรู้ดีเช่นนี้ พระพุทธเจ้า จึงตรัสตอบว่า เพราะในชาติปางก่อนท่านอนุรุทะได้เคยให้แสงประทีปเป็นทาน (ประดับ ก้อนแก้ว ,**สัมภาษณ์**, 10 พฤษภาคม 2547)

จากการได้รับฟังเนื้อหาของพุทธชาดกทั้ง 2 เรื่องในข้างต้นจากการเทศน์ของพระภิกษุในโอกาสวันเข้าพรรษาในแต่ในปี ได้เป็นแรงศรัทธาและแรงผลักดันที่ทำให้คนท้องถิ่นในเมืองอุบลราชธานีในช่วงเวลานั้นตั้งใจที่จะนำเทียนไปถวายเป็นทานในช่วงวันบุญเข้าพรรษา เพราะมีความเชื่อว่าจะได้บุญได้กุศลปรารถนาซึ่งความฉลาด และ ได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นนิพพาน

ลักษณะของเทียน การประดับตกแต่ง และ แกนนำในการจัดทำเทียนในงานบุญเดือนแปด

ในช่วงเวลานั้น “ เทียน ” ลักษณะของเทียนขี้ผึ้งที่นำมาถวายนั้น จะเป็นเทียนที่มีลักษณะเหมือน “ เทียนเวียนหัว ” หรือ “ เทียนไข ” ที่ใช้บูชาพระในปัจจุบัน ซึ่งทำมาจากขี้ผึ้ง สั้นบ้างเล็กบ้าง และเทียนขี้ผึ้งที่หลอมอยู่ในภาชนะ ทั้งถ้วยกระเบื้อง กะลา เป็นต้น โดยที่ก่อนถึงบุญเข้าพรรษา ประมาณ 1 เดือน หรือ 3-4 สัปดาห์ ชาวเมืองอุบลราชธานีจะออกไปหารังผึ้งตามป่าแถว
บ้าน [5] มาเคี่ยวต้ม ในกระทะ หรือ ปี๊ป หลังจากต้มและเคี่ยวแล้วก็นำมาทำเป็นงบคล้ายกับงบน้ำอ้อย อาจทำเป็นขนาดต่างๆได้ แล้วเมื่อจะนำมาใช้จะนำออก ไปผึ่งแดดให้อ่อนแล้วนำมาควั่น (ฝั่น) รอบเส้นฝ้ายที่นำมาใช้เป็นไส้ ให้เป็นเล่มเทียนขนาดเล็กใหญ่ และ ยาวสั้นตามความต้องการ โดยที่ไม่มีขนาดที่แน่นอน ไม่มีระเบียบ และ ไม่ค่อยมีความสวยงาม และ นอกจากเทียนที่นำไปถวายในช่วงบุญเข้าพรรษาแล้ว ชาวเมืองอุบลราชธานี(อาจจะมีความคล้ายคลึงเหมือนกันทุกภาค) ยังนำเครื่องอัฏฐะบริขาร เช่น ผ้าอาบน้ำฝน หรือ ผ้าจำพรรษา ตลอดจนข้าวของเครื่องไทยธรรมต่างๆที่จำเป็นในการจำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือน ไม่ว่าจะเป็น น้ำตาล น้ำมัน ไม้ขีดไฟ จอบ เสียม ไม้กวาด ไม้สีฟัน พุ่มเทียน เป็นต้น นำไปถวายพระภิกษุสงฆ์พร้อมกับ เทียนขี้ผึ้ง

ซึ่งการประกอบพิธีกรรมในการทำบุญเข้าพรรษา หรือ บุญเดือน แปด ดังกล่าวจะปฏิบัติกันทุกครัวเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ เทียนเวียนหัว ” ที่ทุกครัวเรือนจะทำเทียนยาวเวียนรอบศรีษะของทุกคนภายในบ้าน นำไปถวายพระสงฆ์ในวัดใกล้บ้านในเขตพื้นที่หมู่บ้าน หรือ อำเภอของตน เท่านั้น

ในช่วงระยะเวลาต่อมาเมื่อคนในท้องถิ่นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นประกอบกับในการถวายเทียนในแต่ละครั้งของแต่ครัวเรือนจะถวายเทียนเป็นจำนวนมากด้วยความเชื่อเกี่ยวกับผลบุญที่ได้รับที่จากการฟังพุทธชาดก ทำให้ในวันบุญเข้าพรรษาแต่ละวัดจะมีเทียนขี้ผึ้งที่ถูกนำมาถวายเก็บไว้เป็นจำนวนมาก เกิดปัญหาในการจัดเก็บส่งผลให้ในบางครั้งเทียนขี้ผึ้งใช้งานไม่ได้ เกิดความไม่เหมาะสม และ ไม่มีความสวยงามกับศาสนสถาน เพราะอุโบสถ์ภายในวัดมีลักษณะเหมือนโกดังเก็บเทียน หรือ โรงผลิตเทียนขี้ผึ้ง ชาวเมืองอุบลราชธานี (ไม่มีหลักฐานที่ชี้แน่ชัดว่าเริ่มต้นที่วัดใด หรือ โดยกลุ่มบุคคลใด) จึงคิดหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยที่ก่อนวันเข้าพรรษา 1-2 วัน คือ ประมาณวันขึ้น 14-15 ค่ำ เดือน 8 จะมีการนำเทียนขี้ผึ้งของ

---

[5] ในอดีตนั้นตัวเมืองจังหวัดอุบลราชธานีและโดยรอบมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าชนิดต่างๆมากมาย มีอาหารป่า ของป่า และสัตว์ป่าเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รวงผึ้ง หรือ รังผึ้ง ซึ่งมีจำนวนมาก และ ถือว่าเป็นผลผลิตชั้นดีจนได้รับการขนานนามว่า “ดงอู่ผึ้ง “ ซึ่งจะเห็นได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏ ว่า หนึ่งในเครื่องราชบรรณาการที่ส่งไปยังกรุงเทพมหานคร ในสมัยนั้น คือ ขี้ผึ้ง

แต่ละครัวเรือนที่อยู่ใกล้เคียงกันบริเวณเดียวกัน และ ในวัดเดียวกัน นำมามัดติดกับลำไม้ไผ่ หรือ ลำกล้วย แล้วใช้เชือกปอ หรือ ป่านมามัดเทียนเล่มเล็กๆของแต่ละครัวเรือนที่นำมาเข้าไว้ด้วยกัน มัดปิดโดยรอบลำไม้ไผ่ หรือ ลำกล้วย ต่อเทียนให้สูงขึ้นไปจนได้ขนาดความสูงและความใหญ่ตามต้องการ จากนั้นจึงใช้กระดาษสีที่ฉลุเป็นลวดลายไทยต่างๆพันรอบรอยต่อ หรือ ปิดทับเชือก แล้วจึงนำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ที่วัดใกล้บ้าน ซึ่งเทียนที่จัดทำเป็นที่เรียบร้อยดังกล่าว เรียกว่า **“ เทียนมัดรวมติดลาย”** ซึ่งถือว่าเป็นต้นเทียนต้นแบบของต้นเทียนในยุคปัจจุบัน เพราะ เป็นต้นเทียนแบบแรกที่เทียนขี้ผึ้งมีลักษณะเป็น “ ต้น ” และเป็นต้นแบบเก่าแก่ของเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ในการใช้เทียนมัดรวมติดลายนั้น เมื่อพระภิกษุ สามเณร จะใช้เทียนขี้ผึ้งก็จะไปแกะกระดาษเชือกปอ หรือ ป่านออกที่ละแถวแล้วจึงนำเทียนขี้ผึ้งออกมาจุดไฟใช้งาน

ในการร่วมกันทำต้นเทียนมัดรวมติดลาย ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นได้เปลี่ยนผู้ถวายเทียนจากวัฒนธรรมแบบเดิมที่เป็นแบบแต่ละบ้านแต่ละครัวเรือน กลายมาเป็น **“ คุ้มบ้าน ”** ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของครัวเรือนที่อยู่ในบริเวณใกล้กัน ซึ่ง ครัวเรือนที่เป็นแกนนำในการรวมเทียน อาจจะมีทั้งครัวเรือนที่เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับนับถือในบริเวณดังกล่าว หรือ เป็นครัวเรือนที่ที่ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือ แม้กระทั่งมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในการเป็นเจ้าภาพในการรวมเทียนของครัวเรือนที่อยู่ในบริเวณใกล้กัน เมื่อถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษา แต่ละคุ้มบ้านก็จะนำต้นเทียนไปถวายพระภิกษุในยามเช้าโดยที่คุ้มบ้านไหนเสร็จก่อนก็จะนำเทียนของพวกตนไปถวายก่อน คุ้มบ้านไหนที่ยังจัดทำเทียนยังไม่เสร็จก็ค่อยนำต้นเทียนไปถวายทีหลังแต่ต้องภายในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เท่านั้น ในการนำต้นเทียนไปถวายวัดของแต่ละคุ้มบ้านนั้นคนในคุ้มบ้านจะพากันร้องรำทำเพลงนำหน้าต้นเทียน ซึ่งเป็นธรรมชาติอุปนิสัยใจคอของชาวอีสานที่ชอบความสนุกสนานครื้นเครง ไม่ว่าจะประกอบกิจกรรมอะไร หรือ การทำบุญในเรื่องไหนจะต้องมีการร้องรำทำเพลง เล่นดนตรี และ การฟ้อนรำ เข้ามาเป็นส่วนประกอบ และยังเป็นการประกาศให้คุ้มบ้านอื่นๆที่อยู่ใกล้บริเวณวัดเดียวกันได้ทราบว่า คุ้มบ้านของตนได้นำเทียนมาถวายแล้ว โดยที่ในขบวนแห่นอกจากต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลายที่จะนำไปถวายแล้วนั้น ยังมีเครื่องอัฏฐะบริขารต่างๆเหมือนดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น นำไปถวายและร่วมในขบวนแห่อีกด้วย ระยะทางในการแห่เทียนในช่วงเวลานั้นจะเริ่มจาก บริเวณคุ้มบ้าน ซึ่งเป็นบ้านที่เป็นแกนนำในการรวมเทียน และจัดทำต้นเทียนแห่ไปยังวัดใกล้บ้าน เพียงเท่านั้น และเมื่อถวายเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น พระภิกษุสงฆ์ก็ให้ศีลให้พร ถวายภัตตาหารก็เป็นการเสร็จพิธีกรรม จึงแยกย้ายกันกลับ

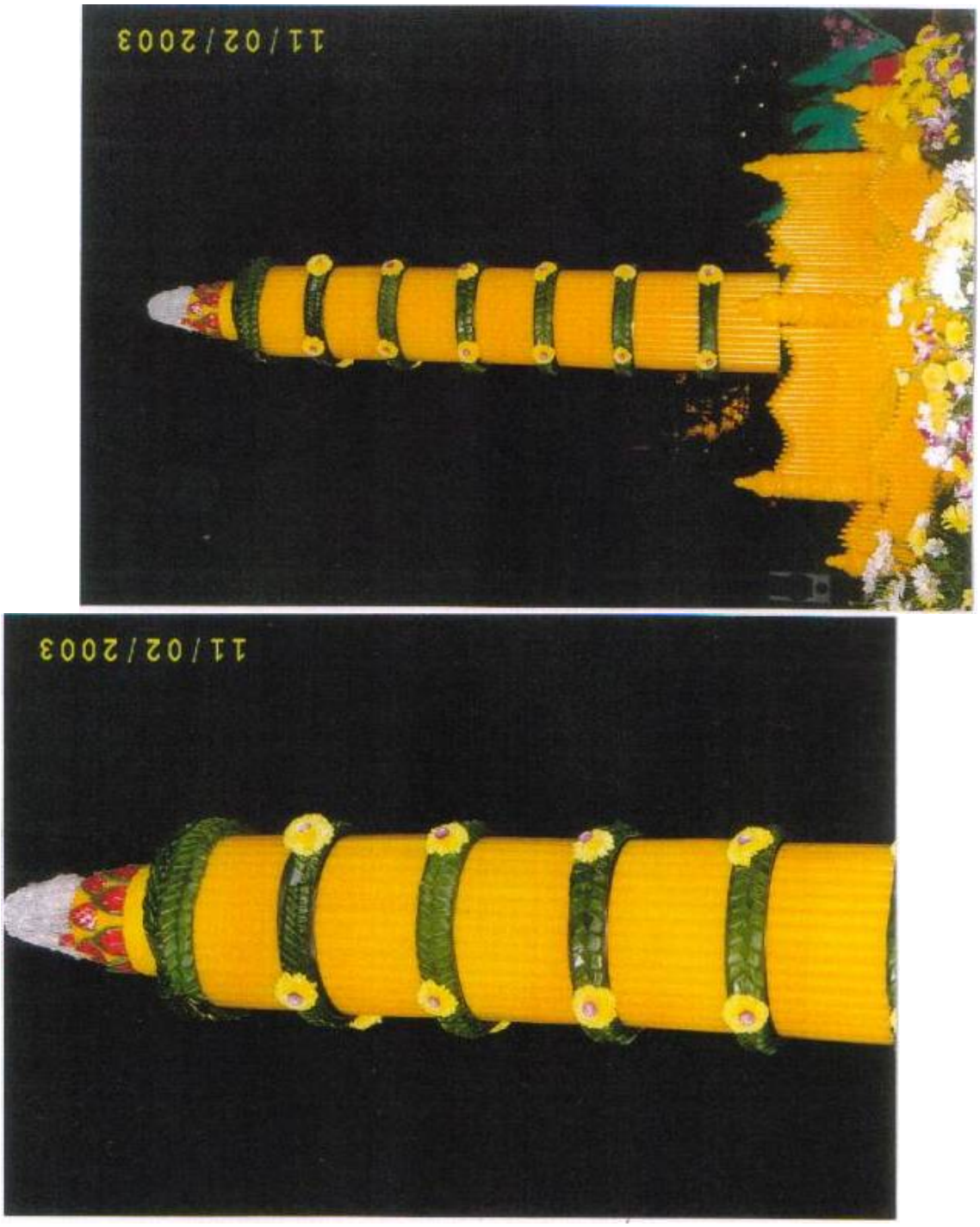

รูปที่ 5 : ภาพตัวอย่าง ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย ในยุคอดีต

11/02/2003
11/02/2003

ในการจัดทำต้นเทียนขี้ผึ้ง แบบมัดรวมติดลาย เพื่อแก้ไขปัญหาในข้างต้นแล้วนั้น ยังมีสาเหตุสนับสนุนในการจัดทำต้นเทียนดังกล่าวอีกประการ คือ เนื่องมาจากคำสั่งสอนและข้อปฏิบัติจากบรรพบุรุษที่ว่า สิ่งของ หรือ ภัตตาหารที่จะนำไปถวายพระภิกษุสงฆ์นั้น จะต้องเป็นสิ่งที่ดีที่งาม บริสุทธิ์ ชั้นเยี่ยมเพื่อเป็นสิริมงคลให้แก่ผู้นำไปถวาย ซึ่งต้นเทียนดังกล่าวก็เป็นต้นเทียนที่มีความสวยงาม มีความประณีตในการจัดทำ ทำให้เกิดความสวยงามแก่ผู้มาพบเห็น ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งสอนจากบรรพบุรุษ และ ลดปัญหาของการเสียหายของเทียนขี้ผึ้งจากการจัดเก็บได้เป็นอย่างดี

ระยะเวลาต่อมา จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า คนอีสานมีความเชื่อและแรงศรัทธาที่ว่าของที่จะนำมาถวายพระนั้นจะต้องดีและมีความสวยงดงามที่สุด ประกอบกับมีแนวคิดใหม่ซึ่งเห็นว่า การมัดเทียนขนาดเล็กเข้าด้วยกัน (เทียนมัดรวมติดลาย) เป็นงานที่ทำได้ง่ายและยังก่อให้เกิดความไม่สะดวกต่อพระภิกษุสงฆ์ สามเณร ในการนำเทียนขี้ผึ้งไปใช้งานเท่าที่ควร และ เพื่อให้เทียนพรรษาสามารถจุดไฟได้นานยิ่งขึ้น จึงได้มีการคิดที่จะนำขี้ผึ้งมาหล่อรวมกันให้กลายเป็นต้นเทียนขนาดใหญ่เป็นต้นเดียว ซึ่งมีลักษณะเหมือนต้นเทียนพรรษาที่ขายกันอยู่ในท้องตลาดในปัจจุบัน แต่ยังไม่มีการสลักลวดลายลงไปบนผิวของต้นเทียน เทียนดังกล่าวเกิดจากการนำลำไม้ไผ่ทะลุปล้องนำมาเป็นแม่แบบสำหรับหล่อเทียน จากนั้นจะนำขี้ผึ้งที่ทำการต้ม เคี่ยว และยังไม่ได้ฝั่นเป็นเทียน ที่ได้จากการเรี่ยรายจากแต่ละครัวเรือนที่อยู่ในคุ้มบ้านเดียวกันนำมาต้ม เมื่อได้ที่แล้วเทลงไปในลำไม้ไผ่ที่มีไส้ฝ้ายวางอยู่ภายในเพื่อใช้เป็นฉนวนในการจุดไฟ จากนั้นทิ้งไว้ประมาณ 3-4 วัน จึงแกะแม่แบบออก ก็จะได้เทียนผึ้งที่มีพื้นผิวกลมเกลี้ยง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 2.5 เซนติเมตร สูง 2 เมตร สามารถจุดไฟใช้งานได้จริง และ นาน ซึ่งต่อมาจึงมีผู้ทำให้ใหญ่ขึ้น ถึงขนาดเท่าล้ำต้นกล้วยและทำให้ใหญ่มากขึ้นถึงขนาดต้นเสาไฟทรงกลมในยุคปัจจุบัน และ บางครั้งมีรูปทรงเป็นเหลี่ยมบ้าง อันถือได้ว่างานที่ทำได้ยากและต้องใช้ความชำนาญ และ มีความพิถีพิถันสูง เหมาะที่จะนำไปถวายพระ (สุวิชช คูณผล ,**สัมภาษณ์** , 14 พฤษภาคม 2547)

ในส่วนของการประดับประดาตกแต่งต้นเทียนพรรษา หรือ ที่ชาวอีสานเรียกว่า “ การเอ้ ” นั้น คนท้องถิ่นจะนำวัสดุจำพวกกระดาษสี เชือกย้อมสี พันรอบต้นเทียนเป็นเปลาะ กระดาษที่นำมาใช้ตกแต่งมักจะเจาะและฉลุลวดลายเป็นลายไทยลายต่างๆชนิดต่างๆเหมือนกับการประดับตกแต่งต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลายนั้นเอง นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของต้นเทียนขี้ผึ้งพื้นผิวเรียบขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นต้นแบบของต้นเทียน “ ประเภทติดพิมพ์ และ แกะสลัก ” ในระยะเวลาต่อมาแล้ว ยังมีการเพิ่มในส่วนฐานล่างของต้นเทียนเข้าไปอีก เพื่อรองรับต้นเทียนมิให้ล้ม หรือ เอน เพราะที่ตรงกลางของฐานล่างจะมีส่วนยึดต้นเทียนไว้ และ ยังก่อให้เกิดความสะดวกในการเคลื่อนย้ายและการแห่ไปยังวัด โดยเมื่อต้องการจะ

เคลื่อนย้ายต้นเทียน และ ฐานล่าง เพื่อความสะดวก และ เบาแรงจะมีการหามใส่บ่า โดยการนำไม้คานหามมาตีขนาบทั้ง 2 ด้านของบริเวณฐานล่างแล้วใช้เชือกผูกปลายไม้คานหามทั้ง 2 ด้าน เพื่อเอาไว้คล้องใส่บ่าหามเคลื่อนย้ายไปมา โดยที่ฐานล่างมักจะเป็นไม้ที่ประกอบกันเข้าเป็นรูปทรงต่างๆอาจจะเป็น ทรงกลม หรือ ทรงเหลี่ยม และ อาจจะเป็นชั้นเดียว หรือ หลายชั้น (ประดับ ก้อนแก้ว ,**สัมภาษณ์**, 10 พฤษภาคม 2547)

ในการจัดทำต้นเทียนขี้ผึ้งพื้นผิวเรียบขนาดใหญ่นี้ วัฒนธรรมในการจัดทำ การแห่ และองค์ประกอบของขบวนแห่ยังมีลักษณะเหมือนกับวัฒนธรรมของการจัดทำต้นเทียนพรรษา และ การแห่เทียนพรรษาของเทียนประเภทมัดรวมติดลาย คือ ยังเป็นการร่วมกันทำในลักษณะแบบคุ้มบ้าน ตลอดจนระยะทาง และ องค์ประกอบในขบวนแห่ยังมีลักษณะเหมือนกับของการแห่เทียนประเภทมัดรวมติดลายที่กล่าวไปในข้างต้น

<u>วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตช่วงภายใต้การปกครองของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ และภายหลังการปกครอง (ช่วงปี พ.ศ. 2444 ถึง พ.ศ.2519)</u>

ช่วงเปลี่ยนเป็นประเพณีประจำเมือง ประจำจังหวัด

<u>วัตถุประสงค์ และ แนวคิดในการจัดงานประเพณี</u>

ตามหลักฐานทางประวัติ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จมาเป็นข้าหลวงใหญ่ปกครองมณฑลลาวกาว รวมถึงเมืองอุบลราชธานี(จังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. 2436 ถึง ปีพ.ศ. 2453 ในช่วงระยะเวลา 8 ปีแรกภายใต้การปกครองของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานียังไม่มีการเปลี่ยนแปลงยังคงมีการสืบทอดยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตลอดมา โดยมีรูปแบบพิธีกรรมในลักษณะแบบวิถีชีวิตของชาวเมือง ชาวบ้านท้องถิ่นดั้งเดิมเหมือนก่อนที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองดูแลเมืองอุบลราชธานี แต่พอมาถึงปี พ.ศ. 2444 วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของเมืองอุบลราชธานีก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องมาจากในปี พ.ศ. 2444 ก่อนถึงงานบุญเดือนแปด หรือ งานบุญเข้าพรรษาของชาวเมืองอุบลราชธานี ชาวอุบลราชธานีและ

คนอีสานโดยทั่วไปจะมีงานบุญที่ปฏิบัติควบคู่กับงานบุญเดือนแปดมาโดยตลอดซึ่งเป็นงานบุญที่มีความสนุกสนานรื่นเริงเหมือนกับงานบุญเดือนแปดและเป็นงานบุญที่เป็นการแสดงออกซึ่งการร่วมแรงร่วมใจกัน และ ความสามัคคีในการจัดงานบุญของคนอีสานและคนอุบลราชธานี งานบุญดังกล่าวคือ งานบุญเดือนหก หรือ งานบุญบั้งไฟ แต่เนื่องจากงานบุญเดือนหก เป็นงานบุญที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน และผู้ที่มาร่วมงานก็มักจะเกิดการทะเลาะเบาะแวงอยู่เป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2444 ที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นในระหว่างงานบุญบั้งไฟ

ดังนั้น กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จึงประกาศให้มีการยกเลิกงานบุญดังกล่าวไม่ให้จัดขึ้นในตัวเมืองอุบลราชธานี และ ได้ทรงส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวเมืองอุบลราชธานีหันมาให้ความสนใจร่วมแรงร่วมใจจัดงานบุญเดือนแปด ให้เป็นงานบุญประจำท้องถิ่นแทน เพราะนอกจากสาเหตุที่ได้กล่าวไปในข้างต้นแล้ว งานบุญเดือนแปดยังเป็นงานบุญที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้มาร่วมงานและผู้ที่มาร่วมงานยังไม่มีการทะเลาะเบาะแวงกันหรือเข่นฆ่ากันแต่กลับมีการสมัครสมานสามัคคีกันมากกว่า เนื่องจากเป็นงานบุญที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เป็นการแสดงออกที่เกี่ยวกับพุทธธรรม ประกอบกับเป็นงานบุญที่ชาวจังหวัดอุบลราชธานีได้มีแบบแผนและรูปแบบพิธีกรรมการปฏิบัติที่ได้มีการยึดถือปฏิบัติมาช้านานอยู่แล้ว และยังเนื่องมาจากภาระหน้าที่หลักของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานี คือ การปกครองดูแลชาวบ้าน ประชาชนในท้องถิ่นในเมืองอุบลราชธานีให้อยู่กันอย่างสงบสุขร่มเย็นเป็นสุข แต่เมื่อถึงช่วงงานบุญเดือนหกของทุกปีชาวบ้านในเมืองอุบลราชธานีกลับมีการทะเลาะเบาะแวงมีการเข่นฆ่าและ ทำร้ายร่างกาย และ ผูกใจเจ็บกันแบ่งกันเป็นฝักเป็นฝ่าย และ ยังมีผู้เสียชีวิตอันเนื่องมาจากบั้งไฟ อยู่เป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นการขัดต่อหน้าที่หลักของผู้ปกครองเมืองที่เป็นข้าหลวงต่างพระองค์ของพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ 5

จากการที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้ชักชวนและสนับสนุนให้ชาวอุบลราชธานีหันมาให้ความสนใจจัดงานบุญเดือนแปด หรือ บุญเข้าพรรษา ให้เป็นงานบุญประเพณีประจำท้องถิ่นอย่างเป็นทางการทำให้วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงเวลานั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ก่อนที่พระองค์จะเข้ามาปกครองดูแลเมืองอุบลราชธานีเป็นอย่างมาก โดยที่มีแบบแผนและรูปแบบที่เป็นพิธีการและมีแนวคิดแบบภูมิภาคส่วนกลางมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและเป็นผู้ที่ทำการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี และ เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็น บุคลในท้องถิ่น (เจ้าของวัฒนธรรม) พบว่า

แนวคิดในการหล่อเทียนพรรษา ในช่วงของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้แก่ การหล่อเทียนพรรษา คือ การนำขี้ผึ้งตามกำลังศรัทธาของชาวบ้านตามคุ้มวัดต่างๆมาใส่กระทะทองเหลืองหลอมละลายรวมกันเป็นลำเทียน หรือ ต้นเทียน ต้นเทียนจึงเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน โดยไม่คำนึงว่าใครบริจาคขี้ผึ้งมากน้อยเท่าใด ก็ได้ต้นเทียนต้นเดียวกัน เป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวคิดในลักษณะแบบภูมิภาคส่วนกลางที่มีเรื่องของการเป็นเจ้าภาพ และ เจ้าของต้นเทียนเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะในการหลอมเทียนตามแบบวิถีชีวิตของชาวบ้านชาวจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงเวลาก่อนๆที่ผ่านมาจะไม่คำนึงถึงว่าใครเป็นเจ้าภาพของต้นเทียน หรือ ใครเป็นคนหล่อต้นเทียน (สุวิชช คูณผล , **สัมภาษณ์**, 14 พฤษภาคม 2547) ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ในการหล่อเทียนพรรษา เนื่องมาจากต้องการให้เทียนพรรษา และงานบุญประจำท้องถิ่นได้สร้างความสามัคคีกลมเกลียว และ ลดช่องว่างระหว่างชนชั้นและ ช่วยผนึกให้คนในท้องถิ่นมีความเป็นกลุ่มเป็นก้อนเพิ่มมากยิ่งขึ้น อันเป็นสาเหตุมาจากในช่วงเวลาดังกล่าวพื้นที่ทางมลฑลลาวกาวโดยเฉพาะหัวเมืองที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านยังมีปัญหาความไม่สงบอยู่เป็นประจำไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของกบฏผีบุญต่างๆภายใน ประ เทศเอง และปัญหาความไม่สงบจากภายนอกประเทศ และเนื่องมาจากเมืองในมลฑลอีสานในช่วงเวลานั้นชาวบ้านและผู้ที่อยู่อาศัยโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อพยพมาจากฝั่งลาว หรือ แถบประเทศเพื่อนบ้านทำให้ผู้ที่อยู่อาศัยในมลฑลลาวกาวมีความหลากหลายของชนกลุ่มน้อยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยเหล่านั้นมีความแตกต่างทางความเชื่อและวัฒนธรรมเป็นอย่างมากซึ่งก็รวมถึงเมืองอุบลราชธานี ดังนั้นการที่จะทำให้บ้านเมืองมีความสงบสุขตามภาระหน้าที่หลักของผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องให้ชาวเมืองทุกคนมีความเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นหนึ่งเดียวกันเสียก่อน การหล่อเทียนโดยมีปรัชญาของการหล่อเทียนในข้างต้นจึงถูกนำมาใช้เป็นตัวผสานคนท้องถิ่นชาวเมืองอุบลราชธานีให้เกิดความสามัคคีและความเป็นหนึ่งเดียว

<u>วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา</u>

วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงเวลาภายใต้การปกครองของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ มีลักษณะการผสมผสานวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงเวลา

ก่อนที่พระองค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี เข้ากับ รูปแบบพิธีกรรมที่มีลักษณะเป็นพิธีการเหมือนทางราชสำนักส่วนกลางเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ

ก่อนถึงช่วงเวลางานบุญเข้าพรรษาประมาณ 1 เดือน คือในเดือน 7 กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ซึ่งเป็นแกนนำในการจัดงานและเป็นเจ้าภาพใหญ่ของงานบุญเข้าพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าวได้ให้ทายก เจ้าอาวาส ชาวคุ้มวัดของแต่ละวัดทำการเรี่ยไรขี้ผึ้งจากแต่ละครัวเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกันกับวัดที่จะทำการหล่อเทียน กล่าวคือ ในยุคนี้ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้ให้คนท้องถิ่นในเมืองอุบลราชธานีทำการหล่อเทียนออกเป็นคุ้มวัดต่างๆ สาเหตุเนื่องมาจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่และมีประชากรเป็นจำนวนมาก ประกอบกับ วัดที่ตั้งอยู่ในเขตตัวเมืองอุบลราชธานีมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้สะดวกกับการปกครองดูแลจึงได้แบ่งเขตชุมชนต่างๆออกเป็นคุ้มวัดโดย เรียกชื่อคุ้มต่างๆตามชื่อวัดนั้นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแกนนำในการจัดทำเทียนพรรษาในช่วงเวลานั้น คือ วัด โดยให้ชาวบ้านในละแวกวัดเข้ามาช่วยกันในการหล่อเทียน และ เมื่อได้ขี้ผึ้งเป็นจำนวนเพียงพอแล้วชาวบ้านก็จะช่วยกันทำการหล่อเทียนขึ้นในบริเวณวัด มีขนาดแล้วแต่จำนวนขี้ผึ้งที่หามาได้ ซึ่งลักษณะทางกายภาพและกรรมวิธีของการหล่อเทียนก็มีลักษณะเหมือนกับลักษณะของต้นเทียนและกรรมวิธีการหล่อต้นเทียนประเภทต้นเทียนใหญ่พื้นผิวเรียบในช่วงเวลาก่อนที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี

เมื่อหล่อเสร็จแล้วชาวบ้านในคุ้มวัดจะช่วยกันตกแต่งประดับประดาเทียนให้สวยงาม ด้วยลวดลายกระดาษทองเงิน เทียนบางต้นทำลวดลายด้วยขี้ผึ้งในตัวแล้วปิดทองคำเปลวมีฐานล่างรองไว้สำหรับยกเคลื่อนย้าย ส่วนมากมักจะทำการหล่อแล้วเสร็จก่อนถึงวันงานบุญเข้าพรรษา(วันแรม 1 ค่ำเดือน 8)เพียงไม่กี่วัน เพราะถ้าทำแล้วเสร็จก่อนวันงานหลายวันเครื่องประดับต้นเทียนอาจจะเกิดการชำรุดและหมองดูไม่สวยงามได้ ในวันข้างขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เวลาช่วงเย็น ก็ทรงให้แต่ละคุ้มวัดนำต้นเทียนใหญ่ซึ่งมีขนาดเท่ากับต้นเทียนในช่วงเวลาก่อนๆที่ผ่านมาที่จัดทำเสร็จแล้วนั้นไปรวมกันไว้ในศาลากลางมลฑล ซึ่งเป็นที่เดียวกันกับที่ประทับของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ที่เรียกว่า วังสงัด [6] สาเหตุที่มีการรวมเทียนก่อนวันเข้าพรรษา 1 วันของช่วงเวลาดังกล่าวเนื่องจากพระองค์ทรงต้องการให้เกิดความแน่ใจว่าแต่ละคุ้มวัดนั้นได้จัดทำต้นเทียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และ เพื่อให้แน่ใจว่ามีต้นเทียนครบตามจำนวนที่จะนำไปถวายวัดเป็นที่แน่นอนแล้ว และ ยังเป็นการนำเทียนของแต่ละคุ้มวัดมาทำพิธีทางพุทธศาสนา ทำการปลุกเสก และ เจริญพุทธมนตร์ สวดมนตร์เย็นเพื่อเป็นสิริมงคลของชาวบ้านแต่ละคุ้มวัดที่ได้ทำการจัดทำเทียนพรรษาขึ้นมา และต่อมาในปี พ.ศ. 2449 ได้ย้ายสถานที่ในการรวมเทียนจากเดิมมาเป็นที่บริเวณทุ่งศรีเมืองมาจนถึงปัจจุบัน

---

[6] ซึ่งปัจจุบัน เป็นที่ตั้งของอาคารพาณิชย์ที่เปิดเป็นร้านขายขนมเบเกอรี่อันเก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี ชื่อร้านอารีย์เบเกอรี่ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของทุ่งศรีเมืองตรงข้ามกับศาลแขวงจังหวัดอุบลราชธานี

ในเวลากลางคืนของวันเดียวกัน หลังจากทำพิธีทางพุทธศาสนาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พระองค์ได้เปิดโอกาสให้ชาวเมืองอุบลราชธานีได้มาร่วมสนุกสนานร่วมกันตามอุปนิสัยของชาวอีสานที่รักความสนุกสนาน มีการดื่มฉลอง จัดการสมโภช มีหมอลำ พิณพาทย์ แคนวง สนุกสนานไปตลอดคืน ถึงเวลาเที่ยงคืนงานสมโภชก็จบลง รุ่งเช้าของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษา ทรงให้มีการตักบาตรเลี้ยงพระรวมกันใหญ่ ทั้งบรรดาข้าราชการ พ่อค้า คฤหบดี ที่หน้าที่ประทับ ซึ่งเป็นที่เดียวกันกับที่จัดงานของเมื่อคืนนี้ หลังจากฉันเช้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็โปรดให้ชาวบ้านแต่ละคุ้มวัดเตรียมเทียนออกแห่โดยต้นเทียนของแต่ละคุ้มวัดจะออกแห่พร้อมกันในเวลาเที่ยงวัน รอบตัวเมืองอุบลราชธานี แล้วกลับมารวมกันอีกครั้งที่หน้าที่ประทับของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ คือ วังสงัด เพื่อประทานรางวัลแก่ผู้ที่ทำต้นเทียนได้สวยงามซึ่งรางวัลที่ทรงประทานให้แก่วัดที่จัดทำต้นเทียนได้สวยงาม ก็มีอาทิ ข้าวสารวัดละกระสอบ น้ำมันก๊าดวัดละปี๊ป และวัดที่ไม่ได้รางวัลแต่เข้าร่วมขบวนแห่ก็จะทรงถวายน้ำมันก๊าดและข้าวสารในปริมาณที่ลดหลั้นลงกันไป ในระยะเวลาต่อมารางวัลก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็น ผ้าไตร โดยที่รางวัลที่ 1 จะได้ไตรแพรเต็ม 1 ไตร รางวัลที่ 2 ไตรผ้าเต็ม 1 ไตร รางวัลที่ 3 ได้ไตรผ้าแบ่ง 1 ไตร ในระหว่างมอบรางวัลนั้นคุ้มวัดที่ได้รางวัลและมีเครื่องมหรสพ และ เครื่องดนตรีที่นำไปด้วยก็จะนำไปเล่นฉลองที่หน้าต้นเทียนของตน

จากนั้นเมื่อถึงเวลาบ่ายแก่ๆ จึงแยกย้ายนำเทียนของแต่ละคุ้มวัดแห่กลับไปถวายยังวัดของตนแต่ก่อนที่จะนำไปถวายนั้นก็จะนำต้นเทียนขึ้น บุษบก ประดับให้สวยงามหรูหราให้หญิงสาวที่มาร่วมแห่ของแต่ละคุ้มวัดที่วัดจัดเตรียมมาเป็นผู้ถือ พานพุ่ม พุ่มเทียน เดินร่วมในขบวน มีเครื่องประโคมพิณพาทย์ แตรวง แห่เป็นขบวน หากขบวนขอคุ้มวัดใดจะมีการละเล่นแสดงตำนานต่างๆ หรือ จำอวดขบขันก็นำมาแสดงในขบวนแห่ไปพร้อมๆกัน ซึ่งวัดในเมืองอุบลราชธานีในช่วงเวลาดังกล่าวมีจำนวนมากถึง 24 วัด เป็นอันเสร็จพิธีการแห่เทียน

ในวันเดียวกัน เมื่อถึงเวลาประมาณ 15 นาฬิกา ถึง 16 นาฬิกา ชาวจังหวัดอุบลราชธานีจะจัดเตรียมเครื่องไทยธรรมเป็น “กรวย” ใบตองก้นแหลมที่มีลักษณะเหมือนซองหมาก ซองพลู ในกรวยจะบรรจุหมาก ใบพลู และ ยาพร้อมทั้งดอกไม้ ธูปเทียน สำหรับถวายพระ เมื่อถึงวัดจะมีการรวมตัวที่ลานวัด โดยจะปูเสื่อบริเวณทางขึ้นอุโบสถเป็นสองแถว เว้นระยะทางตรงกลางราว 2 เมตร เมื่อถึงเวลาสมควรพระภิกษุจะเดินมาตามทางเดินระหว่างเสื่อ เดินเรียงเป็นสองแถวชาวบ้านก็จะนำกรวยใบตองที่เตรียมมาใส่ลงไปยามแทนบาตร พระภิกษุรับแล้วเดินเข้าโบสถ์ ผู้อาวุโสของคุ้มวัด หรือ มรรคทายก เข้าไปในอุโบสถจุดธูปเทียน จุดต้นเทียนพรรษาที่ชาวบ้านในคุ้มวัดได้จัดทำหล่อขึ้นมา ซึ่งเป็นต้นเดียวกับที่นำไปแห่เมื่อช่วงกลางวัน และ ทำพิธีเข้าพรรษากันตามธรรมเนียม การตักบาตรในลักษณะนี้ เรียกว่า “ การตักบาตรกรวย ” ส่วนพระที่รับกรวยไว้รุ่งขึ้นจะแบ่งกรวย และ นำไปบูชาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และ สถานที่

ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ หรือ คู่สวดอุปัชฌาย์ เป็นต้น ซึ่งพิธีการตักบาตรกรวยดังกล่าวเป็นประเพณีที่ทำขึ้นในเฉพาะภาคอีสานเท่านั้น (เสฐียร โกเศศ , 2502)

ลักษณะต้นเทียนพรรษา

ลักษณะและรูปแบบของต้นเทียนที่ได้มีการหล่อขึ้นในช่วงเวลาที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ปกครองดูแลเมืองอุบลราชธานี(ปี พ.ศ. 2436- พ.ศ. 2453) ยังคงมีรูปแบบเหมือนกับต้นเทียนในช่วงเวลาก่อนๆที่ผ่านมา ซึ่งมี 2 ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย และ ต้นเทียนพรรษาประเภทต้นเทียนกลมใหญ่พื้นผิวเรียบ อยู่เหมือนเดิม แต่ในระยะเวลาต่อมา ต้นเทียนกลมใหญ่พื้นผิวเรียบได้มีการประดับตกแต่งเพิ่มจากแต่ก่อน โดยการเอาขี้ผึ้งไปตากแดด หรือ ลนไฟ เอามือบี้ให้เป็นลักษณะดอกไม้ เช่น ดอกพิกุล ดอกลำดวนบ้างแล้วนำไปติดบริเวณลำต้น และ ในส่วนฐานของต้นเทียนพรรษา

ค่าใช้จ่ายในการจัดทำต้นเทียนในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น รวมถึงการได้มาซึ่งปัจจัยที่นำไปหาวัตถุดิบมาทำต้นเทียนนั้น ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นค่าใช้จ่ายในการจัดทำต้นเทียนพรรษาแทบจะไม่มีค่าใช้จ่าย หรือทางวัดไม่จำเป็นต้องออกค่าใช้จ่ายเลย เนื่องมาจาก วัฒนธรรมในการหล่อเทียนพรรษาในช่วงเวลานั้นจะเป็นลักษณะการร่วมแรงร่วมใจกันของชาวบ้านในคุ้มวัด หรือ ที่ทางภาคอีสานเรียกว่า **การตุ้มโฮม** คือ ใครมีปัจจัยอะไร ก็นำมาบริจาค มาร่วมกันจัดทำต้นเทียน เช่น บ้านใครมีไม้ มีเตา มีผลไม้ ทำอาหารเก่ง ก็จะนำมาร่วมกันมาบริจาคให้กับทางวัดและกับคณะของช่างเทียน ขี้ผึ้งซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญของการทำต้นเทียนนั้นชาวบ้านในคุ้มวัดก็จะไปหาตามป่าที่อยู่โดยรอบเมืองอุบลราชธานีเพื่อนำมาถวายให้กับทางวัดเพื่อหวังบุญกุศลที่ได้จากการถวายเทียนเหมือนดังความเชื่อและแรงศรัทธาในช่วงปีก่อนๆ ในส่วนของช่างที่มาทำเทียน หรือ หล่อเทียนนั้นก็เป็นคนในคุ้มวัดนั้นเองซึ่งยังไม่มีการคิดค่าช่าง ค่าฝีมือ เพราะการมาทำเทียน หรือ หล่อเทียนนั้น เพื่อต้องการทำบุญ หวังผลที่ได้จากการทำบุญเหมือนความเชื่อของปีก่อนๆที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตัวดึงดูดการมาตุ้มโฮม หรือ การทำกิจกรรมของคนในคุ้มวัดนั้น คือ เรื่องของบุญและผลของบุญที่ได้จากการถวายเทียน โดยที่ในช่วงเวลาดังกล่าวสถานที่ที่ใช้ในการจัดทำต้นเทียนนั้น คือ วัด และ วัดก็ยังเป็นแกนนำในการมารวมกัน ตุ้มโฮมกันในการจัดทำต้นเทียนอีกด้วย

ขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา

ในส่วนของ**ขบวนแห่**ในช่วงสมัยของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์นั้น ขบวนแห่และองค์ประกอบในขบวนแห่นั้นมีความเป็นภูมิภาคส่วนกลาง หรือ มีพิธีการทางราชสำนัก ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากขบวนแห่ที่ทางคุ้มบ้านได้จัดแห่ไปยังวัดในช่วงปีที่ผ่านมา กล่าวคือ ในขบวนแห่จะประกอบไปด้วย ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย และ ต้นเทียนประเภทต้นใหญ่พื้นผิวเรียบ ซึ่งมีการประดับประดาด้วยกระดาษทอง กระดาษสีที่มีการฉลุลวดลายเป็นลายไทยแบบต่างๆ เชือกปอ ป่าน ย้อมสี และดอกไม้สดที่ได้ประดิษฐ์ตามแบบราชสำนัก โดยต้นเทียนทั้ง 2 ประเภทนั้น ได้ถูกนำไปติดตั้งไว้บนบุษบกที่ใช้คนแบกหาม 4 คน ซึ่งรูปแบบทางสถาปัตยกรรมและการประดับตกแต่งบุษบกนั้นมีความสวยงามและมีลักษณะเหมือนสถาปัตยกรรมทางราชสำนัก และ แบบภูมิภาคส่วนกลาง โดยมีความแตกต่างกันอย่างมากกับส่วนฐานล่างของต้นเทียนที่นิยมทำขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น และ ในระยะเวลาต่อมาได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนจากบุษบกคนหามมาเป็นเกวียนวิ่ง หรือ รถม้า โดยมีการประดับตกแต่งเกวียนให้เป็นลักษณะราชรถโถงตามแบบราชสำนัก และ ประดับตกแต่ง โคม้า เพื่อเข้าพิธีขบวนแห่ด้วยกระดาษสี เกราะ กระพรวน หรือ กระดิ่ง ไว้ตามส่วนต่างๆ เพื่อเวลาย่างเดินไปจะมีเสียงดังเป็นจังหวะเหมือนเสียงดนตรี ช่วยทำให้บรรยากาศครื้นเครง และในขณะเดียวกันชาวบ้านของแต่ละคุ้มวัดที่นำต้นเทียนมาแห่นั้นก็จะเดินนำหน้าชักลากเกวียนเหมือนอย่างการชักพระ เพราะ ชาวอุบลราชธานีถือว่าการชักลากเกวียนพรรษานั้นได้บุญมาก และ นอกจากนี้ในขบวนแห่ยังมีพุ่มดอกไม้สด และ เทียนพุ่มโบราณขนาดใหญ่ ซึ่งมีลักษณะใช้ก้านกล้วยนำมาสานขัดกันให้มีรูปแบบเหมือนพานพุ่มทรงดอกบัว แล้วนำขี้ผึ้งที่หล่อในถ้วยออกมามีลักษณะเป็นแบบครึ่งวงกลมมาเสียบติดบนก้านกล้วยที่สานไว้เป็นตาข่าย โดยใช้คนแบกหาม 4 มุมเช่นกัน มีฉัตร มีต้นกล้วย มี ขบวนแห่น้ำมันก๊าด มีพานพุ่มดอกไม้สด เครื่องไทยธรรมต่างๆที่มีเหมือนกับวัฒนธรรมของขบวนแห่ของช่วงปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็น ผ้าจีวร ผ้าเบี่ยง ผ้าอาบน้ำฝน และเครื่องใช้ที่จำเป็นของพระภิกษุสงฆ์ สามเณร ตลอดระยะเวลาการจำพรรษา 3 เดือน (สุวิชช คูณผล , **สัมภาษณ์**, 14 พฤษภาคม 2547)

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงภายใต้การปกครองของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์นั้น คุ้มวัดที่เข้ามาร่วมในงานบุญ และ เข้าร่วมขบวนแห่เป็นเพียงวัดและคุ้มวัดที่อยู่ภายในเขตตัวเมืองอุบลราชธานี ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่มีวัด หรือ คุ้มวัดจากต่างอำเภอเข้าร่วมในงานบุญและเข้าร่วมขบวนแห่ เนื่องมาจากในช่วงเวลานั้นพื้นที่รอบนอกตัวเมืองอุบลราชธานี หรือ ต่างอำเภอยังไม่มีการจัดงานที่เป็นแบบแผนเหมือนในตัวเมืองอุบลราชธานีในช่วงเวลาขณะนั้น วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีในพื้นที่รอบนอก และต่างอำเภอยังเป็นเพียงการทำบุญ

เข้าพรรษาที่แต่ละครัวเรือนจะนำเทียนของตน ประเภท เทียนเวียนหัว เทียนค่าคิง ที่ทำการฝั่น หรือ ควั่น เองนั้น นำไปถวายพระภิกษุสงฆ์พร้อมเครื่องไทยธรรมที่วัดในพื้นที่ของตนเท่านั้น

ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2453 พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ จะเสด็จกลับกรุงเทพมหานคร และ ในระยะเวลาต่อมาทางเมืองอุบลราชธานีได้มีการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองเป็นมลฑลจังหวัดอุบลราชธานีแบบเทศาภิบาล , มีการจัดการปกครองแบบจังหวัด และ อำเภอในปี พ.ศ. 2455 , มีการรวมมลฑลอุบลราชธานี มลฑลร้อยเอ็ด มลฑลอุบลราชธานีเป็นภาคอีสาน ในปี พ.ศ. 2465 , มีการลดฐานะมลฑลอุบลราชธานีลงเป็นจังหวัดอุบลราชธานีแล้วขึ้นตรงต่อมลฑลนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2468 แต่ชาวอุบลราชธานียังยึดถือสืบทอดปฏิบัติ งานบุญเดือน 8 หรือ บุญเข้าพรรษาอยู่เป็นประจำทุกปี และมีวัฒนธรรมของงานประเพณีเหมือนกับในช่วงที่กรมหลวงได้นำปฏิบัติ ในช่วงที่ประเทศมีการปฏิรูปทางด้านการเมืองการปกครอง และ ผู้นำประเทศมีแนวความคิดที่ต้องการให้ประเทศไทยมีอารยธรรมเหมือนชาติตะวันตก สิ่งเหล่านั้นไม่มีผลกระทบต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องมาจากการจัดงานประเพณีในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน และ วัด โดยที่ทางจังหวัด หรือ ผู้ปกครองจังหวัด มีบทบาทหน้าที่เป็นเพียงประธานกรรมการการตัดสินการประกวดต้นเทียนพรรษาเพียงเท่านั้น ยังไม่ใช่ประธานกรรมการในการจัดงานเหมือนกับวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้การจัดงานจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และ วัด แต่ก็ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ

จากการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานบุญเข้าพรรษาเมืองอุบลราชธานี โดยกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ในการทำให้งานบุญและขบวนแห่มีความเป็นพิธีการ และ เป็นทางการมากยิ่งขึ้น ประกอบกับวัฒนธรรมและพิธีกรรมของงานบุญเข้าพรรษาดังกล่าวยังได้รับการสืบทอดปฏิบัติจากชาวเมืองอุบลราชธานี จึงทำให้จากเดิมงานบุญท้องถิ่นได้กลายมาเป็นงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่ยุคสมัยนั้นเป็นต้นมา โดยมีรูปแบบและวัฒนธรรมของงานประเพณีที่ยังคงเหมือนกับที่ทางกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้ทรงเคยนำปฏิบัติแต่ก็มีรายละเอียดปลีกย่อยที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นเรื่อยๆตามความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง และ วงการวิชาการ

ในปี พ.ศ. 2480 ได้เกิดวิวัฒนาการมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นเทียน โดยที่ต้นเทียนขี้ผึ้งจากเดิมมี 2 ประเภท คือ ต้นเทียนมัดรวมติดลาย และ ต้นเทียนกลมใหญ่พื้นผิวเรียบ แต่ในปีนั้นต้นเทียนมีการติดดอกขี้ผึ้งที่เป็นลวดลายไทยลงไปบนต้นเทียน โดยจะทำการติดรอบต้นเทียนขี้ผึ้งต้นกลมใหญ่พื้นผิวเรียบ ซึ่งต้นเทียนในลักษณะนี้เรียกว่า **“ ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ ”** ซึ่งสีของต้นเทียน และ สีของดอกผึ้ง [7] ที่นำไปติดนั้นเป็นสีเดียวกัน

ในช่วงปี พ.ศ. 2480 – พ.ศ. 2494 เป็นช่วงที่ศิลปะการจัดทำต้นเทียน และ งานศิลปะด้านต่างๆ ได้รับการทำนุบำรุงปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทั้งแนวคิด รูปแบบ และ องค์ประกอบด้านศิลปะ ในส่วนของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี การใช้ล้อเลื่อน และ เกวียน ใช้ในขบวนแห่เริ่มมีการซบเซาลง มีการนำรถยนตร์ เข้ามาเป็นพาหนะบรรทุกต้นเทียนแทน ดังนั้น การตกแต่งประดับประดารถและขบวนแห่ก็สามารถจัดทำได้อย่างวิจิตรพิสดาร เพิ่มมากขึ้น

ในช่วง ปี พ.ศ. 2495 เป็นปีที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการประกาศจากทางจังหวัด หน่วยงานราชการฝ่ายปกครองจังหวัดอุบลราชธานี นายชอบ ชัยประภา ซึ่งเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดอุบลราชธานีในขณะนั้นได้ส่งเสริมให้เป็นงานประเพณีประจำจังหวัด ทำให้งานประเพณีในปีนั้นมีรูปแบบที่เป็นทางการ และ มีหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานทางราชการที่ทำการดูแลปกครองจังหวัดอุบลราชธานีเข้ามาจัดงานเพิ่ม แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานียังคงมีลักษณะเหมือนในช่วงปีของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ คือ จำนวนวันจัดงาน รูปแบบ และ องค์ประกอบของขบวนแห่ การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวจังหวัดอุบลราชธานี ยังคงมีรูปแบบเหมือนเดิมกับวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของปีที่ผ่านๆมา

ในปีนี้การประกวดต้นเทียนพรรษาทางคณะกรรมการได้จัดให้มีการแบ่งการประกวดออกเป็น 2 ประเภท อย่างชัดเจน คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย และ ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยที่จากเดิมไม่มีการแบ่งการประกวดออกเป็นประเภท

ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงต้นเทียนพรรษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 จนถึงปี พ.ศ. 2495 ผู้ที่จัดทำต้นเทียนพรรษาโดยส่วนมากเป็นพระภิกษุสงฆ์ ที่มีความสนใจได้ร่ำเรียนทางช่างมา ส่วนช่างที่เป็นฆารวาสนั้นโดยส่วนใหญ่จะเป็นช่างระดับลูกมือมีหน้าที่ช่วยด้านแรงงาน ช่วยทำลวดลายของดอกผึ้งตามแบบพิมพ์เท่านั้น

---

[7] ขี้ผึ้งที่ทำเป็นลายไทยแล้วนำไปติดบนต้นเทียน

ในปี พ.ศ. 2497 เป็นอีกปีที่ต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไป เพราะแต่ก่อนช่างผู้ทำการหล่อและประดับต้นเทียนพรรษาจะเป็นช่างพื้นบ้าน ที่นำความรู้จากการประกอบอาชีพที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ หรือ ศึกษาด้วยตัวเองซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นช่างที่ประกอบอาชีพรับแกะสลัก และ ช่างปูนปั้นลวดลายไทยตามโบสถ์ ซุ้มประตู หน้าต่างวัด ได้เปลี่ยนมาเป็นช่างที่มีความรู้ทางด้านศิลปะ และ ทางด้านเพาะช่างอย่างแท้จริง มาเป็นผู้จัดทำต้นเทียน โดยช่างเหล่านั้นได้นำความรู้มาเปลี่ยนแปลงต้นเทียนโดยการนำเอาขี้ผึ้งจากผึ้งพันธุ์ ผึ้งช้าง ที่ให้ขี้ผึ้งสีขาวนวลเหมือนงาช้างนำมาใช้ทำดอกผึ้งลวดลายไทยลายต่างๆ แทนขี้ผึ้งแบบเดิมๆ ซึ่งทำให้สีขาวนวลของดอกผึ้ง ซึ่งเป็นลวดลายไทย และ สีของต้นเทียนขี้ผึ้งสีออกโทนเหลืองตัดกันอย่างเด่นชัด ทำให้ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์มีความงดงามยิ่งขึ้น และช่างเหล่านั้นยังได้นำปูนพลาสเตอร์เข้ามาเป็นส่วนประกอบในการทำต้นเทียน คือ ใช้ทำเป็นแกนกลางของต้นเทียนพรรษา และ ใช้ปั้นเป็นรูปหุ่นรูปต่างๆแล้วค่อยนำเทียนขี้ผึ้งมาปิดทับไว้ภายนอก ซึ่งทำให้สามารถจัดทำต้นเทียนออกมาเป็นรูปต่างๆได้ตามต้องการและมีความวิจิตรพิสดารมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันกลับทำให้ต้นเทียนพรรษาไม่สามารถจุดใช้งานได้จริงเหมือนต้นเทียนในช่วงปีแรกๆ แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดมีไฟฟ้า และ ตะเกียงน้ำมันขึ้นแล้ว ความจำเป็นในการใช้แสงสว่างจากเทียนจึงไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ดังนั้นต้นเทียนพรรษาที่จัดทำขึ้นในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นการจัดทำเพื่อการประกวด และ การแข่งขันเสียเป็นส่วนใหญ่ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ต้นเทียนพรรษาได้เกิดวิวัฒนาการขึ้นไปอีก จากการหล่อเทียนแบบชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำต้นเทียนที่มีอิทธิพลมาจากส่วนกลางซึ่งมีรากฐานวิชาการมาจากตะวันตก จากผู้จัดทำเทียนที่จบมาทางด้านช่างศิลปะโดยเฉพาะ

ในปี พ.ศ. 2500 งานประเพณี แห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดขึ้นเป็นงานใหญ่โตขึ้นมาอีกครั้ง เนื่องมาจากทางราชการมีการจัดงานฉลอง 25 ปีพุทธศตวรรษขึ้นทั่วประเทศ มีการฟื้นฟูกิจกรรมทางด้านศาสนาให้เฟื่องฟู ประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนาของจังหวัดอุบลราชธานี อย่างเช่นงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ดังนั้นจากต้นเทียนที่มีขนาดใหญ่เพียงไม่กี่นิ้วก็ได้วิวัฒนาการให้มีความใหญ่โตขึ้นมาและรูปแบบของการจัดงานก็มีความใหญ่โต เพื่อให้เหมาะสมกับการฉลอง 25 ปีพุทธศตวรรษ

ในปี พ.ศ. 2502 ต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีได้เกิดวิวัฒนาการจากแบบเดิมอีกครั้ง โดยช่างที่เป็นลูกศิษย์ของพระครูวิโรจน์รัตนโนบล ที่เคยไปบูรณะพระธาตุพนม นายคำหมา แสงงาม ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ถนัดในการทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ แต่เมื่อได้รับการขอร้องจากทางคุ้มวัดของตน (วัดประชา

พิทักษ์ หรือ วัดกุดเป่ง)ให้จัดทำต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวด จึงนำความรู้ที่มีนำมาใช้กับการทำต้นเทียนพรรษา โดยที่เมื่อทำการหล่อต้นเทียนพรรษาแบบต้นกลมใหญ่พื้นผิวเรียบเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น จึงลงมือแกะสลักลงไปบนต้นเทียนเป็นลวดลายไทยแบบต่างๆ และ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ ส่งเข้าประกวดเป็นครั้งแรก และได้รับรางวัลชนะเลิศ ซึ่งต้นเทียนดังกล่าวถือเป็นต้นแบบของต้นเทียน **“ประเภทแกะสลัก”** ในยุคปัจจุบัน

นอกจากนั้นในปีนี้ยังเป็นปีแรกที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการเชิญวัดจากพื้นที่รอบนอก และ ต่างอำเภอเข้ามาร่วมแห่ในงานประเพณี และ เข้าร่วมการประกวด แต่ในปีดังกล่าวเป็นการเชิญแต่เพียงวัดที่อยู่ อำเภอวารินชำราบ ที่อยู่ห่างจากตัวเมือง จังหวัดอุบลราชธานีเพียง 3 กิโลเมตร เท่านั้น เข้าร่วมงานประเพณี และหลังจากปีนี้เป็นต้นมาการประกวดต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จึงแบ่งการประกวดออกเป็น 3 ประเภทอย่างชัดเจน คือ ต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลาย ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ ต้นเทียนประเภทแกะสลัก แต่ต่อจากนั้นประมาณ 4-5 ปีต่อมา ต้นเทียนประเภทมัดรวมติดลาย ซึ่งเป็นต้นเทียนแบบเก่าแก่ ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร เพราะ จากแนวความคิดว่าต้นเทียนประเภทดังกล่าวไม่มีคุณค่าทางศิลปะ [8] ทางคณะกรรมการจึงตัดต้นเทียนประเภทดังกล่าวออกจากการประกวด ทำให้เหลือการประกวดต้นเทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี เพียง 2 ประเภทเท่านั้น

นอกจากนี้นั้นในวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงหลังการปกครองกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ในส่วนของต้นเทียนพรรษา จากปี พ.ศ. 2498 – พ.ศ. 2505 ได้มีการเพิ่มองค์ประกอบของต้นเทียน อาทิ หุ่นรูปคน รูปสัตว์ ประเภทต่างๆตามตำนานนิทานชาดก และเรื่องราวทางพุทธประวัติ เข้าไปบนรถแห่ต้นเทียน จากเดิมที่บนรถจะมีแต่ต้นเทียน และ ดอกไม้สดเพียงเท่านั้น แต่ในช่วงปีดังกล่าวองค์ประกอบบนรถต้นเทียนยังมีขนาดเล็กอยู่ หากทำเป็นรูปคน หรือ สัตว์ก็มีจำนวนเพียง ตัวหรือสองตัวเท่านั้น

[8] แต่เมื่อวิเคราะห์ให้ละเอียดแล้วจะเห็นว่า ต้นเทียนดังกล่าวมีคุณค่าทางจิตใจ เพราะเป็นการนำเอาเทียนของแต่ละคนในคุ้มบ้าน มารวมกันจัดทำเป็นต้นเทียน แสดงให้เห็นถึงความกลมเกลียวของคนในคุ้มวัดเดียวกัน

รูปที่ 6 : ภาพตัวอย่าง ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก ของช่วงปีต้นๆในยุคปัจจุบัน

ภายหลังจากการปกครองของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เมื่อทางหน่วยงานราชการประกาศให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นงานประเพณีประจำท้องถิ่น และ ทางหน่วยงานราชการเข้ามาเป็นเจ้าภาพในการจัดงาน ค่าใช้จ่าย หรือ การได้มาของปัจจัยที่นำไปซื้อวัตถุดิบ

ในการจัดทำต้นเทียน ทางวัดจะเป็นผู้จัดหาปัจจัยดังกล่าวมาให้ โดยที่เป็นปัจจัยที่ได้มาจากกิจกรรมทางพุทธศาสนา อาทิ งานทอดกฐิน งานบุญประจำเดือน งานบุญประจำเทศกาลต่างๆ และ ยังได้มาจากการบริจาค เรี่ยไรจากชาวบ้านที่อยู่ในคุ้มวัดเดียวกัน เมื่อทราบข่าวว่าทางวัดจะเริ่มจัดทำต้นเทียนพรรษาเพื่อส่งเข้าประกวด ก็จะบริจาคเงินตามจิตศรัทธา เพราะในยุคดังกล่าวการทำเทียนพรรษาเพื่อเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ เข้าร่วมการประกวดได้เกิดค่าใช้จ่ายขึ้นเป็นจำนวนมาก อาทิ ค่าขี้ผึ้ง หรือ ค่าเทียนไข ที่ทางวัดจำเป็นต้องซื้อหามา เพราะ ป่าโดยรอบตัวจังหวัดอุบลราชธานีถูกทำลายไปหมด อันเนื่องมาจากความเจริญของตัวเมือง ค่าว่าจ้างและรับเหมาจัดทำต้นเทียนพรรษาของช่างเทียน เพราะช่วงเวลาดังกล่าวช่างทำต้นเทียนพรรษาหายากมากขึ้น ขาดผู้คนที่สนใจในการสืบทอดวิชาช่างแกะสลักและติดพิมพ์ต้นเทียนพรรษา ประกอบกับการประกวดและการแข่งขันต้นเทียนพรรษามีความเป็นจริงเป็นจังเพื่อหวังชื่อเสียงของแต่ละคุ้มวัดเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการว่าจ้างช่างที่มีฝีมือมาจัดทำต้นเทียนในเชิงธุรกิจ เพื่อหวังผลรางวัลชัยชนะ ค่าวัตถุดิบและอาหารเครื่องดื่มในระหว่างของการจัดทำต้นเทียนของช่างเทียนและทีมงานที่ทำต้นเทียนพรรษา เนื่องจากผู้คนในคุ้มวัดไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำต้นเทียนเหมือนแต่ก่อน เพราะการจัดทำต้นเทียนมีความมุ่งหมายเพียงเพื่อเข้าร่วมประกวดในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาทำให้ทางวัดต้องจ้างเหมาช่างทำเทียนเจ้าเดียวให้จัดทำเทียนพรรษาไปเลย โดยที่ช่างก็จะไปจัดทำเทียนที่บ้านของตน หรือ หากทำเทียนที่วัดก็จะมีทีมงานของตน จึงทำให้ทางวัดต้องเสียค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆในการจัดทำต้นเทียน

จากการที่เกิดการว่าจ้างรับเหมาช่างทำเทียนให้ทำต้นเทียนของแต่ละคุ้มวัดนั้นทำให้สถานที่ในการจัดทำต้นเทียน จากเดิมในช่วงปีก่อนๆที่ผ่านมาจะไปรวมตัวจัดทำต้นเทียนพรรษากันที่วัดของแต่ละคุ้ม ได้เปลี่ยนไปเป็นไปทำเทียนพรรษาที่บ้านของช่างทำเทียนที่มารับเหมาทำต้นเทียนบ้าง หรือ ในวัดบ้าง เป็นต้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2495-พ.ศ.2519 หลังจากที่ ทางเทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านการปกครองประกาศเข้ามาเป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นงานประเพณีประจำ จังหวัดอุบลราชธานี วัตถุประสงค์โดยส่วนใหญ่ของการจัดงานในช่วงเวลาดังกล่าว มีลักษณะ เพื่อที่จะส่งเสริมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้ถาวรสืบไป พร้อมกับให้ชาวจังหวัดอุบลราชธานีได้บำเพ็ญกุศลในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาตามแบบอย่างในอดีต และ ยังเป็นการเชื่อมความสามัคคีระหว่างข้าราชการ กับ ประชาชนอีกด้วย โดยที่วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษายังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากแบบอย่างการ

ปฏิบัติของวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงปีที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เคยนำปฏิบัติ และวางรากฐานเอาไว้ แต่ก็มีปัจจัยและองค์ประกอบปลีกย่อยดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จะจัดขึ้น 2 วัน คือ วันแรม 15 ค่ำ เดือน 8 (ซึ่งในปัจจุบันตรงกับวัน อาสาฬบูชา เป็นวันก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน) และ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษา โดยที่วันแรกของการจัดงาน วันแรม 15 ค่ำ เดือน 8 จะเป็นการรวมเทียนของต้นเทียนพรรษาที่ส่งเข้าประกวด โดยที่จะไปรวมกันไว้ในหอประชุมสภาจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้คณะกรรมการได้พิจารณา และ ได้ให้คะแนนในการประกวด ซึ่งแบ่งการประกวดออกเป็น 2 ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ ต้นเทียนประเภทแกะสลัก รางวัลของการประกวดได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นเงินรางวัล โดยที่เงินรางวัลมีมูลค่าเพียง 500 , 300 , และ 200 บาท สำหรับรางวัลที่1 ที่ 2 และที่ 3 ตามลำดับ รางวัลชมเชยได้เงิน รางวัล 100 บาท และ สำหรับเทียนพรรษาวัดไหนที่ไม่ได้รับรางวัลเลยก็จะได้เงินสมนาคุณ 50 บาททุกวัดเท่านั้น ในขณะที่ต้นทุนในการจัดทำต้นเทียนพรรษานั้นบางต้นใช้เงินลงทุนจำนวน1,000 บาท และบางต้นลงทุนถึง 4-5 พันบาท โดยที่ระยะเวลาการเตรียมตัวจัดทำต้นเทียนพรรษาล่วงหน้าเป็นเวลาแรมเดือน แต่ก็มีบางต้นที่ใช้เวลาจัดทำต้นเทียนพรรษาเพียงอาทิตย์เดียว

สำหรับหลักเกณฑ์ในการตัดสินนั้น ทางคณะกรรมการแบ่งหลักเกณฑ์การประกวดออกเป็น ฝีมือ สัดส่วนของต้นเทียน ลักษณะและสีของต้นเทียน การประดับตกแต่งรถต้นเทียน และ ความหมายที่ต้องการนำเสนอ

ในช่วงเย็นของวันรวมต้นเทียนพรรษาหลังจากที่ทางคณะกรรมการได้ทำการตัดสินเป็นที่เรียบร้อยแล้วจะเป็นกิจกรรมทางพุทธศาสนา พระภิกษุสงฆ์จะทำพิธีเจริญพระพุทธมนต์ สวดมนต์เย็น ปลุกเสกต้นเทียน เป็นอันเสร็จพิธีกรรมทางพุทธศาสนา จากนั้น ในช่วงเวลากลางคืนก็จะมีมหรสพสมโภช ต้นเทียน และ ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ณ บริเวณ หอประชุมสภาจังหวัดอุบลราชธานี และบริเวณทุ่งศรีเมือง เช้าวันรุ่งขึ้นคือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษา จะมีกิจกรรมทางพุทธศาสนาได้มีการอัญเชิญพระภิกษุสงฆ์จำนวน 9 รูป มาเจริญพระพุทธมนต์ ณ หอ ประชุมสภาจังหวัดอุบลราชธานี หลังจากที่ได้มีการถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น ทางคณะกรรมการก็จะให้เจ้าภาพเจ้าของต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดมานำต้นเทียนของตนไปขึ้นรถที่จะใช้แห่ และ ทำการประดับตกแต่งให้สวยงาม ที่คุ้มวัด หรือ บ้านของช่างเทียน จากนั้นขบวนแห่ของแต่ละคุ้มวัดจะจะมารวมกันที่บริเวณทุ่งศรีเมืองอีกครั้ง เพื่อเตรียมแห่รอบตัวเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ตามเส้นทางที่กำหนดโดยจุดจบจะกลับมารวมตัวตั้งขบวนในบริเวณทุ่งศรีเมืองอีกครั้งเพื่อรอฟังประกาศผลการตัดสิน และเมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนของการประกาศผล และ มอบรางวัลให้แก่ต้นเทียนเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น แต่ละคุ้มวัดจะเคลื่อน

ขบวนและต้นเทียนของตนไปยังวัดของตน เพื่อทำการถวายเทียนพรรษาให้แก่ทางวัด กล่าวคือ มีการเวียนรอบพระอุโบสถ์ 3 รอบ กล่าวคำอารธนาศีล ทำพิธีถวายต้นเทียนพรรษาแด่พระภิกษุสงฆ์ เป็นอันเสร็จพิธีของการถวายเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัด และเป็น การเสร็จสิ้นงานบุญประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในแต่ละปี

ในขณะที่วัฒนธรรมทางด้านการจัดงานในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วม , ลักษณะและรูปแบบของต้นเทียนพรรษา , แกนนำ และ วิธีการในการจัดทำต้นเทียนพรรษา ไม่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปีที่ผ่านๆมา (นิตยสาร องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว , 2518)

<u>วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2520- ปีพ.ศ. 2547)</u>

ช่วงผลักดันเป็นงานระดับชาติ

จากการศึกษา และ วิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รูปแบบ และ แบบแผนทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2547 นั้น พบว่า วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้มีการเปลี่ยนแปลง จากเดิมดังนี้

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ. 2547 นั้นจากเดิมที่เทศบาลเมืองอุบลราชธานี (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น เทศบาลนครอุบลราชธานี) ได้เป็นแกนนำในการจัดงานมาโดยตลอดนั้น เมื่อสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นยังเป็น องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศ (อ.ส.ท.)ได้เข้ามาเป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดงาน สาเหตุ เนื่องมาจากนโยบายของทางรัฐบาลในขณะนั้นที่ต้องการกระจายรายได้ไปสู่ชนบท และ เพื่อเป็นการสนองตอบนโยบายหลักของ ทาง อ.ส. ท ที่ว่า อ.ส.ท. จะส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูและธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนโบราณวัตถุสถานของชาติไว้อย่างดีที่สุด และ พัฒนาภาคอีสานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้มีการสนับสนุน และ ส่งเสริมให้งานประเพณีดังกล่าวเป็นงานระดับชาติ จึงได้มีการเชิญหน่วยงานราชการต่างๆในจังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนบริษัทห้างร้าน สมาคม สโมสร สถาบันการศึกษา และ ทายกทายิกา ของคุ้มวัดต่างๆ เข้าร่วมจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งเป็นงานประเพณีของท้องถิ่น ให้มีความใหญ่โต และ สมบูรณ์แบบมากกว่าครั้งที่ผ่านๆมา โดยทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้าร่วมในการสังเกตการณ์ และ วางแผนในการยกระดับประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นงานประเพณีระดับประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 และ ปี พ.ศ. 2519 โดย

การให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะในด้านการจัดงาน รูปแบบของการจัดงาน การประชาสัมพันธ์เผยแพร่การจัดงาน การจัดพิมพ์โปสเตอร์โฆษณา และเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ในส่วนต่างๆ

<u>วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา</u>

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันนั้น ระยะเวลาในการจัดงานประเพณีโดยส่วนใหญ่จะใช้เวลา 3 วัน คือ วันขึ้น 14-15 ค่ำ เดือน 8 และวัน แรม 1 ค่ำ เดือน 8 โดยที่ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันแรกของการจัดงานจะเป็นวันเปิดงานซึ่งมีพิธีการและขั้นตอนอย่างเป็นทางการ วัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งตรงกับวันอาสาฬบูชา และ เป็นวันก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน ในช่วงเย็นคุ้มวัดต่างๆจะนำต้นเทียนไปรวมกันที่ทุ่งศรีเมือง ณ ศาลาจาตุรมุขในบริเวณทุ่งศรีเมือง จากนั้นพระสงฆ์ จำนวน 9 รูปจะสวดมนต์เย็น เจริญพุทธมนต์ให้ศีลให้พร ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพุทธศาสนา จากนั้นทางคณะกรรมการจะทำการเดินตรวจพิจารณาต้นเทียนของแต่ละคุ้มวัด เพื่อทำการให้คะแนน ซึ่งในการประกวดต้นเทียนพรรษายังแบ่งการประกวดออกเป็น 2 ประเภท เช่นเคย คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก ในขณะที่ในบริเวณทุ่งศรีเมือง และ บริเวณรอบงานจะมีการนำมหรสพต่างๆมาจัดการแสดง มีร้านค้าทั้งจากหน่วยงานของส่วนราชการ และ เอกชนมาร่วมจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นตลอดทั้งคืน พอเช้าของวันรุ่งขึ้น คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษา ในช่วงเช้า ณ ศาลาจาตุรมุขบริเวณทุ่งศรีเมืองมีกิจกรรมทางพุทธศาสนา สวดมนต์เช้า เจริญพุทธมนต์ มีการถวายภัตตาหาร ทำบุญตักบาตรของชาวจังหวัดอุบลราชธานี ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง และ ยังได้มาชมต้นเทียนพรรษาที่ตั้งแสดงโชว์ไว้ตั้งแต่เมื่อคืนวาน ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง หลังจากที่กิจกรรมทางพุทธศาสนา และ การเปิดงานอย่างเป็นทางการได้เสร็จสิ้นลง ขบวนแห่เทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดที่ประกอบไปด้วย คณะนางรำ นางฟ้าประจำต้นเทียน ริ้วขบวนแห่ต่างๆที่แต่ละคุ้มวัดได้จัดเตรียมมา ได้มาพร้อมกันที่ทุ่งศรีเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็เริ่มเคลื่อนขบวนแห่ไปตามถนนรอบเมืองอุบลราชธานี ซึ่งทางคณะกรรมการได้กำหนดเอาไว้เป็นระยะทางประมาณ 4-5 กิโลเมตรแล้วจากนั้นวนกลับมารวมกันที่ทุ่งศรีเมืองอีกครั้งเพื่อฟังผลการตัดสินการประกวดต้นเทียนพรรษา แล้วจึงแยกย้ายไปยังคุ้มวัดของตนเมื่อไปถึงคุ้มวัดแล้วทางคณะกรรมการวัด และ ชาวบ้านในคุ้มวัดจะทำพิธีถวายเทียนเข้าพรรษาแก่พระภิกษุสงฆ์คุ้มวัดของตน โดยเป็นเทียนพรรษาที่จัดหาซื้อมาจากร้านค้าทั่วไปซึ่งมีขนาดพอประมาณ เพื่อเป็นต้นเทียนตัวแทนของตนเทียนที่ทางคุ้มวัดได้ช่วยกันจัดทำและนำไปแห่เมื่อตอนกลางวัน เนื่องมาจากว่า ต้นเทียนที่นำไปเข้าขบวนแห่ และ ส่งเข้าประกวดนั้นมีขนาดใหญ่เกินไปที่จะนำเข้ามาในอุโบสถ โดยที่ต้นเทียนที่นำไปเข้าร่วมขบวนแห่นั้นจะจอดไว้ที่หน้าอุโบสถประมาณ 1 สัปดาห์ ก่อนที่จะนำไปจัดเก็บไว้เพื่อนำ

องค์ประกอบของต้นเทียนที่ยังคงสภาพอยู่ไว้ใช้งานในปีต่อไป ในขณะที่ตลอดทั้งคืนของค่ำวันเดียวกัน ณ บริเวณทุ่งศรีเมืองก็จะมีงานมหรสพเฉลิมฉลองเทศกาลวันเข้าพรรษา และ

ในช่วงเวลาดังกล่าววัดแต่ละวัด หรือ แต่ละคุ้มวัดที่ได้ส่งเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวดนั้นจะได้รับความร่วมมือจากหน่วยราชการ บริษัทเอกชน ห้างร้าน กิจการโรงแรม เข้ามาเป็นเจ้าภาพ หรือ **ผู้อุปถัมภ์** ในการจัดทำต้นเทียน ที่มีจุดเป้าหมายเน้นไปเชิงการค้า และ การประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตน ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ และ ความต้องการของหน่วยงานเหล่านั้นกับทาง วัด ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่ได้มีเจ้าภาพในการจัดทำเทียนพรรษาเพิ่มขึ้นจากบุคคลนอกคุ้มวัด

ในส่วนของรางวัลนั้นช่วงเวลาดังกล่าวรางวัลในการประกวดต้นเทียนพรรษายังเป็นเงินสด เช่นเคย โดยมีรางวัลอันดับ 1 , 2 , และ 3 พร้อมด้วยโล่รางวัล และ รางวัลชมเชย อีก 10 กว่ารางวัลนอกจากการประกวดต้นเทียนพรรษาแล้วยังมีการประกวดขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา การประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียนอีกด้วย

จากการเข้าร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในขณะนั้น ได้มีการทำการประชาสัมพันธ์ไปทั้งในส่วนภายในประเทศ และ ต่างประเทศทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่รู้จักของประชาชนในต่างจังหวัด และ ชาวต่างประเทศ ทำให้ผู้คนจากทั่วทุกสารทิศเดินทางมาชมงานประเพณีเป็นจำนวนมากมาย ซึ่งไม่เคยปรากฏขึ้นมาก่อน เป็นเหตุให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานเทศกาลที่ยิ่งใหญ่มโหฬาร ทำให้จากเดิมที่มีการลงทุนด้านแรงงาน เวลา กำลังความคิด กำลังทรัพย์ ซึ่งทุ่มเทกับการจัดทำต้นเทียน และ ขบวนแห่เทียนกันมากอยู่แล้ว ก็ได้เพิ่มทวีกันมากยิ่งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์จุดมุ่งหมายเพื่อให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี ดังกล่าวเป็นงานประเพณีประจำปี และให้เป็นงานระดับชาติ

รูปภาพที่ 7 : ตัวอย่าง ผู้อุปภัมถ์ต้นเทียนพรรษา เพื่อเน้นทางการค้า และ การประชาสัมพันธ์ หน่วยงาน ของวัฒนธรรมงานประเพณี ในยุคปัจจุบัน

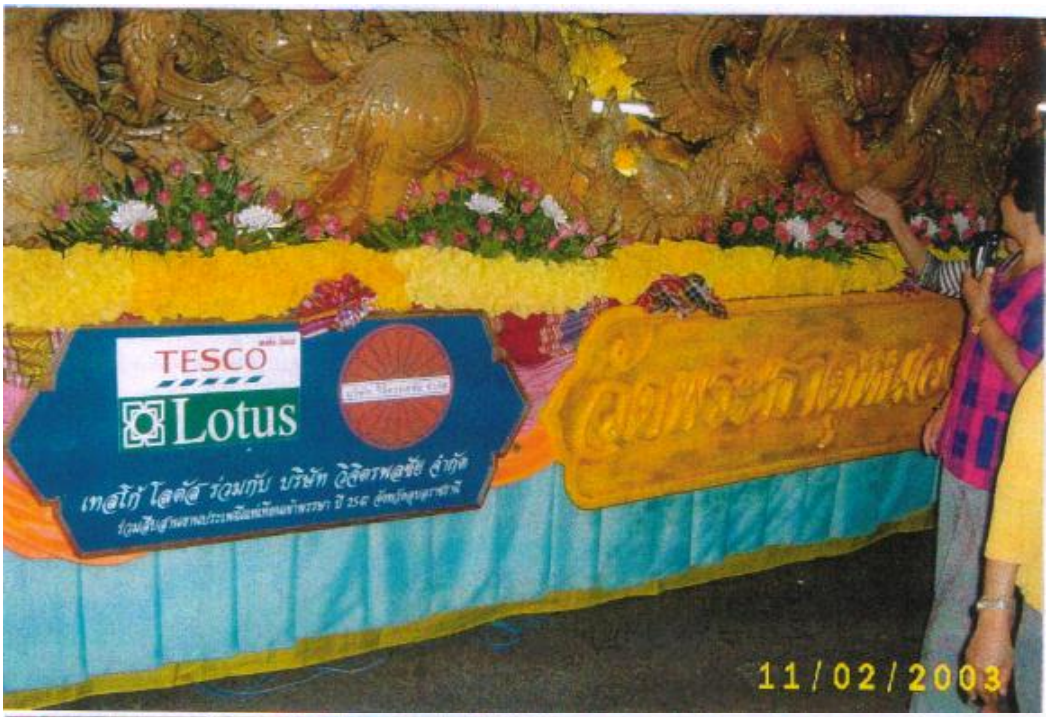
TESCO
Lotus
11/02/2003

TESCO
Lotus
11/02/2003

เทียนพรรษา
อำเภอบุณฑริก
สมัยสนุโลย...
ส.ส. สุชาติ ส.จ. รำพูล
ส.จ. นิตม
11/02/2003

เทียนพรรษา
อำเภอบุณฑริก
สมัยสนุโลย...
ส.ส. สุชาติ ส.จ. รำพูล
ส.จ. นิตม
11/02/2003

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2520 คณะกรรมการซึ่งมี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศ เข้าร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดงานในช่วงปีดังกล่าว ได้จัดให้มีการทบทวน และพัฒนาการประกวดขึ้นมาใหม่ ให้เป็นไปอย่างรัดกุม และ เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น มีการกำหนดจุดที่ตั้งของคณะกรรมการเป็นการบังคับ เพื่อให้แต่ละขบวนได้หยุดแสดง เพื่อให้คณะกรรมการได้พิจารณาให้คะแนน และ ให้ผู้ที่มาร่วมงานประเพณีได้ชมอย่างทั่วถึง [9] มีการกำหนดความยาวของเส้นทางเดินของขบวนแห่ขึ้นใหม่ โดยที่คณะกรรมการจัดงานได้พิจารณาว่า ขบวนแห่เทียนพรรษาในยุคนี้ต้องเดินแห่เป็นเส้นทางระยะไกล มีความไม่เหมาะสมหลายประการ จึงได้ย่นระยะทางให้สั้นเข้า ทั้งนี้ด้วยเหตุผล ดังนี้ คือ มีคุ้มวัดต่างๆให้ความสนใจเป็นจำนวนมากทำให้มีต้นเทียนที่เข้าร่วมประกวดเป็นจำนวนมากส่งผลให้ขบวนแห่มีความยาวจึงไม่จำเป็นต้องกำหนดเส้นทางเดินของขบวนแห่ให้ยาว ผู้เข้าร่วมขบวนแห่ส่วนมากเดินด้วยเท้าเปล่า และ นางรำบางขบวนไม่สวมรองเท้าหากระยะทางไกลกว่าจะเสร็จการแห่ก็เหน็ดเหนื่อย แถมพื้นถนนนั้นร้อนมากอาจจะทำให้เท้าของนางรำเป็นแผลได้ อีกทั้งการแสดงแต่ละจุดต้องใช้เวลานานในขณะที่แดดช่วงกลางวันอุณหภูมิสูง เทศกาลเข้าพรรษาเป็นช่วงฤดูฝนฝนอาจตกลงมาเมื่อไหร่ก็ได้ จึงเกิดความไม่สะดวกนานาประการ และ เหตุผลประการสุดท้าย คือ ระยะทางในการแห่ขบวนที่ไกลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่การนำต้นเทียนไปถวายวัด เพราะกว่าจะเสร็จครบทุกวัดก็มืดค่ำ พระสงฆ์ที่วัดก็ต้องรอนานประชาชนผู้มาชมขบวนแห่ต้องทิ้งบ้านเรือนมาไกล บางคนมาจากต่างอำเภอ ต่างจังหวัด หากต้องกลับบ้านมืดค่ำอาจจะเกิดอันตรายได้ เมื่อต้องใช้ยวดยานพาหนะในเวลาค่ำคืน และ นอกจากนี้ทางคณะกรรมการยังมีการกำหนดให้มีการจัดงานหลายวัน เพื่อให้ประชาชนทั้งที่อยู่ใกล้ และ มาจากที่ไกลได้มีโอกาสชมงานกันอย่างทั่วถึง เพราะเพียงเวลาการจัดงานแค่ 2 วันนั้นไม่คุ้มกับการเดินทางมาเที่ยวชมงานของผู้ที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด และ ยังมีการจัดการประกวดแยกเป็นประเภทอย่างชัดเจน คือ รางวัลต้นเทียนพรรษาแต่ละประเภท รางวัลขบวนแห่ รางวัลนางฟ้าประจำต้นเทียน โดยที่แต่ประเภทมีการเพิ่มเงินรางวัลให้สูงขึ้น (ประดับ ก้อนแก้ว ,**สัมภาษณ์**, 10 พฤษภาคม 2547)

ในปี พ.ศ. 2520 เป็นปีแรกที่ทางคณะกรรมการจัดงานได้เชิญชวนให้วัดต่างอำเภอที่อยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัดอุบลราชธานี อาทิ อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอเดชอุดม อำเภอเขื่องใน เป็นต้น ให้ส่งต้นเทียนพรรษา เข้าร่วมประกวดเป็นปีแรก ซึ่งนับได้ว่า วัดต่างอำเภอที่อยู่ห่างไกลได้เข้าร่วมประกวดต้นเทียนพรรษาในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2520 สาเหตุเนื่องมาจาก ทางคณะกรรมการต้องการให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเป็นงานระดับ

---

[9] นอกจากขบวนแห่จะต้องหยุดแสดงตามจุดที่กำหนดไว้แล้ว ขบวนแห่แต่ละขบวนยังสามารถที่จะหยุดแสดงที่จุดอื่นใดอีกก็ได้ เพราะตามความเป็นจริงแล้วแม้ขบวนแห่จะไม่หยุดแสดงก็เหมือนกับว่ามีการหยุด เพราะขบวนแห่มีการเคลื่อนช้าๆ

จังหวัด และ ระดับชาติ อย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของคุ้มวัดทุกคุ้มวัดทั้งในตัวเมือง และ ต่างอำเภอ จึงเป็นสิ่งสำคัญ และ เพื่อให้มีจำนวนของต้นเทียนพรรษาที่เข้าร่วมประกวด และ ขบวนแห่ต้นเทียนพรรษามีจำนวนมากขึ้นให้สมกับเป็นงานระดับชาติ โดยที่ในช่วง 2-3 ปีแรกเป็นการเชิญชวนให้วัดต่างอำเภอที่อยู่ห่างไกล เข้าร่วมประกวดต้นเทียนพรรษา แต่ในปีหลังๆ งานประเพณีแห่เทียนพรรษาเริ่มมีการซบเซา การเชิญชวนให้แต่ละคุ้มวัดทั้งที่อยู่ภายในตัวจังหวัดอุบลราชธานี และ วัดที่อยู่ต่างอำเภอเข้าร่วมการประกวดต้นเทียนพรรษา จึงเปลี่ยนมาเป็นการบังคับแทนจากเดิม

ในปี พ.ศ. 2522 เป็นปีที่ชาวเมืองจังหวัดอุบลราชธานีมีความรู้สึกปลื้มปิติเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากเป็นปีแรกที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน “เทียนหลวง” มาให้ชาวจังหวัดอุบลราชธานีเป็นปีแรก เพื่อเป็นสิริมงคล และ เป็นเกียรติแก่งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้น กิจกรรมหลักของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นต้นมาจึงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอีก หนึ่งกิจกรรม คือ กิจกรรมพิธีรับเทียนหลวงพระราชทาน และ พิธีแห่อัญเชิญเทียนหลวงพระราชทานไปประดิษฐาน ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง โดยที่กิจกรรมดังกล่าวจะจัดขึ้นในวันแรกของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นวันเดียวกับพิธีเปิดงาน

พิธีรับเทียนพรรษา และ พิธีแห่อัญเชิญเทียนหลวงพระราชทาน จะเริ่มต้นตั้งแต่บริเวณสนามบินของกองบิน 21 โดยมีพิธีรับเทียนหลวงพระราชทานอย่างสมพระเกียรติ กล่าวคือ เมื่อเทียนหลวงพระราชทาน ซึ่งเดินทางมาโดยเครื่องบินบินมาถึงน่านฟ้าของสนามบินของกองบิน 21 จะทำการบินทักษิณาวัตรรอบสนามบิน 3 รอบ จากนั้นจะทำการลงจอด ในขณะที่บริเวณลานบินจะมีการตั้งกองเกียรติยศของทหาร ตำรวจ นักเรียนนักศึกษาวิชาทหาร ข้าราชการชั้นสูง ของจังหวัดอุบลราชธานี ขบวนรำ “อุบลราชธานี” ซึ่งเป็นการรำประจำจังหวัดอุบลราชธานีของนักเรียนนักศึกษาที่แต่กายโดยผ้าพื้นเมือง ทำพิธีรอต้อนรับเต็มลานบิน จากนั้นจะนำเทียนหลวงพระราชทานขึ้นไปประดิษฐานบนรถบุษบก และ มีการจัดรูปขบวนอันประกอบด้วยวงโยธวาทิต กองเกียรติยศ ลูกเสือเนตรนารี นักศึกษาวิชาทหาร ข้าราชการทุกหมู่เหล่า เดินเคลื่อนขบวนไปพร้อมกับรถบุษบก อัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทานไปยัง ณ บริเวณลานหน้าศาลาจตุรมุข ทุ่งศรีเมือง เพื่อเป็นเทียนชัยมิ่งมงคลตลอดระยะเวลาช่วงงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี แต่พิธีกรรมดังกล่าวได้มีการยึดถือปฏิบัติติดต่อกันเป็นช่วงระยะเวลาเพียง 10 ปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2532 พิธีการดังกล่าวก็หมดไป ในช่วงปีหลังซึ่งจำนวนวันของการจัดงานเพิ่มมากขึ้น พิธีการต้อนรับเทียนหลวงพระราชทานจะจัดทำขึ้นอย่างเรียบง่าย จะมีผู้เกี่ยวข้องเพียงแค่ข้าราชการชั้นสูงของจังหวัด ไปรอต้อนรับ โดยที่เมื่อเทียนพรรษาพระราชทานได้มาถึงสนามบินเป็นที่เรียบร้อยแล้วจะอัญเชิญไปยังศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี หรือ สถานที่ที่เหมาะสมอื่นๆ ซึ่งแล้วแต่คณะกรรมการจัดงานในแต่ละปีจะเป็นผู้กำหนด เพื่อรอวันเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจะเริ่มขึ้นจึงจะ

อัญเชิญ เทียนหลวงพระราชทานไปประดิษฐานไว้ ณ บริเวณลานหน้าศาลาจตุรมุข ทุ่งศรีเมือง สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านแนวคิดในการเล็งเห็นความสำคัญของพิธีดังกล่าวของฝ่ายปกครองจังหวัดอุบลราชธานี และ คณะกรรมการในการจัดงาน และ นโยบายของผู้บริหาร และผู้ปกครอง จังหวัดอุบลราชธานี และ คณะกรรมการการจัดงาน (สุวิชช คูณผล, **สัมภาษณ์**, 14 พฤษภาคม 2547)

ในช่วงระยะเวลา 20ปีต่อมา หลังจากที่ทางหน่วยงานราชการยื่นมือเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการในการจัดงาน ทำให้แนวคิด รูปแบบ กระบวนการ ตลอดตน วัตถุประสงค์ในการจัดงานมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวนโยบายของผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด และ ของคณะกรรมการจัดงาน ดังนั้นในระยะเวลาช่วงปีหลัง การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จึงมีความหลากหลายทางกิจกรรม และนอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีให้มีความสอดคล้อง กับ งานพิธีสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี และ ของชาติอีกด้วย เช่น งานเฉลิมฉลองอุบลราชธานี 200 ปี ในปี พ.ศ. 2535 งานเฉลิมฉลองปีกาญจนาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 และ งานครบรอบ 60 ปี ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในปี 2547 ในครั้งนี้ที่การจัดงานได้นำไปผูกโยงกับวาระโอกาสครบรอบ 72 พรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถมีเจตจำนงจะจัดงานเพื่อเป็นการถวายวันมหามงคลครบ 6 รอบ 72 พรรษา โดยใช้ชื่องานว่า **“ ทวยราษฎร์ ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา เทิดไท้ 72 พรรษา มหาราชินี ”** โดยรูปแบบของงานประเพณีในครั้งนี้นั้นทางคณะกรรมการจัดงานได้พยายามขอความร่วมมือกับทาง คุ้มวัด ตลอดจน เทศบาล อำเภอ กิ่งอำเภอ ให้จัดส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวด หรือ เข้าร่วมขบวนแห่ เป็นจำนวนทั้งสิ้น 72 ต้น (เขตเทศบาลนครอุบลราชธานีตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ 25 ต้น เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล 22 ต้น และ อำเภอ กิ่งอำเภอ 25 ต้น แยกเป็น 3 ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก , ติดพิมพ์ , และ เทียนโบราณ) และมีการกำหนดให้ลวดลายของต้นเทียนพรรษามีเนื้อหา หรือ สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเฉลิมฉลองครบรอบ 72 พรรษามหาราชินี

รูปภาพที่ 8 : ตัวอย่าง รูปแบบของต้นเทียนพรรษา และ การจัดงานที่ผูกโยงกับวาระโอกาสพิเศษของชาติ ของวัฒนธรรมงานประเพณี ในยุคปัจจุบัน

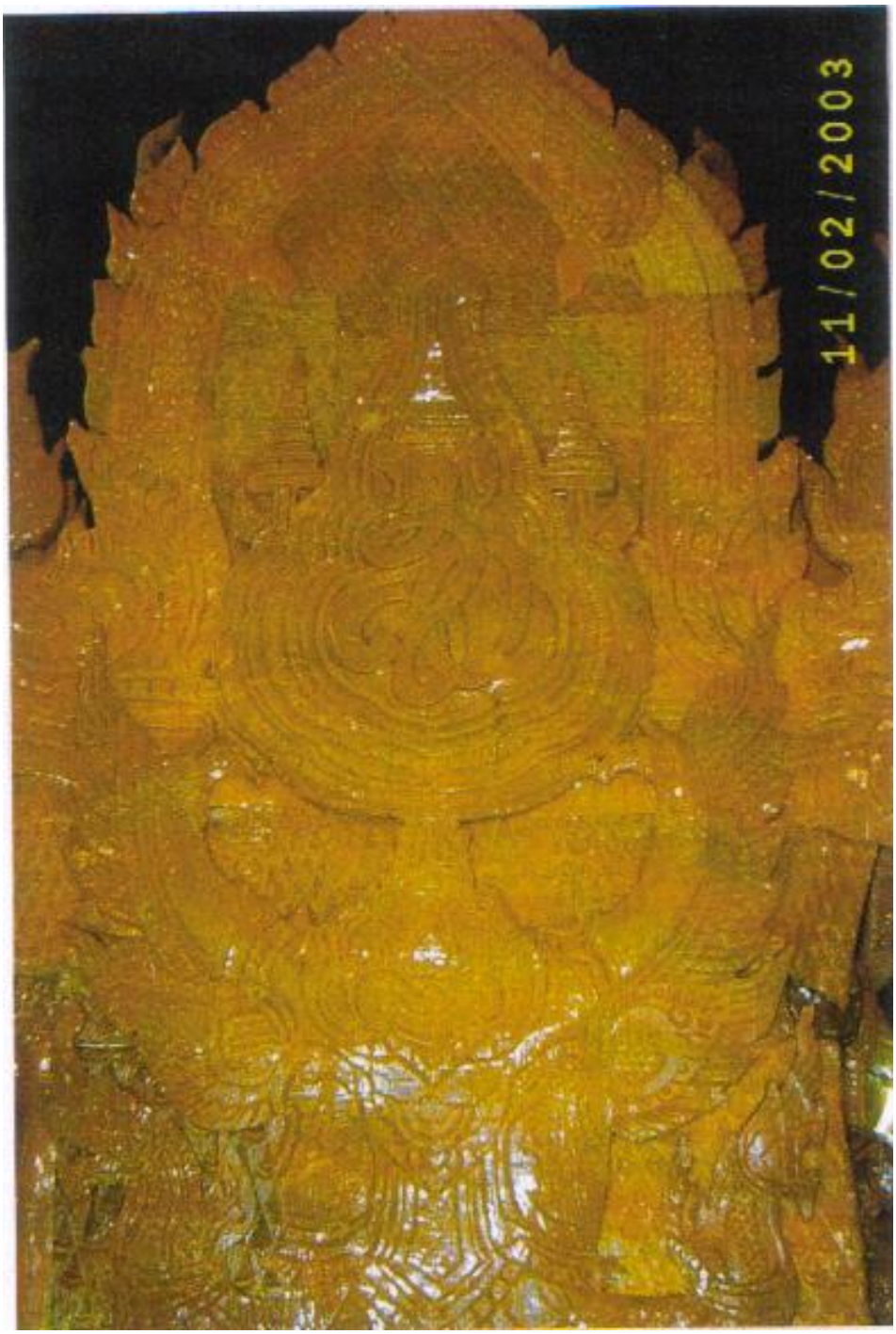

11/02/2003

11/02/2003

11/02/2003

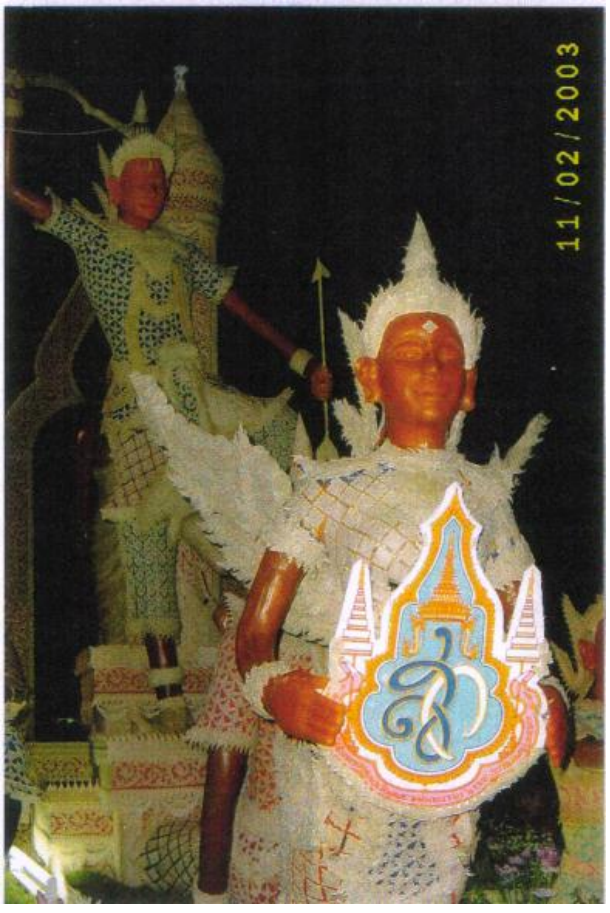
11/02/2003

โดยที่การจัดงานร่วมกับงานพิธีสำคัญดังกล่าวทำให้ทาง คณะกรรมการจัดงานได้กำหนดระยะเวลาการจัดงานเพิ่มเป็น 5-9 วัน และมีการจัดกิจกรรม อื่นๆเข้ามาเสริม ดังเช่น วันแรกของการจัดงานจะเป็นพิธีเปิดงาน และ สมโภชเทียนหลวงพระราชทาน วันที่สอง มีการจัดพาแลง การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง และ การประกวดธิดาเทียนพรรษา วันที่สาม การรวมต้นเทียน การสาธิตการจัดทำต้นเทียน ทั้งสองประเภท และ การประกวดต้นเทียนพรรษาของนักเรียน นักศึกษา และ ประชาชนทั่วไป วันที่สี่ เป็นวันเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประกวดขบวนแห่ และ ประกาศผลการประกวดต้นเทียนพรรษา และขบวนแห่ และทำพิธีมอบรางวัล วันที่ห้าจะนำต้นเทียนที่ชนะเลิศมาตั้งแสดงที่บริเวณทุ่งศรีเมือง เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ชมความสวยงามอีกครั้ง ในส่วนของต้นเทียนพรรษาในยุคปัจจุบันนี้ยังคงมีอยู่ 2 ประเภท เช่นเดิม แต่ได้มีการแข่งขันกันทุกรูปแบบ เพื่อหวังการชนะเลิศโดยมีการลงทุนด้านจำนวนเงินในการจัดทำต้นเทียนพรรษาเป็นจำนวนมาก โดยไม่คำนึงว่าผลที่ได้รับนั้นคุ้มค่าหรือไม่เพียงใด

ช่วงเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี พ.ศ. 2541 ไปจนถึง ปี พ.ศ. 2546 จำนวนวันของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานียิ่งมีการเพิ่มจำนวนวันเพิ่มมากขึ้น จากเดิมที่มีการจัดงานประเพณีเป็นระยะเวลา 3 ถึง 5 วัน เพิ่มมาเป็น 7-9 วัน และก็มีบางปีอย่างเช่นปี พ.ศ. 2545 ที่จำนวนวันของงานประเพณีแห่เทียนพรรษามีจำนวนวันถึง 31 วัน หรือ 1 เดือน สาเหตุที่ในช่วงปี พ.ศ. 2541-ปีพ.ศ. 2546 จำนวนวันของการจัดงานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากในช่วงปีดังกล่าวเป็นช่วงที่ทางคณะรัฐมนตรี และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้สนับสนุนให้เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย และสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวในโครงการต่างๆ อาทิ โครงการอะเมซซิ่งไทยแลนด์ เที่ยวทั่วไทย ไปได้ทุกเดือน เที่ยวทั่วไทย ไม่ไปไม่รู้ อันซีน อิน ไทยแลนด์ เป็นต้น โดยในแต่ละปีงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีจะมีกิจกรรมเสริม สลับปรับเปลี่ยนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี เพื่อให้เป็นที่น่าสนใจ และ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมงานเพิ่มมากขึ้น ทุกๆปี กิจกรรมเสริมดังกล่าว อาทิ การประกวดภาพถ่ายของการทำต้นเทียนพรรษา และ ภาพถ่ายต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี นิทรรศการส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น การแสดง แสง สี เสียงบอกเล่าประวัติเมืองอุบลราชธานี และที่มาที่ไปของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี การประกวดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ทำจากเทียน และ ขี้ผึ้งเทียน จัดกิจกรรมถนนสายเทียน การแสดงวิถีชีวิตชุมชนชาวอีสาน “ หมู่บ้านอุบลราชธานี ศรีวนาลัย ” ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง การแสดงพิเศษขบวนแห่เทียนพรรษา ประกอบแสง เสียง งานพาแลง กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชน กิจกรรม “ หลอมเทียนพุทธบูชา และ วิปัสสนา ปฏิบัติธรรม ” การสาธิตศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง “ขันหมากเบ็ง การ

สานธุงใบตอง” การแข่งขันแกะสลักต้นเทียน และ ขี้ผึ้ง ประเภท ประชาชน นักเรียน และ นาชาติ มหกรรมคอนเสริตร์ การเคลื่อนขบวนแห่ “ สายอารยธรรมอีสาน ” การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสานตอนบนและอีสานตอนล่าง กิจกรรมการประกวดสรภัญญะทำนองพื้นบ้าน พิธีปลุกเสกเทียนชัยเพื่อเป็นสิริมงคล และ การประกวดสาวงาม เป็นต้น

แต่ถึงอย่างไรเมื่อพิจารณากิจกรรมเสริมที่ถูกจัดขึ้นมาในช่วงเทศกาลประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน ดังกล่าวจะพบว่า การจัดให้มีกิจกรรมเสริมขึ้นในบางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาไปในตัว และ ยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม และ หัตถกรรมของท้องถิ่นอีกด้วย อาทิ การประกวดภาพถ่ายของต้นเทียนพรรษา และ ภาพถ่ายงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งเป็นการรวบรวมภาพของต้นเทียนพรรษา และ ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเก็บไว้ให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้เห็น และ รู้จักเข้าใจถึงลักษณะของต้นเทียนพรรษา และ เห็นถึงบรรยากาศของงานประเพณีในแต่ละปี การประกวดแกะสลักของ ประชาชน และ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปลูกฝังการอนุรักษ์ และ การสืบทอดศิลปะวิชาช่างในการจัดทำต้นเทียนพรรษาท้องถิ่นให้กับประชาชน และ นักเรียน นักศึกษา อีกด้วย การจัดกิจกรรมแสดงวิถีชีวิตชุมชนชาวอีสาน และ การสาธิตหัตถกรรม ต่างๆที่จัดขึ้นมานั้น ยังเป็นการจำลองวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นในอดีตเพื่อให้ประชาชน และ เยาวชนคนรุ่นใหม่ ในปัจจุบันได้เห็นและเข้าใจถึงความเป็นมาของจังหวัดอุบลราชธานี และ วิถีชีวิตของบรรพบุรุษ เป็นต้น

ที่มาของกิจกรรมเสริมเหล่านั้นมาจากการที่หน่วยงานราชการต่างๆของจังหวัดอุบลราชธานีได้เสนอกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่หลักที่ตนได้ดูแลและส่งเสริมอยู่ หรือ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนเข้าไปในช่วงวันเทศกาล อาทิ เช่น กิจกรรมการประกวดอ่านทำนองสรภัญญะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทาง สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นได้นำเสนอเข้าร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา การประกวดสาวงามประจำต้นเทียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทางสมาคมสตรีนักธุรกิจหญิงของจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับหอการค้าจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมเพียงพอในทางทุนทรัพย์ที่จะจัดทำกิจกรรมและเป็น
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสตรีได้เป็นผู้นำเสนอเข้าร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ผู้เป็นแกนนำในการจัดงาน

องค์กรที่รับผิดชอบในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันนี้ประกอบไปด้วยจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งรวมถึงหน่วยราชการรัฐวิสาหกิจในจังหวัดอุบลราชธานี

สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี หอการค้า จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งรวมถึง ธุรกิจเอกชน ธนาคาร โรงแรม เป็นต้น และ ชุมชนคุ้มวัดต่างๆ ซึ่งรวมทั้งวัด ชมรม สมาคม มูลนิธิองค์กรการกุศลต่างๆ อีกด้วย วิธีการทำงานจะใช้หลักการให้ทุกหน่วยงานนั้นมีส่วนร่วม โดยการแบ่งหน้าที่กันทำในรูปคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ซึ่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน (นิยม ครองยุทธ ,**สัมภาษณ์**, 20 พฤษภาคม 2547) ซึ่งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีการแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 23 ฝ่าย คือ กรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ คณะกรรมการฝ่ายรับเทียนพรรษาพระราชทาน คณะกรรมการฝ่ายจัดหารายได้และสิทธิประโยชน์ คณะกรรมการฝ่ายตกแต่งเมือง และ ถนนสายเทียน คณะกรรมการฝ่ายจัดสถานที่พิธีเปิด ที่ตั้งต้นเทียน และ จัดทำอัฒจรรย์ คณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดและปล่อยขบวนแห่เทียนพรรษา คณะกรรมการฝ่ายจัดประกวดสาวงามประจำต้นเทียนพรรษา และงานพาแลง คณะกรรมการฝ่ายประกวดต้นเทียนพรรษา คณะกรรมการฝ่ายจัดขบวนแห่เทียนพรรษา คณะกรรมการฝ่ายพิธีกร คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการฝ่ายจำหน่าย และ เก็บบัตรเข้าชมขบวนแห่เทียนพรรษา คณะกรรมการฝ่ายการเงิน และ บัญชี คณะกรรมการฝ่ายแสงสว่าง คณะกรรมการฝ่ายบรรเทาทุกข์และปฏิคม คณะกรรมการฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อยและจราจร คณะกรรมการฝ่ายสื่อสาร คณะกรรมการฝ่ายกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว คณะกรรมการฝ่ายจัดกิจกรรมด้านศาสนา คณะกรรมการฝ่ายเศรษฐกิจชุมชน และ คณะกรรมการฝ่ายประเมินผลการจัดงาน โดยที่แต่ละฝ่ายจะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นที่ภาระกิจหน้าที่หลักโดยทั่วไปของแต่ละหน่วยงานนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับภาระกิจและหน้าที่หลักของฝ่ายนั้นๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโดยได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัด ในขณะนั้น ซึ่งเป็นประธานกรรมการของ คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ

<u>วัตถุประสงค์ของการจัดงาน</u>

จากเดิมความมุ่งหมายที่สำคัญในการจัดทำเทียนพรรษา และ งานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคอดีตนั้น มีดังที่กล่าวไปแล้วในข้างต้น แต่ ความมุ่งหมายในการทำเทียนพรรษา และ การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันนี้ได้ขยายขอบเขตมากขึ้น ซึ่งพอจะประมวลวัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีแห่เทียน จังหวัดอุบลราชธานีได้ต่อไปนี้ คือ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และ สังฆบูชา ต่อพระภิกษุและพุทธศาสนา เพื่อแสดงเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และ เป็นการสนับสนุนเผยแพร่ และ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามนี้ไว้ เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในด้านจิตใจ ในการแสดงออกถึงความพร้อมเพรียงความสามัคคี ความ

ศรัทธา ตลอดจนการเสียสละของชาวจังหวัดอุบลราชธานี และ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และยัง เป็นการพัฒนาช่างศิลป์อีสาน และ เพื่อจัดให้เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ให้มาชมเทียนพรรษา ซึ่งเป็นเป็นการสร้าง และ นำรายได้มาสู่จังหวัดอุบลราชธานีอีกทางหนึ่ง

หลังจากที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ คณะกรรมการจัดงานในแต่ละปี ได้มีการพัฒนารูปแบบของการจัดงาน รูปแบบของการประกวดต้นเทียนพรรษาให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ซึ่งส่งผลต่อการประกวดต้นเทียนพรรษาซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้มีหลักเกณฑ์เป็นทางการมากจากแต่ก่อน โดยที่ในยุคปัจจุบันนี้หลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี มีหลักเกณฑ์การให้คะแนนต้นเทียนพรรษาเป็น 2 ประเภท ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วหลักเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละประเภทมีรายละเอียด ดังนี้ หลักเกณฑ์การให้คะแนนต้นเทียนพรรษา ประเภทแกะสลัก คะแนนเต็ม 100 คะแนน แบ่งเป็นคะแนนสำหรับต้นเทียนพรรษา 50 คะแนน (การออกแบบ การสื่อความหมาย ลวดลาย ความรู้สึกทางอารมณ์) และคะแนนสำหรับองค์ประกอบทั้งหมด (หมายถึง หุ่นเทียน รูปคน และ สัตว์ที่ประดับอยู่บนรถต้นเทียน) 50 คะแนน (ได้แก่ การออกแบบ รูปทรง สัดส่วน การสื่อความหมาย ลวดลาย การเลือกใช้วัสดุ ความรู้สึกทางความงาม) และ ในส่วนของหลักเกณฑ์การให้คะแนนต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ คะแนนเต็ม 100 คะแนน เช่นกัน ซึ่งแบ่งออกเป็นคะแนนสำหรับต้นเทียนพรรษา 50 คะแนน (การสื่อความหมาย ลวดลาย ความรู้สึกทางความงาม การออกแบบ รูปทรง และ สัดส่วน) และ คะแนนสำหรับองค์ประกอบทั้งหมดอีก 50 คะแนน (การออกแบบ รูปทรง การสื่อความหมาย ลวดลาย การเลือกใช้วัสดุ ความรู้สึกทางความงาม) แต่ก็มีบางปีที่สัดส่วนของคะแนนมีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในบางปีคะแนนในการพิจารณาต้นเทียนมีสัดส่วนต้นเทียนพรรษา 40 คะแนน ในขณะที่คะแนนส่วนองค์ประกอบทั้งหมดนั้น 60 คะแนน ทั้งต้นเทียนทั้ง 2 ประเภท ซึ่งจากหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดังกล่าวที่มีความเป็นทางการ และ มีการแบ่งคะแนนออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนต้นเทียนพรรษา และ ส่วนองค์ประกอบของต้นเทียน ทำให้ต้นเทียนที่ส่งเข้าประกวดในแต่ละปี มีความใหญ่โตพิสดารวิจิตรสวยงามมากขึ้นไปจากแต่ก่อนโดยเฉพาะในปีที่ให้คะแนนและความสำคัญขององค์ประกอบมากกว่าต้นเทียนพรรษา และ มีการลงทุนสำหรับการจัดทำต้นเทียนพรรษาในแต่ละปีมีจำนวนสูงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นจำนวนหลักหมื่น และ หลักแสน ในขณะที่รางวัลชนะเลิศของต้นเทียนในแต่ละประเภทนั้นเป็นจำนวนเงินเพียง 50,000 ─ 100,000 บาทเท่านั้น (เสรี ทองเลิศ,**สัมภาษณ์**, 20 พฤษภาคม 2547)

นอกจากนี้วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันนี้ ในแต่ละปีจะมีเงินสนับสนุนสำหรับการจัดทำต้นเทียนพรรษาให้แก่คุ้มวัดต่างๆที่ส่งต้นเทียนพรรษาเข้าประกวด หลักปฏิบัติดังกล่าวมีสาเหตุอันเนื่องมาจากการที่ต้นเทียนพรรษาในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องใช้เงิน และ

ปัจจัยประกอบอื่นๆในการจัดทำต้นเทียนพรรษามีจำนวนสูง จึงทำให้ในบางปีมีการส่งต้นเทียนพรรษาเข้าประกวดในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นจำนวนน้อยมากเพียง 10 กว่าต้นทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาดูไม่เหมาะกับที่จะเป็นงานระดับจังหวัดและระดับชาติ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว ทางจังหวัดอุบลราชธานี และ เทศบาลนครอุบลราชธานีจึงให้การสนับสนุนเงินในการจัดทำต้นเทียนพรรษาที่ส่งต้นเทียนเข้าประกวด โดยที่ในช่วงปีแรกๆนั้นเงินสนับสนุนเป็นจำนวน 100- 300 บาทต่อคุ้มวัด และในปีต่อมาจำนวนเงินก็มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆเป็นจำนวนสูงถึง 10,000 - 30,000 บาทโดยที่มีการจ่ายเงินสนับสนุนดังกล่าวเป็นงวดๆ โดยก่อนที่จะจ่ายเงินในแต่ละงวดนั้นทางคณะกรรมการจะมีการตรวจสอบคุ้มวัดแต่ละคุ้มว่าได้ทำถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และ ต้นเทียนที่กำลังทำการประดิษฐ์ขึ้นมานั้นมีความสวยงามและเหมาะสมกับเงินที่สนับสนุนไปในงวดแรกๆหรือไม่และนอกจากนี้การได้มาซึ่งปัจจัยในการนำไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำต้นเทียนพรรษา ในยุคที่ปัจจุบันยังมีวิธีที่ทางจังหวัดจะออกเรี่ยไรขอบริจาคเงินจากประชาชนในคุ้มวัด โดยที่ทางวัดจะออกเป็นหนังสือฎีกาขอเรี่ยไรบริจาคจากทางวัดเอง หรือให้ทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสานงานคุ้มวัดทำหนังสือรับรองให้กับทางวัดในการขอบริจาคกับประชาชนในคุ้มวัดดังกล่าว

ขบวนแห่

ในส่วนของขบวนแห่ต้นเทียนพรรษานั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งขบวนรำ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในขบวนแห่ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบัน มีวิธีการจัดหาขบวนรำอยู่ 2 วิธี คือ วิธีแรกซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ในช่วงปีแรกๆในยุคปัจจุบัน และ มีลักษณะเหมือนการเข้าร่วมขบวนแห่ในยุคอดีต คือ ขบวนรำจะมาจากชุมชนในคุ้มวัดแต่มีการเปลี่ยนมาเป็นสถาบันการศึกษาที่อยู่ในคุ้มวัด หรือ อยู่ใกล้คุ้มวัดนั้นๆ โดยทางวัดจะเข้าไปขอความร่วมมือกับทางสถาบันการศึกษาให้จัดส่งขบวนรำเข้าร่วมขบวนแห่ของคุ้มวัด หรือ ในบางครั้งทางโรงเรียนก็จะเข้าไปเสนอตัวขอมีส่วนร่วมกับการจัดกิจกรรมในชุมชนในคุ้มวัดเอง และวิธีที่สองคือการที่ทางจังหวัดเป็นผู้จัดขบวนแห่เนื่องมาจากในยุคนี้เมื่อมีการประกวด คุ้มวัดต่างๆก็พยายามที่จะจัดให้ดีที่สุด สวยที่สุด แปลกใหม่ที่สุด เพื่อแข่งขันกัน ทำให้การจัดขบวนแห่บางขบวนจัดแสดงซ้ำกัน บางขบวนใช้เวลาในการแสดงนานกว่าที่คณะกรรมการกำหนด บางขบวนนอกจากจะแสดงตามจุดที่คณะกรรมการกำหนดแล้ว ตรงไหนที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมากก็ยังหยุดแสดงอีก ทำให้เสียเวลาและควบคุมขบวนไม่ได้ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมาทางคณะกรรมการจัดงานจึงยกเลิกการประกวดขบวนแห่ แต่จะประสานขอความร่วมมือจากอำเภอต่างๆหรือ โรงเรียนต่างๆจัดขบวนแห่ รวมทั้งจัดการแสดง โดยทางจังหวัดและคณะกรรมการเป็นผู้กำหนดให้ จึงทำให้ผู้ชมได้รับสาระและ

ความสนุกสนานตื่นตาตื่นใจและรูปขบวนก็กระชับไม่ขาดตอน จึงทำให้การเข้าร่วมขบวนแห่ของขบวนรำโดยส่วนมากมาจากสถาบันการศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี

ในส่วนของการทำต้นเทียนพรรษานั้น เนื่องมาจากมีหลักเกณฑ์ในการประกวดที่ออกมาอย่างเด่นชัด ประกอบกับชื่อเสียงของทางวัดที่ได้ถูกประชาสัมพันธ์ไปทั้งภายใน และ ภายนอกประเทศ หรือ ถูกกล่าวถึงเมื่อได้รับรางวัลชนะเลิศ ทำให้การประกวดต้นเทียนพรรษามีการแข่งขันอย่างเป็นจริงเป็นจังเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ลักษณะของการร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษาของชาวบ้านในคุ้มวัดที่มีลักษณะเหมือนในยุคอดีต หรือ ที่เรียกว่า “ การตุ้มโฮม ” นั้นจึงได้ลดเลือนหายไป เพราะ ว่าหากยังมีการจัดทำต้นเทียนพรรษาในลักษณะเก่าอยู่ คือ ใช้ช่างในคุ้มวัดเดียวกันหลายคนมาช่วยกันทำจะทำให้ความสวยงามที่เกิดขึ้นไม่มีความเป็นหนึ่งเดียวจะไม่มีความกลมเกลียวทางด้านความสวยงาม ดังนั้น ลักษณะในการจัดทำต้นเทียนพรรษาในยุคปัจจุบันจึงเป็นการรับเหมาทำเทียนพรรษาโดยช่างเทียนเพียงผู้เดียว หรือ เจ้าเดียว เพื่อให้ความสวยงาม ความละเอียด ของลวดลายของต้นเทียนพรรษามีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียว ซึ่งจะเป็นการรับเหมาไปทำที่บริเวณบ้านของช่างทำเทียน หรือ ยังทำอยู่ในที่บริเวณวัดแต่การมีส่วนร่วมของคนในคุ้มวัดลดน้อยลงแต่ทุกคนจะมามีส่วนร่วมกันอีกครั้งในช่วงการประดับตกแต่งรถต้นเทียนพรรษา การประดับตกแต่งดอกไม้สดในวันที่จะนำต้นเทียนพรรษาไปรวม ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 หรือ วันอาสาฬหบูชา แต่ก็มีบางวัดที่ช่างเทียนนั้นเป็นพระภิกษุในคุ้มวัดนั้นๆซึ่งทำให้รูปแบบการจัดทำต้นเทียนพรรษาที่มีลักษณะแบบ “ ตุ้มโฮม ” นั้น ยังคงพอมีอยู่บ้างในวัดบางวัดทั้งในเขตตัวเมืองอุบลราชธานี และ ต่างอำเภอ แต่ก็มีจำนวนน้อยมาก

สำหรับพิธีการถวายเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดนั้นหลังจากที่ทำการร่วมขบวนแห่เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นทางคณะกรรมการคุ้มวัดจะจัดนำต้นเทียนที่เข้าร่วมประกวดมาทำพิธีถวายเทียนแด่พระภิกษุสงฆ์ในคุ้มวัดของตนซึ่งมีลักษณะเหมือนหลักปฏิบัติเช่นที่เคยปฏิบัติมาในช่วงปีแรกๆในยุคปัจจุบัน ในขณะที่วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในด้านอื่นๆนั้นไม่มีความแตกต่างจากในช่วงปีก่อนๆที่ผ่านมา

รูปภาพที่ 9 : ตัวอย่าง ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ แกะสลัก ในยุคปัจจุบัน ช่วงเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยว

1.3 ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และปัจจุบัน

จากวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่ในยุคอดีต เริ่มจากพุทธศตวรรษที่ 24 จนถึง ปี พ.ศ. 2519 ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น คือ ช่วงก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองมณฑลลาวกาว ณ เมืองอุบลราชธานี (ซึ่งก็คือ จังหวัดอีสานตอนใต้ในปัจจุบัน) ช่วงปี พุทธศตวรรษที่ 24 ถึง ปี พ.ศ. 2443 และช่วงที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาปกครองมลฑลลาวกาวไปจนถึงภายหลังการปกครองในช่วงปี พ.ศ. 2444 – ปี พ.ศ. 2519 ถึงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ยุคปัจจุบัน ช่วงปี พ.ศ. 2520 – 2547 จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของงานประเพณีดังกล่าวได้มีวิวัฒนาการ และ การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยมีปัจจัยเกื้อหนุนทั้งทางด้านแนวคิดแรงศรัทธาของชาวอุบลราชธานี แนวคิดจากผู้นำปกครองเมืองอุบลราชธานีในแต่ละยุคแต่ละสมัย ความเจริญก้าวหน้าทางความรู้ทางวิชาช่าง นโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ และ สภาพเศรษฐกิจการเมืองสังคมในแต่ละยุค ที่ส่งผลทำให้วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้าน

1.วัตถุประสงค์ของการจัดงาน

2. การได้มาซึ่งปัจจัยในการทำต้นเทียนพรรษารวมถึงวิธีการได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษา 3 . วัตถุประสงค์ของต้นเทียนพรรษา ประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษา

4.วัน จำนวนวัน และ ลักษณะของพิธีกรรมกิจกรรม

5. ขบวนแห่ รวมถึงองค์ประกอบของขบวนแห่ ที่มาของขบวนแห่

6. ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

7. การมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่นในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

8.ผลตอบแทน และ ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันระหว่าง 2 ยุค (แต่ 3 ช่วงสมัย) จะเห็นความแตกต่างของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้ดังต่อไปนี้ (การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ขออนุญาตใช้คำว่า **“ ช่วงที่ 1”** แทนวัฒนธรรมงานระเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตช่วงปีก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครอง

มลฑลลาวกาว จังหวัดอุบลราชธานี ปี พุทธศตวรรษที่ 24 – ปี พ.ศ. 2443 ใช้คำว่า **“ ช่วงที่ 2 ”** แทน วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต ช่วงปีที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองมลฑลลาวกาว จังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงช่วงปีภายหลังการปกครองไปจนถึงก่อนปีในยุคปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2444 – ปี พ.ศ. 2519 ใช้คำว่า **“ ช่วงที่ 3 ”** แทน วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 - 2547)

<u>วัตถุประสงค์ของการจัดงาน</u>

การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงที่ 1 นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบรรพบุรุษในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อประพฤติหลักปฏิบัติตามฮีต 12 คอง 14 ในงานบุญเดือน 8 หรือ วันบุญเข้าพรรษา และเป็นการปฏิบัติเพื่อหวังผลที่จะได้จากการทำบุญตามความเชื่อที่ได้รับฟังมาจากบรรพบุรุษ และ พุทธชาดก ในขณะที่วัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงปีที่ 2 จะเป็นการนำวัฒนธรรม และ ประเพณีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างชาติ รวมกลุ่ม รวมสังคมให้เป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในมลฑลลาวกาว เมืองอุบลราชธานี และวัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีดังกล่าวในช่วงสุดท้าย คือ ช่วงที่ 3 เป็นการจัดงานประเพณีที่ยังคงวัตถุประสงค์เดิมในช่วงที่ 1 คือ เพื่อเป็นเครื่องพุทธบูชา และ เป็นการทำบุญในเทศกาลทางพุทธศาสนา และ เป็นการปฏิบัติตามหลักฮีต 12 คอง 14 นอกจากนั้นได้มีการเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ในการจัดงานประเพณีทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีมาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น

<u>การได้มาซึ่งปัจจัยในการทำต้นเทียนพรรษา รวมถึงวิธีการได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษา</u>

การได้มาซึ่งปัจจัยในการทำต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงวิธีการได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษา ในช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2 มีลักษณะ และ วัฒนธรรมเดียวกัน กล่าวคือ การได้มาซึ่งปัจจัยในการทำต้นเทียนพรรษาทั้งสองช่วงนั้นเป็นการได้ปัจจัยที่นำมาใช้จัดทำต้นเทียนพรรษา โดยการเรี่ยไร หรือ บริจาคเป็นทาน จากคนที่อยู่ในคุ้มบ้านเดียวกัน คนในคุ้มวัดเดียวกัน เป็นการช่วยเหลือ และ บริจาค ขี้ผึ้ง อุปกรณ์ อาหาร เงิน เท่าที่ตัวเองมีกำลังบริจาค ในขณะที่การได้มาซึ่งปัจจัยในการทำต้นเทียนพรรษา ในช่วงที่ 3 นั้นทาง วัด จะเป็นผู้หาปัจจัยที่เป็นตัวเงินนำไปซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการจัดทำต้นเทียนพรรษามาเอง ซึ่งไม่มีการบริจาคเรี่ยไร วัสดุ อุปกรณ์ จากคนในคุ้มบ้านคุ้มวัดเหมือนในช่วง

ที่ 1 และ ช่วงที่ 2 สาเหตุเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรจำนวนของป่าไม้และความอุดมสมบูรณ์ของป่ารอบตัวเมืองอุบลราชธานีที่มีจำนวนลดลง แบบแผนวิถีชีวิตในการออกไปหาขี้ผึ้งตามป่าที่เป็นไปได้ยากขึ้น อีกทั้งมาภายหลังทางหน่วยงานภาครัฐ คือ เทศบาลนครอุบลราชธานีได้มีการสนับสนุนเงินช่วยเหลือในการจัดทำต้นเทียนพรรษา เป็นประจำทุกปี และยังมีการสนับสนุนเงินช่วยเหลือทางคุ้มวัดในการจัดทำต้นเทียนพรรษาในรูปของ ผู้อุปถัมภ์ ที่เป็นหน่วยงานจากทั้งภาครัฐ และ เอกชน ที่มีจุดเป้าหมายเน้นไปเชิงการค้า และ การประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตน เพื่อนำเงินไปซื้อปัจจัยที่จำเป็นในการจัดทำต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัด ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ระหว่างทางวัด และ หน่วยงานที่เป็นผู้อุปถัมภ์ แต่ก็มีบางปีโดยเฉพาะ 5-6 ปีหลังนี้ที่ทางคณะกรรมการจัดงานจะเป็นผู้จัดหาหน่วยงานอุปถัมภ์มาให้แก่ทางวัดเอง

ในส่วนของการได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษานั้น ในช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2 ยังมีลักษณะ และวัฒนธรรมแบบเดียวกัน กล่าวคือ การได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษา ของทั้งสองช่วงนั้นเป็นการได้มาโดยชาวบ้านในชุมชนทั้งในคุ้มบ้านเดียวกัน และ ในคุ้มวัดเดียวกัน มาช่วยกันเสียสละแรงกาย เวลา และความคิดมาร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษา และ ร่วมกันประดับตกแต่งต้นเทียนพรรษาด้วย กระดาษสี ดอกไม้สด ให้มีความสวยงาม หรือ ที่ชาวอีสานเรียกว่า “ การตุ้มโฮม ” จะแตกต่างกันก็เพียงว่า ในช่วงที่ 1 เป็นการรวมตัวช่วยกันของคนใน**คุ้มบ้าน**ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวกเดียวกัน ในขณะที่ในช่วงที่2 เป็นการรวมตัวกันจัดทำต้นเทียนพรรษาของคนใน**คุ้มวัด**ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวก วัด เดียวกัน ในขณะที่ในช่วงที่ 3 นั้น การได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษา นั้นจะเป็นการว่าจ้างรับเหมาในการจัดทำต้นเทียนพรรษาโดยทางวัดจะเป็นผู้จัดหา และ ว่าจ้างช่างเทียนและทีมงาน ให้มาจัดทำต้นเทียนพรรษาเพียงผู้เดียวต่อต้นเทียน 1 วัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากการประกวดต้นเทียนพรรษาที่มีการแข่งขัน เพื่อหวังผลทางด้านชื่อเสียงมากขึ้น ทำให้ทางวัดต้องว่าจ้างช่างเทียนให้มาจัดทำต้นเทียนพรรษา แทนการช่วยกันจัดทำต้นเทียนพรรษาของชาวบ้านในคุ้มบ้าน และ ในคุ้มวัด เหมือนในช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2

<u>วัตถุประสงค์ของต้นเทียนพรรษา ประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษา</u>

ช่วงที่ 1 เทียนขี้ผึ้งที่นำไปถวายพระภิกษุในวันเข้าพรรษา ยังมีลักษณะเป็นเพียงเทียนเวียนหัว เทียนค่าคิง เทียนค่าศอก ยังไม่มีลักษณะเป็นลำต้นเหมือนต้นเทียนพรรษาในยุคต่อๆมา ภายหลังได้มีการรวมเทียนขี้ผึ้งที่มีลักษณะเป็นเล่มดังกล่าว มามัดรวมกันโดยมีไม้ไผ่ และ ต้นกล้วยเป็นแกนกลาง ซึ่งเรียกว่า ต้นเทียนพรรษา ประเภทมัดรวมติดลาย ซึ่งเป็นเทียนพรรษา ประเภทแรกที่มีลักษณะเป็นลำต้น จากนั้น ได้มีการหล่อต้นขี้ผึ้งเป็นลำต้นขนาดใหญ่เท่าขนาดลำไผ่ โดยมีลักษณะเป็นทรงกลมพื้นผิวเรียบ

ขนาดเท่าลำไผ่ ซึ่งเป็นต้นเทียนพรรษาที่เป็นต้นแบบของต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ ประเภทแกะสลักในระยะเวลาต่อมา โดยที่ต้นเทียนพรรษาทั้ง 3 ลักษณะ หรือ ทั้ง 3 ประเภทนี้ คือ 1) เทียนที่มีลักษณะเป็น “ เล่ม “ ได้แก่ เทียนเวียนหัว เทียนคาคิง เทียนคาศอก 2) ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย และ 3) ต้นเทียนพรรษาประเภททรงกลมพื้นผิวเรียบขนาดเท่าลำไผ่ มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำหรือ หล่อ ขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เนื่องในวันบุญเข้าพรรษาตามฮีต 12 คอง 14 และ เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ได้นำไปใช้จุดให้แสงสว่างในยามค่ำคืน เพื่ออ่านตำรา หรือ คัมภีร์ทางพุทธศาสนา ซึ่งต้นเทียนพรรษาทั้ง 3 ประเภทนั้น สามารถนำไปใช้งานได้จริง

ในช่วงที่ 2 ประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษายังมีลักษณะเหมือนกับในช่วงปีที่ 1 แต่วัตถุประสงค์ในการจัดทำ หรือ การหล่อต้นเทียนพรรษาในช่วงที่ 2 นี้นอกจากยังคงมีวัตถุประสงค์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เนื่องในวันบุญเข้าพรรษาตามหลักปฏิบัติในฮีต 12 คอง 14 เหมือนในช่วงที่ 1 แล้ว วัตถุประสงค์ของการหล่อต้นเทียนพรรษายังใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการปกครองดูแลให้ประชาชนภายใต้การปกครองให้เกิดความสามัคคีสมานกลมเกลียว มีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว และ ลดช่องว่างทางด้านชนชั้น และ เชื้อชาติของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครอง

ต่อมา ในช่วงปีหลังๆของช่วงที่ 2 ได้มีประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษา เพิ่มขึ้นอีก 2 ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก โดยที่ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์จะนำต้นเทียนขี้ผึ้งประเภททรงกลมพื้นผิวเรียบนำมาติดดอกผึ้งที่ได้จากการนำขี้ผึ้งไปกดทับกับแม่แบบหินอ่อนลวดลายไทย นำมาติดรอบต้นเทียนพรรษาดังกล่าว ในส่วนของต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลักนั้น จะนำต้นเทียนพรรษาประเภททรงกลมพื้นผิวเรียบเช่นกันนำมาแกะสลักลวดลายไทยประเภทต่างๆลงไปในเนื้อของลำต้นเทียน โดยที่ในช่วงแรกนั้นต้นเทียนพรรษาทั้ง 2 ประเภททำจากขี้ผึ้งทั้งลำต้น ซึ่งสามารถจุดไฟใช้งานได้จริง แต่ต่อมาเมื่อช่างเทียนยุคต่อมาได้จบการศึกษามาทางด้านเพาะช่างโดยเฉพาะจึงได้นำความรู้ในแบบตะวันตก คือ การใช้ปูนพลาสเตอร์ มาหล่อเป็นแกนกลาง มาใช้กับการจัดทำต้นเทียนพรรษาแล้วจึงนำขี้ผึ้งแผ่นมาปิดทับโดยรอบแกนปูนพลาสเตอร์ จากนั้นจึงนำดอกผึ้งมาติดประดับตกแต่ง หากเป็นต้นเทียนพรรษาติดพิมพ์ และ ลงมือแกะสลักลายไทยลงไปในเนื้อขี้ผึ้งหากเป็นต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก โดยที่วัตถุประสงค์ของการจัดทำต้นเทียนพรรษาทั้ง 2 ประเภท นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เหมือนกับช่วงที่ 1 แล้ว วัตถุประสงค์หลักของการจัดทำต้นเทียนพรรษาที่มีความสวยงามวิจิตรพิสดารในช่วงเวลาดังกล่าวยังเพื่อเป็นการส่งต้นเทียนพรรษาเข้าประกวดแข่งขัน หวังผลซึ่งชื่อเสียง และ ตำแหน่งในการประกวด ในขณะที่ในช่วงปีดังกล่าวต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลายหมดความนิยม และ โดนตัดออกจากการประกวดต้นเทียนพรรษาอีกด้วย โดยที่

วัตถุประสงค์ ประเภท และ ลักษณะ ของต้นเทียนพรรษาในช่วงที่ 2 ช่วงปลายนี้ยังมีลักษณะสืบเนื่องมาถึงวัตถุประสงค์ ประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษาในช่วงที่ 3

<u>วัน จำนวนวัน ลักษณะของพิธีกรรม และ กิจกรรม</u>

ช่วงที่ 1 จำนวนวันในการประกอบพิธีกรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีมีเพียง 1 วัน คือ วัน แรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งก็คือ วันเข้าพรรษาในขณะที่ในช่วงที่ 2 จำนวนวันได้เพิ่มขึ้นเป็น 2 วัน คือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน โดยที่ในปัจจุบันตรงกับวันอาสาฬหบูชา และ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษา เนื่องมาจากในช่วงที่ 2 นั้น ทางผู้เป็นแกนนำในการจัดงานกำหนดให้มีการนำต้นเทียนพรรษามารวมกันก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน คือ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เพื่อเป็นการตรวจสอบดูความเรียบร้อยของต้นเทียนพรรษาที่จะนำไปถวายวัด และ เพื่อเป็นการแน่ใจว่ามีจำนวนต้นเทียนพรรษาครบกับทางวัดที่จะนำไปถวาย

ในส่วนของลักษณะของพิธีกรรม และ กิจกรรมในช่วงที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบวิถีชีวิตชาวบ้านท้องถิ่น คือ ต่างบ้านต่างครัวเรือนจะจัดทำการฝั่นเทียนไปถวายของใครของมัน แม้กระทั่งเมื่อมีการรวมกันจัดทำต้นเทียนพรรษาเป็นแบบคุ้มบ้านก็ยังมีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ คุ้มไหนบ้านไหนจัดทำต้นเทียนพรรษาเสร็จก่อนก็นำไปถวายพระภิกษุที่วัดใกล้บ้านของตนก่อน แต่ ในช่วงที่ 2 ลักษณะของพิธีกรรม และ กิจกรรมมีรูปแบบเป็นทางการขั้นตอนพิธีการเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ก่อนถึงวันเข้าพรรษา 1 วันจะมีการรวมต้นเทียนพรรษาจากนั้นจะมีพิธีกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อปลุกเสก และ เจริญพุทธมนตร์ให้กับต้นเทียนพรรษา และ ผู้จัดทำต้นเทียนพรรษา เมื่อเสร็จพิธีกรรมทางพุทธศาสนาแล้วก็จะมีพิธีการมหรสพ มีงานเฉลิมฉลอง ในวันรุ่งขึ้นช่วงเช้าจะมีพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ถวายภัตตาหารแก่พระสงฆ์ จากนั้นจะมีพิธีการแห่ต้นเทียนพรรษา รอบตัวเมืองอุบลราชธานีโดยมาหยุดอยู่ที่ วังสงัด ที่ประทับของข้าหลวงมลฑล เพื่อเป็นการมอบรางวัลแก่ผู้จัดทำต้นเทียนพรรษาได้สวยงามแล้วจึงแยกย้าย แห่ไปยังวัดของตน เมื่อถึงวัดแล้วชาวบ้านในแต่ละคุ้มวัดก็จะทำพิธีถวายเทียนพรรษาให้แก่พระภิกษุสงฆ์ของตนอันเป็นการเสร็จพิธีงานบุญเข้าพรรษาในช่วงปีดังกล่าว

ต่อมาในช่วงที่ 3 จำนวนวันของงานบุญเข้าพรรษา หรือ ประเพณีแห่เทียนพรรษาของ จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของการจัดงานที่เกี่ยวกับทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหลัก จากเดิมที่มีจำนวนวันเพียง 1-2 วัน ดังในช่วงที่ 2 ได้เพิ่มเป็น 3-5 วัน ต่อมาภายหลังมีจำนวนวันจัดกิจกรรมมากถึง 7-10 วัน โดยที่ยังมี วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 อยู่ในช่วงวันจัดกิจกรรมสำคัญๆเช่นเคย ลักษณะของพิธีกรรมหลักในช่วงที่ 3 มีลักษณะแบบแผนการปฏิบัติของพิธีกรรมและขั้นตอนที่เป็นทางการเช่นเดียวกับในช่วงที่ 2 ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมีกิจกรรมหลักๆ ดังนี้ **วันแรก**ของการจัดงานจะเป็นพิธีเปิดงาน และ สมโภชเทียนหลวงพระราชทาน **วันที่สอง** มีการจัดพาแลง การแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง และ การประกวดธิดาเทียนพรรษา **วันที่สาม** การรวมต้นเทียน การสาธิตการจัดทำต้นเทียน ทั้งสองประเภท และ การประกวดต้นเทียนพรรษาของนักเรียน นักศึกษา และ ประชาชนทั่วไป **วันที่สี่** เป็นวันเปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประกวดขบวนแห่ และ ประกาศผลการประกวดต้นเทียนพรรษา และ ขบวนแห่ และทำพิธีมอบรางวัล **วันที่ห้า**จะนำต้นเทียนที่ชนะเลิศมาตั้งแสดงที่บริเวณทุ่งศรีเมือง

<u>ขบวนแห่ รวมถึง องค์ประกอบของขบวนแห่ ที่มาของขบวนแห่</u>

ดังที่ได้เคยกล่าวไปแล้วในข้างต้นว่าลักษณะของพิธีกรรม และ กิจกรรมของช่วงที่ 1 มีลักษณะแบบวิถีชีวิตชาวบ้าน ดังนั้น ขบวนแห่และองค์ประกอบในขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา ในช่วงที่มีการจัดทำต้นเทียนพรรษาทั้งแบบมัดรวมติดลาย และ แบบทรงกลมพื้นผิวเรียบจึงเป็นแบบวิถีชีวิตชาวบ้านท้องถิ่น กล่าวคือ ในขบวนแห่ต้นเทียนพรรษามีองค์ประกอบเพียงต้นเทียนพรรษา เครื่องไทยธรรมที่จะนำไปถวายพระภิกษุ สามเณรใช้ตลอดระยะเวลาในการจำพรรษา เครื่องดนตรีเท่าที่จะจัดหามาได้ในคุ้มบ้านของตน ซึ่งถือว่าองค์ประกอบทั้งหมดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และ จำเป็นแล้วในช่วงปีดังกล่าว เวลาในการแห่ต้นเทียนพรรษาไปถวายวัดนั้น ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละคุ้มบ้าน หากคุ้มบ้านไหนมีความพร้อมก่อน จัดทำต้นเทียนพรรษาเสร็จก่อนก็จะนำไปถวายพระใกล้บ้านของตนก่อน หากคุ้มบ้านไหนยังไม่พร้อมก็ค่อยนำแห่ไปถวายที่หลังแต่ต้องอยู่ภายในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือ วันเข้าพรรษานั้นเอง

ในช่วงที่ 2 ขบวนแห่เทียนพรรษารวมถึงองค์ประกอบของขบวนแห่มีความเป็นทางการ และ มีองค์ประกอบเพิ่มมากขึ้นจากแต่ก่อน ซึ่งนอกจากต้นเทียนพรรษา และเครื่องไทยธรรมแล้ว ยังมีการเพิ่มองค์ประกอบของขบวนแห่ซึ่งองค์ประกอบเหล่านั้นมีลักษณะรูปแบบเหมือนทางราชสำนัก และ ภาคกลาง ซึ่งจะเห็นได้จากองค์ประกอบในขบวนแห่ได้แก่ บุษบกที่ใช้แบกหามต้นเทียนพรรษา ฉัตร พานพุ่มดอกไม้สดที่มีลวดลายการประดิษฐ์ตกแต่งเหมือนในภาคกลาง ซึ่งนอกจากต้นเทียนพรรษา และ เครื่อง

ไทยธรรมแล้วยังมี พุ่มเทียน พานพุ่มดอกไม้สด และ คนในคุ้มวัดแต่ละวัดนั้นจะมารำฟ้อนนำหน้าขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาของตน โดยที่วัฒนธรรมการแห่ต้นเทียนพรรษานั้นจะแห่ทุกวัดพร้อมกันในเวลาเดียวกันรอบตัวเมืองอุบลราชธานี

ในขณะที่ช่วงที่ 3 รูปแบบและองค์ประกอบของขบวนแห่มีความใหญ่โต และ มีองค์ประกอบเพิ่มมากขึ้นจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยที่ในช่วงแรกนั้นองค์ประกอบของขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาในแต่ละคุ้มวัดนั้นนอกจากจะมี ต้นเทียนพรรษา เป็นองค์ประกอบหลักเหมือนกับขบวนแห่ในช่วงปีก่อนๆที่ผ่านมาแล้วองค์ประกอบในขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาในช่วงปีดังกล่าวยังมีการจัดขบวนแห่ย่อยจำนวนมากเข้าร่วมในขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาของตน อาทิ ขบวนเทียนพรรษา ขบวนไทยทาน ขบวนดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง ขบวนกลุ่มพุทธบริษัท ขบวนล้อเลียนสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งทางวัดเป็นผู้จัดหามา หรือทางผู้อุปถัมภ์ต้นเทียนพรรษา เป็นผู้จัดหามาร่วมขบวน แต่มาภายหลังได้มีการตัดทอนขบวนแห่ย่อยบางขบวนออกไป เนื่องมาจากการจำกัดระยะเวลาในการแห่ของคณะกรรมการ การจำกัดงบประมาณที่มีจำนวนสูงของแต่ละคุ้มวัด และ การตัดการประกวดขบวนแห่ของคณะกรรมการในการจัดงานตั้งแต่ปี 2541 ดังนั้นขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันจึงเหลือเพียงขบวนรำ และ ขบวนต้นเทียนพรรษาเพียงเท่านั้น

<u>ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี</u>

ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงที่ 1 ได้แก่ ชุมชน ประชาชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนที่อยู่โดยรอบวัดซึ่งมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของงานบุญเข้าพรรษา ในขณะที่ช่วงที่ 2 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงช่วงที่ 3 ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ บุคคล หรือ หน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง ได้แก่ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงเทศาภิบาล สำนักงานเทศบาลเมืองอุบลราชธานี เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางและแนวทางของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในขณะที่ประชาชนชาวจังหวัดอุบลราชธานีที่อยู่โดยรอบวัดแต่ละคุ้มนั้นมีบทบาทเพียงทางด้านการร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษา และ ได้มีจำนวนผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มมากยิ่งขึ้นในช่วงที่ 3 ซึ่งมีเจ้าภาพร่วมกันจัดงานซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเจ้าภาพจัดทำต้นเทียนพรรษา ได้แก่ พระ ชาวบ้านคุ้มวัด ช่างเทียน และ ชาวอุบลราชธานี 2) กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี เทศบาล(นคร)เมืองอุบลราชธานี 3) กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ได้แก่ หอการค้า สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี และ กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว โดยที่ในช่วงที่ 3

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงปี 2530-2547 กลุ่มที่มีบทบาทมากที่สุดในปัจจุบัน คือ กลุ่มที่ 2 และ กลุ่มที่ 3 ซึ่งทำให้กลุ่มที่ 1ขาดบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก จากแกนนำที่มีบทบาทในการจัดงานในช่วงปีดังกล่าวทำให้ส่งผลให้เกิดการจัดงานที่มุ่งเน้นในเชิงธุรกิจมากกว่าการให้ความสำคัญกับแนวทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ และ หลักการปฏิบัติ

การมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่นในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ในช่วงที่ 1 การมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่นชาวอุบลราชธานี ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ในช่วงปีดังกล่าว ชุมชน ประชาชนชาวอุบลราชธานีเป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสูงเป็นอย่างมาก ในขณะที่ในช่วงที่ 2 ถึงแม้ผู้เป็นแกนนำ และ ผู้กำหนดแนวทางในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในช่วงปีดังกล่าวจะเป็นผู้ปกครอง หรือ หน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง แต่ ชุมชน ประชาชนจังหวัดอุบลราชธานีในคุ้มวัดต่างๆยังคงมีส่วนร่วมในการร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มวัดของตน แต่ ในช่วงที่ 3 เมื่อรูปแบบการจัดงานเน้นรูปแบบเชิงธุรกิจ ประกอบกับการที่มีผู้เข้าร่วมมาเป็นเจ้าภาพในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มมากขึ้นหลายหน่วยงาน ซึ่งโดยส่วนใหญ่ก็เป็นหน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง และ การจัดทำต้นเทียนพรรษาเป็นการจัดทำต้นเทียนพรรษาโดยมุ่งหวังเพื่อการประกวดแข่งขันเป็นหลัก และ ทางวัดได้จ้างเหมาช่างทำเทียน จึงส่งผลให้ชาวอุบลราชธานีโดยทั่วไป และ ที่อาศัยอยู่โดยรอบวัดในแต่ละคุ้มนั้นไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นเทียนพรรษา และ รวมถึงการไม่มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษา

จากการที่การจัดทำต้นเทียนพรรษาไปถวายพระภิกษุในวันเข้าพรรษา ของชาวเมืองอุบลราชธานี ในช่วงที่ 1 เป็นการจัดทำตันเทียนพรรษา และ การถวายเทียนพรรษาตามหลักปฏิบัติในฮีต 12 คอง 14 และ ความเชื่อที่ได้รับจากการฟังพุทธชาดก ดังนั้น ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษา ของชาวจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงปีดังกล่าวจึงเพื่อผลบุญที่จะได้รับจากการถวายเทียนเพื่อที่จะทำให้ตนได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นสูงสุด และ หากเกิดชาติหน้าจะเป็นผู้มีสติปัญญาที่ฉลาดหลักแหลม ซึ่งความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษาของช่วงที่ 2 ก็มีความมุ่งหวังเช่นเดียวกัน แต่ในขณะที่ในช่วงที่ 3 ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษาของชาวจังหวัดอุบลราชธานีมีลักษณะเพียงเพื่อการเข้าร่วมประกวดต้นเทียนพรรษา หวังซึ่งชื่อเสียง ตำแหน่งในการประกวด และ เป็น

การจัดทำต้นเทียนพรรษาเพื่อดึงดูด สร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชมงานและ ชมต้นเทียน และเกิดความประทับใจในความสามารถในการจัดทำต้นเทียนพรรษาที่มีความวิจิตรพิสดารในแต่ละปี

ตารางที่ 2 : ตารางเปรียบเทียบ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ปัจจุบัน

	วัฒนธรรมงานประเพณีฯ ช่วงที่ 1	วัฒนธรรมงานประเพณีฯ ช่วงที่ 2	วัฒนธรรมงานประเพณีฯช่วงที่ 3
1.วัตถุประสงค์ของการจัดงาน	-ปฏิบัติตาม ฮีต 12 คอง 14 ในงานบุญเดือน 8 -เพื่อหวังผลที่จะได้รับจากการทำบุญตามพุทธชาดก	-นำประเพณีมาเป็นเครื่องมือในการปกครอง	-เหมือนวัฒนธรรมงานประเพณีฯในช่วงที่ 1 และ -นำงานประเพณีฯมาเป็นสินค้าทางด้านการท่องเที่ยว
2.การได้มาซึ่งปัจจัยในการทำต้นเทียนพรรษา	-ปัจจัยมาจากการเรี่ยไร บริจาคของคนในคุ้มบ้าน และ คุ้มวัดเดียวกัน	-เหมือนในช่วงที่ 1	-ทางวัดจัดหาเงินมาซื้อวัสดุ และ ได้รับเงินสนับสนุนจาก ผู้จัดงาน และ เงินจากผู้อุปถัมภ์ (ห้างร้าน บริษัทเอกชน)
3.การจัดทำต้นเทียนพรรษา	-ชาวบ้านใน คุ้มบ้าน ช่วยกันจัดทำต้นเทียนพรรษา	-ชาวบ้านใน คุ้มวัด ช่วยกันจัดทำต้นเทียนพรรษา	-โดยส่วนใหญ่ว่าจ้างช่างจัดทำเทียนพรรษา
4. ประเภท ลักษณะต้นเทียน	- ช่วงแรก มีลักษณะเป็น เล่ม ได้แก่ เทียนเวียนหัว เทียนค่าคิง เทียนค่าศอก -ต้นเทียนพรรษามัดรวมติดลาย -ต้นเทียนพรรษาพื้นผิวเรียบขนาดเท่าลำไผ่	-ช่วงแรก ลักษณะของต้นเทียนเหมือนในช่วงที่ 1 -ช่วงหลัง ต้นเทียนพรรษามีวิวัฒนาการเพิ่ม 2 ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ แกะสลัก	- เหมือน ช่วงที่ 2 ช่วงหลัง

ตารางที่ 2 (ต่อ) : ตารางเปรียบเทียบ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ปัจจุบัน

	วัฒนธรรม งานประเพณีฯ ช่วงที่ 1	วัฒนธรรมงานประเพณีฯ ช่วงที่ 2	วัฒนธรรมงานประเพณีฯช่วงที่ 3
5.วัตถุประสงค์	-เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และ จุดให้แสงสว่างในโบสถ์	-ช่วงแรกวัตถุประสงค์นอกจากเหมือนในช่วงที่1 แล้ว ยัง เพื่อเป็นเครื่องมือในการปกครองดูแลประชาชน -ช่วงหลัง มีวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้น คือ เพื่อการแข่งขัน	-เพื่อการแข่งขัน และ เป็นวัตถุทางประติมากรรมที่เป็นสิ่งแสดงถึงศิลปะและความสามารถของช่างท้องถิ่น
6.วัน จำนวนวัน ลักษณะของพิธีกรรม กิจกรรม	- มี 1 วัน คือ วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 หรือ วันเข้าพรรษา พิธีกรรมแบบวิถีชาวบ้านท้องถิ่น	-มี 2 วัน คือ วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 หรือ วันอาสาฬบูชา กับ วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 หรือวันเข้าพรรษา พิธีกรรมมีขั้นตอนเป็นทางการและ แบบแผนมากขึ้น	-มีจำนวนวันเพิ่มมากขึ้น 3-9 วัน แต่ยังรวมวันวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 หรือ วันอาสาฬบูชา กับ วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 หรือวันเข้าพรรษา มีกิจกรรมเสริมเพิ่มมากขึ้น
7.ขบวนแห่ องค์ประกอบ	-มีองค์ประกอบเพียง ต้นเทียนพรรษา เครื่องไทยธรรม เครื่องดนตรีเท่าที่จะหาได้ ซึ่งคนในคุ้มบ้านเป็นผู้จัดหามา -เป็นการแบกหามต้นเทียนโดยคน	-มีองค์ประกอบของขบวนแห่เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือ ต้นเทียนพรรษา เครื่องไทยธรรม ขบวนรำ และ มีลักษณะแบบราชสำนัก และภูมิภาคส่วนกลาง คนในคุ้มวัดจัดหามาตามคำสั่งของผู้จัดงาน -เป็นการแบกหาม และต่อมาใช้เกวียนลากต้นเทียนพรรษา	-ช่วงแรก นอกเหนือ ต้นเทียนพรรษา และขบวนรำมีขบวนแห่ย่อยเข้าร่วมเป็นจำนวนมากคนในคุ้มวัดจัดหามา -ช่วงหลัง มีการตัดขบวนแห่ย่อยออกเหลือเพียงขบวนต้นเทียนพรรษา และ ขบวนรำเท่านั้น -ใช้รถยนตร์ แทน เกวียน

ตารางที่ 2 (ต่อ) : ตารางเปรียบเทียบ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ปัจจุบัน

	วัฒนธรรม งานประเพณีฯ ช่วงที่ 1	วัฒนธรรมงานประเพณีฯ ช่วงที่ 2	วัฒนธรรมงานประเพณีฯช่วงที่ 3
8.ที่มาของขบวนแห่	- คนในชุมชนโดยรอบคุ้มวัด	-เหมือนในช่วงที่ 1	-ในช่วงแรกเป็นคนในชุมชน และ เปลี่ยนมาเป็นนักเรียนของโรงเรียนที่อยู่ในคุ้มวัดนั้นๆ -ช่วงหลัง คณะกรรมการจัดงานเป็นผู้ติดต่อ และ จัดหาขบวนมาเข้าร่วมกับขบวนต้นเทียนให้
9..ผู้เป็นแกนนำในการจัดงาน	- ชุมชน ประชาชนในท้องถิ่น ที่อาศัยอยู่โดยรอบวัด	- ผู้จัดงานคือ ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานี	-แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1)กลุ่มเจ้าภาพจัดทำต้นเทียนพรรษา 2) กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดงาน 3) กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดงาน
10.. การมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น	-มีส่วนร่วมในการจัดงาน และ การจัดทำต้นเทียนพรรษา เป็นอย่างมาก	-เริ่มมีส่วนร่วมในการจัดงานน้อยลงทุกที่ แต่ยังคงมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นเทียนพรรษาอยู่อย่างมาก	- มีส่วนร่วมในการจัดงาน และ การจัดทำต้นเทียนพรรษา น้อยมาก
11..ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษา	- หวังซึ่งผลบุญที่จะได้รับจากการถวายต้นเทียนพรรษา	-เหมือนกับในช่วงที่ 1	-หวังซึ่งผลรางวัล และ ตำแหน่งในการประกวดต้นเทียนพรรษา

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีต และ ปัจจุบัน มีดังนี้

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีต เมื่อวิเคราะห์ถึงรูปแบบ และ แบบแผนของการปฏิบัติของประชาชนท้องถิ่น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงสมัยก่อนที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ในพระบาทสมเด็จ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี และ ช่วงสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ไปจนก่อนถึงปี พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตช่วงสมัยก่อนที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ในพระบาทสมเด็จ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี นั้น วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ยังเป็นการถวายเทียนในวันบุญเดือน 8 หรือ บุญเข้าพรรษา ตามหลักปฏิบัติของฮีต 12 คอง 14 ที่ได้รับการอบรมสั่งสอน และ สืบทอดปฏิบัติมาจากบรรพบุรุษ โดยที่สาเหตุของการถวายพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าวมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการแรก เกิดจากความเชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ ตามหลักศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่อยู่ในรูปของพิธีกรรมในพุทธศาสนา อันได้แก่ การถวายเทียนมงคลในลักษณะต่างๆ ประการที่สอง คือ เพื่อเป็นเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่พระภิกษุสงฆ์ในการจำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือน โดยมีความเชื่อที่ได้รับจากพุทธชาดกเป็นพื้นฐานของแรงศรัทธาและแรงสนับสนุนในการถวายเทียนพรรษา โดยที่วัฒนธรรมของการถวายเทียนในช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นการปฏิบัติแบบครัวเรือนแต่ละครัวเรือนปฏิบัติกันเอง ยังไม่มีการรวมเป็นกลุ่มแต่อย่างใด

ในช่วงระยะเวลาต่อมาวัฒนธรรมของการถวายเทียน และ รูปแบบของเทียนพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าวมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากแต่ก่อน คือ มีการรวมตัวรวมกลุ่มของคนที่มีบ้านอยู่ในละแวกเดียวกัน หรือ ที่เรียกว่า “คุ้มบ้าน” ในการจัดทำต้นเทียนพรรษาโดยจะมีการเรี่ยไร บริจาคเทียนขี้ผึ้งที่ทำการฝั่นเป็นที่เรียบร้อยแล้วของแต่ละครอบครัวนั้นมามัดรวมกันติดกับแกนไม้ไผ่ หรือ ลำกล้วย ซึ่งเรียกว่า “*ต้นเทียนพรรษามัดรวมติดลาย*” นำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ในวัดใกล้คุ้มบ้าน และ ต่อมาเนื่องมาจากความไม่สะดวกในการใช้งานและการเก็บรักษาของต้นเทียนพรรษาประเภทดังกล่าว ทางคุ้มบ้านจึงมีการพัฒนาต้นเทียนพรรษา โดยการหล่อให้เป็นต้น

ขนาดใหญ่ที่มีลักษณะ *กลมพื้นผิวเรียบ* ขนาดเท่าลำไม้ไผ่ ซึ่งเป็นต้นแบบของต้นเทียนพรรษาในยุคต่อๆมา

เมื่อแต่ละคุ้มบ้านจัดทำต้นเทียนพรรษาของตนเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นก็มีการแห่นำไปถวายวัด โดยหากคุ้มบ้านใดทำการจัดทำต้นเทียนพรรษาเสร็จก่อนก็จะนำไปถวายวัดก่อน หากคุ้มบ้านใดยังจัดทำไม่เสร็จค่อยนำไปถวายวัดทีหลัง โดยที่องค์ประกอบของขบวนแห่นอกจากต้นเทียนพรรษา และ เครื่องไทยทานต่างๆแล้ว ก็มีเครื่องดนตรีเท่าที่จะพอหาได้ในคุ้มบ้านมาตีประกอบสร้างความสนุกสนานตลอดระยะเวลาที่แห่ไปยังวัด

ในขณะที่ *วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีตช่วงสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี* นั้น วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีได้มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ผู้ที่เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในช่วงเวลาดังกล่าวได้เปลี่ยนจากวัด และ บ้าน มาเป็นผู้ปกครองท้องถิ่น หน่วยงานราชการท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณี เพื่อให้เกิดความสามัคคีของประชาชนในท้องถิ่น มีการเพิ่มจำนวนวันในการจัดงานประเพณีเป็น 2 วัน และ มีการร่วมกันแห่ต้นเทียนพรรษาพร้อมกันรอบตัวเมือง อีกทั้งยังมีการมอบรางวัลให้แก่ทางคุ้มวัดที่จัดทำต้นเทียนพรรษาได้อย่างสวยงาม

ในช่วงเวลาดังกล่าวทางผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีได้มีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มผู้จัดทำต้นเทียนพรรษาจากแบบ *คุ้มบ้าน* ซึ่งเคยปฏิบัติกันมาแต่ก่อน ได้กลายมาเป็นการจัดทำต้นเทียนพรรษาแบบ *คุ้มวัด* ในขณะที่ลักษณะรูปแบบของต้นเทียนพรรษาในช่วงปีแรกๆนั้นยังมีลักษณะเหมือนแต่ก่อน คือ เป็นต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย และ ประเภทพื้นผิวเรียบกลม แต่เมื่อ 20 ปีต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบ และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษาให้มีความวิจิตรและ สวยงามยิ่งขึ้นโดยมีการพัฒนา และ เปลี่ยนแปลงต้นเทียนพรรษาเป็นแบบ *ประเภทติดพิมพ์และ แกะสลัก*

ในส่วนของขบวนแห่นั้น ได้มีการเพิ่มองค์ประกอบของขบวนแห่เพิ่มมากขึ้น มีการประดับตกแต่งขบวนแห่ และ ต้นเทียนพรรษาให้มีความสวยงาม โดยมีลักษณะแบบราชสำนักและ รูปแบบศิลปะของภูมิภาคส่วนกลาง ต่อมาได้มีการนำรถยนต์เข้ามาร่วมในขบวนแห่ อีกทั้งยังมีการเพิ่มขบวนแห่ย่อยต่างๆเข้าร่วมในขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาเป็นจำนวนมากเพิ่มขึ้น

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน นั้น เมื่อทางองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (หรือ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน) ได้ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดงานอย่างเป็นทางการได้มีการรวบรวมหน่วยงานภาครัฐ และ เอกชนภายในจังหวัดอุบลราชธานีให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดงาน ซึ่งทำให้แกนนำในการจัดงานประเพณีได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นหน่วยงานราชการ และ เอกชน ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ โดยที่วัตถุประสงค์ของการจัดงานมีขอบเขตเพิ่มมากขึ้นจากเดิม คือ เป็นการจัดงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และ สร้างรายได้ภายในจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ยังมีการพิจารณารูปแบบ และ หลักเกณฑ์ในการจัดงาน และ การประกวดต้นเทียนพรรษาให้มีความรัดกุมเพิ่มมากขึ้น มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษาอย่างเป็นทางการมากยิ่งขึ้นจากเดิม มีการเพิ่มจำนวนวันในการจัดงานเป็น 7-9 วัน และ มีการเพิ่มกิจกรรมต่างๆ มากมายในช่วงวันจัดงานประเพณี รูปแบบ และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษามีความใหญ่โต และวิจิตรตระการตาเพิ่มมากขึ้นจากแต่ก่อน แต่ในขณะเดียวกัน ความมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นชาวอุบลราชธานีในการจัดงานนั้น เริ่มมีส่วนร่วมน้อยลงไปทุกๆปี

ตอนที่ 2 หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ปัจจุบัน

2.1 หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต

จากการแบ่งวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตออกได้เป็น 2 ช่วงใหญ่ๆตามเนื้อหาในข้อที่ 1.1 คือ ในช่วงปีก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี และ ช่วงปีที่พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ดังนั้น จึงทำให้เนื้อหาในการนำเสนอถึงหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีตและ กระบวนการนำเสนอของหน่วยงานเหล่านั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง ดังนี้

<u>หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงปีก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี (พุทธศตวรรษที่ 24 – ปี พ.ศ. 2443)</u>

จากการสัมภาษณ์ *บุคคลในท้องถิ่น (เจ้าของวัฒนธรรม)* และ *กลุ่มผู้ปฏิบัติ และสร้างสรรค์วัฒนธรรม* ในประเด็นที่เกี่ยวกับหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคอดีต หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในการนำเสนอ ตลอดจนกระบวนการนำเสนอ อีกทั้งประเภทของสื่อที่ใช้ในการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

ช่วงประเพณีดั้งเดิมในชนบท

จากการที่วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีต ช่วงปีก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี มีรูปแบบ และ หลักการวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวเนื่องในทางพุทธศาสนาโดยตรง และ มีพิธีกรรมที่เป็นแบบวิถีชีวิตของชาวบ้านท้องถิ่นทั้งก่อนที่จะมีการร่วมกันทำเทียนแบบคุ้มบ้าน และ เมื่อมีการร่วมกันจัดทำเทียนแบบเป็นคุ้มบ้าน และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงผลักดัน หรือ จุดมุ่งหมายของการยึดถือปฏิบัติงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี คือ ฮีต 12 คอง 14 และ เรื่องของผลบุญของการถวายเทียนที่ได้เรียนรู้มาจากพุทธชาดกที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนมาจากบรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย มาช้านาน ดังนั้นหน่วยงานที่มีบทบาทที่มีหน้าที่ในการนำเสนอหลักปฏิบัติ และ แนวคิดความเชื่อแรงศรัทธาของงานบุญในเวลาดังกล่าว คือ **บ้าน** และ **วัด** และถึงแม้ว่าในระยะเวลาต่อมา ได้มีการรวมกลุ่มเป็นคุ้มบ้านเพื่อร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษาทั้งในประเภทมัดรวมติดลาย และ ประเภทต้นกลมพื้นผิวเรียบขนาดใหญ่ สถาบันครอบครัว **บ้าน และ วัด** ก็ยังมีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคอดีต เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวสถาบันทั้งสองแห่งเป็นสถาบันที่มีบทบาทเป็นอย่างมากในชุมชน โดยที่การนำเสนอหลักปฏิบัติ และ แนวคิดความเชื่อแรงศรัทธาดังกล่าว จึงมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีกระบวนการการถ่ายทอดวัฒนธรรมดังกล่าว ดังนี้กล่าวคือ

กระบวนการนำเสนอของสถาบัน บ้าน

กระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคอดีต ในช่วงปีก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี มีด้วยกันอยู่ 2 รูปแบบ คือ **การอบรมสั่งสอนโดยใช้คำพูด** และ **การนำสมาชิกในครอบครัวลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง**

ในช่วงเวลาดังกล่าว ฮีต 12 คอง 14 ถือเป็นหลักปฏิบัติของชาวอีสานทุกคนที่ต้องยึดถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับข้อกฎหมายในยุคปัจจุบันหากผู้ใดในชุมชนไม่ยึดถือปฏิบัติตามจะได้รับการลงโทษทางสังคม ดังนั้น สถาบัน **บ้าน** โดยเฉพาะในแต่ละครัวเรือนของชุมชนชาวอีสาน ผู้อาวุโสภายในครอบครัวจะต้องทำการอบรมสั่งสอน ให้ความรู้แก่ลูกหลานของตนด้วยคำพูด นิทาน คติเตือนใจ สุภาษิตอีสานหรือ ที่เรียกว่า ผญา ให้รู้ถึง วัฒนธรรม แนวความคิด ความเชื่อ และ แรงศรัทธา ที่คนในชุมชนนั้นๆพากันยึดถือปฏิบัติและมีความเลื่อมใสศรัทธาในสิ่งๆหนึ่ง เพื่อให้ลูกหลานของตนยึดถือ และ มีแนวคิดความศรัทธาไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อไม่ให้มีความแตกต่างจากผู้อื่นในชุมชน และ หลีกเหลี่ยงการได้รับการลงโทษทางสังคม อย่างเช่นพิธีกรรมของงานบุญเข้าพรรษา เป็นต้น และนอกจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วยวิธีการอบรม สั่งสอน ผ่านทาง คำพูด นิทานเรื่องเล่า คติเตือนใจ และ สุภาษิตอีสาน “ ผญา ” แล้ว อีกวิธีการหนึ่งที่ชาวอุบลราชธานีรวมถึงชาวอีสานนำมาใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมหลักปฏิบัติ คือ การปฏิบัติเป็นแบบอย่างและให้ลูกหลานลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพราะชาวอุบลราชธานี ตลอดทั้งชาวอีสานต้องทำงานประกอบอาชีพอยู่ตลอดเวลาเมื่อถึงฤดูฝนก็ต้องทำนา ทำเกษตรกรรม เมื่อว่างจากการทำงานก็ต้องทอผ้า หาของป่า จึงไม่สามารถที่จะต้องมาคอยดูแลสั่งสอนให้ลูกหลานได้เข้าใจถึงวัฒนธรรมทั้งการประกอบอาชีพ และ วัฒนธรรมวิถีชีวิตได้ การให้ลูกหลานได้ลงมือปฏิบัติไปพร้อมกันกับ บุคคลภายในครอบครัว จึงเป็นการอบรมสั่งสอนและ ถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดีที่สุด งานประเพณีแห่เทียนพรรษาก็มีลักษณะเดียวกัน คือ เมื่อใกล้ถึงช่วงงานบุญเข้าพรรษา แต่ละครัวเรือนต้องเตรียมเทียนขี้ผึ้งเพื่อนำไปถวายพระภิกษุในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ทั้งการออกไปหาขี้ผึ้งในป่า การนำผึ้งมาต้ม การฝั่น หรือ ควั่นขี้ผึ้งกับไส้ฝ้าย การถวายเทียนแด่พระภิกษุในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 กระบวนการปฏิบัติต่างๆเหล่านี้ชาวอุบลราชธานีในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้อาวุโสในแต่ละครัวเรือนจะพาสมาชิกลูกหลานของตนนำมาร่วมลงมือปฏิบัติด้วยทุกขั้นตอน ประกอบกับการอบรมสั่งสอนด้วยคำพูด คติเตือนใจ ผญาของผู้อาวุโสจึงทำให้ลูกหลานรุ่นต่อมาเหล่านั้น เข้าถึงขั้นตอนกระบวนการกรรมวิธีในการเตรียมเทียนขี้ผึ้งเพื่อที่จะนำไปถวายพระในวันบุญเข้าพรรษาและยังเข้าใจถึงแนวคิดความเชื่อ แรงศรัทธา

วัตถุประสงค์ และ เหตุผล ของการถวายเทียนในวันบุญเข้าพรรษา และ พิธีกรรมข้อปฏิบัติต่างๆ ในวันเข้าพรรษาทำให้เยาวชนรุ่นใหม่เกิดการเข้าใจ ยอมรับ และยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา

ในระยะเวลาต่อมาเมื่อวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคอดีต ซึ่งในวันบุญเข้าพรรษาพิธีกรรมยังเป็นการถวายเทียน ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปแบบของต้นเทียน และ ได้มีการรวมกลุ่มเป็นคุ้มบ้านเพื่อร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษาทั้งในประเภทมัดรวมติดลาย และประเภทต้นกลมพื้นผิวเรียบขนาดใหญ่ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ในวัดที่อยู่ในบริเวณคุ้มบ้านของตน

ในส่วนของสถาบันครอบครัว **บ้าน** ภายในครอบครัวก็ยังมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้ด้วยกระบวนการ และการปฏิบัติโดยมีวิธีการ และ เครื่องมือเหมือนเดิม แต่เมื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าวมีการถวายต้นเทียนพรรษาแบบใหม่โดยการรวมตัวเป็นกลุ่มของชาวบ้านที่อยู่ในละแวกเดียวกันที่เรียกว่า คุ้มบ้านนั้น กระบวนการนำเสนอเพื่อให้ ทุกคนในคุ้มบ้านให้มารวมกันจัดทำต้นเทียนโดยสมัครใจ ก็ได้เกิดมีกระบวนการสื่อสารหรือ กระบวนการนำเสนอ ระหว่างบ้านในละแวกเดียวกันเพิ่มขึ้น ดังนี้ คือ เดิมวัฒนธรรมของชาวอีสานรวมถึงชาวอุบลราชธานีครัวเรือนแต่ละหลังที่ตั้งอยู่ในละแวกเดียวกันภายในบริเวณชุมชนที่เรียกว่า คุ้มบ้านนั้นจะเป็นเครือญาติในตระกูลเดียวกันตั้งอยู่ในละแวกเดียวกัน ในบริเวณโดยรอบของวัด 1 วัดจะมีคุ้มบ้าน หรือ ตระกูลหลายคุ้มบ้านหลายตระกูล ในแต่ละคุ้มบ้าน ซึ่งเป็นตระกูลเดียวกันจะมีลักษณะเป็นครอบครัว ขนาดใหญ่ คือ ในคุ้มบ้านนั้นจะมีทั้งบ้านของตายาย บ้านของพ่อแม่ บ้านของลูกหลาน ตั้งอยู่ในละแวก บริเวณใกล้กัน เมื่อถึงวันบุญเข้าพรรษา ผู้เฒ่าผู้แก่ และ ผู้หลักผู้ใหญ่ หรือผู้นำของตระกูลที่ได้รับความนับถือจากคนในตระกูลทั้งจากยศตำแหน่ง หรือ ความมั่งคั่งของเงินทองที่นิยมไปวัดบ่อยๆของคุ้มบ้านนั้นจะรับทราบข่าวสาร และ มีการซักถามถึงวันเวลา พิธีการของวันบุญเข้าพรรษา เวลาการถวายเทียน จากพระภิกษุ เมื่อได้ข้อมูลเป็นที่แน่ชัดเรียบร้อยแล้วนั้น ก็จะทำการกระจายข่าวสารให้กับสมาชิกภายในตระกูลที่อยู่ในละแวกเดียวกันได้รับทราบผ่านการบอกเล่า คำพูด ซึ่งเป็นวัจนภาษา โดยใช้ทั้งวิธีการเดินไปแจ้งข่าวให้กับทุกครัวเรือนในคุ้มบ้านของตน เพื่อเป็นการบอกกล่าวด้วยตัวเอง (face to face) และ การให้ลูกหลาน หรือ สมาชิกคนอื่นๆใช้วิธีการบอกปากต่อปากบอกต่อๆ เป็นทอดๆ แล้วแต่ว่าครัวเรือนไหนตั้งอยู่ใกล้กับครัวเรือนไหน หรือ ครัวเรือนไหนสนิทสนมกับครัวเรือนไหน ซึ่งถือเป็นการสื่อสารโดยอาศัยความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและตระกูลเดียวกัน เพื่อให้แต่ละครอบครัวได้เตรียมตัวไปหาขี้ผึ้งตามป่า เพื่อมาทำการฟั่นเทียนแล้วนำมารวมกันจัดทำเป็นต้นเทียนที่บ้านของผู้เฒ่าผู้แก่ที่นับถือในวันเวลาที่ได้นัดหมายกันเอาไว้

<u>กระบวนการนำเสนอของสถาบัน พุทธศาสนา “วัด”</u>

อีกกระบวนการหนึ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของการถวายเทียนในวันบุญเข้าพรรษา หรือ งานบุญเดือน 8 ในช่วงเวลาดังกล่าว คือ กระบวนการนำเสนอของ**สถาบันทางพุทธศาสนา “ วัด ”** เนื่องจากดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นว่า แรงผลักดัน หรือ วัตถุประสงค์ของการถวายเทียนในวันบุญเข้าพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าว คือ ผลบุญที่ได้จากการถวายเทียนโดยได้รับข้อมูลและเรียนรู้มาจากนิทานพุทธชาดกซึ่งกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม และ แรงศรัทธาดังกล่าวจึงถูกส่งผ่านมาทาง “ การเทศนา ” ของพระภิกษุ สามเณรในวัดต่างๆในเมืองอุบลราชธานี เพราะทุกครั้งในการเทศน์ของงานบุญในแต่ละปีพระภิกษุจะมีการหยิบยกพุทธชาดกขึ้นมาเป็นมูลเหตุบอกถึงที่มาที่ไปของงานบุญเดือนดังกล่าว ยิ่งโดยปรกติแล้วในช่วงเวลาดังกล่าวชาวอุบลราชธานีจะนิยมไปวัดเป็นประจำทั้งในวันพระ และ วันบุญประจำเดือนต่างๆซึ่งเป็นผลมาจากเป็นข้อควรปฏิบัติอย่างหนึ่ง เมื่อถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนาและวันบุญประจำเดือนต่างๆ ตามคำสั่งสอนใน ฮีต 12 คอง 14 ที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนทั้งทางด้าน คำพูด สุภาษิต ผญานิทาน ซึ่งเป็นการนำเสนอผ่านทางวัจนภาษา และ ทางการปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างของบรรพบุรุษของสถาบัน บ้าน ซึ่งเป็นการนำเสนอผ่านทางอวัจนภาษามาแล้วในข้างต้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาวอุบลราชธานี กับ วัด มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ประกอบกับตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่า เมืองอุบลราชธานีเป็นเมืองที่มีพระภิกษุที่มีชื่อเสียงโด่งดัง และ เป็นที่เคารพสักการะของชาวอีสานได้ถือกำเนิด และ จำพรรษาอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ชาวอุบลราชธานีเป็นผู้ที่ฝักใฝ่ในทางพุทธศาสนา และ ยึดปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอยู่ตลอดเวลา และ จากการที่ชาวอุบลราชธานีเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา ดังกล่าว จึงทำให้ทุกครั้งที่พระภิกษุ สามเณร ซึ่งถือเป็นผู้นำความคิดในท้องถิ่นในช่วงเวลานั้น และ เป็นผู้สืบทอดพุทธศาสนาที่เป็นสื่อบุคคล ที่น่าเคารพเชื่อถือ สั่งสอน อบรม หรือ เทศนาสิ่งใดให้ชาวอุบลราชธานีได้ฟังในวาระโอกาสต่างๆชาวอุบลราชธานีก็จะเกิดความเชื่อเลื่อมใสศรัทธานำไปยึดถือปฏิบัติ รวมทั้งเรื่องของการถวายเทียน และ ผลบุญของการถวายเทียนจากพุทธชาดก

ในระยะเวลาต่อมาเมื่อวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคอดีต ซึ่งในวันบุญเข้าพรรษาพิธีกรรมยังเป็นการถวายเทียน ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปแบบของต้นเทียน และ ได้มีการรวมกลุ่มเป็นคุ้มบ้านเพื่อร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษา

กระบวนการการนำเสนอของทาง วัด ในลักษณะของงการถ่ายทอดวัฒนธรรม แนวคิด และ แรงศรัทธา ยังคงมี **การเทศนา และ พุทธชาดก** เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดังกล่าวเหมือนกับในช่วงปีก่อนๆที่ผ่านมา

โดยที่สามารถอธิบายกระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของทั้งทาง **บ้าน** และ **วัด** ได้ดังรูปต่อไปนี้

<u>แบบจำลองกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของทาง วัด และ บ้าน ในช่วงที่ยังเป็นการถวายเทียนพรรษาแบบแต่ละครัวเรือน</u>

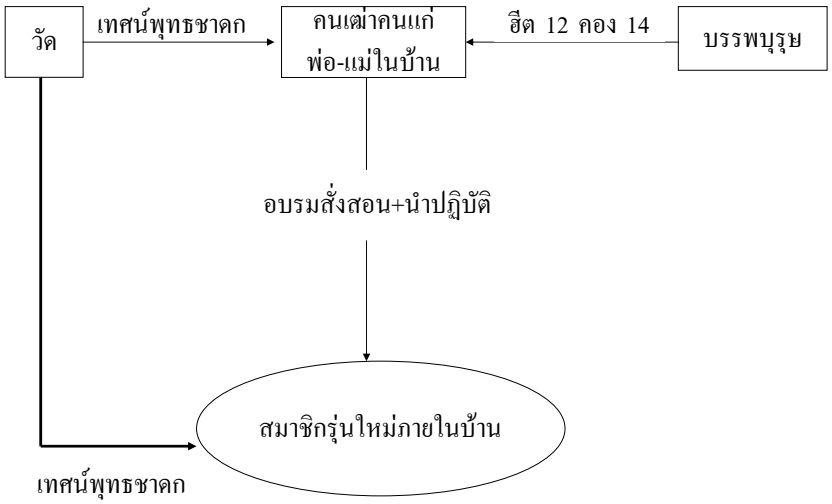

รูปที่ 10 :แบบจำลองกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของทาง วัด และ บ้าน ในช่วงที่ยังเป็นการถวายเทียนพรรษาแบบแต่ละครัวเรือน

<u>แบบจำลองกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของทาง วัด และ บ้าน ในช่วงที่เป็นการถวายเทียนพรรษาแบบคุ้มบ้าน</u>

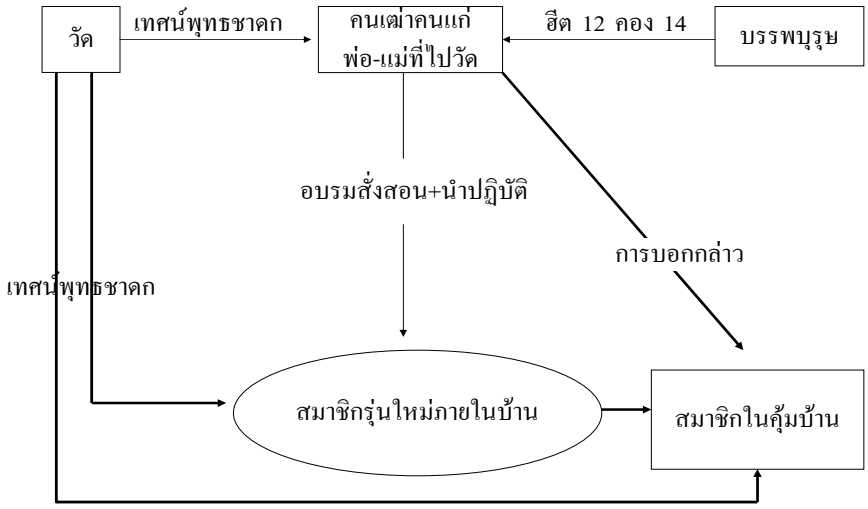

รูปที่ 11 : แบบจำลองกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของทาง วัด และ บ้าน ในช่วงที่เป็นการถวาย เทียนพรรษาแบบคุ้มบ้าน

จากสิ่งที่กล่าวไปในข้างต้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบของการนำเสนอ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร และ รับสาร ในช่วงเวลาดังกล่าว ยังเป็นคนที่อยู่ภายในชุมชนเดียวกัน กล่าวคือ เป็นกระบวนการนำเสนอจากบุคคลภายในท้องถิ่นไปสู่คนภายในท้องถิ่นด้วยกันเอง ซึ่งสามารถจัดกลุ่มออกได้ดังนี้

- ผู้ส่งสาร *สถาบันบ้าน* ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย ผู้อาวุโสภายในบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นที่เคารพนับถือในคุ้มบ้าน *สถาบันพุทธศาสนา* ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ สามเณร

- ผู้รับสาร *สถาบันบ้าน* คือ ลูกหลานเยาวชนคนรุ่นใหม่ภายในบ้าน สมาชิกภายในคุ้มบ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ ชาวบ้านท้องถิ่นที่นิยมไปวัดฟังเทศน์ฟังธรรม

- ช่องทางการสื่อสาร *การสื่อสารทางวัจนะภาษา* คือ คำพูด คำสอน นิทาน สุภาษิตท้องถิ่น ผญา พุทธชาดก *การสื่อสารทางอวัจนะภาษา* คือ การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และ ในขณะเดียวกันก็ให้ลูกหลานของตนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองไปพร้อมๆกัน

<u>หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต ช่วงปีที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี (ปีพ.ศ. 2444 – ปีพ.ศ. 2519)</u>

ช่วงเปลี่ยนเป็นประเพณีประจำเมือง ประจำจังหวัด

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีตช่วงปีที่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ในช่วงปี 2444 – ปี 2453 มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี จากวัฒนธรรมเดิมที่เคยปฏิบัติเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นช่วงปีที่ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีได้ทำการ และ ต้องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของอุบลราชธานีเสียใหม่ทั้งในด้านของวัฒนธรรมของการแห่เทียน ขบวนแห่เทียน องค์ประกอบของขบวนแห่เทียน พิธีกรรมขั้นตอนต่างๆในช่วงวันบุญเข้าพรรษา ตลอดจนหน่วยงานที่เป็นแกนนำในการจัดทำต้นเทียนพรรษา ก็คือ วัด ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้นในข้อที่ 1.1

ดังนั้นหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงเวลาดังกล่าว คือ **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์** ซึ่งเป็นผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานี และ เป็นแกนนำในการจัดงาน และ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าว และ ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของหน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง สาเหตุเนื่องมาจากเป็นผู้ปกครองดูแลเมืองอุบลราชธานีซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่ทรงอำนาจเป็นอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าวการที่จะมีการเปลี่ยนแปลง หรือ นำเสนอเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมถึงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีจึงสามารถทำได้โดยง่าย และ ได้รับการร่วมมือจากผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และ ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองเป็นอย่างดี โดยที่มีกระบวนการนำเสนอ ดังนี้

<u>กระบวนการนำเสนอ</u>

เมื่อใกล้ถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษาทางกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ซึ่งถือเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของหน่วยงานราชการในเมืองอุบลราชธานี พระองค์จะทรงให้ข้าราชการใต้บังคับบัญชาตำแหน่ง กวนเจ้า คือ ข้าราชการชั้นปกครองผู้ทำหน้าที่สื่อ ความหมายจากหน่วยงานราชการ นั้นๆไปเผยแพร่สู่ประชาชน ซึ่งหากเปรียบกับตำแหน่งหน้าที่ขอบเขตความ

รับผิดชอบในปัจจุบัน ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับนักประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ (สุวิชช คูณผล ,**สัมภาษณ์**, 14 พฤษภาคม 2547) พร้อมหนังสือทางราชการจากพระองค์ไปเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัด ด้วยตัวเอง อาทิ เจ้าอาวาส มรรคทายก ช่างเทียน พ่อบ้าน แม่เรือน ผู้อาวุโสที่นับถือของแต่ละคุ้มวัด และ แต่ละคุ้มบ้าน มาเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือ และ รับฟังรายละเอียดที่เกี่ยวกับงานบุญเข้าพรรษาในปีนั้นๆพร้อมด้วยพระองค์เอง ณ วังสงัด ที่ประทับของพระองค์ซึ่งเป็นศาลามลฑล หรือ ที่ทรงงานของพระองค์ในที่เดียวกัน

หลังจากที่ตัวแทน หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องของแต่ละคุ้มวัดทราบถึงรายละเอียดของงานบุญเข้าพรรษาจาก กรงหลวงสรรพสิทธิประสงค์เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น ทางคุ้มวัดจะกลับไปประชุมปรึกษา หารือ ตลอดจนจนแจ้งรายละเอียดของงานบุญเข้าพรรษาที่ได้รับทราบข้อมูลมาจาก กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ให้แก่สมาชิกในคุ้มวัดได้รับทราบ และ ทำความเข้าใจ โดยมีกระบวนการนำเสนอข้อมูลที่ได้รับทราบมา ดังนี้ คือ ตามหลักปฏิบัติแล้วในแต่ละเดือนชาวอุบลราชธานีจะมีการนัดประชุมประจำเดือนในวันพระ หรือ ในโอกาสพิเศษ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับงานบุญประจำเดือนที่ใกล้จะเข้ามาถึง ว่าทางคุ้มบ้าน และ ทางคุ้มวัดนั้นจะมีการตระเตรียมหรือ พิธีกรรมอะไรบ้างในช่วงวันทำบุญประจำเดือนตามฮีต 12 คอง 14 เมื่อทางวัดได้ข้อมูลข่าวสารจากผู้ปกครองเมืองเป็นที่เรียบร้อยก็จะมีการนัดหมายให้ชาวคุ้มบ้านต่างๆที่อยู่ในบริเวณคุ้มวัดเดียวกันให้มาร่วมประชุมรับทราบข่าวสารจากทางราชการ และ ช่วยกันแบ่งหน้าที่ในการตระเตรียมการจัดทำต้นเทียนพรรษา โดยจะมีวิธีเรียกประชุม 2 วิธี ซึ่งจะทำไปพร้อมๆกัน คือ วิธีที่ 1 จะใช้เมื่อก่อนถึงวันนัดประชุม 3-4 วัน คือ การประกาศให้อุบาสก อุบาสิกาที่มาทำบุญในวันต่างๆได้รับทราบถึงวันนัดประชุมของทางคุ้มวัด และ ขอความร่วมมือ ให้อุบาสก อุบาสิกาดังกล่าวไปบอกชาวบ้านคนอื่นๆในคุ้มวัดเดียวกันได้รับทราบ และ การให้มรรคทายก หรือ พระภิกษุ เจ้าอาวาส ไปบอกผู้อาวุโส หรือ ผู้ที่ได้รับการนับถือของคุ้มบ้านต่างๆที่อยู่ในคุ้มวัดเดียวกันได้ให้ช่วยบอกชาวบ้านคนอื่นๆที่อยู่ในคุ้มบ้านของตนให้ไปประชุมเรื่องงานบุญเข้าพรรษาด้วยตัวของมรรคทายก หรือ พระภิกษุ เจ้าอาวาสเอง วิธีที่ 2 เมื่อถึงวันนัดประชุมทางวัดจะตีกลอง ซึ่งเรียกว่า “กลองโฮม” ซึ่งเป็นสัญญาณ เรียกชาวบ้านในคุ้มวัดให้มาประชุมกันที่วัด (ในอดีตชาวเมืองอุบลราชธานีจะทราบกันเป็นอย่างดีว่า หากพระสงฆ์ตีกลองโฮม เป็นสัญญาณหมายถึง พระภิกษุนัดชาวบ้านให้มาประชุมกันที่วัด แต่ ถ้าหากพระตีระฆังจะเป็นสัญญาณหมายถึง เรียกให้พระภิกษุด้วยกันเองมาประชุมพร้อมกันที่ ศาลาการเปรียญ) และในขณะเดียวกันก็จะมีชาวบ้านในคุ้มวัดรับอาสาเดินตีไม้ (ไผ่)ไปตามคุ้มบ้านต่างๆเพื่อเป็นสัญญาณให้ชาวบ้านรู้ว่าทางวัดขอเชิญประชุมร่วมกันในตอนนี้ ซึ่งการเดินตีไม้ให้สัญญาณ ดังกล่าวชาวอีสานเรียกว่า การตี

เกราะเคาะกะลอ ซึ่งเป็นสัญญาณเรียกชาวบ้านให้ไปประชุมกันอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งจะเป็นสัญญาณระหว่างชาวบ้านซึ่งเป็นผู้นำในท้องถิ่นและชาวบ้านกันเอง

จากนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2478 – พ.ศ. 2502 หลังจากที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เสด็จกลับกรุงเทพมหานครฯ และ ทางจังหวัดอุบลราชธานีได้มีการเปลี่ยนแปลง และ ปฏิรูปการปกครองอยู่ตลอดเวลา เช่น ในปี พ.ศ. 2478 ที่ทางจังหวัดอุบลราชธานีได้มีการสถาปนาเป็นเทศบาลเมืองอุบลราชธานี , ในปี พ.ศ. 2486 ได้สถาปนาเป็นจังหวัดอุบลราชธานี จึงทำให้แกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีได้เปลี่ยนจากบุคคลเพียงคนเดียวดังในยุคปี พ.ศ. 2436 – พ.ศ. 2478 ที่เป็นกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ และ ข้าหลวงประจำจังหวัดได้กลายมาเป็นในรูปของหน่วยงานราชการระดับปกครอง ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานเทศาภิบาล , เทศบาล เป็นต้น (เพราะถึงแม้ว่าจะมีการสถาปนาเป็นจังหวัดอุบลราชธานี แต่ผู้ที่มีบทบาทรับผิดชอบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษายังคงเป็น เทศบาลเมืองอุบลราชธานี)

ดังนั้นหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นหน่วยงานราชการฝ่ายปกครองที่มีการเปลี่ยนแปลงจากบุคคลเพียงคนเดียว มาเป็นหน่วยงานราชการ โดยที่รูปแบบของกระบวนการนำเสนอยังมีลักษณะคล้ายคลึงกับกระบวนการนำเสนอในยุคสมัยของกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เป็นผู้ที่มีบทบาทในการนำเสนอ แต่จะมีระบบทางราชการที่มีความเป็นระบบมากขึ้น และ วิวัฒนาการของ สื่อ ที่เริ่มมีขึ้นในตัวจังหวัดอุบลราชธานี และได้นำมาใช้ เช่น *วิทยุกระจายเสียง และ การพิมพ์* เข้ามาเป็นตัวช่วยสนับสนุนในกระบวนการนำเสนอ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 เป็นต้นมาหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานียังมีรูปแบบเหมือนปีก่อนๆที่ผ่านมา แต่จะมีส่วนเพิ่มเติม คือ ทางองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ อ.ส.ท ที่พึ่งตั้งขึ้นในปีนั้น และ ก็เป็นหน่วยงานภายนอกพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้เข้ามาเป็นที่ปรึกษาทางด้านการตลาด และ การจัดงานให้มาโดยตลอด ดังแผนภาพของการสื่อสาร ดังนี้

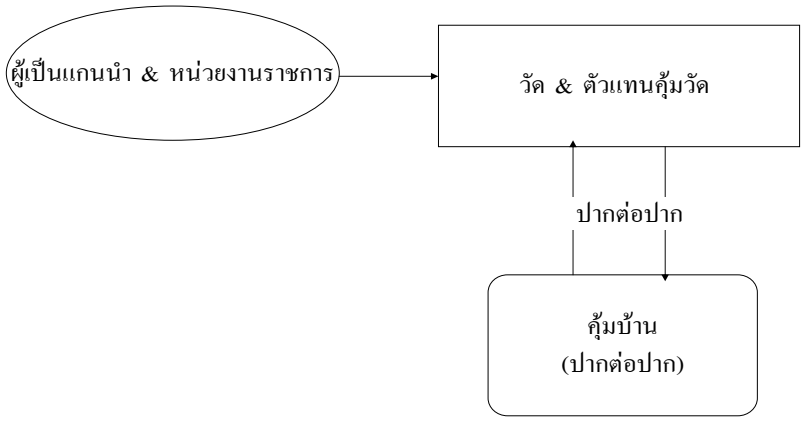

รูปที่ 12 : แบบจำลองกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในช่วงที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ปกครองเมืองอุบลราชธานี และ ภายหลังการปกครอง

จากสิ่งที่กล่าวไปในข้างต้นยังจะเห็นได้ว่ารูปแบบของการนำเสนอ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการส่งสารเป็นบุคคลที่มาจากภายนอกชุมชนได้นำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในรูปแบบใหม่ให้กับบุคคลภายในท้องถิ่น ซึ่งเป็นคนท้องถิ่นพื้นเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่

-ผู้ส่งสาร ได้แก่ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการฝ่ายปกครองท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

-ผู้รับสาร คือ ประชาชนท้องถิ่น ใน เมืองอุบลราชธานี ซึ่งได้แก่ ตัวแทนคุ้มวัด ประชาชนในชุมชนโดยรอบคุ้มวัด

-ช่องทางการสื่อสาร คือ ตัวผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีเอง และ กิจกรรมการร่วมประชุม

2.2 หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน (ช่วงปี พ.ศ. 2520 – ปี พ.ศ. 2547)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และ สัมภาษณ์ *กลุ่มผู้จัดงานภาครัฐ* ในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน พบว่า

เมื่อทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นเป็นองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้ามาร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี อย่างเป็นทางการ ได้มีการนำหน่วยงานราชการภายในจังหวัดอุบลราชธานี หน่วยงานเอกชน สถาบันการศึกษาต่างๆเข้ามาเป็นคณะกรรมการ และ มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประกอบกับรูปแบบ และ รายละเอียดของกิจกรรมที่มีการพิจารณาให้มีความรัดกุม และมีกิจกรรมจำนวนเพิ่มมากขึ้น และ มีจำนวนวัดที่ส่งเข้าร่วมประกวดมีเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งวัตถุประสงค์ของการจัดงานได้เพิ่มขอบเขตไปเพื่อการท่องเที่ยวดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมงานในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมุ่งหวังถึงรายได้จำนวนมหาศาล ดังนั้นหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ.2547 มีหลายหน่วยงานที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็มีวัตถุประสงค์ของการนำเสนอที่แตกต่างกัน หน่วยงานดังกล่าวได้แก่ **องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศ ซึ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่มีบทบาทได้แก่ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี และ คณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสานงานคุ้มวัด** ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีกระบวนการสื่อสาร และกระบวนการนำเสนอของแต่ละหน่วยงานดังนี้

คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ฝ่ายประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานที่มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และ เอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยในช่วง 10-20 ปีแรกนั้นหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการยังมีจำนวนจำกัดอยู่โดยส่วนใหญ่จะเป็นเพียงหน่วยงานราชการ และ สถาบันการศึกษา และ หน่วยงานเอกชนบางแห่งเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยการส่งตัวแทนของแต่ละหน่ายงานเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ อาทิ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งก็คือ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน

สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี วิทยาลัยครูอุบลราชธานี (มหาวิทยาลัยราชภัฏจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน) โรงเรียนมัธยมในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี เป็นต้น และเมื่อ 10-20 ปีหลังนี้จนกระทั่งถึงปีปัจจุบันหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นตัวแทนจากสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ ในส่วนภูมิภาค หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และ ส่วนท้องถิ่น ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและ เอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี

ในช่วงแรกนั้น**วัตถุประสงค์ของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์** มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ เพื่อทำการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้คนภายในท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี และคนที่อยู่ต่างจังหวัดเข้ามาเที่ยวชมงานเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกๆปี ให้ประชาชนทั่วไปทราบถึงกำหนดการวันเวลา และ กิจกรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ที่จัดขึ้นในแต่ละปี และ เมื่อในช่วงปี พ.ศ. 2530- พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นช่วงปีที่รูปแบบ และ วิธีการของการประชาสัมพันธ์มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ และ เทคโนโลยีของการสื่อสารมีการพัฒนา และ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับกิจกรรมภายในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และ กิจกรรมของการจัดงานมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นทำให้บทบาท และหน้าที่ของการประชาสัมพันธ์มีขอบเขตความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (ธนวัช ศรีสุข สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม,2547) โดยเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบ และ วัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้น นอกจากหน้าที่ความรับผิดชอบเดิมที่ยังคงปฏิบัติอยู่ คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ยังต้องมีหน้าที่ จัดทำข้อความประชาสัมพันธ์ สปอต ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกแห่ง หนังสือพิมพ์ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งสื่อโฆษณาของสื่อมวลชนทุกแขนง จัดทำคัดเอาท์ประชาสัมพันธ์ เพื่อทำการติดตั้งตามจุดต่างๆที่สำคัญ เช่น สี่แยกถนนเลี่ยงเมืองรอบจังหวัดอุบลราชธานี บริเวณทุ่งศรีเมือง สนามบินนานาชาติ สถานีรถไฟ เป็นต้น จัดทำแผ่นพับ โปสเตอร์ เอกสารประชาสัมพันธ์งาน เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน นักท่องเที่ยว และ ผู้สนใจทั้งในจังหวัดอุบลราชธานี และ ต่างจังหวัดให้มาเที่ยวงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ติดต่อประสานกับสถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 หรือ ช่องอื่นๆ เพื่อทำการถ่ายทอดสดขบวนแห่เทียนพรรษา และ ติดต่อประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนทั้งชาวไทย และ ชาวต่างประเทศใส่เสื้อผ้าพื้นเมือง เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของงาน

โดยที่จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และ วิเคราะห์เอกสารแผนงานการประชาสัมพันธ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าหน่วยงานที่มีบทบาท

มากที่สุดในคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520- ปีพ.ศ.2547 ได้แก่ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) , สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี , สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี

ในช่วงปี พ.ศ. 2520 –พ.ศ. 2525 หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ **องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว** (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกท้องถิ่นที่เข้ามาจัดการทางด้านการประชาสัมพันธ์ให้ชาวไทยที่อยู่ในภูมิภาคต่างๆในประเทศได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี และ ทำการเชิญชวนทั้งชาวไทย และต่างประเทศ โดยที่ในขณะนั้น สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นสำนักงานการท่องเที่ยวส่วนภูมิภาคและมีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานียังไม่ได้จัดตั้งขึ้น พึ่งมาจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2531 และเมื่อในปี พ.ศ. 2526 หลังจากที่**สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี**ได้เริ่มดำเนินงานขึ้นในปี พ.ศ. 2525 บทบาทหน้าที่ในการนำเสนอ และประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่เป็นผู้วางแผนการประชาสัมพันธ์ ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จึงได้อยู่ในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี (มรกต คงทน, **สัมภาษณ์**, 25 พฤษภาคม 2547) อีกทั้งหน่วยงานดังกล่าวยังเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นแกนกลางประสานให้หน่วยงานต่างๆในคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ ซึ่งยังคงเป็นหน่วยงานที่มีบทบาท จวบจนกระทั่งปัจจุบัน และในปี พ.ศ. 2531 ได้มีหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอและร่วมรับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพิ่มขึ้นอีกหน่วยงาน ได้แก่**สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี** ซึ่งก่อนหน้าที่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จะเริ่มดำเนินงาน ทาง สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศสำนักงานใหญ่ ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์มาโดยตลอด

ดังนั้นจากขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ที่ทำการศึกษาเพียงเฉพาะหน่วยงานที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบกับจากการศึกษา และ วิเคราะห์ ข้อมูลทางด้านกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เกี่ยวข้อง พบว่า หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีในคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ คือ **สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี**

และ **สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี** ทางผู้วิจัยจึงขอนำเสนอกระบวนการนำเสนอของหน่วยงานทั้งสองหน่วยงาน ดังนี้

<u>กระบวนการนำเสนอของสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี</u>

ในส่วนของกระบวนการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีดังนี้ ในช่วงต้นปีของทุกปีทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีได้ทำการติดต่อประสานงานกับทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่ (และมีการประสานงานร่วมกับทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีเมื่อเริ่มดำเนินงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531) ในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และ เพื่อเป็นการยืนยันถึงกำหนดการวันเวลา และสถานที่ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในแต่ละปี เพื่อให้ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่ได้นำข้อมูลเหล่านั้นใส่ลงไปในสมุดคู่มือหรือ เอกสารทางการท่องเที่ยวในแต่ละปี นอกจากนี้ตลอดทั้งปีทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด อุบลราชธานี และ สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 2 ได้จัดทำข่าว สกู๊ปข่าว รายงานข่าว บทความ ที่เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเผยแพร่ไป**ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ และ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัด และ ส่วนกลาง นิตยสาร และ ทางอินเตอร์เน็ท** เพื่อให้ประชาชนได้ความรู้ ความเป็นมา ความสำคัญทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และ สร้างความสนใจดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการที่อยากจะมาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวในการจัดงานอย่างต่อเนื่อง และ ทราบถึงกิจกรรมสำคัญที่จัดขึ้นในช่วงวันงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยรูปแบบลักษณะของการนำเสนอนั้นจะเป็นการประสานให้ข้อมูลกับทางรายการหรือ หนังสือพิมพ์ นิตยสารที่มีความประสงค์อยากได้ข้อมูล เพื่อจัดทำรายการลงตีพิมพ์ และเมื่อก่อนถึงช่วงเวลาของการจัดงานเมื่อทางผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นรวมถึงฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประมาณ 4 เดือน ช่วงเดือนเมษายน ของทุกปีก่อนถึงวันเทศกาลแห่เทียนพรรษา หลังจากได้มีการประชุม และ กำหนดการรายละเอียดของการจัดงานโดยคราวออกมาเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น ทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีจะทำการจัดส่งหนังสือราชการพร้อมแนบเอกสารใบปลิวซึ่งเป็นข้อความที่มีรายละเอียดของการจัดงานอย่างคร่าวๆ เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา โดยมีเนื้อหาบอกเพียงแค่วัน เวลา สถานที่

และ กิจกรรมหลักๆของปีนั้นซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นประจำทุกปีเพียงเท่านั้น ไปยังหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษาทุกหน่วยงาน และ ทุกแห่งในจังหวัดอุบลราชธานี และที่ว่าการอำเภอทุกอำเภอ และ เทศบาลทั้ง 23 แห่ง และ กิ่งอำเภอทุกกิ่งอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบล เพื่อขอความอนุเคราะห์ ขอความร่วมมือประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปีนั้น โดยการให้หน่วยงานเหล่านั้นจัดทำ และ **ติดตั้งป้ายคัทเอาท์ หรือ ป้ายผ้า**ที่บริเวณที่ทำการของหน่วยงานเหล่านั้นโดยมีเนื้อหาข้อความที่ระบุไว้ในใบปลิว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเชิญชวน และ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงกำหนดการในการจัดงานประเพณีในปีนั้นๆ และ ยังเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชาวอุบลราชธานี และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เตรียมตัวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีก่อนถึงช่วงของวันจัดงานจริง

เมื่อรายละเอียดของการจัดงานได้มีความชัดเจนเป็นที่แน่ชัด และ เป็นช่วงเวลาก่อนถึงช่วงเวลาของวันจัดงานจริงประมาณ 1-2 เดือน ทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสัมพันธ์ โดยทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี จะทำการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยการส่ง **จดหมายข่าว (news letter)** เผยแพร่อย่างต่อเนื่องไปยังสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั่วประเทศ เสียงตามสายเทศบาลในจังหวัดอุบลราชธานี หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน สถานีวิทยุโทรทัศน์ทั้งส่วนกลาง และ ส่วนภูมิภาคที่มีสาขาตั้งอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัด และ ส่วนกลาง สำนักงานประชาสัมพันธ์ประจำจังหวัดทั่วประเทศ และมีการเพิ่มความถี่ในการเผยแพร่ข่าวสารด้วยวิธีดังกล่าว และ เพิ่มรายละเอียดของกิจกรรมเข้าไปด้วย เมื่อใกล้ถึงช่วงเวลาของการจัดงานเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวเหล่านั้นจัดทำข่าว สารคดีข่าว รายงานข่าว และ บทความเผยแพร่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทราบถึงความเคลื่อนไหวในการจัดงานอย่างต่อเนื่อง และ ให้ข่าวสารการจัดงานแก่สื่อมวลชนทุกแขนง

ในขณะเดียวกันทางสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานีได้ทำการประสานกับทางเทศบาลเมืองอุบลราชธานี และ เทศบาลวารินชำราบให้ทำการจัดทำ ติดตั้ง **ป้ายคัทเอาท์ขนาดใหญ่** และ ขอใช้พื้นที่ตามย่านชุมชน เช่น สี่แยกถนนเลี่ยงเมือง ทุ่งศรีเมือง สถานีรถไฟ บริเวณสี่แยกทางหลวง 4 มุมเมือง (จำนวน 4 ป้าย) เพื่อติดตั้งป้ายดังกล่าว เพื่อทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่น และ ต่างท้องถิ่นที่เดินทางผ่านมายังเส้นทางในเขตตัวจังหวัดอุบลราชธานี หรือ เข้ามาทำกิจธุระในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ทราบถึงกำหนดการ วัน

เวลา สถานที่ และ กิจกรรมต่างๆที่มีความสำคัญ และ ที่น่าสนใจให้แก่ประชาชนเหล่านั้นได้รับทราบ และ ยังเป็นการสร้างความตื่นตัวให้กับคนในท้องถิ่นในการเตรียมตัวในการให้ความร่วมมือในการจัดงานประเพณี ตลอดจนให้บุคคลในท้องถิ่นได้ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร และประชาสัมพันธ์ เชิญชวน ให้บุคคลใกล้ชิดได้เข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในปีนั้นๆโดยที่รูปแบบของการประสานงานนั้นยังเป็นการใช้หนังสือทางราชการเพื่อขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยแนบเอกสารใบปลิวที่มีข้อความที่กำหนดให้นำไปประชาสัมพันธ์ และ ผลิตแผ่นป้ายคัทเอาท์ประชาสัมพันธ์ ซึ่งรายละเอียดของข้อความในใบปลิวในครั้งนี้นั้นมีรายละเอียดที่มีความชัดเจนของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และกิจกรรมในงานประเพณีมากกว่าใบปลิวที่จัดส่งไปให้กับทางหน่วยงานราชการในจังหวัดอุบลราชธานีในครั้งแรก

ประมาณ 1 เดือนก่อนใกล้ถึงช่วงเทศกาลงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของแต่ละปี ทางคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี จะทำการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีไปยังกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเสียเป็นส่วนใหญ่ผ่านทางสื่อมวลชน **ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์** โดยการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสปอตวิทยุกระจายเสียง สปอตวิทยุโทรทัศน์ เผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่ของจังหวัดอุบลราชธานี สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทั่วประเทศ เสียงตามสายเทศบาล หอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ทั้งในส่วนกลาง และ ส่วนภูมิภาค โดยที่การเผยแพร่ออกอากาศของสปอตวิทยุกระจายเสียง และ สปอตวิทยุโทรทัศน์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามรายการในสถานีต่างๆเหล่านี้จะเป็นการขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยเปิดสปอตเผยแพร่ออกอากาศเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีบางปีที่ทางคณะกรรมการจัดงานจำเป็นต้องทำการเช่าซื้อเวลากับทางสถานีในข้างต้นในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปีนั้น และนอกจากนี้ยังเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านทาง**แผ่นพับ โปสเตอร์ จุลสาร** เป็นหลัก และในช่วงปีหลังๆเมื่อเทคโนโลยีทางการสื่อสารมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ก็จะนำมาใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในปีนั้นๆ อาทิ การเผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์**ผ่านตราประทับไปรษณีย์ ผ่านทางหน้าจอของเครื่องเบิกจ่ายเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ (ATM) วิทยุติดตามตัว อินเตอร์เน็ท และ มีการจัดงานแถลงข่าวทั้งภายในตัวจังหวัดอุบลราชธานีและในส่วนกลาง กรุงเทพมหานครฯ**

ในการจัดทำ สื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าวในข้างต้นนั้นทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้เป็นผู้จัดทำ สื่อ ดังกล่าวเองแต่จะใช้วิธีการประสาน ขอความอนุเคราะห์ร่วมมือกับหน่วยงานราชการ และ บุคลากรของบริษัทเอกชนที่เป็นกรรมการในคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ที่มีความพร้อม และ มีความสามารถให้เป็นผู้จัดทำ สื่อดังกล่าวให้ โดยที่ทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี จะเป็นผู้สนับสนุนทางด้านการให้รายละเอียดของข้อมูล และ เป็นผู้ประสานงานในการกระจาย สื่อ ดังกล่าวไปยังสถานีต่างๆ อาทิ สื่อ ประเภทสปอตวิทยุกระจายเสียง และ สปอตวิทยุโทรทัศน์ก็ประสานงานให้ทางสำนักประชาสัมพันธ์เขต 2 ที่มีความรับผิดชอบดูแลทางด้าน สื่อวิทยุกระจาย วิทยุโทรทัศน์ภายในจังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดใกล้เคียงให้เป็นผู้นำ สื่อ(สปอต)ดังกล่าวไปเผยแพร่ผ่านทางสถานีต่างๆที่อยู่ในความรับผิดชอบต่อไป และ สื่อจำพวกเอกสารสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีจะประสานกับทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีให้เป็นผู้จัดทำผลิตสื่อดังกล่าวแล้วทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีจะทำการแจกจ่ายไปให้ยังส่วนราชการ โรงแรม สถานีวิทยุกระสายเสียง และ วิทยุโทรทัศน์ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดในภาคอีสาน และ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ของการนำเสนอ และ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดังกล่าวในข้างต้นของสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีก็เพื่อเชิญชวนและประสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทั้งภายในและภายนอกจังหวัดอุบลราชธานีได้ทราบถึงกำหนดการการจัดงาน ตลอดจนกิจกรรมที่น่าสนใจ และ เข้ามามีส่วนร่วมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

เมื่อถึงวันแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปีทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีจะทำการติดต่อ ขอเช่าเวลาจากทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานีเป็นแม่ข่าย และ สถานีวิทยุโทรทัศน์ตามแต่ความเหมาะสมทางงบประมาณ และ นโยบายของคณะกรรมการจัดงานในแต่ละปี ซึ่งโดยส่วนมากก็เป็นการเช่าเวลาถ่ายทอดสดผ่านทาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จังหวัดอุบลราชธานี แต่ในปี พ.ศ.2547 เนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการจัดงานเพื่อเฉลิมฉลอง 72 พรรษามหาราชินี ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนขนาดใหญ่หลายหน่วยงาน จึงทำให้การถ่ายทอดพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ และ การแห่ขบวนต้นเทียนพรรษา ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้ทำการถ่ายทอดสดผ่านทาง โทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5

เพื่อให้ประชาชนทั้งประเทศได้ชมพิธีเปิด และ ขบวนแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีอย่างทั่วถึง

กระบวนการนำเสนอของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่ได้นำเสนอไปในข้างต้นนั้น รูปแบบและวิธีการของกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ คือ สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นรูปแบบ และ วิธีการที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ในช่วงปี 2520 เป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน โดยที่บางปีอาจมีการเปลี่ยนแปลง และ ปรับปรุง ทางด้านระยะเวลา และ ทางด้านงบประมาณ ตลอดจนตำแหน่งในคณะกรรมการ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วหลักปฏิบัติในกระบวนการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่มีสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีมีบทบาทสำคัญจะมีหลักปฏิบัติที่สำคัญๆที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำดังที่ได้นำเสนอไปแล้วในข้างต้น

ในส่วนของสื่อที่นำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์นั้นมีการปรับปรุง และ พัฒนาเพิ่มเติมไปตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีของ สื่อ และ ความรู้ทางด้านวิชาการประชาสัมพันธ์ โดยที่ในช่วงปีแรกๆนั้น สื่อ ที่นำมาใช้อาจจะมีประเภทของสื่อจำนวนจำกัด อาทิ ใช้เพียงสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ ใบปลิว สื่อกลางแจ้งจำพวก ป้ายผ้า คัทเอาท์ สื่อบุคคลนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองอุบลราชธานี นายอำเภอต่างๆ ข้าราชการระดับสูงที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เป็นต้น แต่ในขณะที่ในช่วง 10 ปีหลังนี้ สื่อประชาสัมพันธ์ที่นำมา ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนวิธีการที่นำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และเทคนิควิธีการที่หลากหลายขึ้น ซึ่งนอกจากจะเนื่องมาจากเหตุผลในข้างต้นแล้วอันมีสาเหตุมาจากความนิยมในการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของกลุ่มนักท่องเที่ยว และ นอกจากนี้ยังเป็นการสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดงานในปีหลังๆที่มุ่งเน้นไปในทางการท่องเที่ยว ดังนั้น สื่อ และ รูปแบบที่นำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ยังต้องสามารถครอบคลุมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ ชาวต่างประเทศที่เป็นเป้าหมายของทางคณะกรรมการได้อย่างทั่วถึง และ ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดกระบวนการในการนำเสนอไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านงบประมาณ และ วัตถุประสงค์ของการจัดงาน ดังนั้นสื่อที่นำมาใช้จึงมีจำนวนเพิ่มขึ้น อาทิ ประชาสัมพันธ์ผ่านตราประทับไปรษณีย์ ผ่านทางหน้าจอของเครื่องเบิกจ่ายเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ (ATM) วิทยุติดตามตัว อินเตอร์เน็ท และ มีการจัดงานแถลงข่าวทั้งภายในตัวจังหวัดอุบลราชธานีและในส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร

ในปี พ.ศ. 2531 ทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการขึ้นซึ่งเป็นคณะกรรมการที่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันเทียบเท่ากับสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี หน่วยงานดังกล่าว คือ **สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี**

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันนั้นได้มีวัตถุประสงค์เพิ่มมากขึ้นดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ซึ่งรวมไปถึง เพื่อให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปีนั้นเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและ ชาวต่างประเทศให้มาชมเทียนพรรษาเป็นการนำรายได้มาสู่จังหวัดอีกทาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบาย และ การปฏิบัติของทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทั้งสำนักงานใหญ่ และ สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีนโยบายและหลักการปฏิบัติเพื่อสนองให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศ และ เพื่อเพิ่มจำนวนให้เกิดการเดินทางภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการทำให้การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น และ ประชาชนในประเทศไทย ดังนั้น สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จึงมีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งหน่วยงานตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา

<u>กระบวนการนำเสนอของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี</u>

กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีมีอยู่ 2 บทบาท คือ **หนึ่ง บทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในฐานะเป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์** ซึ่งต้องทำงานประสานกับกรรมการหน่วยงานอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี และ **สอง คือ กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในฐานะหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว** เพื่อสนองวัตถุประสงค์ของหน่วยงานดังที่กล่าวไปแล้วในข้างต้น (ธมลวรรณ เรืองขจร ,**สัมภาษณ์**, 14 พฤษภาคม 2547)

<u>บทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในฐานะเป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์</u>

กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในบทบาทของการเป็นกรรมการในคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยส่วนใหญ่แล้วทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ในฐานะคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์มีบทบาททางด้าน การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ประเภท *สื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ โปสเตอร์ จุลสาร ปฏิทินการท่องเที่ยว*ให้กับทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับทางคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่จะขอความร่วมมือประสานมากับทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี โดยที่ข้อมูล หรือ เนื้อหาที่จะทำการประชาสัมพันธ์นั้นทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์จะเป็นผู้กำหนด และ ส่งมาให้กับทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าวขึ้นมา แล้วทางสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีจะนำกลับไปออกแจกจ่ายต่อไป และ นอกจากนี้สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ยังมีหน้าที่หาช่องทางการเผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีให้กับทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ อาทิ การนำเสนอข่าว หรือ สกู๊ปข่าว ผ่านทางรายการ*ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และ สถานีวิทยุโทรทัศน์ และ บทความผ่านทางนิตยสารอินเตอร์เน็ท* ที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่เป็นเจ้าของ หรือ ให้การสนับสนุน หรือ *การจัดงานแถลงข่าว*ทั้งในส่วนภูมิภาคในจังหวัดอุบลราชธานี และส่วนกลาง คือ กรุงเทพมหานครฯ โดยการประสานขอความร่วมมือกับทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่

<u>บทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในฐานะหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว</u>

ในส่วนของการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปี ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวนั้น กระบวนการนำเสนอ และ ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปี ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จำเป็นต้องมีการวางแผนและเตรียมการในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีล่วงหน้าก่อน 1 ปี เพราะการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี โดยส่วนใหญ่ซึ่งรวมถึงงานประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อการเสนอขายและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมงาน ซึ่งพฤติกรรมในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว หรือกิจกรรมที่น่าสนใจ และ การวางแผนรายการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวนั้นจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวก่อนถึงช่วงเวลาจัดกิจกรรมประมาณ 5-6 เดือน โดยการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย 2 ลักษณะดังนี้คือ *1) การประชาสัมพันธ์ไปยังบริษัทนำเที่ยวโดยตรง* (หรือ ที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี เรียกว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ไปยัง trade) และ *2) การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นลูกค้า หรือ ผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวโดยตรง* (หรือ การประชาสัมพันธ์ไปยัง customer)

กระบวนการนำเสนอ หรือ ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี **ไปยังบริษัทนำเที่ยวโดยตรง**ในแต่ละปีนั้นมีกระบวนการนำเสนอ และการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ กล่าวคือ บริษัทนำเที่ยวที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ได้ทำการประชาสัมพันธ์ไปนั้นมี 2 ส่วน คือ 1) บริษัทนำเที่ยวที่อยู่ภายในเขตตัวจังหวัดอุบลราชธานี 11 บริษัท และ ใกล้เคียงที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี (ศรีษะเกษ , อำนาจ , ยโสธร) กับ 2) บริษัทนำเที่ยวที่อยู่ภายนอกเขตจังหวัดอุบลราชธานี และ นอกเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ อาทิ บริษัทนำเที่ยวตามจังหวัดที่อยู่ในภาคต่างๆในประเทศไทย และ บริษัทนำเที่ยวในต่างประเทศ ซึ่งบริษัทนำเที่ยวเหล่านี้ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จะทำการประชาสัมพันธ์ไปยังสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในส่วนภูมิภาคที่อยู่ภายในประเทศไทย 22 แห่ง และ ประชาสัมพันธ์ไปยัง สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่ เพื่อทำการประสานต่อไปยังสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่อยู่ต่างประเทศอีก 17 แห่ง เพื่อให้สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเหล่านั้นได้ช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อไปยังบริษัทนำเที่ยวที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของตนต่อไป หรือ เผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ให้กับบริษัทนำเที่ยวที่ติดต่อเข้ามาขอข้อมูล โดยที่รูปแบบของกระบวนการนำเสนอของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ไปยังบริษัทนำเที่ยวต่างๆเหล่านั้นจะเป็นการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีก่อนล่วงหน้าวันเทศกาลประมาณ 6 เดือน ถึง 1 ปี เหตุผลดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างตนเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกสถานที่ และโปรแกรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และ บริษัทนำเที่ยว โดยที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีจะมีการส่งข่าวสาร fact sheet ซึ่งมีลักษณะเป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นมา รูปแบบ และ กิจกรรมสำคัญ สิ่งที่น่าสนใจของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ กิจกรรมที่จัดขึ้นในงานประเพณีดังกล่าวในแต่ละปีที่ผ่านๆมา พร้อมกับ แผ่นพับ โปสเตอร์ จุลสาร ไปยังบริษัทนำเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในภาคต่างๆของประเทศ และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่ ปีละ 2 ครั้ง เพื่อเป็นการแนะนำให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้จักงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี พร้อมทั้งเป็นการกระตุ้นให้บริษัทนำเที่ยวได้รู้สึกว่ายังมีอีกหนึ่งงานประเพณีท้องถิ่นระดับชาติของประเทศไทยที่น่าสนใจที่น่าจะเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว จากนั้นทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จะส่งจดหมายออกไปทุก 3 เดือนทั้งก่อนช่วงเวลาของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างคร่าวๆ และ ภายหลังของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อให้บริษัทนำเที่ยวได้เห็นว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความยิ่งใหญ่และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากเพียงไรซึ่งจะมีผลต่อการท่องเที่ยว และ ดึงดูดนักท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยวให้มาเที่ยวในปีต่อไป และพอใกล้ถึงช่วงเทศกาลงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และ มีรายละเอียดของการจัดงานเด่นชัดเป็นที่แน่นอนแล้ว จะมีการจัดส่งข่าวสาร และ กิจกรรมที่น่าสนใจของปีนั้นๆโดยจดหมายข่าวพร้อมทั้ง แผ่นพับ ใบปลิว และ โปสเตอร์ ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของปีนั้นๆไปยังบริษัทนำเที่ยวภายในจังหวัดอุบลราชธานี และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยส่วนภูมิภาคภายในประเทศ และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่อีกครั้งเพื่อให้ทางกลุ่มเป้าหมายได้วางแผนการเดินทาง และ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้ทราบ

ในด้านการผลิต สื่อ แผ่นพับ และ โปสเตอร์ จุลสารที่ต้องใช้งบประมาณในการผลิตสูงและที่ต้องสามารถสร้างความสนใจดึงดูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่ส่งไปเผยแพร่นั้น ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีได้

ส่งข้อมูล และ กิจกรรม ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในปีนั้นๆ ไปยังสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่ให้เป็นผู้ผลิตให้ และ ส่งกลับมายังสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อทำการเผยแพร่และในขณะเดียวกันก็มีสื่อประชาสัมพันธ์บางประเภทจำพวก แผ่นพับ จุลสาร ที่ใช้ต้นทุนต่ำ และ ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีมีงบประมาณเพียงพอและใช้ต้นทุนต่ำ ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีก็จะเป็นผู้จัดทำเอง และ เมื่อถึงช่วงวันงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีทาง สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการเชิญบริษัทนำเที่ยวจากภูมิภาคอื่นๆ และ สื่อมวลชนเข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยที่สื่อประชาสัมพันธ์ที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี นำมาใช้ในการนำเสนอในช่วงใกล้วันงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปีนั้นทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีก็จะนำไปใช้ในกระบวนการนำเสนองาประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นลูกค้า หรือ ผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวโดยตรงอีกด้วย

กระบวนการนำเสนอ หรือ ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี**ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวโดยตรงนั้น** ช่วงเวลาในการนำเสนอ และรูปแบบของสื่อที่นำมาใช้ในกระบวนการนำเสนอนั้น มีความคล้ายคลึงกับกระบวนการนำเสนอไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบริษัทนำเที่ยว กล่าวคือ ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีจะนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ผ่านทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในส่วนภูมิภาคต่างๆในประเทศทั้ง 22 สำนักงาน และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่เพื่อประสานต่อไปยังสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานในต่างประเทศ อีก 17 สำนักงานไปยังผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวก่อนล่วงหน้าประมาณ 6 เดือน ถึง 1ปี โดยการส่งข่าวสารบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ กิจกรรมที่น่าสนใจของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปีที่ผ่านๆมา พร้อมกับ แผ่นพับ โปสเตอร์ จุลสาร ไปยัง สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภายในประเทศ และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่ ปีละ 2 ครั้ง จากนั้นก็จะส่งจดหมายข่าวออกไปทุกๆ 3 เดือน และ ให้ข้อมูลข่าวสารทางอินเตอร์เน็ท ทั้งก่อน

และ หลังของช่วงการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันกับการนำเสนอไปยังบริษัทนำเที่ยว กล่าวคือ เพื่อเป็นการแนะนำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี และ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวหันมาสนใจ และ เลือกงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการท่องเที่ยว

เมื่อใกล้ถึงช่วงเทศกาลล่วงหน้าก่อนประมาณ 1 เดือน ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จะจัดทำข่าวสารประชาสัมพันธ์ (fact sheet) ทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษเผยแพร่สู่สื่อมวลชนทั้งในจังหวัดอุบลราชธานีทั้งทางสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ และ นิตยสาร วารสารธุรกิจการท่องเที่ยว หนังสือพิมพ์ และ ทางอินเตอร์ ของท้องถิ่นซึ่งเป็นการขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ หรือ ทางสถานีเหล่านั้นติดต่อเข้ามาขอข้อมูล และ สื่อมวลชนส่วนกลางโดยที่สื่อมวลชนส่วนกลางนั้นทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่จะเป็นผู้ประสานงานติดต่อเผยแพร่ให้ทั้งสื่อมวลชนที่เป็นของเอกชนซึ่งจะเป็นการพิจารณาหาสื่อที่เหมาะสมเพื่อทำการซื้อเวลาและพื้นที่ในการเผยแพร่ และ สื่อมวลชนที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่เป็นเจ้าของ หรือ ให้การสนับสนุน อาทิ นิตยสารอ.ส.ท เว็ปไซต์ www.tat.ac.th เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารประวัติความเป็นมา ความสำคัญ กิจกรรมหลักๆที่น่าสนใจเกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการสร้างแรงดึงดูดความน่าสนใจให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่ได้ข้อมูลจากทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภายในประเทศ จากนั้นเมื่อรายละเอียดของการจัดงาน และ กิจกรรมภายในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของปีนั้นๆมีความเด่นชัดเป็นที่แน่นอนแล้ว ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จะจัดส่งจดหมายข่าวที่มีรายละเอียดของกิจกรรมไปยังสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภายในประเทศ และ สำนักงานใหญ่เพื่อประสานไปยังสำนักงานในต่างประเทศ พร้อมทั้งแผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่นำเสนอไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบริษัทนำเที่ยว เพื่อให้ข้อมูลรายละเอียดที่แน่ชัดเกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจจะเดินทางมาเที่ยวโดยได้รับแรงกระตุ้นจากการได้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน และ เมื่อ 3-5 ปีหลังนี้เมื่อใกล้ถึงวันงาน และช่วงวันเทศกาลประเพณีแห่เทียนพรรษา ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จะมีการจัดเชิญสื่อมวลชนทั้งภายในประเทศ

และ ต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทยเข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเพื่อจัดทำข่าวเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (press tour) เพื่อผลของการท่องเที่ยวในปีต่อไป

กล่าวโดยสรุป คือ กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ไปยังบริษัทนำเที่ยวนั้น เป็นการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ไปพร้อมกับการนำเสนอไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยว ผู้บริโภคโดยตรงไปในตัว หรือ อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่ากระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ในแต่ละปีไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบริษัทนำเที่ยว และ ผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวนั้นเป็นกระบวนการนำเสนอที่ทำควบคู่กัน

จากสิ่งที่กล่าวไปในข้างต้นจะเห็นได้ว่า รูปแบบของการสื่อสาร และ การนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน เป็นการส่งสารจากบุคคลภายนอกที่มาสวมบทบาทเป็นตัวแทนของบุคคลภายในท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานีนำเสนองานประเพณีแห่เทียน ให้กับคนภายในท้องถิ่น และ คนภายนอกท้องถิ่นได้รับทราบข่าวสาร และให้เข้ามาร่วมงานประเพณี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยว และ เกิดการร่วมกันการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของชาวจังหวัดอุบลราชธานี โดยที่

-ผู้ส่งสาร ได้แก่ คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ คือ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี

-ผู้รับสาร คือ ชาวจังหวัดอุบลราชธานีทั้งที่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ ประชาชนบุคคลทั่วไปในจังหวัดอุบลราชธานี บุคคลภายนอกจังหวัดอุบลราชธานีที่เป็นนักท่องเที่ยว

-ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ ช่องทางของการสื่อสารที่นำมาใช้นั้นจะเป็นไปตามพัฒนการความก้าวหน้าของ เทคโนโลยีของสื่อ ที่นำมาใช้ คือ *สื่อมวลชน* วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ *สื่อสิ่งพิมพ์* หนังสือราชการ แผ่นพับ จุลสาร โปสเตอร์ ปฏิทินการท่องเที่ยว *สื่อกลางแจ้ง* ป้ายคัทเอาท์ และ ป้ายผ้า *สื่ออิเล็คทรอนิคส์* ผ่านทางหน้าจอของเครื่องเบิกจ่ายเงินอัตโนมัติของ

ธนาคารพาณิชย์ (ATM) วิทยุติดตามตัว อินเตอร์เน็ท *สื่อทางเลือกใหม่* ตราประทับไปรษณีย์ เป็นต้น

คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ฝ่ายประสานงานคุ้มวัด เป็น 1 ใน 23 ฝ่ายของคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปีหน่วยงานที่มีบทบาทในฝ่ายนี้ ได้แก่ **เทศบาลเมืองอุบลราชธานี** หรือ เทศบาลนครอุบลราชธานีในปัจจุบัน มีขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบในการประสานงานให้ข้อมูลข่าวสารรายละเอียดด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปีจากคณะกรรมการจัดงาน และ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำต้นเทียนพรรษาพร้อมกับให้ความสะดวก และ แนะนำในด้านต่างๆ ให้กับมรรคทายกวัด หรือ ทางคุ้มวัด ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัด ได้เข้าใจในทั้งหลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษา ตลอดจนทำการดำเนินการรับสมัครต้นเทียนที่จะส่งเข้าประกวด และอำนวยความสะดวกแก่วัดทุกวัดในการนำต้นเทียนไปตั้งในบริเวณรอบทุ่งศรีเมือง ตามวันเวลาที่กำหนด และ นำเข้าร่วมขบวนแห่ประกวดเทียนพรรษาให้ทันตามเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของขบวน และ ในช่วงปีหลังๆเมื่อทางคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีไม่มีการจัดให้มีการประกวดขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาโดยทางคณะกรรมการจัดงานจะเป็นผู้จัดหาขบวนแห่ให้กับทางคุ้มวัดต่างๆเอง อีกทั้งเมื่อวัฒนธรรมของการเป็นเจ้าภาพต้นเทียนพรรษาเปลี่ยนมาเป็นผู้อุปถัมภ์ที่เป็นหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน คณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดจึงมีหน้าที่รับผิดชอบเพิ่มในการจัดหาขบวนแห่พร้อมกับประสานงานระหว่างเจ้าภาพผู้อุปถัมภ์ต้นเทียนพรรษากับคุ้มวัดต่างๆทุกวัด รักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติของทางเทศบาลที่ว่าด้วยเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ และ มีหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งพึ่งเป็นขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบในระยะเวลาช่วง 5-10ปีหลังที่ผ่านมา จัดหาคุ้มวัดเพื่อส่งต้นเทียนเข้าประกวดในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปี อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการตัดสินการประกวดต้นเทียนพรรษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (เสรี ทองเลิศ ,**สัมภาษณ์**, 20 พฤษภาคม 2547)

กระบวนการนำเสนอ

กระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน ในการประสานงานและทำความเข้าใจกับทางคุ้มวัดนั้นมีกระบวนการดังนี้ คือ ก่อนถึงเทศกาลเข้าพรรษาประมาณ 3 เดือนทางเทศบาลนครอุบลราชธานีจะทำหนังสือทางราชการส่งไปยังคุ้มวัดต่างๆทั้งในเขตตัวเทศบาลนครอุบลราชธานี และ เขตเทศบาลต่างอำเภอ เพื่อแจ้งข่าวการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา รวมถึงเรียนเชิญขอความร่วมมือให้ทางคุ้มวัด เจ้าอาวาส ช่างทำเทียน มรรคทายก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดมาร่วมประชุม โดยมีนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานีเป็นประธานในการประชุม เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษาซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้กันมานานแล้ว มาประชุมเพื่อซักถามขอความคิดเห็นของทางคุ้มวัด และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของแต่ละวัดว่ายังยอมรับ และ มีข้อคิดเห็นอะไรเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อช่วยกันหาวิธีการ และ ข้อกำหนดใหม่ๆ และเพื่อได้ข้อสรุปเป็นที่น่าพึงพอใจที่สุดของทางคุ้มวัดและที่ประชุม ซึ่งโดยส่วนใหญ่ในแต่ละปีก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์อะไรในการประกวด อีกทั้งยังเพื่อเป็นการแจ้งให้ทางคุ้มวัดทราบถึงจำนวนเงินสนับสนุนที่ทางเทศบาลนครอุบลราชธานีจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนในปีนั้นๆ และเพื่อให้ทราบถึงขนาดและหลักเกณฑ์ของต้นเทียนที่จะส่งเข้าร่วมประกวดไปจนถึงรายละเอียดขององค์ประกอบที่ทางจังหวัดอยากจะให้มีในรถต้นเทียนพรรษา เพื่อให้สอดคล้องกับแก่นของการจัดงาน แนวโน้มของรูปแบบต้นเทียนพรรษา นโยบายวัตถุประสงค์ของการจัดงานว่าในปีนั้นๆทางคณะกรรมการจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องใด หรือ ในปีนั้นทางจังหวัดจะจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง หรือ ให้สอดคล้องกับวาระโอกาสพิเศษอะไรหรือไม่ เพื่อให้ทางวัดได้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันและจัดทำต้นเทียนตามที่ทางจังหวัดได้กำหนดหรือวางแนวทางเอาไว้

เมื่อในที่ประชุมมีข้อตกลงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การตัดสินการประกวดต้นเทียนพรรษาในทิศทางเดียวกันเป็นที่แน่ชัดแล้วนั้น ทางเทศบาลนครอุบลราชธานีก็จะทำหนังสือทางราชการ ซึ่งเป็นหนังสือร่างประกาศจังหวัดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษาในปีนั้นๆให้กับทางผู้ว่าราชการจังหวัดได้ลงนามรับรอง เมื่อทางผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเห็นสมควรและลงนามรับรองเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นก็แสดงว่าในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในปีดังกล่าวได้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาต้นเทียนพรรษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากนั้น 2 เดือนก่อนถึงช่วงเทศกาลงานประเพณีแห่พรรษา เมื่อทางผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีลงนามรับรอง และ มีเนื้อหารายละเอียดที่เด่นชัดเกี่ยวกับกำหนดวันการรับสมัครการประกวดต้นเทียนพรรษา กำหนดการเกี่ยวกับเงินสนับสนุน กำหนดการและช่วงระยะเวลาการจ่ายเงินสนับสนุน อีกทั้งกำหนดการของวันจัดกิจกรรมต่างๆทั้งวันของการรวมต้นเทียนพรรษา และ วันแห่ต้นเทียนพรรษา ตลอดจนกิจกรรมเสริมด้านต่างๆที่มีขึ้นในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทางเทศบาลนครอุบลราชธานีจะทำหนังสือราชการส่งไปยังคุ้มวัดต่างๆทั้งภายในและ ภายนอกเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ในขณะเดียวกันทางเทศบาลนครอุบลราชธานีจะมีตัวแทนออกไปพบกับมรรคทายก เจ้าอาวาส ช่างเทียน ของคุ้มวัดต่างๆที่เคยส่งต้นเทียนเข้าประกวดในปีที่ผ่านๆมาเพื่อซักถามถึงความประสงค์ของทางวัดว่าในปีนั้นๆจะส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวดอีกหรือไม่ ถ้าไม่เนื่องมาจากสาเหตุอะไร หากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ทางคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดสามารถช่วยแก้ไขได้ทางคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดก็จะรีบช่วยแก้ไขเพื่อต้องการให้ทางวัด และ คุ้มวัดต่างๆส่งต้นเทียนเข้าร่วมประกวดให้มากที่สุด

เมื่อการรับสมัครการประกวดต้นเทียนพรรษาเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นหลังจากที่ได้มีการจ่ายเงินสนับสนุนในงวดแรกๆให้กับทางวัดเป็นที่เรียบร้อย และ เป็นช่วงเวลาที่ใกล้ถึงวันเทศกาลงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทางคณะกรรมการฝ่ายประสานคุ้มวัดก็จะเดินทางไปยังคุ้มวัดที่เข้าร่วมประกวดต้นเทียนพรรษา และ ได้รับเงินสนับสนุนไปแล้ว ในลักษณะแบบไม่เป็นทางการเพื่อไปพูดคุยกับช่างทำเทียน เจ้าอาวาส มรรคทายก และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัด เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน ความคืบหน้า ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเท่าที่ทางคณะกรรมการจัดงานจะสามารถช่วยแก้ไขได้โดยการใช้ผู้มีอำนาจทั้งจากทางจังหวัด และในท้องถิ่นนั้นๆเข้าไปต่อรองหาทางแก้ไขให้กับทางคุ้มวัด และ เพื่อเป็นการสำรวจดูว่าเงินที่ให้การสนับสนุนไปนั้นมีความเหมาะสมกับผลงานที่ดำเนินไปหรือไม่ ซึ่งจะมีผลต่อการจ่ายเงินสนับสนุนในงวดต่อไป ความถี่ของการออกไปเยี่ยมคุ้มวัดต่างๆในลักษณะดังกล่าวนั้น โดยเฉลี่ยแล้วจะใช้เวลา 2 สัปดาห์ต่อครั้ง เนื่องมาจากว่าจำนวนวัดที่ส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวดมีจำนวนมาก และ ขั้นตอนในการจัดทำต้นเทียนพรรษาแต่ละขั้นตอนใช้เวลานานเมื่อทิ้งระยะห่างประมาณ 2-3 สัปดาห์จะเห็นถึงความคืบหน้าและความแตกต่างอย่างชัดเจน

ในส่วนของขบวนแห่ต้นเทียนพรรษานั้น เนื่องจากในช่วงระยะเวลา 5-7 ปีหลังนี้ทางคณะกรรมการจัดงานได้เป็นผู้จัดหาขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาให้กับทางคุ้มวัดต่างๆเอง โดยหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นของคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดดังที่กล่าวไปแล้วในข้างต้น ซึ่งมีกระบวนการการจัดหาขบวนแห่โดยทางคณะกรรมการจัดงานจะส่งหนังสือทางราชการขอความ

ร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษาในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี และ ในอำเภอต่างๆที่มีศักยภาพความพร้อม และ เอกลักษณ์ของการแสดงท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจ ให้จัดส่งขบวนแห่เข้าร่วมในขบวนต้นเทียนพรรษา ในแต่ละปีโดยทางคณะกรรมการจัดงานจะเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับทางสถาบันการศึกษา และ อำเภอเหล่านั้น

ในปี พ.ศ. 2547 คณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสานงานคุ้มวัดได้มีการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงกระบวนการในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาให้แก่ทางวัดดังที่กล่าวไปแล้วในข้างต้นในบางขั้นตอน กล่าวคือ ในวันที่ 4 พฤษภาคม 2547 ได้มีการส่งหนังสือราชการจากทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสานงานคุ้มวัด เพื่อเรียนเชิญ เจ้าอาวาส มรรคทายก ช่างทำเทียน และตัวแทนคุ้มวัดที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำต้นเทียนพรรษาให้มาประชุมปรึกษา ณ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดอุบลราชธานี การประชุมครั้งนี้ทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสานงานคุ้มวัดได้เรียนเชิญประธานกรรมการของคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีคนปัจจุบัน มาเป็นประธานในการประชุม เพื่อรับฟังปัญหาของทางคุ้มวัดในการจัดทำต้นเทียนพรรษาในแต่ละปี ซึ่งเป็นการประชุมที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรก โดยที่การประชุมในรูปแบบเดิมนั้นทางคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดจัดประชุมเพื่อเป็นช่องทางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปีเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยส่วนใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงปัญหา หรือ ความต้องการจากทางคุ้มวัดเลย เป็นการประชุมที่นำรายละเอียดของของการจัดงาน หรือ กฎเกณฑ์การประกวดต้นเทียนพรรษาที่มาจากคณะกรรมการถ่ายทอดไปลงสู่คุ้มวัดเลย แต่ในขณะที่ปีนี้ทางคณะกรรมการจัดงานได้เล็งเห็นถึงปัญหาความต้องการของทางคุ้มวัดก่อนเป็นอันดับแรกก่อนที่มีการกำหนดรายละเอียดของการจัดงานและการประกวดต้นเทียนพรรษา

นอกจากนี้ในปีนี้ยังเป็นครั้งแรกที่ทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสานงานคุ้มวัดได้จัดให้มีการประชุมระหว่างฝ่ายคุ้มวัด ซึ่งเป็นผู้จัดทำต้นเทียนพรรษาเข้าประกวด และ ฝ่ายคณะกรรมการประกวดต้นเทียน ซึ่งเป็นคณะกรรมการ และ เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษา ขึ้นในระหว่างต้นเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2547 เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้มีการปรึกษาหารือ และ ทำความเข้าใจแก่กันและกันในข้อจำกัดของแต่ละฝ่าย และ มีข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นยังคงอยู่คู่กับท้องถิ่นในรูปแบบที่เป็นศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่แท้จริง และ ให้ทางคุ้มวัดซึ่งเป็นส่วนสำคัญของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพราะเป็นฝ่ายจัดทำต้นเทียนและอนุรักษ์วิธีการของการจัดทำต้นเทียนพรรษา ได้มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัด

อุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาภายหลังในความไม่พอใจในผลการตัดสิน แล้วทำการประท้วงไม่ส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงาน เหมือนกับทุกๆปี ที่ผ่านมา

จากกระบวนการนำเสนอดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นรูปแบบของการนำเสนอ ของบุคคล และ หน่วยงานภายในท้องถิ่นอุบลราชธานี ได้นำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีไปยังบุคคลภายในท้องถิ่นด้วยกันเอง ซึ่งมี

-ผู้ส่งสาร คือ เทศบาลนครอุบลราชธานี

-ผู้รับสาร ได้แก่ คุ้มวัดต่างๆในจังหวัดอุบลราชธานี ช่างเทียน เจ้าอาวาส มรรคทายก ตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำต้นเทียนพรรษา

-ช่องทางการสื่อสาร คือ กิจกรรมการประชุม

จากรูปแบบของกระบวนการการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ที่กล่าวไปในข้างต้นของหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ด้านการประชาสัมพันธ์ และ เผยแพร่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งอยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงาน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และ ฝ่ายประสานงานคุ้มวัด ที่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน โดยที่มีความแตกต่างจากในยุคอดีตที่หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน และ วัด จึงทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน ได้มีผู้รู้จัก และ ได้รับความสนใจว่าเป็นวัฒนธรรมงานประเพณีที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ และ เข้ามาท่องเที่ยวเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยว และ บุคคลภายนอก แต่รูปแบบของกระบวนการนำเสนอ และ หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอดังกล่าว กลับทำให้ประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้ วัด ในคุ้มวัดต่างๆที่ทำการจัดทำต้นเทียนพรรษาไม่ได้รับรู้ถึงวัตถุประสงค์ของการจัดทำต้นเทียนพรรษา และวัฒนธรรมในการจัดทำต้นเทียนพรรษา เหมือนในยุคอดีตเลย ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุของการถวาย และ การจัดทำต้นเทียนพรรษา บรรยากาศ วิธีปฏิบัติของชุมชนในคุ้มวัดเมื่อถึงช่วงเทศกาลเข้าพรรษา และ ในการร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษาที่เรียกว่า “ การตุ้มโฮม ” ถ้าหากชาวจังหวัดอุบลราชธานี และ เยาวชนรุ่นใหม่นั้นไม่มีญาติผู้อาวุโสพักอยู่อาศัยในครอบครัวเป็นผู้เล่าสั่งสอน และ นำปฏิบัติ กล่าวคือ

จากการสัมภาษณ์ *กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น (เจ้าของวัฒนธรรม) รุ่นใหม่* พบว่า จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นทั้ง 5 คนที่พักอาศัยอยู่ใกล้คุ้มวัด 2 แห่ง คือ คุ้มวัดสุปัฏนารามวรวิหาร ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพศหญิง อายุ 26 ปี 2 คน และ คุ้มวัดใต้ เป็นกลุ่มเป้าหมายเพศชาย 3 คน ที่มี อายุ 32 ปี 1 คน , อายุ 25 ปี 1 คน , และ อายุ 26 ปี 1 คน พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 คนไม่รู้ถึงที่มา และ วัตถุประสงค์ของการถวายเทียน และ การจัดทำต้นเทียนในช่วงวันบุญเข้าพรรษา ว่าเพื่อเป็นการหวังผลของการทำบุญในภพหน้าเลย แต่ กลุ่มเป้าหมายที่เป็น เพศชาย อายุ 32 ปี เพียงผู้เดียวทราบว่า การทำบุญแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีนั้นเป็นการปฏิบัติตามหลัก ฮีต 12 คอง 14 ของชาวอีสาน โดยได้ข้อมูลมาจากบุคคลภายในครอบครัว และกลุ่มเป้าหมายที่เป็น เพศชายอายุ 32 ปีดังกล่าว และ เพศหญิง อายุ 26 ปี ที่มาจากคุ้มวัดสุปัฏนารามวรวิหารทั้ง 2 คน ได้เข้าใจถึงบรรยากาศ และ กระบวนการสื่อสารซึ่งมีลักษณะเหมือนกับกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละคุ้มวัด ในยุคอดีต และ ในยุคปัจจุบัน ช่วงต้น ที่ทางมรรคทายกของแต่ละคุ้มวัดจะเป็นผู้มาบอกกล่าวเชิญชวน หรือ การที่ผู้อาวุโสภายในครอบครัวที่นิยมไปทำบุญที่วัดได้รับข่าวสารจากพระภิกษุ ให้มาช่วยกันประดับตกแต่งต้นเทียนพรรษาด้วยดอกไม้สด หลังจากการจัดทำต้นเทียนเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยที่ผู้อาวุโสภายในครอบครัวที่นิยมไปทำบุญที่วัดจะเป็นผู้พาไปปฏิบัติ และ ยังมีสาเหตุมาจากการที่เดิมนั้นครอบครัวของกลุ่มเป้าหมายมีหน้าที่ในการช่วยเหลือประดับตกแต่งดอกไม้สดบนรถต้นเทียนพรรษาให้กับทางวัดของตนมาตั้งแต่รุ่นคุณยาย และ เมื่อลูกหลานรุ่นต่อมาของครอบครัวนั้นมีความสามารถทางด้านดอกไม้เหมือนกับญาติผู้ใหญ่ของตนทางครอบครัวจึงยังคงรับผิดชอบช่วยทางวัดประดับตกแต่งรถต้นเทียนพรรษามาโดยตลอด ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความต้องการความช่วยเหลือจากทางวัด ในขณะที่กลุ่มเป้าหมายที่เป็น เพศชาย อายุ 25 ปี และ อายุ 26 ปี ที่อยู่ในคุ้มวัดใต้นั้นไม่เคยรู้ถึงบรรยากาศ และ กระบวนการสื่อสารในการมาช่วยกันจัดทำต้นเทียนพรรษาเลย สาเหตุเพราะทางครอบครัวของกลุ่มเป้าหมายนั้นไม่เคยมีกิจกรรมที่เกี่ยวพันกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาร่วมกับทางวัดในคุ้มบ้านของตนมาก่อน และ ในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 คนนั้นไม่มีญาติอาวุโสพักอาศัยรวมอยู่ด้วยในบ้าน

แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 คนทราบเหมือนกันว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีที่จัดขึ้นในช่วง 10-15 ปี ที่ผ่านมานี้เป็นการจัดงานประเพณีขึ้นมาเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมงานเพื่อสร้างรายได้ให้กับจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งกลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 คนดังกล่าว มีความรู้สึก และ มีความคิดเห็นว่าการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นการดีอยู่แล้ว เพราะทำให้ทุกคนได้รู้จักงานประเพณีแห่เทียน

พรรษา และ รู้จักจังหวัดอุบลราชธานี และ รู้จักแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม สิ่งดีๆอย่างอื่นของจังหวัดอุบลราชธานี อาทิ อาหาร ผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะจากการที่ได้เห็นการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี ทางผู้จัดทำการประชาสัมพันธ์ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และ เอกชน ก็ได้มีการเสนอแนะ แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และ วัฒนธรรมที่มีคุณค่า ภายในจังหวัดอุบลราชธานีเสริมเข้าไปอีกด้วย อีกทั้ง เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีนักท่องเที่ยวเหล่านั้นก็ย่อมจะเดินทางไปเที่ยวยังสถานที่ต่างๆภายในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งก่อน และ หลังงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอยู่แล้ว ซึ่งทำให้ชาวจังหวัดอุบลราชธานี และ ผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจทางการท่องเที่ยวเกิดรายได้ และ ผู้คนในท้องถิ่นมีงานทำ

นอกจากนี้ ยังเป็นการสอดแทรกให้เยาวชนได้ซึมซับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี ไปในขณะเดียวกัน เนื่องจาก เมื่อมีการจัดงานประเพณี ทางสถาบันการศึกษาต้องส่งการแสดงพื้นบ้านเข้าร่วมกับขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาของทางคุ้มวัด ทางสถาบันการศึกษาเหล่านั้นก็ให้นักเรียน นักศึกษาของตนฝึกซ้อมการแสดงที่จัดเตรียมไว้ ซึ่ง จากการฝึกฝนการแสดงเพื่อเข้าร่วมงานดังกล่าวทำให้เด็ก และ เยาวชนเหล่านั้นได้สัมผัส และ เรียนรู้ถึงการแสดงพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็นท่ารำ ระเบียบประเพณีของชุดการแต่งกายท้องถิ่น ที่ไม่มีในบทเรียน อีกทั้งการจัดงานประเพณีในรูปแบบดังกล่าวยังถือได้ว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมงานประเพณีท้องถิ่น และ การแสดงพื้นบ้านไปในตัว เพราะ ทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังๆได้เห็นได้รู้จักการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดอุบลราชธานีเฉพาะในช่วงจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเท่านั้น เพราะการแสดงพื้นบ้านบางชุดไม่สามารถหาดูได้จากที่ไหน หรือ ในโอกาสใดๆได้อีก หรือ สามารถหาดูได้บ่อยๆ

แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่มบุคคลในท้องถิ่น(เจ้าของวัฒนธรรม)รุ่นเก่า กลับมีความคิดเห็นและ ความรู้สึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ว่า วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนรูปแบบของการจัดงานดังกล่าว เป็นการใช้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาไม่ถูกวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ชาวจังหวัดอุบลราชธานี คณะกรรมการจัดงาน ได้หาผลประโยชน์จากต้นเทียนพรรษา หาเงินเข้าจังหวัด จากค่าสนับสนุนการจัดงาน ค่าโฆษณา สิทธิประโยชน์ต่างๆ ของบริษัทเอกชน และ สินค้าประเภทต่างๆ ที่เข้ามามีสิทธิประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ และ ขายผลิตภัณฑ์ ของตนในบริเวณงาน อาทิ ฟิล์มถ่ายรูป เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มน้ำอัดลม เป็นต้น โดยที่เงินสนับสนุนดังกล่าวไม่ได้ลงไปสู่ คุ้มวัด ที่จัดทำต้นเทียนพรรษาเลย

แต่กลับลงไปสู่กิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการใช้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีหาชื่อเสียงให้กับ บรรดานักการเมือง ท้องถิ่น โดยที่มีการประชาสัมพันธ์ว่า ตนได้ให้การสนับสนุนการจัดงานดังกล่าวถึงทำให้ผลที่เกิดขึ้นมีความยิ่งใหญ่อย่างที่เห็น เป็นต้น จากสิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่า งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้ถูกนำไปใช้รองรับความต้องการบางอย่างของกลุ่มพ่อค้า และ นักการเมือง จนดูเหมือนว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษา ถูกจัดขึ้นมาเพื่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ (เงิน) หรือ นำมาเป็นจุดขายของจังหวัดอุบลราชธานี และ นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวยังมีความคิดเห็น และ ความรู้สึกว่า เนื้อหาของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้เปลี่ยนจากการเป็นหนึ่งในเครื่องพุทธบูชา ในวันบุญเดือนแปด เป็นงานศิลปะท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว อีกทั้ง ถึงแม้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จะทำให้เกิดรายได้ขึ้นภายในตัวจังหวัดอุบลราชธานี แต่รายได้ดังกล่าวเหล่านั้นก็กระจุกตัวเฉพาะในเมือง พ่อค้า ประชาชน บางกลุ่ม ประชาชนส่วนใหญ่ระดับรากหญ้ามีบทบาทเพียงผู้ชม และ ผู้ทำบุญร่วมกับนักท่องเที่ยวจากทั้งในประเทศ และ ต่างประเทศ ซึ่งแต่เดิมนั้นประชาชนระดับรากหญ้าเหล่านี้มีบทบาทเป็นเจ้าของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ เป็นผู้ปฏิบัติวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเต็มตัว

จากสิ่งที่กล่าวมาในข้างต้นเกี่ยวกับกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงสมัยต่างๆ เมื่อนำมาประกอบกับข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม สามารถอธิบายได้ด้วยตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3; ตารางแสดงกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จ. อุบลฯในยุคอดีต และปัจจุบัน ประกอบกับ เนื้อหาทางวัฒนธรรมของงานประเพณีฯ

	ผู้ส่งสาร (source)	ผู้สื่อสาร/ผู้ผลิตสาร (communicator/encoder)	สาร (messege&meaning)	สื่อ (channel&context)	ผู้รับสาร (receiver)	สัญญะ (sign)	เป้าหมาย (destination)
<u>ยุคอดีต</u> ช่วงที่ 1	- บุคคลที่อยู่ภายในสังคมท้องถิ่นเดียวกัน ได้แก่ **สถาบันบ้าน**; ปู่ย่าตายาย , ผู้อาวุโสภายในบ้าน , ผู้เฒ่าผู้แก่ และ บุคคลที่ได้รับการเคารพนับถือในคุ้มบ้าน **สถาบันพุทธศาสนา** ; พระภิกุสงฆ์ สามเณร	- เป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันกับผู้ส่งสาร	- การปฏิบัติตามหลักฮีต 12 คอง 14 และตามแบบอย่างในเนื้อหาพุทธ ชาดกที่เกี่ยวกับการถวายรังผึ้ง และการทำทานด้วยแสงสว่าง	- **การสื่อสารทางวัจนะภาษา**; คำพูด คำสอน นิทาท้องถิ่น ผญา พุทธชาดก และ **การสื่อสารทางอวัจนะภาษา** ; การปฏิบัติเป็นแบบอย่างพร้อมกับให้ลูกหลานลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองไปพร้อม ๆ กันกับผู้อาวุโส(channel) - เทียน , ขี้ผึ้งที่นำมาใช้หล่อร่วมกัน (context)	- บุคคลที่อยู่ภายในสังคมท้องถิ่นเดียวกัน ได้แก่ **สถาบันบ้าน**; ลูกหลานเยาวชน คนรุ่นใหม่ในบ้านและ สมาชิกภายในคุ้มบ้าน (ผู้รับสารหลัก) **สถาบันพุทธศาสนา**; ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวบ้านท้องถิ่นทั่วไปที่นิยมไปวัด ฟังเทศน์ ฟังธรรม (ผู้รับสารหลัก)	- หนึ่งในเครื่องพุทธบูชา ของที่ใช้ถวายเพื่อให้เกิดชาติภพที่สูง และดีขึ้นในชาติต่อไป - การเสียสละขี้ผึ้งและ สิ่งของเพื่อการทำบุญ และผลของบุญ	- เพื่อให้เกิดการสืบทอดปฏิบัติพิธีกรรมด้านต่างๆ ในวันบุญเดือน 8 หรือ บุญเข้าพรรษาทั้งพิธีกรรมทาง พุทธ ศาสนา และ กระบวนการเกี่ยวกับการจัดทำต้นเทียนพรรษา และ การถวายเทียนพรรษา

*** ช่วงที่ 1 : ช่วงสมัยก่อนที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้าไปปกครองเมืองอุบลราชธานี**

ตารางที่ 3 (ต่อ); ตารางแสดงกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จ. อุบลฯในยุคอดีต และ ปัจจุบัน ประกอบกับ เนื้อหาทางวัฒนธรรมของงานประเพณีฯ

	ผู้ส่งสาร (source)	ผู้สื่อสาร/ผู้ผลิตสาร (communicator/encoder)	สาร (messege&meaning)	สื่อ (channel&context)	ผู้รับสาร (receiver)	สัญญะ (sign)	เป้าหมาย (destination)
ช่วงที่ 2	- บุคคลที่อยู่ภายนอกชุมชนซึ่งเป็นผู้ปกครองเมือง ; กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ - เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการฝ่ายปกครองท้องถิ่นในขณะนั้น	- เป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันกับผู้ส่งสาร	- รูปแบบของพิธีกรรมในการหล่อและ หลอมขี้ผึ้งในต้นเทียนพรรษาเหมือนเป็นความสามัคคี ความเป็นกลุ่มเป็นก้อนของคนท้องถิ่นในเมืองอุบลราชธานี	- ตัวผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีเองและ กิจกรรมการร่วมประชุมรับฟังรายละเอียดของพิธีการงานประเพณีฯ (channel) - พิธีกรรมการหล่อเทียนร่วมกันของคนในคุ้มวัดและรูปแบบ ของพิธีกรรมงานประเพณีฯซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะแบบร่วมกันทำพิธีกรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มก้อน (context)	- บุคคลภายในท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานี ; ตัวแทนคุ้มวัด , ประชาชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่โดยรอบคุ้มวัด (ผู้รับสารหลัก)	- ต้นเทียนพรรษาที่เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านทุกระดับชั้นเป็นร่วมแรงศรัทธาในการจัดงาน และ จัดทำต้นเทียน" ทำบุญร่วมชาติ " ทุกคนเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน เห็นได้จากเนื้อขี้ผึ้งของแต่ละคนหลอม รวมเป็นเนื้อเดียวกันจนได้ต้นเทียนของคุ้มวัด	- เพื่อนำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมและ พิธีกรรมแบบใหม่ของงานประเพณีฯ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองเมือง ให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสามัคคี กลมเกลียวเป็นปึกแผ่น

*** ช่วงที่ 2 ; ช่วงสมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้าไปปกครองเมืองอุบลราชธานี**

ตารางที่ 3 (ต่อ) ; ตารางแสดงกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จ. อุบลฯในยุคอดีต และ ปัจจุบัน ประกอบกับ เนื้อหาทางวัฒนธรรมของงานประเพณีฯ

	ผู้ส่งสาร (source)	ผู้สื่อสาร/ผู้ผลิตสาร (communicator/encoder)	สาร (messege&meaning)	สื่อ (channel&context)	ผู้รับสาร (receiver)	สัญญะ (sign)	เป้าหมาย (destination)
<u>ยุคปัจจุบัน</u> คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์	- บุคคลภายนอกชุมชนที่มาสวมบทบาทเป็นตัวแทนคนภายในท้องถิ่น; สนง.ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลฯ , สนง.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จ.อุบลฯ	- หน่วยงานในคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์; สนง.ประชาสัมพันธ์เขต 2 , สนง.ททท เขต 2 จ. อุบลฯ และ หน่วยงานเอกชนที่มีความพร้อมในการผลิตสื่อประเภทต่างๆ โดยเป็นการประสานขอความช่วยเหลือในการผลิต และ เผยแพร่สื่อดังกล่าว	- วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นของไทยที่มีความเก่าแก่ และ ยิ่งใหญ่ระดับชาติ มีที่เดียวในโลก	- เป็นไปตามพัฒนาการความ ก้าว หน้าของ เทคโนโลยีของสื่อที่นำมาใช้ ทั้งสื่อประเภทสื่อมวลชน , สื่อสิ่งพิมพ์, สื่อกลางแจ้ง , สื่ออิเล็กทรอนิกส์, สื่อทางเลือกใหม่ (channel) - รูปแบบของต้นเทียนพรรษาที่ใหญ่วิจิตรตระการตา และ กิจกรรมเสริมต่างๆที่ถูกจัดขึ้นในช่วงวันเทศกาล และ ต้นเทียนจำนวนมากสม เป็น งานระ ดับชาติ (context)	- **บุคคลภายในท้องถิ่น**; ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานงานประ เพณีฯ และ ประชา ชนทั่วไปใน จ. อุบลฯ (ผู้รับสารรอง) - **บุคคลภายนอกท้องถิ่น**; นัก ท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ ชาวต่างประเทศ(ผู้รับสารหลัก)	- เป็นงานประเพณี ท้องถิ่นที่ยิ่งใหญ่ และ น่า สนใจ - เป็นสิ่งที่ใช้หาประโยชน์ของทางจังหวัด(เงิน) เป็นสิ่งที่ใช้รองรับความต้องการของบุคคลบางกลุ่มที่มีอำนาจในท้องถิ่น และ การจัดงาน (นักการเมือง , นักธุรกิจ,กลุ่มพ่อค้า)	- กระตุ้นให้เกิดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และ ใช้จ่ายในจ.อุบลฯ และ สร้างชื่อเสียงให้กับ จ. อุบลฯ และ แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก - ถ่ายทอดงานประเพณีฯให้คนรุ่นหลังทั้งที่เป็นชาว จ.อุบล และ คนไทยภาคอื่นๆ ได้รู้จัก และ สืบทอดปฏิบัติต่อไป

ตารางที่ 3(ต่อ) ; ตารางแสดงกระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จ. อุบลฯในยุคอดีต และ ปัจจุบัน ประกอบกับ เนื้อหาทางวัฒนธรรมของงานประเพณีฯ

	ผู้ส่งสาร (source)	ผู้สื่อสาร/ผู้ผลิตสาร (communicator/encoder)	สาร (messege&meaning)	สื่อ (channel&context)	ผู้รับสาร (receiver)	สัญญะ (sign)	เป้าหมาย (destination)
<u>ยุคปัจจุบัน(ต่อ)</u> คณะกรรมการ ฝ่ายประสานงานคุ้มวัด	- บุคคลและหน่วยงานภายในท้องถิ่น จ. อุบลฯ; สนง. เทศบาลนคร อุบลราชธานี	- เป็นบุคคล และหน่วยงานกลุ่มเดียวกันกับผู้ส่งสาร	- งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จ. อุบลฯ เป็นงานประเพณีที่เก่าแก่ที่ควรจะช่วยกันสืบทอด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้จัก และ ยึดถือปฏิบัติ	- กิจกรรมการประชุม(channel) - เงินสนับสนุนที่ช่วยในการจัดทำต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดซึ่งทางเทศบาลฯเป็นผู้ให้เงินสนับสนุนเอง - จำนวนต้นเทียนพรรษา (context)	- ช่างเทียน , เจ้าอาวาส , มรรคทายก , ตัวแทนของคุ้มวัดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษา ของคุ้มวัดต่างๆ (ผู้รับสารหลัก)	- ให้มีจำนวนเทียนพรรษาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้เหมาะสมกับเป็นงานประเพณีฯ ระดับชาติ	- ประสานงานให้ข้อมูลข่าวสาร สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด ของการจัดงานประเพณีฯในด้านต่างๆในแต่ละปีให้กับทางคุ้มวัดได้รับทราบ เช่น การประ กวดต้นเทียนพรรษา - เพื่อให้ทางคุ้มวัดจัดส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงานประเพณีฯ และ เข้าร่วมประกวดให้มากที่สุด ซึ่งเป็นการรักษางานประเพณีให้คงอยู่

กล่าวโดยสรุป ในยุคอดีตช่วงปีก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงเวลานั้น คือ บ้าน และ วัด โดยที่กระบวนการในการนำเสนอของสถาบันดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่ง บ้าน จะเป็นผู้ถ่ายทอดหลักปฏิบัติข้อควรยึดถือในเรื่องที่เกี่ยวกับ ฮีต 12 คอง 14 ลักษณะแบบการอบรมสั่งสอนของผู้อาวุโสภายในบ้านผ่านทางคำพูด เรื่องเล่า สุภาษิตอีสาน ผญา ซึ่งเป็นการสื่อสารผ่านทางวัจนะภาษา และ การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับ ฮีต 12 คอง 14 โดยการปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างพร้อมกับให้ลูกหลานลงมือปฏิบัติไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นการสื่อสารผ่านทางอวัจนะภาษา ในส่วนของสถาบันทางพุทธศาสนา วัด มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมดังกล่าวโดยวิธี “ การเทศนา ” ของพระภิกษุซึ่งถือเป็น สื่อบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือและยังเป็นผู้นำความคิดของผู้คนในชุมชนในเวลาดังกล่าว ซึ่งเป็นการถ่ายทอดและสื่อสารผ่านทางวัจนะภาษา จึงทำให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมดังกล่าวไปยังชาวอุบลราชธานี ซึ่งเป็นผู้รับสารที่มีลักษณะแบบ passive audience เป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น

ในขณะที่ช่วงปีที่วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคอดีตได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นการถวายต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย และ ต้นเทียนพรรษากลมใหญ่พื้นผิวเรียบในลักษณะการรวมกันถวายแบบคุ้มบ้านนั้นหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมดังกล่าวยังคงเป็น วัด และ บ้าน ที่เป็นการรวมกันเป็นคุ้มบ้าน โดยที่กระบวนการในการนำเสนอวัฒนธรรมดังกล่าวของวัดนั้นยังคงมีรูปแบบ และ วิธีการเหมือนกับช่วงปีก่อนๆที่ผ่านมา คือ การนำเสนอผ่านทางการ คำสั่งสอน การเทศนา และ นิทานพุทธชาดก ในขณะที่กระบวนการนำเสนอของคุ้มบ้านนั้นจะใช้วิธีการบอกกล่าว หรือ สื่อสารให้คนในคุ้มบ้านของตนมาร่วมกันจัดทำต้นเทียนโดยวิธีเดินสายไปบอกแต่ละบ้านด้วยตัวของผู้นำในคุ้มบ้านด้วยตัวเองแบบ เผชิญหน้า (face to face) และ วิธีใช้การสื่อสารแบบปากต่อปาก หรือ แบบเป็นทอดๆ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติของผู้สื่อสาร โดยมีผู้ให้ข้อมูล หรือบอกข่าวสารต้นทาง คือ ผู้ที่มีความอาวุโส หรือ ผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือ ของคนในคุ้มบ้าน ซึ่งตลอดกระบวนการของการสื่อสารจะใช้วิธีการสื่อสาร ผ่านคำพูด หรือ วัจนะภาษานั้นเอง

ในส่วนของหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต ช่วงสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ผู้ที่มีบทบาทในการนำเสนอ คือ ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานี คือ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ และ หน่วยงานฝ่ายปกครองในจังหวัดอุบลราชธานี โดยอาศัยอำนาจในการปกครอง และ ระบบราชการในการปกครองเข้ามา

ช่วยในกระบวนนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

กระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคดังกล่าว มีกระบวนการนำเสนอโดยอาศัย อำนาจในการปกครอง และ ระบบราชการในการปกครอง ผ่านทาง ตัวแทน และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัด จากนั้นจะให้ตัวแทนเหล่านั้น นำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจาก ผู้ปกครองเมือง ซึ่งเป็นแกนนำในการจัดงานไปเผยแพร่ต่อไปยังประชาชนท้องถิ่นในแต่ละคุ้มวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสาร เกิดความเข้าใจ และเตรียมตัวในการจัดทำต้นเทียนพรรษา และ จัดงานประเพณี

เมื่อกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เสด็จกลับกรุงเทพมหานครฯ และ ทางจังหวัดอุบลราชธานีได้มีการเปลี่ยนแปลง และ ปฏิรูปการปกครองอยู่ตลอดเวลา หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรา จังหวัดอุบลราชธานีได้มีการเปลี่ยนแปลงจากบุคคลเพียงคนเดียวที่เป็น ผู้ปกครองเมือง มาเป็นหน่วยงานราชการฝ่ายปกครองของท้องถิ่น โดยที่รูปแบบของกระบวนการนำเสนอยังคงมีลักษณะคล้ายคลึงกับกระบวนการนำเสนอในช่วงสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ยังปกครองเมืองอุบลราชธานี

หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน เนื่องมาจากผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีเป็นหน่วยงานราชการ และ เอกชนที่เข้ามาร่วมกันในการจัดงานที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการซึ่งแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ รวมถึงคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งหน่วยงานที่อยู่ในคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่มีบทบาทในการนำเสนอมีอยู่ 2 หน่วยงาน คือ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี และ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี ไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำต้นเทียนพรรษาในแต่ละคุ้มวัด และ อำเภอ อีกด้วย

กระบวนการในการนำเสนอของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์นั้นจะเป็นการประสานงานให้กรรมการแต่ละหน่วยงานมีบทบาท และ ช่วยเหลือกันในการประชาสัมพันธ์ โดยมีสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้ประสานงาน และ กระจายหน้าที่ให้กรรมการแต่ละหน่วยงาน ซึ่งรวมไปถึงสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี และ ในขณะเดียวกัน สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานียังมีการนำเสนองานประเพณีในบทบาทของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย ในส่วนของขบวนการ

นำเสนองานประเพณีของคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดนั้น มีกระบวนการนำเสนอแบบเป็นตัวกลางคอยประสานงาน และ ให้ข้อมูลทางด้านการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี ระหว่างคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆ กับ ทางคุ้มวัด โดยใช้วิธีการเชิญคุ้มวัดต่างๆเข้าร่วมประชุม ปรึกษาหารือ และ รับทราบรายละเอียดทางด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีจากนั้นก็จะมีการเข้าไปเยี่ยมคุ้มวัดที่ส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ เข้าร่วมประกวด เพื่อให้การดำเนินงานในการจัดทำต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดเป็นไปด้วยความราบรื่น และ มีจำนวนต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมในงานประเพณีอยู่เป็นจำนวนมากๆในทุกๆปี

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน

จากกระบวนการจัดงานและการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบันข้างต้น เมื่อนำเอาองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารที่มีปัจจัย หรือ องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร (sender) สาร (message) ช่องทางการสื่อสาร (channel) และ ผู้รับสาร (receiver) เข้ามาเทียบเคียงกับกระบวนการดังกล่าวเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า

ผู้ส่งสาร ในที่นี้ คือ หน่วยงานราชการระดับปกครองของจังหวัดอุบลราชธานี ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ฝ่ายต่างๆซึ่งรวมถึงคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ และ ฝ่ายประสานงานกับคุ้มวัด สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี

ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ *สื่อสิ่งพิมพ์* หนังสือราชการ ใบปลิว แผ่นพับ โปสเตอร์ จดหมายข่าว หนังสือพิมพ์ นิตยสาร *สื่อมวลชน* สื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ *สื่อทางเลือกใหม่* อินเตอร์เน็ท *สื่อกลางแจ้ง* คัทเอาท์ ป้ายผ้า *สื่อกิจกรรม* การจัดประชุม การจัดกิจกรรมพาสื่อมวลชน บริษัทนำเที่ยว เที่ยวในช่วงงานประเพณี *สื่อบุคคล* ข้าราชการพนักงาน ในคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทุกฝ่าย เป็นต้น

ผู้รับสาร ได้แก่ คุ้มวัด ช่างทำเทียน ชาวเมืองอุบลราชธานี นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ ต่างประเทศ หน่วยงานและพนักงานของทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

โดยจากการที่วัฒนธรรมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีตหลายด้าน อาทิ แกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จากเดิมผู้ที่มีบทบาท และ เป็นแกนนำในยุคอดีต คือ **ชุมชน(บ้าน)** และ **วัด** แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็น**หน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง**ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆที่เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเกือบทุกด้าน ทั้งในด้านของรูปแบบการจัดงาน นโยบายการจัดงาน วัตถุประสงค์ของการจัดงาน กิจกรรมในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เกณฑ์พิจารณาในการประกวดต้นเทียนพรรษา แต่เพียงผู้เดียว โดยที่ทางชุมชนชาวจังหวัดอุบลราชธานีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับด้านการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบันน้อยมาก จะเห็นได้อย่างชัดเจนกับการที่คณะกรรมการจัดงานเหล่านั้น ได้มีนโยบายนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีไปผูกโยงกับวาระโอกาส และวันพิเศษสำคัญๆทั้งของจังหวัดอุบลราชธานี และ ของชาติ อาทิ ในปี พ.ศ. 2539 ที่รูปแบบของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองปีกาญจนาภิเษกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์สิริราชสมบัติครบ 50 ปี และ ปี พ.ศ. 2547 ที่รูปแบบของการจัดงาน เพื่อเฉลิมฉลองครบรอบ 72 พรรษามหาราชินี เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวไว้ในเนื้อหาของวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน โดยที่คณะกรรมการจัดงานได้มีการกำหนด หรือ คำสั่งให้ต้นเทียนพรรษาที่จะเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา หรือ เข้าร่วมประกวดต้นเทียนพรรษาในงานประเพณีของปีดังกล่าว ต้องมีลวดลาย หรือ องค์ประอบของต้นเทียนพรรษาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของการจัดงาน อย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2539 ที่รูปแบบของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองปีกาญจนาภิเษกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์สิริราชสมบัติครบ 50 ปี ทำให้องค์ประกอบของต้นเทียนพรรษาแต่ละคุ้มวัดมีพระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตั้งประดิษฐานอยู่บนรถต้นเทียนพรรษาทุกคุ้มวัด และ ในปี พ.ศ. 2547 ก็เช่นเดียวกันที่จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ารูปแบบ และ องค์ประกอบของต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดไม่ว่าจะเป็นประเภทติดพิมพ์ หรือ ประเภทแกะสลัก มีลวดลาย รูปแบบ และ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานเฉลิมฉลองครบรอบ 72 พรรษามหาราชินีไม่ว่าจะเป็น การแกะสลักลวดลายเป็นพระปรมาภิไธยย่อ การนำสัญลักษณ์ประจำพระองค์มาประดับบนรถต้นเทียนพรรษา การแกะสลัก

และติดพิมพ์ให้เป็นพระบรมสาธิษลักษณ์ การกำหนดและบังคับให้คุ้มวัด และ หน่วยงานภาครัฐทั้งขนาดใหญ่ และ ขนาดเล็กจัดทำต้นเทียนพรรษาส่งเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาให้ครบ 72 ต้น ตามจำนวนพระชนมพรรษา หรือ แม้กระทั่งการกำหนด ให้ชื่อของงานประเพณี คือ **“ ทวยราษฎร์ไฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา 72 พรรษามหาราชินี ”** ให้สอดคล้องกับวาระโอกาสพิเศษดังกล่าว และ นอกจากนี้ยังทำให้วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในด้านอื่นๆได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็น จำนวนวันของการจัดงาน กิจกรรมภายในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา กลุ่มบุคคลและหน่วยงานที่จัดทำต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวดที่จากเดิมมีเพียงคุ้มวัดได้มีการเพิ่มหน่วยงานภาครัฐใหญ่ เล็ก ให้จัดส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงานประเพณี เพื่อให้มีจำนวนของต้นเทียนพรรษามากๆเพื่อให้ครบกับจำนวนตัวเลขของโอกาสพิเศษต่างๆเหล่านั้น หรือ สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดงานที่เป็นการเฉลิมฉลองโอกาสพิเศษต่างๆ เพราะเมื่อต้นเทียนพรรษามีจำนวนมากก็จะดูคล้ายว่างานประเพณีมีความยิ่งใหญ่สมกับการเป็นการจัดงานเพื่อการเฉลิมฉลอง และ ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนรากหญ้าของจังหวัดอุบลราชธานีมีบทบาทในการมีส่วนร่วมน้อยลงเพิ่มมากขึ้น

เมื่อได้ทำการกำหนดรายละเอียดของการจัดงานทางด้านต่างๆเป็นที่เรียบร้อย ทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆก็จะทำการถ่ายทอด หรือ สื่อสาร รายละเอียดดังกล่าวไปยังผู้ปฏิบัติงานระดับล่างฝ่ายต่างๆโดยที่มีรูปแบบและวิธีการโดยส่วนใหญ่ของการสื่อสารในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีลักษณะรูปแบบที่เรียกว่า **การสื่อสารจากบนลงล่าง** (top-down communication) ซึ่งจะเห็นได้จากการประสานงานกับทางคุ้มวัดก่อนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในปี พ.ศ. 2547 ที่มีการเชิญคุ้มวัด ช่างเทียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษา มารับฟังหลักเกณฑ์ต่างๆในการประกวดต้นเทียนพรรษาซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้มาก่อนหน้านี้มาหลายปีแล้ว รูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียน และกิจกรรมภายในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่มีการกำหนดมาแล้วจากคณะกรรมการฝ่ายจัดงาน อีกทั้งการประสานงานกับทางหน่วยงานราชการ และ เอกชนภายในจังหวัดอุบลราชธานีในการขอความร่วมมือให้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทั้ง ป้ายผ้า ป้ายคัทเอาท์ สปอตวิทยุกระจายเสียง สปอตวิทยุโทรทัศน์ โดยที่เนื้อหาในสื่อประชาสัมพันธ์เหล่านั้น ทาง คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์จะเป็นผู้กำหนดมาให้ผ่านทางใบปลิวที่แนบไปพร้อมกับหนังสือทางราชการทุกครั้ง

อีกทั้งข้อความ และ เนื้อหาที่คณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆที่นำเสนอไปยังบุคคลภายในท้องถิ่น โดยเฉพาะทางคุ้มวัด ช่างเทียน และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษา และนำเสนอไปยังบุคคลภายนอกท้องถิ่น ผ่านทางคำสั่งการในที่ประชุม บทสัมภาษณ์ของคณะกรรมการจัดงานผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่างๆ คำเชิญชวนให้มาเที่ยวงานในใบปลิวที่

ส่งไปให้จัดทำป้ายผ้า และ คัทเอาท์ ที่โดยส่วนใหญ่มีลักษณะชูประเด็นว่า มีการประกวดต้นเทียน ปีนี้จัดยิ่งใหญ่กว่าทุกปีที่ผ่านมา หากต้นเทียนวัดไหนชนะทางจังหวัดจะมีเงินรางวัลสัมมนาคุณเพิ่ม การจัดงานต้องจัดอย่างยิ่งใหญ่สมเป็นงานระดับชาติ เป็นงานปีท่องเที่ยวเพื่อสนองปีท่องเที่ยวไทย ต้อนรับปีท่องเที่ยว มีการประกวดขบวนแห่ที่วิจิตรตระการตา เพราะเมื่อประชาชนโดยทั่วไป และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษา มีความคิดเห็นว่า เมื่อพูดถึงงานประเพณีที่เป็นการท่องเที่ยว ทุกคนที่มาเที่ยวก็อยากจะเข้ามาดู ความสวยงาม ความยิ่งใหญ่อลังการ ของต้นเทียนพรรษา และงานประเพณี ที่ตื่นหูตื่นตา ดังนั้นเพื่อสนอง และ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว และ เกิดความรู้สึกว่าไม่ผิดหวังกับการได้เข้ามาชมงานประเพณี จึงส่งผลให้รูปแบบของงานประเพณี และช่างเทียนต่างพากันจัดทำต้นเทียนให้มีขนาดใหญ่ และ มีกิจกรรมเสริมในงานประเพณีเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีเพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่ทางคณะกรรมการได้บอกกล่าว และ นำเสนอออกมาได้รับทราบ ซึ่งทำให้เกิดการเบี่ยงเบนจากวัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคอดีตออกไปเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งส่งผลให้บางวัดที่ไม่สามารถจัดทำต้นเทียนพรรษาได้ใหญ่สมกับเป็นงาน เพื่อการท่องเที่ยว ก็มีความรู้สึกที่ไม่อยากจะส่งต้นเทียนพรรษา เข้าร่วมงานประเพณีเพราะกลัวเสียชื่อเสียงกับทางวัด เป็นต้น

ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงกระบวนการจัดงาน และ การนำเสนอของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบันของคณะกรรมการจัดงานทั้งรูปแบบการสื่อสารในการปฏิบัติในการจัดงานซึ่งเป็นแบบ การสื่อสารจากบนลงล่าง ที่เป็นการสื่อสารจากผู้จัดงานที่มีอำนาจในการสั่งการและบังคับบัญชาที่มีการกำหนดรูปแบบของงานประเพณีเอาไว้แล้ว ได้ทำการสื่อสารลงไปสู่ผู้ปฏิบัติงานเบื้องล่าง (top-down communication) การให้ข้อมูลข่าวสารและการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปเข้าร่วมงานของคณะกรรมการจัดงาน และ การผูกโยงงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเข้ากับวัน เวลา และ โอกาส พิเศษสำคัญต่างๆของคณะกรรมการจัดงานในแต่ละปี ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น *จึงเห็นได้เป็นที่แน่ชัดว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน คือ* **ผู้ส่งสาร** ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆซึ่งรวมไปถึง สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลนครอุบลราชธานีซึ่งมีบทบาทในการประสานงานกับทางคุ้มวัด

โดยที่สาเหตุของการที่ผู้ส่งสารนั้นได้ปฏิบัติไปเนื่องจากได้รับแรงผลักดันจากภายนอกเป็นตัวเสริมให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว ซึ่งแรงผลักดันภายนอก หรือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นตัวเสริม ได้แก่ นโยบายการบริหารประเทศจากรัฐบาล ที่ให้การสนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดภายในประเทศโดยใช้วัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ การบริการภายในประเทศเป็นตัวดึงดูดให้เกิดความน่าสนใจกับนักท่องเที่ยว การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น โดยการนำสินค้าในรูปของเครื่องอุปโภค บริโภค ศิลปหัตถกรรมแทรกเข้าไปอยู่ในส่วนของการจัดกิจกรรมเสริมต่างๆในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ต้นเทียนพรรษาเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมงาน ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ผู้ส่งสารดังกล่าวต้องกำหนด *วัตถุประสงค์ของการจัดงาน* ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยที่มุ่งไปให้ความสำคัญกับการจัดงานเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการอยากที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในงานประเพณีฯ เพราะ หากปีใดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการจัดงานที่จัดขึ้นเพื่อฉลองวาระโอกาสพิเศษต่างๆทั้งของจังหวัด และ ประเทศ หรือ เป็นการจัดงานที่มุ่งเน้นทางด้านการท่องเที่ยวมากกว่าปีก่อนๆ รูปแบบของการจัดงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเสริมต่างๆภายในงานประเพณีฯจะมีความหลากหลาย และ จำนวนมากขึ้น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมากเท่านั้น และ *งบประมาณ* ที่นำมาใช้ในการจัดงานก็จะมีจำนวนมากขึ้นอีกด้วย (ธนวัช ศรีสุข ,**สัมภาษณ์**, 17 พฤษภาคม 2547)

อีกทั้งเนื่องมาจากการที่ ผู้ส่งสาร เหล่านั้นที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการที่มีผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นที่ไม่ใช่คนอุบลราชธานีอย่างแท้จริง และ บุคคลเหล่านั้นเข้ามารับตำแหน่ง หรือ ทำงานในหน่วยงานเหล่านั้นเพียงแค่ช่วงเวลาไม่กี่ปีตามกำหนดระยะเวลา หรือ ช่วงเวลาการรับตำแหน่งในระบบข้าราชการ จึงทำให้ไม่ทราบถึงวัฒนธรรม และ รูปแบบการปฏิบัติ ดังเดิม ที่แท้จริง ซึ่งเป็นสิ่งที่คนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีได้พากันยึดถือปฏิบัติตามบรรพบุรุษของชาวจังหวัดอุบลราชธานี

จากปัจจัยต่างๆในข้างต้นเหล่านั้นจึงเป็นสาเหตุสนับสนุนให้ ปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่เป็น **ผู้ส่งสาร** เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยแผนภาพดังต่อไปนี้

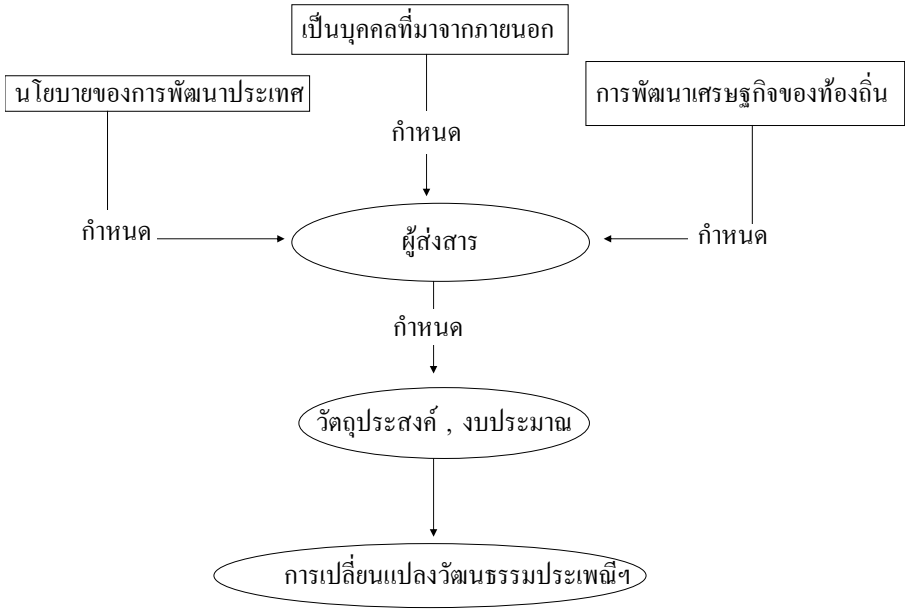

แผนภาพที่ 13 : แบบจำลองปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อผู้ส่งสารซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุป เมื่อนำปัจจัย หรือ องค์ประกอบของการสื่อสารทั้ง 4 ปัจจัย อันได้แก่ ผู้ส่งสาร(sender) สาร(message) ช่องทางการสื่อสาร(channel) ผู้รับสาร(receiver) เข้ามาเปรียบเทียบและ จัดหมวดหมู่ กับ ผู้จัดงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงาน และ กระบวนการของวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน สามารถแบ่งออกได้ดังที่กล่าวไปในข้างต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยทางด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพรีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ได้แก่ ผู้ส่งสาร ที่มีลักษณะแบบบุคคล และ ที่อยู่ในรูปของหน่วยงานที่เป็นคณะกรรมการในการจัดงานฝ่ายต่างๆ เนื่องมาจากกระบวนการในการสื่อสารในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของคณะกรรมการจัดงาน และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานที่มีลักษณะเป็นแบบผู้มีอำนาจในคณะกรรมการจัดงานจะกำหนดทิศทางของรูปแบบงานประเพณีเอาไว้แล้ว ได้ทำการสั่งการ หรือ สื่อสาร ไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา หรือ ที่เรียกว่า การสื่อสารแบบบนลงล่าง (top-down communication) การกำหนดข้อความในการประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการจัดงานไปยังหน่วยงานที่ได้ขอความร่วมมือร่วมในการประชาสัมพันธ์ และ การนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีผูกโยงเข้ากับวัน เวลา และ โอกาส พิเศษ

สำคัญต่างๆของคณะกรรมการจัดงานในแต่ละปีซึ่งส่งผลไปสู่รูปแบบของต้นเทียนพรรษา และวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทั้งจำนวนวันของการจัดงาน กลุ่มหน่วยงานที่จัดทำต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงานประเพณี และ การมีส่วนร่วมของประชาชนรากหญ้าของจังหวัดอุบลราชธานีที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมน้อยลงยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสาร และ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการศึกษาถึงวัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีทั้งในอดีต และ ปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการศึกษาถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในการจัดงานดังกล่าวทั้งสองยุค และ ศึกษาหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และกระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงอดีต และ ในช่วงปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) เพื่อให้ทราบถึง วัฒนธรรมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีต และปัจจุบัน และ การศึกษาถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในการจัดงานทั้งสองยุค และ เพื่อให้ทราบถึง หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ปัจจุบัน และความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทั้งสองยุค

1.1 วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต

วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงสมัยก่อนที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ซึ่งในที่นี้ขอเรียกช่วงดังกล่าวนี้ว่า **ช่วงประเพณีดั้งเดิมในชุมชน** และ ในช่วงสมัยที่พระเจ้าบรม

วงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานีรวมไปถึงภายหลังจากการเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ขอเรียกช่วงสมัยนี้ว่า **ช่วงเปลี่ยนเป็นประเพณีประจำเมืองประจำจังหวัด**

<u>ช่วงประเพณีดั้งเดิมในชุมชน</u>

ช่วงสมัยก่อนที่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี นั้น งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ของคนท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานี เป็นการปฏิบัติพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับ เทียน ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาตามจารีต 12 เดือน และ ครรลอง 14 ประการ หรือ ที่ชาวอีสาน เรียกว่า ฮีต 12 คอง 14 ซึ่งถือเป็นข้อปฏิบัติเกี่ยวกับงานบุญประจำเดือน ทั้ง 12 เดือน ของชาวอีสาน ซึ่งงานบุญที่มีความเกี่ยวข้องกับ เทียน ในบรรดางานบุญทั้ง 12 เดือน นั้น คือ งานบุญเข้าพรรษา หรือ บุญเดือนแปด โดยที่พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทียนของช่วงงานบุญดังกล่าวในช่วงเวลาขณะนั้น เป็นเพียงการถวายเทียน ให้แก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นเพียงหนึ่งในหลายๆกิจกรรมที่สำคัญๆที่ชาวบ้านในท้องถิ่นต้องพากันปฏิบัติในงานบุญเดือนแปด โดยที่มีแรงจูงใจ หรือ แรงผลักดันในการถวายเทียนมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการแรก เกิดจากความเชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิตามหลักศาสนาพราหมณ์ ฮิน-ดู ที่แฝงอยู่ในรูปของพิธีกรรมในพุทธศาสนา และ ประการที่สอง คือ เพื่อเป็นเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่พระภิกษุสงฆ์ในการจำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือน ในช่วงเข้าพรรษาโดยมีความเชื่อที่ได้รับจากพุทธชาดกเป็นพื้นฐานของแรงศรัทธาในการถวายเทียนของงานบุญดังกล่าว

ลักษณะของเทียนที่นำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น ได้มาจากการนำผึ้งที่หามาได้ตามป่านำมาต้ม และ เคี่ยว จนได้ขี้ผึ้งที่เหลือจากการนำน้ำผึ้งไปใช้บริโภค นำมาหลอมในภาชนะทั้งที่เป็น ถ้วยกระเบื้อง กะลา บ้างเป็นต้น หรือ นำมา ฝั่น หรือ ควั่น ให้มีลักษณะเหมือน “เทียนเวียนหัว” หรือ “เทียนไข” ที่ใช้บูชาพระในปัจจุบัน และ นอกจากการนำเทียนขี้ผึ้งไปถวายพระภิกษุสงฆ์ในวันบุญเดือนดังกล่าวแล้ว ชาวอุบลราชธานียังได้นำเครื่องอัฏฐะบริขารที่จำเป็นในการจำพรรษาตลอดระยะเวลา 3 เดือน ของพระภิกษุสงฆ์นำไปถวายพร้อมกัน อาทิ ผ้าอาบน้ำฝน น้ำตาล ข้าว น้ำมัน ไม้สีฟัน เป็นต้น โดยที่การปฏิบัติพิธีกรรมดังกล่าวจะเป็นการปฏิบัติแบบครัวเรือนแต่ละครัวเรือนต่างปฏิบัติกันเองไม่มีการรวมกันปฏิบัติแต่ทุกครัวเรือนจะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ในช่วงระยะเวลาต่อมาเมื่อเกิดปัญหาในการจัดเก็บเทียนขี้ผึ้ง เกิดความไม่เหมาะสม และความสวยงามกับศาสนาสถาน ชาวอุบลราชธานี จึงได้มีการคิดหาหนทางแก้ไข โดยการเรี่ยไรเทียนขี้ผึ้งที่ทำการฝั่นเป็นที่เรียบร้อยพร้อมที่จะนำไปถวายพระของแต่ละครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในบริเวณโดยรอบวัดเดียวกัน นำมารวบรวมมัดติดกับลำไม้ไผ่ หรือ ลำกล้วย โดยใช้เชือกปอ หรือป่าน มามัดแล้วประดับตกแต่งให้สวยงาม แล้งจึงนำไปถวายพระที่วัดใกล้คุ้มบ้านพร้อมกับการนำเครื่องดนตรีพื้นเมืองเท่าที่จะสามารถหาได้ในบ้านของตนมาเล่นประกอบกับการแห่นำต้นเทียนพรรษาไปถวายวัด พร้อมกับเครื่องอัฏฐะบริขารต่างๆ ซึ่งเทียนในลักษณะดังกล่าว เรียกว่า **“เทียนมัดรวมติดลาย”** ซึ่งถือว่าเป็นเทียนพรรษาแบบแรกที่มีลักษณะเป็น ลำต้น และ เรียกว่า “ต้นเทียนพรรษา” นอกจากนี้ในการจัดทำต้นเทียนพรรษาในลักษณะดังกล่าวยังเป็นการเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติพิธีกรรมการถวายเทียนในช่วงวันบุญเข้าพรรษา จากแบบ **แต่ละครัวเรือน** มาเป็น **แบบคุ้มบ้าน**

ต่อมาได้เกิดแนวคิดที่ต้องการให้เทียนพรรษาที่นำไปถวายพระภิกษุสงฆ์มีอายุการใช้งานให้ยาวนานเพิ่มมากขึ้น และ ต้องการให้ต้นเทียนพรรษามีความสวยงามเพิ่มขึ้นทางคุ้มบ้าน จึงได้มีการนำขี้ผึ้งที่ได้จากการต้มเคี่ยวแต่ยังไม่ได้ทำการฝั่นให้เป็นเล่มนำมาหลอมรวมกันโดยใช้ไม้ไผ่ที่ทะลุปล้องแล้วนำมาใช้เป็นแบบ โดยมีไส้ฝ้ายที่ใช้เป็นชนวนวางอยู่ภายใน จากนั้นก็จะได้เทียนขี้ผึ้งที่มีลักษณะ **พื้นผิวกลมเกลี้ยงขนาดใหญ่**เท่าลำไผ่ ที่สามารถจุดไฟใช้งานได้จริง และ นาน ซึ่งเทียนในลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นต้นแบบของต้นเทียนพรรษา “ประเภทติดพิมพ์” และ “ประเภทแกะสลัก” ในระยะเวลาต่อมา

<u>ช่วงเปลี่ยนเป็นประเพณีประจำเมือง และ ประจำจังหวัด</u>

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต ในช่วงสมัยภายใต้การปกครองของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ และ ภายหลังการปกครอง วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในปี พ.ศ. 2544 สาเหตุเนื่องมาจาก ก่อนถึงช่วงวันบุญเดือนแปด ชาวอุบลราชธานีจะจัดงานบุญประเพณีที่มีลักษณะเป็นการร่วมกันจัดงานให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริงตามอุปนิสัยของชาวอีสาน นั้นคือ งานบุญเดือนหก หรือ งานบุญบั้งไฟ เพื่อทำการขอฝน แต่เนื่องจากงานบุญเดือนหก เป็นงานบุญที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนผู้ที่มาร่วมงาน อีกทั้งเกิดการทะเลาะวิวาทเนื่องมาจากการแข่งขันในการจุดบั้งไฟอยู่เป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2544 ที่เกิดเหตุการณ์รุนแรง ดังนั้น ทางผู้ปกครองเมือง คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิ

ประสงค์ จึงได้ยกเลิกการจัดงานบุญบั้งไฟขึ้นในบริเวณ ตัวเมืองอุบลราชธานี และ หันมาให้ความสนใจ และ สนับสนุนกับงานบุญเดือนแปด ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา และ ทางประชาชนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีได้มีแบบแผนการปฏิบัติสืบทอดมาช้านานอยู่แล้ว และรูปแบบของการปฏิบัติที่มีลักษณะก่อให้เกิดความสามัคคีของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่หลักของผู้ปกครองเมืองในการดูแลประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครอง ดังนั้นทางผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีจึงให้การสนับสนุน และ ได้นำวัฒนธรรมประเพณีของคนในท้องถิ่นนำมาใช้เป็นเครื่องมืออีกรูปแบบ วิธีการหนึ่งในการปกครองประชาชน

รูปแบบทางวัฒนธรรม และ พิธีกรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลง และ พัฒนาไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ทางผู้ปกครองเมืองซึ่งเป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ได้เปลี่ยนแปลงผู้จัดทำต้นเทียนพรรษาจากคุ้มบ้าน ให้กลายเป็น **คุ้มวัด** มีการเพิ่มจำนวนวันของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี คือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน เป็นวันรวมต้นเทียนพรรษาที่จะนำไปถวายวัดในวันรุ่งขึ้น มีการแห่ขบวนต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัดที่จะนำไปถวายวัดของตนพร้อมกันโดยแห่ไปโดยรอบตัวเมือง มีการมอบรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจ และแรงจูงใจให้กับทางวัด และ ผู้ที่จัดทำต้นเทียนพรรษาได้สวยงาม และ ได้เข้าร่วมในพิธีกรรมดังกล่าว ในส่วนขององค์ประกอบ และ รูปแบบของขบวนแห่มีความเป็นระเบียบแบบแผนและมีความเป็นทางการเพิ่มมากกว่าแต่ก่อน การประดับตกแต่งต้นเทียนพรรษา และ องค์ประกอบ ในขบวนแห่มีรูปแบบ และ ความสวยงาม เหมือนสถาปัตยกรรมในพระราชสำนัก และ ศิลปะของทางภูมิภาคส่วนกลาง แต่ในส่วนของลักษณะต้นเทียนพรรษาในช่วงนั้น ยังคงมีลักษณะ และรูปแบบเหมือนกับในช่วงสมัยก่อนๆ คือ เป็นต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย และ ต้นเทียนพรรษาต้นกลมพื้นผิวเรียบขนาดใหญ่ เช่นเดิม

ในช่วงปี พ.ศ. 2453-พ.ศ. 2519 ระยะเวลา 66 ปี หลังจากที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้เสด็จกลับกรุงเทพมหานครฯ วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาถือได้ว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากเพียงไร หน่วยงานที่มีบทบาท และ เป็นแกนนำในการจัดงานยังคงเป็น ผู้นำ ผู้ปกครองของท้องถิ่น และ ยังคงเป็นหน่วยงานราชการฝ่ายปกครองของท้องถิ่น ผู้จัดทำต้นเทียนพรรษายังคงเป็นรูปแบบ “คุ้มวัด” แต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ รูปแบบของต้นเทียนพรรษา และ รูปแบบของการจัดงานที่มีความเป็นระเบียบพิธีการ และ มีความรัดกุมเพิ่มมากขึ้น

ในช่วงระยะเวลา 66 ปี รูปแบบ และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษาได้มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นอีก 2 ประเภท คือ *ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์* คือ การนำขี้ผึ้งไปพิมพ์ลายให้เป็นลวดลายไทย แล้วนำไปติดบนต้นเทียนพรรษาประเภท พื้นผิวกลมเกลี้ยงขนาดใหญ่ และ *ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก* คือ ต้นเทียนพรรษาที่แกะสลักลวดลายไทยศิลปะแบบภูมิภาคส่วนกลาง หรือ ลวดลายไทยศิลปะแบบท้องถิ่นอีสานลงบนเนื้อต้นเทียนพรรษาประเภทพื้นผิวกลมเกลี้ยงขนาดใหญ่ และ เมื่อผู้จัดทำต้นเทียนพรรษาได้นำความรู้ทางวิชาช่าง ซึ่งได้แก่การนำปูนพลาสเตอร์ และ การหล่อประติมากรรมมาประยุกต์ใช้กับการจัดทำต้นเทียนพรรษา ทำให้ต้นเทียนพรรษาในระยะเวลาต่อมาเกิดความใหญ่โต และ วิจิตรตระการตาเพิ่มมากยิ่งขึ้น มีการเพิ่มองค์ประกอบบนรถต้นเทียนพรรษา คือ มีการเพิ่มหุ่นเทียนขี้ผึ้งรูป คน สัตว์ในหิมพานตร์ หรือเรื่องราวตามพุทธชาดกบ้าง เป็นต้น ในส่วนของขบวนแห่นั้นมีการเพิ่มการละเล่น และ การแสดงหลากหลายเพิ่มมากขึ้นในแต่ละขบวน ในส่วนของรูปแบบของการจัดงานได้มีการจัดงานที่เป็นพิธีการเพิ่มมากขึ้น มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษา และ แบ่งประเภทของต้นเทียนพรรษาออกอย่างชัดเจน และ มีการจัดงานให้ยิ่งใหญ่จากแต่ก่อน โดยมีการเชิญ “คุ้มวัด” จากต่างอำเภอเข้ามาร่วมงาน

1.2 วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน

<u>ช่วงผลักดันเป็นงานระดับชาติ และ ช่วงเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยว</u>

วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ. 2547 พบว่า วัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน นอกเหนือจากการจัดงานประเพณี เพื่อ เป็นการปฏิบัติตามหลักฮีต 12 คอง 14 และ เพื่อเป็นพุทธบูชาในวันสำคัญทางพุทธศาสนาแล้ว ยังมีขอบเขตของการจัดงานเพื่อส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นภายในเขตภูมิภาคทางภาคอีสาน และ ภายในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีจุดมุ่งหมายที่หวังซึ่งรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวภายในงานประเพณี ตามนโยบาย และ แรงสนับสนุนของทางรัฐบาล โดยที่ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานยังคงเป็น ผู้ปกครองระดับจังหวัด หน่วยงานทางภาครัฐ ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงาน ฝ่ายต่างๆ จำนวน 23 ฝ่าย

รูปแบบของวัฒนธรรม และ พิธีกรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน ได้มีการเพิ่มจำนวนวันในการจัดงานจากเดิม 2-3 วัน เป็น 7-9 วัน และมีบางปี ที่มีจำนวนวันของการจัดงานมากถึง 30 วัน เนื่องมาจากมีการนำงานประเพณีไปผูกโยงกับวาระโอกาส และ วันพิเศษต่างๆของทางจังหวัด และ ของชาติ ซึ่งทำให้เกิดกิจกรรมเสริม

ขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วงของวันงานประเพณี ในส่วนของลักษณะพิธีกรรมในยุคปัจจุบัน ยังคง มีวันรวมต้นเทียนพรรษา ในวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน และ มีการแห่ขบวนเทียนพรรษารอบตัวจังหวัดอุบลราชธานีในวันรุ่งขึ้น คือ วันเข้าพรรษา วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8

รูปแบบของต้นเทียนพรรษาในยุคนี้มีความสวยงาม และ วิจิตรพิสดารเพิ่มมากขึ้นทุกปีอันเนื่องมาจากการพัฒนาทางวิชาช่าง และ การนำเอาความรู้ทางวิชาช่างของช่างรุ่นใหม่ที่จบมาจากสถาบันเพาะช่างโดยเฉพาะ มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำต้นเทียนพรรษา แต่ประเภทของต้นเทียนพรรษายังคงมีอยู่เพียง 2 ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก

ขบวนแห่ และ องค์ประกอบของขบวนแห่ ในช่วงปีแรกๆของยุคปัจจุบันขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาในขณะนั้น นอกเหนือจากขบวนต้นเทียนพรรษาแล้ว ได้มีการนำขบวนย่อยต่างๆ เข้ามาร่วมในขบวนแห่ของต้นเทียนพรรษาเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นขบวนรำ ขบวนการละเล่นของท้องถิ่น ขบวนโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ และ การรณรงค์ทางด้านต่างๆของชุมชน ขบวนล้อเลียนสถานการณ์เหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น แต่ต่อมาในช่วง 10 ปี หลังในยุคนี้ องค์ประกอบของขบวนแห่ต้นเทียนพรรษามีเพียง ขบวนรำ ซึ่งทางคณะกรรมการจัดงานเป็นผู้จัดหามาให้ และขบวนต้นเทียนพรรษาของแต่ละคุ้มวัด เพียงเท่านั้น

ในยุคปัจจุบันนี้ การจัดทำต้นเทียนพรรษาจำเป็นต้องใช้ทุนทรัพย์เป็นจำนวนมากในการจัดทำแต่ละครั้งและของแต่ละวัด และ เป็นการจัดทำเพื่อส่งเข้าร่วมในการประกวดโดยหวังซึ่งผลรางวัลในการประกวด ทำให้ต้องเกิดการว่าจ้างช่างในการจัดทำต้นเทียนพรรษาโดยเฉพาะ เพื่อให้ต้นเทียนพรรษาเกิดความสวยงามที่สุด ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในคุ้มวัดในการจัดทำต้นเทียนพรรษาเหมือนในสมัยก่อนที่ผ่านมาจึงเริ่มมีส่วนร่วมลดน้อยลง อีกทั้งได้เกิดรูปแบบของเจ้าภาพผู้สนับสนุนในการจัดทำต้นเทียนพรรษา ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นหน่วยงานทางภาครัฐและ เอกชนบ้าง เข้ามาสนับสนุนนอกเหนือจากการสนับสนุนของชุมชนโดยรอบคุ้มวัด ซึ่งเรียกผู้สนับสนุนรูปแบบดังกล่าวนี้ว่า “ผู้อุปถัมภ์ต้นเทียนพรรษา”

1.3 ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ในยุคปัจจุบัน

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในด้านต่างๆ ระหว่างในยุคอดีต และ ในยุคปัจจุบัน แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

<u>วัตถุประสงค์ของการจัดงาน</u>

การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงที่ 1 นั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบรรพบุรุษในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อประพฤติหลักปฏิบัติตามฮีต 12 คอง 14 ในงานบุญเดือน 8 หรือ วันบุญเข้าพรรษา และเป็นการปฏิบัติเพื่อหวังผลที่จะได้จากการทำบุญตามความเชื่อที่ได้รับฟังมาจากบรรพบุรุษ และ พุทธชาดก ในขณะที่ช่วงที่ 2 จะเป็นการนำวัฒนธรรม และ ประเพณีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างชาติ รวมกลุ่ม รวมสังคมให้เป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในมลฑลลาวกาว เมืองอุบลราชธานี และ วัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณีดังกล่าวในช่วงสุดท้าย คือ ช่วงที่ 3 นอกจากเป็นการจัดงานประเพณีที่ยังคงวัตถุประสงค์เดิมในช่วงที่ 1 แล้วยัง ได้มีการเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ในการจัดงานประเพณีทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยนำงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีมาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น

<u>การได้มาซึ่งปัจจัยในการทำต้นเทียนพรรษา รวมถึงวิธีการได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษา</u>

การได้มาซึ่งปัจจัยในการทำต้นเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี รวมถึงวิธีการได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษา ในช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2 มีลักษณะ และ วัฒนธรรมเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการได้ปัจจัยที่นำมาใช้จัดทำต้นเทียนพรรษา โดยการเรี่ยไร หรือ บริจาคเป็นทานจากคนที่อยู่ในคุ้มบ้านและคุ้มวัดเดียวกัน ในช่วงที่ 3 นั้นทาง วัด จะเป็นผู้หาปัจจัยที่เป็นตัวเงินนำไปซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการจัดทำต้นเทียนพรรษามาเอง ซึ่งไม่มีการบริจาคเรี่ยไร วัสดุอุปกรณ์ จากคนในคุ้มบ้านคุ้มวัดเหมือนในช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2 อีกทั้งมาภายหลังทางหน่วยงานภาครัฐ ได้มีการสนับสนุนเงินช่วยเหลือในการจัดทำต้นเทียนพรรษา และยังมีการสนับสนุนเงินช่วยเหลือในรูปของ ผู้อุปถัมภ์ ที่เป็นหน่วยงานจากทั้งภาครัฐ และ เอกชน ที่มีจุดเป้าหมายเน้นไปเชิงการค้า และ การประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตน

ในส่วนของการได้มาซึ่งต้นเทียนพรรษานั้น ในช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2 ยังมีลักษณะ และวัฒนธรรมแบบเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการได้มาโดยชาวบ้านในชุมชนทั้งในคุ้มบ้านเดียวกัน และในคุ้มวัดเดียวกัน มาช่วยกันจัดทำต้นเทียนพรรษา หรือที่ ชาวอีสานเรียกว่า " การตุ้มโฮม " จะแตกต่างกันก็เพียงว่า ในช่วงที่ 1 เป็นการรวมตัวช่วยกันของคนใน **คุ้มบ้าน** ในขณะที่ในช่วงที่2 เป็นการรวมตัวกันจัดทำต้นเทียนพรรษาของคนใน**คุ้มวัด** ในขณะที่ในช่วงที่ 3 จะเป็นการว่าจ้างรับเหมาช่างเทียนในการจัดทำต้นเทียนพรรษา

<u>วัตถุประสงค์ของต้นเทียนพรรษา ประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษา</u>

ช่วงที่ 1 เทียนขี้ผึ้งที่นำไปถวายพระภิกษุในวันเข้าพรรษา ยังมีลักษณะเป็นเพียงเทียนเวียนหัว เทียนค่าคิง เทียนค่าศอก ยังไม่มีลักษณะเป็นลำต้นเหมือนต้นเทียนพรรษาในยุคต่อๆมา ภายหลังได้มีการรวมเทียนขี้ผึ้งที่มีลักษณะเป็นเล่มดังกล่าว มามัดรวมกันโดยมีไม้ไผ่ และ ต้นกล้วยเป็นแกนกลาง ซึ่งเรียกว่า *ต้นเทียนพรรษา ประเภทมัดรวมติดลาย* จากนั้น ได้มีการหล่อต้นขี้ผึ้งเป็นลำต้นขนาดใหญ่เท่าขนาดลำไผ่ โดยมีลักษณะเป็นทรงกลมพื้นผิวเรียบขนาดเท่าลำไผ่ โดยที่ต้นเทียนพรรษาทั้ง 3 ลักษณะ หรือ ทั้ง 3 ประเภทนี้ คือ 1) เทียนที่มีลักษณะเป็น " เล่ม " ได้แก่ เทียนเวียนหัว เทียนคาคิง เทียนคาศอก 2) ต้นเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลาย และ 3) ต้นเทียนพรรษาประเภททรงกลมพื้นผิวเรียบขนาดเท่าลำไผ่ มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำ หรือหล่อ ขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เนื่องในวันบุญเข้าพรรษาตามฮีต 12 คอง 14 และ เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ได้นำไปใช้จุดให้แสงสว่างในยามค่ำคืน

ในช่วงที่ 2 ประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษายังมีลักษณะเหมือนกับในช่วงปีที่ 1 แต่วัตถุประสงค์ในการจัดทำ หรือ การหล่อต้นเทียนพรรษาในช่วงปีที่ 2 นี้นอกจากยังคงมีวัตถุประสงค์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เนื่องในวันบุญเข้าพรรษาตามหลักปฏิบัติในฮีต 12 คอง 14 แล้ว ยังใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการปกครองดูแลให้ประชาชนภายใต้การปกครองให้เกิดความสามัคคีสมานกลมเกลียว ของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครอง

ต่อมา ในช่วงปีหลังๆของช่วงที่ 2 ได้มีประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษา เพิ่มขึ้นอีก 2 ประเภท คือ ต้นเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ และ ต้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก โดยที่วัตถุประสงค์ของการจัดทำต้นเทียนพรรษาทั้ง 2 ประเภท นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เหมือนกับช่วงที่ 1 แล้ว วัตถุประสงค์หลักของการจัดทำต้นเทียนพรรษาที่มีความสวยงามวิจิตรพิสดารในช่วงเวลาดังกล่าวยังเพื่อเป็นการส่งต้นเทียนพรรษาเข้าประกวดแข่งขัน หวังผลซึ่งชื่อเสียง และ

ตำแหน่งในการประกวด โดยที่วัตถุประสงค์ ประเภท และ ลักษณะ ของต้นเทียนพรรษาในช่วงที่ 2 ช่วงปลายนี้ยังมีการสืบเนื่องมาถึงวัตถุประสงค์ ประเภท และ ลักษณะของต้นเทียนพรรษาในช่วงที่ 3

<u>วัน จำนวนวัน ลักษณะของพิธีกรรม และ กิจกรรม</u>

ช่วงที่ 1 จำนวนวันในการประกอบพิธีกรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีมีเพียง 1 วัน คือ วัน แรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งก็คือ วันเข้าพรรษา ในขณะที่ในช่วงที่ 2 จำนวนวันได้เพิ่มขึ้นเป็น 2 วัน คือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน และ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษา

ในส่วนของลักษณะของพิธีกรรม และ กิจกรรมในช่วงที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบวิถีชีวิตชาวบ้านท้องถิ่น คือ ต่างบ้านต่างครัวเรือนจะจัดทำการฝั่นเทียนไปถวายของใครของมัน แม้กระทั่งเมื่อมีการรวมกันจัดทำต้นเทียนพรรษาเป็นแบบคุ้มบ้านก็ยังมีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ คุ้มไหนบ้านไหนจัดทำต้นเทียนพรรษาเสร็จก่อนก็นำไปถวายพระภิกษุที่วัดใกล้บ้านของตนก่อน แต่ในช่วงที่ 2 ก่อนถึงวันเข้าพรรษา 1 วันจะมีการรวมต้นเทียนพรรษาจากนั้นจะมีพิธีกรรมทางพุทธศาสนาเพื่อปลุกเสก และ เจริญพุทธมนตร์ให้กับต้นเทียนพรรษา ในวันรุ่งขึ้นช่วงเช้าจะมีพิธีกรรมทางพุทธศาสนา จากนั้นจะมีพิธีการแห่ต้นเทียนพรรษา รอบตัวเมืองอุบลราชธานี

ต่อมาในช่วงที่ 3 จำนวนวันของงานบุญเข้าพรรษา หรือ ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของการจัดงานที่เกี่ยวกับทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหลัก จากเดิมที่มีจำนวนวันเพียง 1-2 วัน ดังในช่วงที่ 2 ได้เพิ่มเป็น 3-5 วัน ต่อมาภายหลังมีจำนวนวันจัดกิจกรรมมากถึง 7-10 วัน โดยที่ยังมี วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 และ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 อยู่ในช่วงวันจัดกิจกรรมสำคัญๆเช่นเคย ลักษณะของพิธีกรรมหลักในช่วงที่ 3 มีลักษณะแบบแผนการปฏิบัติของพิธีกรรมและขั้นตอนที่เป็นทางการเช่นเดียวกับในช่วงปีที่ 2

<u>ขบวนแห่ รวมถึง องค์ประกอบของขบวนแห่ ที่มาของขบวนแห่</u>

ช่วง 1 มีลักษณะแบบวิถีชีวิตชาวบ้าน ขบวนแห่และองค์ประกอบในขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา ในช่วงที่มีการจัดทำต้นเทียนพรรษาทั้งแบบมัดรวมติดลาย และ แบบทรงกลมพื้นผิวเรียบเป็นแบบวิถีชีวิตชาวบ้านท้องถิ่น กล่าวคือ ในขบวนแห่ต้นเทียนพรรษามีองค์ประกอบเพียงต้นเทียนพรรษา เครื่องไทยธรรมที่จะนำไปถวายพระภิกษุ สามเณรใช้ตลอดระยะเวลาในการจำ

พรรษา เครื่องดนตรีเท่าที่จะจัดหามาได้ในคุ้มบ้านของตน ซึ่งถือว่าองค์ประกอบทั้งหมดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และ จำเป็นแล้วในช่วงปีดังกล่าว

ในช่วงที่ 2 ขบวนแห่เทียนพรรษารวมถึงองค์ประกอบของขบวนแห่มีความเป็นทางการ และ มีองค์ประกอบเพิ่มมากขึ้นจากแต่ก่อน ซึ่งนอกจากต้นเทียนพรรษา และเครื่องไทยธรรมแล้ว ยังมีการเพิ่ม องค์ประกอบของขบวนแห่ซึ่งองค์ประกอบเหล่านั้นมีลักษณะรูปแบบเหมือนทางราชสำนัก และ ภาคกลาง ซึ่งจะเห็นได้จากองค์ประกอบในขบวนแห่ได้แก่ บุษบกที่ใช้แบกหามต้นเทียนพรรษา ฉัตร พานพุ่มดอกไม้สดที่มีลวดลายการประดิษฐ์ตกแต่งเหมือนในภาคกลาง โดยที่วัฒนธรรมการแห่ต้นเทียนพรรษานั้นจะแห่ทุกวัดพร้อมกันในเวลาเดียวกันรอบตัวเมืองอุบลราชธานี

ในขณะที่ช่วงที่ 3 รูปแบบและองค์ประกอบของขบวนแห่มีความใหญ่โต และ มีองค์ประกอบเพิ่มมากขึ้นจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยที่ในช่วงแรกนั้นองค์ประกอบของขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาในแต่ละคุ้มวัดนั้นนอกจากจะมี ต้นเทียนพรรษา แล้วยังมีการจัดขบวนแห่ย่อยจำนวนมากเข้าร่วมในขบวนแห่ต้นเทียนพรรษาของตน แต่มาภายหลังได้มีการตัดทอนขบวนแห่ย่อยบางขบวน ดังนั้นขบวนแห่ต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันจึงเหลือเพียงขบวนรำ และ ขบวนต้นเทียนพรรษาเพียงเท่านั้น

<u>ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี</u>

ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงที่ 1 ได้แก่ ชุมชน ประชาชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนที่อยู่โดยรอบวัด ในขณะที่ช่วงที่ 2 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงช่วงที่ 3 ผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ บุคคล หรือ หน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง ได้แก่ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงเทศาภิบาล สำนักงานเทศบาลเมืองอุบลราชธานี เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางและแนวทางของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ ได้มีจำนวนผู้เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มมากยิ่งขึ้นในช่วงที่ 3 ซึ่งมีเจ้าภาพร่วมกันจัดงาน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเจ้าภาพจัดทำต้นเทียนพรรษา 2) กลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 3) กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

การมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่นในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ในช่วงที่ 1 การมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่นชาวอุบลราชธานี ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ในช่วงปีดังกล่าว ชุมชน ประชาชนชาวอุบลราชธานีเป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในขณะที่ในช่วงที่ 2 ถึงแม้ผู้เป็นแกนนำ และ ผู้กำหนดแนวทางในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในช่วงปีดังกล่าวจะเป็นผู้ปกครอง หรือหน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง แต่ ชุมชน ประชาชนจังหวัดอุบลราชธานีในคุ้มวัดต่างๆยังคงมีส่วนร่วมในการร่วมกันจัดทำต้นเทียนพรรษาของคุ้มวัดของตน แต่ ในช่วงที่ 3 เจ้าภาพในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเพิ่มมากขึ้นหลายหน่วยงาน ซึ่งโดยส่วนใหญ่ก็เป็นหน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง ประกอบกับการจัดทำต้นเทียนพรรษาเป็นการจัดทำต้นเทียนพรรษาโดยมุ่งหวังเพื่อการประกวดแข่งขันเป็นหลัก และ ทางวัดได้จ้างเหมาช่างทำเทียน จึงส่งผลให้ชาวอุบลราชธานีโดยทั่วไป และ ที่อาศัยอยู่โดยรอบวัดในแต่ละคุ้มนั้นไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นเทียนพรรษา และ รวมถึงการไม่มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษา

ในช่วงที่ 1 ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษา ของชาวจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงปีดังกล่าวเพื่อผลบุญที่จะได้รับจากการถวายเทียน เพื่อที่จะทำให้ตนได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นสูงสุด และ หากเกิดชาติหน้าจะเป็นผู้มีสติปัญญาที่ฉลาดหลักแหลม ซึ่งความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษาของช่วงที่ 2 ก็มีความมุ่งหวังเช่นเดียวกัน แต่ในขณะที่ในช่วงที่ 3 ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการจัดทำต้นเทียนพรรษาของชาวจังหวัดอุบลราชธานี มีลักษณะเพียงเพื่อการเข้าร่วมประกวดต้นเทียนพรรษา หวังซึ่งชื่อเสียง ตำแหน่งในการประกวด และ เป็นการจัดทำต้นเทียนพรรษาเพื่อดึงดูด สร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชมงาน และ ชมต้นเทียน และเกิดความประทับใจในความสามารถในการจัดทำต้นเทียนพรรษาที่มีความวิจิตรพิสดารในแต่ละปี

2. หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ในยุคปัจจุบัน

2.1 หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีต

ช่วงประเพณีดั้งเดิมในชุมชน

จากการที่วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคอดีต ช่วงปีก่อนที่พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี มีรูปแบบ และ หลักการวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวเนื่องในทางพุทธศาสนาโดยตรง และ มีพิธีกรรมที่เป็นแบบวิถีชีวิตของชาวบ้านท้องถิ่น และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงผลักดัน คือ ฮีต 12 คอง 14 และเรื่องของผลบุญของการถวายเทียนที่ได้เรียนรู้มาจากพุทธชาดกที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนมาจากบรรพบุรุษ มาช้านาน ดังนั้นหน่วยงานที่มีบทบาทที่มีหน้าที่ในการนำเสนอ คือ **บ้าน** และ **วัด** โดยมีกระบวนการนำเสนอดังนี้

สถาบัน **บ้าน** รูปแบบ และ วิธีการนำเสนอนั้น ผู้อาวุโสภายในบ้านจะทำการอบรมสั่งสอน ให้ความรู้แก่ลูกหลานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ฮีต 12 คอง 14 ทั้งแนวความคิด และ หลักปฏิบัติ ด้วยคำพูด นิทาน ผญา คติเตือนใจ เพื่อให้ลูกหลานของตนยึดถือปฏิบัติ และ มีแนวคิดความศรัทธาไปในแนวทางเดียวกันกับคนในชุมชนนอกจากนี้ อีกวิธีหนึ่งที่สถาบัน บ้าน ได้นำมาใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ หลักปฏิบัติของ ฮีต 12 คอง 14 นั้น คือ การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และ ให้ลูกหลานลงมือปฏิบัติด้วยตนเองไปพร้อมๆ กับผู้อาวุโส สาเหตุเนื่องมาจากชาวอุบลราชธานีรวมถึงชาวอีสานโดยส่วนใหญ่ที่เป็นเกษตรกรจำเป็นต้องทำงานอยู่ตลอดเวลาไม่มีเวลาในการมานั่งอบรมสั่งสอน หรือ ดูแลลูกหลานของตน การให้ลูกหลานของตนได้ลงมือปฏิบัติไปพร้อมกันกับบุคคลภายในครอบครัวคนอื่นๆ จึงเป็นการอบรม สั่งสอน และ ถ่ายทอดความรู้ และ วัฒนธรรมของชุมชนได้ดีที่สุด

ในส่วนของสถาบันทางพุทธศาสนา หรือ **วัด** ในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคอดีต เนื่องมาจาก แรงผลักดัน หรือ วัตถุประสงค์ของการถวายเทียนในวันบุญเข้าพรรษาในช่วงเวลาดังกล่าว คือ ผลบุญที่ได้จากการถวายเทียน โดยได้รับข้อมูล และ เรียนรู้มาจากพุทธชาดก ซึ่งส่งผ่านมาทาง “การเทศนา” ของพระภิกษุสงฆ์ที่ถ่ายทอดไปยังบุคคลใน

ท้องถิ่นที่นิยมไปวัด เป็นประจำในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และ วันบุญประจำเดือนต่างๆ ใน ฮีต 12 คอง 14

ต่อมาเมื่อวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงเวลานั้น ได้เปลี่ยนผู้จัดทำต้นเทียนพรรษา มาเป็นแบบ “คุ้มบ้าน” หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ ยังคงเป็นสถาบัน บ้าน และ วัด โดยที่กระบวนการนำเสนอของ ทางวัด ยังคงมีรูปแบบและวิธีการเหมือนเดิม คือ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม แนวความคิด และ แรงศรัทธา โดยมีการเทศนา และ พุทธชาดก เป็นเครื่องมือในการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในขณะที่รูปแบบของการนำเสนอวัฒนธรรมประเพณีของ บ้าน นอกจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้ลูกหลานภายในบ้านได้รับทราบวัฒนธรรมเหมือนในช่วงสมัยก่อนแล้ว ทางสถาบัน บ้าน ยังต้องมีการสื่อสาร และ นำเสนองานประเพณีแห่เทียนระหว่างบ้าน ต่อ บ้าน อีกด้วย โดยมีรูปแบบและ วิธีการ คือ เมื่อทางผู้อาวุโสของคุ้มบ้านได้รับทราบข่าวและรายละเอียดของงานประเพณีจากทางวัด ทางผู้อาวุโสก็จะนำข้อมูลดังกล่าวมากระจายให้กับสมาชิกภายในคุ้มบ้านของตน ได้รับทราบโดยใช้วิธีการเดินไปแจ้งข่าวกับทุกครัวเรือนในคุ้มบ้านได้ทราบด้วยตัวของผู้อาวุโสเอง และอีกวิธี คือ การให้ลูกหลาน หรือ สมาชิกของบ้านที่ตนได้แจ้งข่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นบอกต่อไปยังอีกบ้านหลังอื่นๆภายในคุ้มบ้านเดียวกันเป็นทอดๆต่อกันไป โดยอาศัยความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว และ ตระกูลเดียวกัน เพื่อให้แต่ละครอบครัวได้เตรียมตัวในการจัดทำเทียนขี้ผึ้งทันตามกำหนดของวันบุญเข้าพรรษา

<u>ช่วงเปลี่ยนเป็นประเพณีประจำเมือง ประจำจังหวัด</u>

วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตช่วงปีที่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานีได้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นอย่างมากทั้งในด้านวัฒนธรรมของการแห่เทียน รวมไปถึงองค์ประกอบ และ ลักษณะรูปแบบของต้นเทียนพรรษา ขั้นตอนพิธีกรรม และ กิจกรรมต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น โดยที่ผู้เป็นแกนนำในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และเป็นผู้นำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ก็คือ ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีในขณะนั้น คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์

ดังนั้น หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในขณะนั้น นั้นคือ หน่วยงานราชการฝ่ายปกครองโดยมีผู้ปกครองเมือง

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด โดยการใช้บทบาท และ อำนาจของผู้ดูแลปกครองเมือง และ ระบบข้าราชการปกครอง เข้ามาช่วยในกระบวนการสื่อสาร และ นำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษาดังกล่าว

กระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงที่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ปกครองเมืองอุบลราชธานี คือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ พระองค์ได้ให้คุ้มบ้านต่างๆที่อยู่โดยรอบวัดเดียวกันรวมตัวกันจัดทำต้นเทียนพรรษาในนามของ คุ้มวัด จากนั้นพระองค์จะนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีดังกล่าวจากตนไปยังคุ้มวัด โดยให้ทางคุ้มวัด ซึ่งได้แก่ เจ้าอาวาส มรรคทายก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษาของวัดนั้นๆมาร่วมประชุมรับฟังรายละเอียด ข้อกำหนด รูปแบบของงานประเพณี จากทางผู้ปกครองเมือง จากนั้นก็ให้ตัวแทนเหล่านั้นนำข้อมูลที่ได้ไปเผยแพร่ต่อชุมชนในคุ้มบ้านที่อยู่ในบริเวณโดยรอบของวัดนั้นๆ

จากนั้นหลังจากที่ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้เสด็จกลับกรุงเทพมหานครฯ และ ทางจังหวัดอุบลราชธานีได้มีการเปลี่ยนแปลง และ ปฏิรูปการปกครองอยู่ตลอดเวลา แต่ผู้ที่เป็นแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี และ เป็นผู้ที่มีบทบาทในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละปีก็ยังคงเป็น หน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง อาทิ หน่วยงานเทศาภิบาล เทศบาล เป็นต้น โดยที่รูปแบบและวิธีการในการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา ยังคงมีรูปแบบเช่นเดิมดังที่เคยปฏิบัติมาในช่วงสมัยของสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ คือ การนำเสนอผ่านไปยังตัวแทนของคุ้มวัด และ ส่งผ่านต่อไปยังชุมชนคุ้มบ้านต่างๆที่อยู่ในบริเวณคุ้มวัดเดียวกัน โดยมีอำนาจการปกครอง บทบาทในการปกครอง ของหน่วยงานราชการ และ ระบบข้าราชการฝ่ายปกครองเป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการนำเสนอให้ได้ผลยิ่งขึ้นนั้นเอง

<u>หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในยุคปัจจุบัน</u>

<u>ช่วงผลักดันเป็นงานระดับชาติ และ เน้นส่งเสริมการท่องเที่ยว</u>

เมื่อทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นเป็นองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เข้ามาร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างเป็นทางการ ได้เกิดแกนนำในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในรูปแบบของคณะกรรมการจัดงาน 23 ฝ่าย ซึ่งมา

จากตัวแทนของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และ เอกชน ที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดงานที่แตกต่างกันออกไป ในส่วนของคณะกรรมการจัดงานที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีอยู่ 2 หน่วยงาน คือ *คณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ และ คณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัด*

คณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์

หน่วยงานที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีที่มีบทบาทในการนำเสนอ และประชาสัมพันธ์ในคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีอยู่ 2 หน่วยงาน คือ สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี

<u>กระบวนการนำเสนอของสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี</u>

กระบวนการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์ ของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้ ในช่วงต้นปีของทุกปี แดละ ก่อนถึงกำหนดการจัดงานประเพณีเป็นเวลาหลายเดือน ทางสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี จะทำการประชาสัมพันธ์โดยการให้ข้อมูลเชิงข่าว ซึ่งเป็นข้อมูลโดยทั่วไปเกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี อาทิ ประวัติความเป็นมา กิจกรรมหลักที่สำคัญในวันงานประเพณี กำหนดวันเวลาของงานประเพณี เพื่อสร้างความสนใจ และ ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ และ ความต้องการที่อยากจะเข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีโดยการประสานงานการเผยแพร่ไปยังสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งส่วนกลาง และ สำนักงานในส่วนภูมิภาค ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ที่มีสำนักงานภูมิภาคอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี และ ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ก่อนถึงช่วงวันเทศกาลงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 4 เดือน เมื่อรายละเอียดของการจัดงานทางด้านต่างๆมีความแน่ชัดเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นทาง สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี ก็จะจัดส่งรายละเอียดดังกล่าว โดยจัดทำเป็นหนังสือราชการพร้อมแนบเอกสารใบปลิว ไปยังหน่วยงานราชการ และ เอกชน สถาบันการศึกษา ให้จัดทำ และ ติดตั้งป้าย คัทเอาท์ หรือ ป้ายผ้า ที่หน้าหน่วยงานของตน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชาวอุบลราชธานี และ ผู้ที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องได้เตรียมตัว เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

จากนั้นจะทำการจัดส่งจดหมายข่าว (news release) เผยแพร่รายละเอียดดังกล่าวอย่างต่อเนื่องไปยังสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่ วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เสียงตามสายของทางเทศบาลต่างๆ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และ ส่วนกลาง สำนักงานประชาสัมพันธ์ ทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนทราบถึงความเคลื่อนไหวในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา อย่างต่อเนื่อง ประมาณ 1 เดือนก่อนใกล้ถึงช่วงงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทางสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี จะทำการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบุคคลภายนอกตัวจังหวัดอุบลราชธานี หรือ นักท่องเที่ยว เสียเป็นส่วนใหญ่ โดยทำการประชาสัมพันธ์ผ่านทาง สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โดยการจัดทำสปอตประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางต่างๆเหล่านั้น และ ยังมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านทาง สื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ โปสเตอร์ จุลสาร เป็นหลัก และ ในช่วงปีหลังๆ เมื่อเทคโนโลยีทางการสื่อสารมีรูปแบบ และ วิธีการที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น ทางสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี ก็ได้นำเทคโนโลยี และ วิธีการเหล่านั้นมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ อาทิ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ่านตราประทับไปรษณีย์ ผ่านทางหน้าจอของเครื่องเบิกเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ (ATM) วิทยุติดตามตัว อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

<u>กระบวนการนำเสนอของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี</u>

กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี มีอยู่ 2 บทบาท คือ

- บทบาทในการนำเสนอในฐานะคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
- บทบาทในการนำเสนอในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

บทบาทในการนำเสนอในฐานะคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

โดยส่วนใหญ่แล้วบทบาทหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จะมีบทบาทหน้าที่หลักทางด้านการผลิต สื่อ ประชาสัมพันธ์ ประเภท สื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ โปสเตอร์ จุลสาร ปฏิทินการท่องเที่ยว ให้กับทางคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์เสียเป็นส่วนใหญ่โดยที่ข้อมูลที่นำไปประชาสัมพันธ์ หรือ เผยแพร่ นั้น ทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดย สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี จะเป็นผู้กำหนด และ ส่งมาให้กับทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้ผลิตสื่อดังกล่าวขึ้นมา และ นอกจากนี้ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ยังมีหน้าที่ในการหาช่องทางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีให้กับทาง คณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ อาทิ การนำเสนอผ่านทางรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และ สถานีวิทยุโทรทัศน์ และ นิตยสาร และ อินเทอร์เน็ต ที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่เป็นเจ้าของ หรือ ให้การสนับสนุน

บทบาทในการนำเสนอในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย 2 ลักษณะ คือ

- การประชาสัมพันธ์ไปยังบริษัทนำเที่ยวโดยตรง
- การประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นลูกค้า หรือ นักท่องเที่ยวโดยตรง

โดยที่กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ของทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีไปยังบริษัทนำเที่ยวโดยตรง และ ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นลูกค้า หรือ นักท่องเที่ยว นั้น เป็นกระบวนการนำเสนอที่ทำควบคู่กัน

กระบวนการนำเสนอ หรือ ประชาสัมพันธ์ ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี จะเป็นการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์ก่อนล่วงหน้า ประมาณ 1 ปี เนื่องมาจากพฤติกรรมในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว หรือ การวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวตลอดจน การจัดโปรแกรมท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยว และ บริษัทนำเที่ยวต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้าประมาณ 5-6 เดือน โดยที่ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีจะประชาสัมพันธ์ และ เผยแพร่โดยใช้สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนภูมิภาค ทั่วทั้งประเทศเป็นช่องทางในการกระจายข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งจะทำการจัดส่ง ข่าวสาร(fact sheet) ซึ่งมีลักษณะเป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความเป็นมา รูปแบบ และ กิจกรรมสำคัญๆ ในแต่ละปีที่ผ่านๆมาพร้อมกับ แผ่นพับ โปสเตอร์ จุลสาร ไปยังบริษัทนำเที่ยว และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในภูมิภาคต่างๆของประเทศ ปีละ 2 ครั้ง ทั้งก่อน และ หลังการจัดงานประเพณีเพื่อเป็นการแนะนำให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้จักงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จากนั้นจะจัดส่งจดหมายข่าวออกไปทุก 3 เดือน ทั้งก่อนช่วงเทศกาลวันเข้าพรรษา เพื่อให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวของการจัดงานประเพณี และ ภายหลังงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ และเห็นถึงความสวยงาม ความยิ่งใหญ่ และ ความน่าสนใจของงานประเพณี ซึ่งจะมีผลต่อการมาเที่ยวชมงานประเพณีในปีต่อไป

ล่วงหน้าก่อนเทศกาลเข้าพรรษาประมาณ 1 เดือน ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีจะทำการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อมวลชนทั้งในจังหวัดอุบลราชธานี ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร และ หนังสือพิมพ์ธุรกิจทางด้านการท่องเที่ยว และ ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น และสื่อมวลชนส่วนกลาง โดยประสานความร่วมมือ กับทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานใหญ่ให้ช่วยเผยแพร่ผ่านทางรายการที่ให้การสนับสนุน หรือ เป็นเจ้าของรายการ อาทิ นิตยสาร อ.ส.ท หรือ ทางเว็ปไซด์ www. tat .ac. th เป็นต้น

นอกจากนี้ ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดกระบวนการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์ ของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ งบประมาณ ความร่วมมือของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายอำนวยการ และ ฝ่ายอื่นๆ ในการจัดงาน

ประเพณีแห่เทียนพรรษา รวมถึงความร่วมมือของกรรมการภายในคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์เอง และ วัตถุประสงค์ของการจัดงาน

คณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสานงานคุ้มวัด

หน่วยงานที่มีบทบาทในคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัด ได้แก่ เทศบาลเมืองอุบลราชธานี หรือ เทศบาลนครอุบลราชธานี ในปัจจุบัน

กระบวนการนำเสนอวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบันในการประสานงาน และ ทำความเข้าใจกับทางคุ้มวัด มีกระบวนการดังนี้ คือ ก่อนถึงวันงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ทางเทศบาลนครอุบลราชธานีได้จัดทำหนังสือทางราชการส่งไปยังคุ้มวัดต่างๆ ทั้งในเขตตัวเทศบาลนครอุบลราชธานี และ เขตเทศบาลต่างอำเภอ เพื่อแจ้งข่าว และ ขอเชิญตัวแทนของทางคุ้มวัดแต่ละคุ้มวัดที่สนใจจะจัดทำต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงานประเพณี และ เข้าร่วมประกวด ให้มาประชุมเพื่อ รับฟังรายละเอียดของการจัดงาน รูปแบบของต้นเทียนพรรษา หลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษา และ เพื่อรับทราบถึงขั้นตอนปฏิบัติในการจ่ายเงินสนับสนุนการจัดทำต้นเทียนพรรษา ซึ่งทางเทศบาลนครอุบลราชธานีเป็นผู้ให้เงินสนับสนุน จากทางคณะกรรมการจัดงานให้ทางตัวแทนของคุ้มวัดได้รับทราบเพื่อนำไปปฏิบัติ และ บอกต่อกับผู้ที่เกี่ยวข้องชุมชน และ คุ้มวัดของตน ในการจัดทำต้นเทียนพรรษา โดยที่รายละเอียด และ ข้อกำหนดดังกล่าวทางคณะกรรมการได้มีมติ และ ข้อกำหนดมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในส่วนหลักเกณฑ์ในการประกวดต้นเทียนพรรษาก็นำหลักเกณฑ์ของปีก่อนๆที่เคยปฏิบัติกันมาโดยตลอดมาใช้ในปีต่อไป

เมื่อการรับสมัครการประกวดเป็นที่เรียบร้อย และ ได้มีการจ่ายเงินสนับสนุนการจัดทำต้นเทียนพรรษาในงวดแรกๆเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้นทางเทศบาลนครอุบลราชธานีจะจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมทางวัดที่เข้าร่วมประกวด และ ได้รับเงินสนับสนุน โดยมีรูปแบบของการเข้าไปเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นการสำรวจว่าต้นเทียนพรรษาที่กำลังจัดทำอยู่นั้นเหมาะสมกับเงินสนับสนุนที่ให้ไปหรือไม่ และ ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดทำต้นเทียนพรรษาเพื่อให้ทางคุ้มวัดสามารถส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงานได้อย่างราบรื่น

ในปี พ.ศ. 2547 ถือเป็นปีแรกที่ทางคณะกรรมการจัดงานฝ่ายประสานงานคุ้มวัด ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังปัญหาจากการจัดทำต้นเทียนพรรษา โดยเชิญผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี คนปัจจุบันเข้าร่วมการประชุมเพื่อรับฟังปัญหาดังกล่าว และ หาทางแก้ไข และ ยังเป็นปีแรกที่ทางเทศบาลนครอุบลราชธานีได้จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ

ตัดสินการประกวดต้นเทียนพรรษา และ ตัวแทนจากทางคุ้มวัด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมรับฟังปัญหา และ สร้างความเข้าใจให้เกิดไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายเพื่อให้การจัดงานและ การประกวดต้นเทียนพรรษา เป็นไปอย่างราบรื่น และ ไม่เกิดปัญหาตามมาภายหลังเหมือนทุกๆปีที่ผ่านมา

3. ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน

จากการที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านของแกนนำในการจัดงานประเพณีจาก ชุมชน(บ้าน) และ วัด มาเป็นหน่วยงานราชการฝ่ายปกครอง ที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆที่เป็นผู้กำหนดรายละเอียดของการจัดงานแทบทุกด้าน ประกอบกับรูปแบบของการสื่อสารของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา แบบ บนลงล่าง (top-down communication) ที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดรูปแบบของต้นเทียนพรรษาที่ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดงาน ข้อมูลเนื้อหาที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ที่ถูกกำหนดมาแล้วโดยคณะกรรมการที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการประชาสัมพันธ์

ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงกระบวนการในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และกระบวนการสื่อสาร ตลอดจนกระบวนการนำเสนอของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จึงเห็นเป็นที่แน่ชัดว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน คือ ผู้ส่งสาร ซึ่งในที่นี่ คือ หน่วยงานราชการระดับปกครองของจงหวัดอุบลราชธานีที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ฝ่ายต่างๆ ซึ่งรวมไปถึง คณะกรรมการจัดงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ ที่มี สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีรวมอยู่ด้วย และเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทเป็นอย่างมาก และ ฝ่ายประสานงานคุ้มวัด ซึ่งได้แก่ เทศบาลนครอุบลราชธานี

ดังนั้น จากสิ่งที่กล่าวไปในข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จากในยุคอดีต ถึง ยุคปัจจุบัน เกิดจาก ตัวผู้นำหรือ หน่วยงานปกครองระดับสูง ที่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัยไม่ว่าจะเพื่อใช้เป็น

เครื่องมือในการปกครอง ดูแลประชาชนในท้องถิ่นของตน เพื่อให้เกิดความสงบสุข และ ความเป็นปึกแผ่นของชาติ หรือ เพื่อใช้เป็นสินค้าอีกประเภทหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนในรูปของตัวเงินมหาศาล โดยที่วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีแรงผลักดันภายนอกที่มาเป็นแรงเสริมที่ทำให้ ตัวผู้นำ ผู้ปกครอง หน่วยงานปกครองระดับสูงเหล่านั้น ได้ทำให้วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแรงผลักดันภายนอก ได้แก่ นโยบายทางด้านการปกครอง นโยบายทางการเมืองในการบริหารและพัฒนาประเทศ สภาพทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และ ภายในท้องถิ่น เป็นต้น

ในขณะที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงกำลังดำเนินไป เครื่องมือ และ วิธีการที่ทาง ผู้นำ ผู้ปกครอง และ หน่วยงานปกครองระดับสูงของท้องถิ่นได้นำมาใช้เพื่อให้เกิดผลของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามความต้องการของตนนั้น คือ กระบวนการสื่อสาร ซึ่งมีรูปแบบ และ วิธีการที่แตกต่างกันไปตามช่วงแต่ละยุค แต่ละสมัย ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพทางสังคม และ เทคโนโลยีทางด้านการสื่อสาร โดยมีอำนาจที่ได้จากสถานภาพ บทบาท ของตัวผู้นำ และ ผู้ปกครองท้องถิ่น อีกทั้งอำนาจจากหน้าที่ และ ภาระกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตน เป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในทุกยุคทุกสมัย

โดยที่ในบางครั้งกระบวนการสื่อสาร หรือ กระบวนการนำเสนอเหล่านั้น ได้ทำให้เกิดทั้งผลดี คือ เกิดการอนุรักษ์ พัฒนา และ สืบทอดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีต่อไป แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ทำให้เกิดผลในทางลบขึ้นกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี อันที่ทำให้ ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เบี่ยงเบนไปจากแบบแผนดั้งเดิม เป็นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ นโยบาย และ ความต้องการของผู้นำ ผู้ปกครอง และ หน่วยงานปกครองของท้องถิ่น ในการที่จะนำกระบวนการสื่อสารเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดผลเช่นไร เพราะ สืบเนื่องมาจากบุคคลเหล่านั้นมีบทบาทเป็น “ผู้ส่งสาร” ในกระบวนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี นั้นเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในอดีต และ ปัจจุบัน และความแตกต่างของวัฒนธรรมดังกล่าวของ ทั้งสองยุค

<u>การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคอดีต</u>

จากผลการวิจัยจะเห็นว่าจุดกำเนิดเริ่มแรกของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นงานประเพณีประเภทท้องถิ่นที่ประชาชน หรือ ชาวบ้านได้กำหนดสร้างขึ้นมา มีวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติในช่วงนั้นเพื่อปฏิบัติตามหลักของ ฮีต 12 คอง 14 และ เป็นเครื่องพุทธบูชา โดยมีพระธรรมคำสั่งสอนในพุทธศาสนาอันได้แก่ พุทธชาดก เป็นแก่น หรือ เป็นจิตวิญญาณ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นธรรมชาติ และ คุณสมบัติของวัฒนธรรมประเพณีไทย ดังแนวคิด ของ ทัศนี จันทร ในเรื่องของลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีไทย และนอกจากนี้จากการที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ช่วงที่เรียกว่า ช่วงผลักดันให้เป็นงานประจำเมือง ประจำจังหวัดในช่วงสมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี และ เปลี่ยนไปสู่ช่วงที่เรียกว่า ช่วงผลักดันให้เป็นงานระดับชาติ และ ช่วงเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวทีละเล็กทีละน้อยซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามคุณสมบัติทางธรรมชาติของวัฒนธรรมที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง และ ปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาโดยฝีมือของมนุษย์ ตามหลักแนวคิดทาง ประเพณีของ อมรา พงศ์ศาพิชย์ ที่กล่าวว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นพฤติกรรมที่ยึดถือกันมาในสังคม โดยคนรุ่นหลัง และ เรียนรู้จากคนรุ่นก่อน ซึ่งอาจมีการปรับปรุง แก้ไขบ้าง แต่การเปลี่ยนแปลงก็เป็นไปอย่างช้าๆใช้เวลาเป็นปีๆ

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต ช่วงสมัยที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี หรือ ที่เรียกว่า ช่วงผลักดันเป็นงานประจำเมือง ประจำจังหวัด ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านรูปแบบของงานประเพณี ซึ่งได้แก่ พิธีกรรม จำนวนวัน วัฒนธรรมของการแห่ตลอดจนองค์ประกอบของขบวนแห่ ลักษณะของกลุ่มผู้ที่จัดทำต้นเทียนพรรษาตลอดจนวัตถุประสงค์ของการจัดงานประเพณี อันเนื่องมาจาก แนวความคิดและ ความต้องการของผู้ปกครองเมือง กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ที่ต้องการใช้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ วัฒนธรรมของงานประเพณีดังกล่าว เป็นเครื่องมืออีกรูปแบบหนึ่งในการปกครอง ดูแลเมืองอุบลราชธานี และ

ประชาชน ในเมืองอุบลราชธานี ตามภาระกิจ และ หน้าที่หลักของผู้ปกครองเมือง นั้น กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีในช่วงเวลาดังกล่าว ถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงแบบขบวนการทางสังคม (Social Movement) แบบการเคลื่อนไหวแบบปฏิรูป (Reformative) ตามหลักแนวคิด ของ Blummer ที่ได้กล่าวว่า ขบวนการทางสังคมเป็นการดำเนินงานของกลุ่มคน เพื่อสร้างระเบียบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ มีประเพณี และ จารีตแบบใหม่ โดยการใช้จริยธรรมที่มีอยู่ และ อิทธิพลทางการเมือง โดยอาศัยความสนใจ ค่านิยม ของประชาชน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ทรงมีฐานะเป็นผู้ปกครองเมือง ด้วยอำนาจ และ บทบาทของพระองค์ในการที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสิ่งใด หรือ เรื่องใด เรื่องหนึ่งนั้นจึงเป็นสิ่งที่สามารถทำได้โดยง่าย ประกอบกับการที่ชาวบ้านท้องถิ่นเมืองอุบลราชธานีได้มีการยึดถือปฏิบัติ และ ให้ความสำคัญ สนใจ ตลอดจน มีแบบแผนปฏิบัติเกี่ยวกับ ต้นเทียน และ บุญเดือนแปด อยู่ก่อนแล้วจึงเป็นการง่ายยิ่งขึ้นที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ ปรับปรุง ประเพณี และ วัฒนธรรมบางอย่าง และ นำวัฒนธรรม และ ประเพณีเหล่านั้นมาใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองประชาชนท้องถิ่น เพื่อสนองความต้องการของพระองค์

<u>การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน</u>

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ที่มีแนวทางเพื่อสนับสนุน และ ส่งเสริมให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นสินค้าวัฒนธรรมทางด้านการท่องเที่ยว ที่เห็นได้จาก รูปแบบของการจัดงานที่มีการเพิ่มเติมกิจกรรมเสริม การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประกวดต้นเทียนพรรษา ส่งผลให้รูปลักษณ์ของต้นเทียนพรรษามีขนาดใหญ่โตวิจิตรพิสดาร เป็นที่กล่าวขวัญถึงความสามารถของช่างผู้จัดทำ เป็นต้น จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้นมีสาเหตุมาจากนโยบายของทางภาครัฐตั้งแต่ในช่วง ปี พ.ศ. 2520 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ที่ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจ และ สร้างแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในส่วนภูมิภาครวมทั้ง ภาคอีสาน ซึ่งประเพณี และ วัฒนธรรมก็ถือได้ว่าเป็นสินค้าอีกประเภทที่สามารถสร้างรายได้ที่คุ้มค่าให้เกิดขึ้น ส่งผลให้วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เรื่อยมา มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางวัตถุประสงค์ และ รูปแบบพิธีกรรมของการจัดงานไปจากแบบแผนดั้งเดิมในยุคอดีตเพิ่มมากขึ้นทุกๆปี ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมประเพณีนั้นเป็นผลมาจาก นโยบายการเมือง การพัฒนาท้องถิ่น และ การพัฒนา

เศรษฐกิจของท้องถิ่น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ซึ่งล้วนสอดคล้องกับแนวคิดด้านการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม แบบลัทธิมาร์ก (Marxism) ที่มีความคิดพื้นฐานเป็นที่ยอมรับกันว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เป็นตัวกำหนดเบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่ง โดยที่มีปัจจัยอย่างอื่น เช่น การเมือง ที่มีส่วนช่วยกำหนดการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนั้นการที่วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมงานประเพณีไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลจากนโยบายทางการเมืองที่สนับสนุนทางด้านการท่องเที่ยว นิธี เอียวศรีวงศ์ ก็ได้มีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นที่ว่า การท่องเที่ยวนั้นมีผลต่องานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งแสดงแนวคิดดังกล่าวผ่านทางบทความ เรื่อง อุตสาหกรมท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อวัฒนธรรม ว่า อุตสาหกรรม และ วัฒนธรรมทางการท่องเที่ยว ได้ส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นของประชาชนได้มีการปรับตัว และ เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อรับใช้วัฒนธรรมการท่องเที่ยว และ จากการผลักดันให้วัฒนธรรมไทยกลายเป็นสินค้าของอุตสาหรรมการท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประเพณี ศิลปะ เพื่อให้เป็นที่ถูกใจแก่นักท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะพรากวัฒนธรรมออกไปจากวิถีชีวิตดั้งเดิมหรือไม่ และ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คนหยิบมือหนึ่งได้กอบโกยเงินจากนักท่องเที่ยวเท่านั้น งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ก็เช่นเดียวกัน จะเห็นได้จาก การพยายามเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และ สร้างบรรยากาศ กิจกรรม และ พิธีกรรม ทั้งที่เคยปฏิบัติกันมาแต่เก่าก่อนอยู่แล้ว และ คิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ให้มีรูปแบบ และ พิธีกรรมที่หลากหลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ดึงดูด สร้างความสนใจ และ เกิดความพึงพอใจ ประทับใจ ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งหวังผล คือ เงินรายได้ที่หมุนเวียนภายในจังหวัดอุบลราชธานีจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว และ รายได้จากบัตรเข้าชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ กิจกรรมเสริมต่างๆภายในงานประเพณี นั้นเอง

แต่เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน ตลอดจนกิจกรรมเสริมต่างๆที่ถูกจัดขึ้นในช่วงวันงานเทศกาลโดยมีนโยบายด้านการการท่องเที่ยวเป็นแก่นสนับสนุนที่สำคัญนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในบรรดากิจกรรมเสริมต่างๆเหล่านั้น บางกิจกรรมอาจส่งผลต่อการอนุรักษ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีให้กับเยาวชนรุ่นต่อไปได้รู้จัก และ เข้าใจถึงวัฒนธรรม และ บรรยากาศของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของท้องถิ่นที่ได้กลายเป็นงานระดับชาติ ในยุค และ ในปีที่ผ่านมา และในบางกิจกรรมเหล่านั้น ยังถือเป็นอีกองค์ประกอบที่ช่วยให้ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานียังคงอยู่ และ ถูกสืบทอดปฏิบัติต่อไปในวันข้างหน้า อาทิ กิจกรรมการประกวดภาพถ่ายงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ ต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี การแข่งขันการ

แกะสลักต้นเทียนพรรษาของประชาชน นักเรียน นักศึกษา เยาวชน ทั้งจากภายในประเทศ และจากต่างประเทศ การจัดแสดงวิถีชีวิต และ สาธิตศิลปะการจัดทำต้นเทียนพรรษา และ หัตถกรรมพื้นบ้านด้านต่างๆ ของอุบลราชธานี อีกทั้งการจัดกิจกรรมเสริมรูปแบบใหม่ที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็น การแสดงแสง สี เสียง บอกเล่าถึงประวัติการก่อตั้งเมืองอุบลราชธานี และ ความสำคัญ และ ความสัมพันธ์ของเมืองอุบลราชธานีกับ เทียนพรรษา และ เทียนขี้ผึ้ง การแสดงแห่ขบวนต้นเทียนพรรษาประกอบ แสง สี เสียง เป็นต้น เหตุผล เพราะว่า กิจกรรมต่างๆเหล่านั้นได้ทำให้คนภายในท้องถิ่นที่เป็นบุคคลรุ่นใหม่ได้เข้าใจถึงที่มาที่ไป ประวัติ ของงานประเพณีท้องถิ่นที่ทรงคุณค่า ผ่านกิจกรรมเสริมเหล่านั้นที่มีความน่าตื่นตาตื่นใจ และ น่าสนใจ มากกว่าที่จะเข้าไปศึกษาค้นคว้า และ อ่านจากตำราที่ไม่มีสิ่งที่ดึงดูด และ น่าสนใจ และ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างแรงดึงดูด และ สร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวงานประเพณีของ จังหวัดอุบลราชธานีอีกครั้งในปีต่อๆไป โดยที่เหตุผล และ ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับแนวคิดของ อมรา พงศ์ศาพิชย์ ที่กล่าวว่า ประเพณี คือ ระเบียบแบบแผน และ สืบต่อกันมาจนเป็นพิมพ์เดียวกัน และ จะยังคงอยู่ได้ก็เพราะมีสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริมสร้างสิ่งเก่าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสิ่งใหม่ที่เข้ามาช่วยเสริมสร้างในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีนั้นก็คือ กิจกรรมเสริมต่างๆที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนั้นเอง และ แนวคิดของผู้วิจัยยังได้สอดคล้องกับแนวคิดที่ได้จากผลของการศึกษา เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ของ ณัฐพร แสงประดับ และ บทความในหัวข้อเรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อรูปแบบของศิลปวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี และ นาฏศิลป์ของ วิริยาภา ช่างเรียน ที่มีแนวทางเดียวกันในประเด็นที่ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นภายในชุมชนท้องถิ่นนั้น การท่องเที่ยว มีส่วนช่วยอนุรักษ์ และ ฟื้นฟูศิลปกรรม และ วัฒนธรรมเมภายในท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย และ ยังคงถูกสืบทอดต่อไป เพราะ จำเป็นต้องใช้ช่างที่มีความรู้ มีความชำนาญ และ มีความสามารถสูงนั้นเอง งาน ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเช่นเดียวกัน เมื่อผู้คน และ นักท่องเที่ยว รู้จักเป็นจำนวนมากขึ้น สืบเนื่องมาจาก การจัดงานและ การประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว คนในท้องถิ่นย่อมไม่ยอมยกเลิก หรือไม่สืบทอดการปฏิบัติงานประเพณีดังกล่าว เพราะ งานประเพณีดังกล่าว ได้ให้ผลตอบแทน ทั้งทางด้านชื่อเสียง และ รายได้ แก่คนในท้องถิ่น เป็นอย่างมาก ดังนั้น คนในท้องถิ่นย่อมที่จะมีการสืบทอดปฏิบัติงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ต่อไปเป็นประจำทุกปี

สุดท้าย เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลง และ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของ วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ในยุคเริ่มแรกช่วงสมัยก่อนที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี มาจนถึงปี พ.ศ. 2547 วัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลง และ พัฒนาอยู่ตลอดเวลา และ เป็นการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน แต่ภายในการเปลี่ยนแปลงต่างๆเหล่านั้น ภายในวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จากยุคอดีตจนถึงยุคปัจจุบันก็ยังคงมีวัฒนธรรมหลายๆประการที่ยังคงถูกสืบทอดปฏิบัติอยู่ตามวัฒนธรรมดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็น ความผูกพันของชาวจังหวัดอุบลราชธานีทั่วไป และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษา กับ พุทธศาสนา ที่แสดงออกมาให้เห็นจากพิธีกรรมทางพุทธศาสนาที่ยังปฏิบัติกันอยู่ในวันเข้าพรรษา เช่น การฟังเทศน์ ตักบาตร ณ บริเวณทุ่งศรีเมืองก่อนที่จะทำพิธีเปิดงานอย่างเป็นทางการ และ ปล่อยขบวนแห่รถต้นเทียนพรรษา การนำต้นเทียนพรรษาที่แห่เสร็จแล้วกลับไปถวายยังวัดของตนเหมือนเช่นในอดีต การนำเรื่องราวทางพุทธประวัติ พุทธชาดก มาสร้างสรรค์บนต้นเทียนพรรษา และ บนรถต้นเทียนพรรษา เป็นต้น กระบวนการของการจัดทำต้นเทียนพรรษาที่ยังคงรูปแบบ และศิลปะทางวิชาช่างแบบดั้งเดิมของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำต้นเทียนพรรษา การทำลายดอกขี้ผึ้ง การแกะสลักต้นเทียนพรรษา เป็นต้น การมีส่วนร่วมของประชาชนถึงแม้ในยุคปัจจุบันจะมีบทบาทน้อยลงแต่ก็ยังมีอยู่แม้จะมีการเปลี่ยนรูปแบบของการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นจากการบริจาคเป็นแรงกาย สิ่งของวัตถุดิบ เปลี่ยนมาเป็น เงินแทน และ ความสนใจ กำลังใจ เป็นต้น และ กิจกรรมเสริมต่างๆที่บางกิจกรรมก็เคยมีขึ้นในวัฒนธรรมของการจัดงานในยุคปัจจุบันปีแรกๆที่ได้มีการพัฒนาขึ้น เช่น การประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียนในอดีตได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนมาเป็นการประกวดธิดาเทียนพรรษา เป็นต้น ซึ่งจากสิ่งที่กล่าวไปทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าถึงแม้วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จะมีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็ยังคงมีการรักษาวัฒนธรรมบางอย่างให้อยู่คู่กับวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในทุกยุคทุกสมัย หรือ สามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าในขณะที่มีวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่ก็ยังมีวัฒนธรรมบางสิ่งที่ยังคงถูกยึดถือปฏิบัติอยู่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงตามทฤษฎีวิวัฒนาการของ ผ่องพันธ์ มณีรัตน์ ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมหนึ่งๆเมื่อเคยปฏิบัติกันมาเป็นประเพณีเมื่อถึงจุดๆหนึ่ง ลำดับเหตุการณ์ รูปแบบ ที่เคยปฏิบัติทำกันเป็นประเพณีนั้นจะเปลี่ยนไป ไม่ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นผลจากปัจจัยภายใน หรือ จากปัจจัยภายนอกสังคม ซึ่งในงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในที่นี้นั้น การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอก อันได้แก่ นโยบายทางการเมืองที่สนับสนุนและ ส่งเสริมการท่องเที่ยว และ การพัฒนาเศรษฐกิจเรื่อยมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งปัจจัย

ดังกล่าวยังมีพลังผลักดันให้วัฒนธรรมประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นหมุนผิดรูปออกไป ทำให้เกิดวัฒนธรรมแบบใหม่ และ วัฒนธรรมแบบใหม่จะดำเนินต่อไปเรื่อยๆเมื่อถึงจุดๆหนึ่ง ซึ่งเป็นแรงผลักดันจากปัจจัยตัวใหม่ก็จะทำให้รูปแบบใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไปอีกครั้ง เกิดรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีใหม่ขึ้นเรื่อยๆตามลำดับขั้นวิวัฒนาการ นั้นเอง

2. หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอ และ กระบวนการนำเสนอ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต และ ปัจจุบัน

<u>กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคอดีต ช่วงประเพณีดั้งเดิมของชุมชน</u>

ผลการวิจัยพบว่า ในยุคอดีต ช่วงประเพณีดั้งเดิมในชุมชน หรือ ช่วงสมัยก่อนที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ จะเข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้าน (ครอบครัวแต่ละครัวเรือน และ แบบคุ้มบ้าน) และ วัด โดยรูปแบบ และ วิธีการของกระบวนการนำเสนอ มีดังนี้ สถาบัน บ้าน จะเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีโดย ใช้คำพูด นิทาน สุภาษิต ท้องถิ่น ถ่ายทอดแนวคิด และ ความเชื่อ และยัง ใช้รูปแบบของกระบวนการปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง อีกทั้ง การให้ลูกหลานลงมือปฏิบัติไปพร้อมๆกัน เป็นเครื่องมือในการนำเสนอ แนวคิด การปฏิบัติ และ ความเชื่อ ของวัฒนธรรมงานประเพณีแห่พรรษา จังหวัดอุบลราชธานี จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่ คนอีกรุ่นหนึ่ง ของสมาชิกภายในครอบครัวเดียวกัน เพื่อให้เข้าใจหลักปฏิบัติของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ดังกล่าว และ วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นพุทธบูชา และ เป็นข้อที่ควรปฏิบัติตามหลักฮีต 12 คอง 14 เพื่อให้ลูกหลานของตนเกิดแนวคิด และความเชื่อ ไปในแนวทางเดียวกันกับบรรพบุรุษ และ คนในหมู่บ้าน ครอบครัวอื่นๆ ในสังคม ซึ่งจากลักษณะของกระบวนการนำเสนอดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การนำเสนอแบบนั้นเป็นกระบวนการนำเสนอ แบบเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม ในแนวตั้งจากคนรุ่นก่อนไปสู่คนรุ่นใหม่ โดยในที่นี้มีทั้งภาษา หรือ วัจนะภาษา และ การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และ การให้ลงมือปฏิบัติ หรือ อวัจนะภาษา เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้ตกอยู่ในวัฒนธรรมที่คนรุ่นเก่าได้ช่วยกันสร้างขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ วัลลภ มณีเชษฐา ในเรื่องของการถ่ายทอดวัฒนธรรม ว่า กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดให้แก่กันและกันได้โดยการใช้เครื่องหมาย (Symbols) อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การพูด ภาษาเขียน และ เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ อันได้แก่ การถ่ายทอดแนวคิด การ

เลียนแบบ เป็นต้น ซึ่งในที่นี้เครื่องหมาย(Symbols) ที่เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีแห่เทียนพรรษาให้แก่กันและกัน ก็คือ ภาษาพูด และ การปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่างพร้อมกับให้ลงมือปฏิบัติพร้อมๆกัน นั้นเอง อีกทั้งลักษณะของการนำเสนอดังกล่าวนอกจากจะเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และ ปฏิบัติตามแบบอย่างวัฒนธรรมแล้ว ผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นว่ากระบวนการนำเสนอแบบการถ่ายทอดวัฒนธรรม ดังกล่าวยังถือได้ว่า เป็นการขัดเกลาทางสังคม ให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อให้ เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่มีความคิด ความเชื่อ ที่แปลกแยกไปจากสังคมอีกด้วย เพราะ หลักปฏิบัติตาม ฮีต 12 คอง 14 ถือได้ว่าเป็นกฎปฏิบัติที่กำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อานนท์ อาภาภิรมย์ ที่ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมนอกจากจะถ่ายทอดวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นการขัดเกลาทางสังคม และ ยังทำหน้าที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และ เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคมอีกด้วย โดยมี ภาษา เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรม หรือ ทำให้เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคมดังกล่าว

<u>กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคอดีตช่วงเปลี่ยนเป็นประเพณีประจำเมือง ประจำจังหวัด</u>

ในส่วนของหน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีต ช่วงเปลี่ยนเป็นประเพณีประจำเมือง ประจำจังหวัด หรือ ช่วงสมัยที่ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เข้ามาปกครองเมืองอุบลราชธานี ผู้ที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในช่วงดังกล่าวซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นอย่างมากนั้น คือ ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานี กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ โดยมีรูปแบบของกระบวนการนำเสนอ ดังนี้ กล่าวคือ เนื่องจากวัฒนธรรมของงานประเพณีในขณะนั้นได้เปลี่ยนกลุ่มผู้จัดทำต้นเทียนพรรษา เป็น คุ้มวัด ผู้ปกครองเมืองจะนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในแต่ละปี โดยการเชิญตัวแทนของแต่ละคุ้มวัดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษา มาประชุมเพื่อรับทราบรายละเอียดและ ข้อกำหนด ข้อปฏิบัติของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในแต่ละปี จากนั้นจะให้ตัวแทนของแต่ละคุ้มวัดเหล่านั้นไปแจ้งแถลงรายละเอียดต่อให้กับชาวชุมชนในคุ้มวัดต่อไป สาเหตุของการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานี ในขณะนั้นที่สามารถแล้วทำให้เกิดผลของการเปลี่ยนแปลงบรรลุผลตามที่ต้องการนั้น เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับ ผู้ที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในช่วงสมัยก่อนที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์จะเข้ามาปกครองเมือง อุบลราชธานี นั้น คือ บ้าน และ วัด ที่

สามารถทำให้วัฒนธรรมของงานประเพณีด้านต่างๆ และ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ยังมีการสืบทอดและยึดถือ อยู่นั้น เนื่องมาจาก ผู้ส่งสาร ก็คือ ผู้อาวุโสในบ้าน ในคุ้มบ้าน และ พระภิกษุสงฆ์ รวมทั้ง ผู้ปกครองเมืองอุบลบราชธานี กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ซึ่งถือเป็น สื่อบุคคล เป็นผู้ที่มีสถานภาพ และ บทบาททางสังคมที่อยู่เหนือ ผู้รับสาร ซึ่งเป็นเพียงลูกเป็นหลาน สมาชิก ภายในครอบครัว และ ภายในตระกูล เป็นประชาชนโดยทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี โดยที่ในยุคอดีตในชุมชนชนบทนั้น บ้าน และ วัด จะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาท และ เป็น แกนนำในบ้าน และ ในชุมชนแทบจะทุกๆเรื่อง ในขณะที่ผู้ปกครองเมืองก็มีอำนาจของผู้ปกครองเมือง เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการคล้อยตาม และ เห็นด้วยของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้การนำเสนอวัฒนธรรมดังกล่าวบรรลุผลตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ ผู้ส่งสาร ในสถาบัน บ้าน และ วัด ซึ่งได้แก่ ผู้อาวุโส และ พระภิกษุสงฆ์ ยังเป็นผู้ที่มีความรู้ และ ความเข้าใจ เป็น อย่างดีในเรื่องที่ได้นำเสนอ ซึ่งทำให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้น ประสบความสำเร็จ ดังที่ แนวคิดของการสื่อสาร ในส่วนขององค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร เรื่อง ตัวกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสาร ได้กล่าวไว้ว่า หนึ่งในหลายๆปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสาร นั้น คือ การที่ผู้ส่งสารมีความรู้ที่จะนำเสนอ และ สื่อสาร ออกไปเป็นอย่างดี และ ในขณะเดียวกัน ผู้อาวุโส พระภิกษุสงฆ์ และ ผู้ปกครองเมือง ก็ได้รับ อิทธิพลของสถานภาพทางสังคม และ วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดต่อความคิด และ พฤติกรรมในการสื่อสารไปยังคนในท้องถิ่น และ ผู้รับสารเข้าช่วย

<u>กระบวนการนำเสนองานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคปัจจุบัน</u>

ในขณะที่หน่วยงานที่มีบทบาทในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน คือ หน่วยงานราชการที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการ 2 ฝ่าย คือ คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ โดยมี สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในคณะกรรมการดังกล่าว และ คณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัด ซึ่งหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอวัฒนธรรมงานประเพณี คือ เทศบาลนครอุบลราชธานี

จากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนำเสนอ หรือ การประชาสัมพันธ์ ของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ทั้งสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี และ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีรูปแบบ

และ กระบวนการนำเสนอไปสู่บุคคลภายนอกท้องถิ่นเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการเชิญให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการสนองอีก หนึ่งวัตถุประสงค์หลักของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นทางด้านการท่องเที่ยว และ ผลที่ตามมานั้น คือ รายได้จากการท่องเที่ยวนั้นเอง ดังจะเห็นได้จาก กลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ และ จำนวนประเภทของสื่อที่มีความหลากหลายที่ได้เลือกนำมาใช้ ในการประชาสัมพันธ์ที่มีจำนวนมาก และ มีความหลากหลายของประเภท และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปีหลังๆของการจัดงานประเพณีที่ได้มีการนำเทคโนโลยีทางด้านการสื่อสารรูปแบบใหม่ๆ มาช่วยในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษานั้น สามารถครอบคลุม และ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ นั้นคือ นักท่องเที่ยว ซึ่งนับว่า เป็นการดีที่ทางคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ได้ดำเนินการในลักษณะดังกล่าว ซึ่งส่งผลให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งแต่เดิมเป็นงานประเพณีระดับท้องถิ่น ได้เป็นที่รู้จัก และ เกิดการยอมรับจากคนภายนอกพื้นที่ทั้งที่คนไทยด้วยกันเอง และ เป็นที่ยอมรับของชาวต่างประเทศ และยังทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาไม่เพียงแต่เป็นงานประเพณีของชาวจังหวัดอุบลราชธานี แต่จากการที่งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีได้เป็นที่รู้จักของทุกคนในทุกภูมิภาคของประเทศไทยผ่านรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ ของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ในยุคปัจจุบัน ทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานประเพณีของชาติของทุกคนในประเทศไปโดยปริยายซึ่งจะส่งผลให้มีคนเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นที่เกิดความหวงแหน และช่วยกันอนุรักษ์ สืบทอด งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากชาวจังหวัดอุบลราชธานีเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน ที่ได้กล่าวถึงบทบาทของการสื่อสาร และ สื่อมวลชนในการสนับสนุน และ ส่งเสริมวัฒนธรรม ที่ว่า การสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อมวลชน ช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติในด้านต่างๆไปสู่ประชาชนที่อยู่ในส่วนต่างๆของประเทศ และ ยังนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งยังทำให้วัฒนธรรมของคนเฉพาะกลุ่มได้กลายมาเป็นวัฒนธรรมของมวลชนทำให้เกิดการเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ และ เกิดการหวงแหน และ การอนุรักษ์ร่วมกัน

แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของกระบวนการนำเสนอ หรือ การประชาสัมพันธ์ดังกล่าว ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ในอีกด้านหนึ่งจะพบว่า รูปแบบของกระบวนการนำเสนอ

ดังกล่าวได้มุ่งเน้นการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์ ที่ให้ความสำคัญกับบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียวมากจนเกินไป และ ถึงแม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์ภายในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี แต่การประชาสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นการประชาสัมพันธ์เพียงเพื่อให้ประชาชนทั่วไปในจังหวัดอุบลราชธานีได้รับทราบรายละเอียดขอการจัดงานเพื่อให้เข้ามาเที่ยวชมงานเพียงเท่านั้น ซึ่งรูปแบบของกระบวนการนำเสนอ และ การประชาสัมพันธ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้ประชาชนชาวจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่างไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี และ วัตถุประสงค์ดั้งเดิมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เหมือนในยุคอดีต ไม่ทราบถึงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ ความสำคัญของงานประเพณีแห่เทียนพรรษากับชาวจังหวัดอุบลราชธานีเลย ซึ่งจะเห็นได้จากผลของการสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่อยู่โดยรอบคุ้มวัด ที่พบว่า มีกลุ่มเป้าหมายเพียง 2-3 รายเท่านั้นที่เข้าใจ และ รับรู้ถึงวัฒนธรรมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งในยุคอดีต และ ในยุคปัจจุบัน วัตถุประสงค์ ความเป็นมา ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จากผู้อาวุโสที่อาศัยอยู่ภายในบ้านเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกันถ้าครอบครัวไหนไม่มีผู้อาวุโสอาศัยอยู่ภายในครอบครัวเดียวกับตน หรือ คนภายในครอบครัวไม่ได้ให้ความสนใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรม หรือ เรื่องราวความเป็นมาให้รับรู้แล้ว กลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นก็จะไม่มีทางได้เข้าใจถึงความสำคัญ และ ประวัติความเป็นมาของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีเลย แต่ในทางกลับกันกลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นกลับเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันว่า งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน จัดขึ้นมาเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มเป้าหมายคิดว่าเป็นผลดีที่ทำให้จังหวัดอุบลราชธานีได้เป็นที่รู้จัก และ เกิดรายได้ในท้องถิ่น ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดที่ได้จากผลการศึกษา เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ วัฒนธรรมในชุมชนกะเหรี่ยง ของ ดารุพัสต์ สำราญวงศ์ ที่พบว่า การสื่อความหมายใหม่ที่ไม่ถูกต้อง หรือ การสื่อความหมายที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ และ แบบแผนเดิมของวัฒนธรรมภายในชุมชนให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และ เป็นความหมายที่แท้จริง จะมีผลทำให้วัฒนธรรมดังกล่าวของชุมชนไม่ได้รับการสืบทอด และ ยึดถือปฏิบัติต่อไปในชุมชน อีกทั้งการสื่อความหมายใหม่ให้กับวัฒนธรรมเดิมซึ่งลืมเลือนวัตถุประสงค์ที่เป็นแก่นแท้ของวัฒนธรรมนั้นๆ อย่างเช่น ประเพณีสงกรานต์ ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงษ์ ได้ให้ข้อคิดในทิศทางเดียวกันในบทความเรื่อง สงกรานต์ ในหนังสือเรื่อง หมายเหตุวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่ว่า การสื่อความหมายใหม่ให้กับวัฒนธรรมเดิมซึ่งลืมเลือนวัตถุประสงค์ที่เป็นแก่นแท้ของวัฒนธรรมนั้น ย่อมจะมีผลให้ ผู้ปฏิบัติวัฒนธรรมโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่มีการนำวัฒนธรรมของ

ชุมชน ดังกล่าวมาปฏิบัติผิดแผกไปจากเดิมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ก็กำลังเกิดเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกัน

นอกจากนี้ กฤษณา วงษาสันต์ ยังได้เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรม และประเพณีไทย ในแนวทางเดียวกันกับ นิธิ เอียวศรีวงษ์ และ ผู้วิจัย ว่า ความไม่เข้าใจในความหมาย และ สาระของขนบธรรมเนียมประเพณี จึงทำให้เกิดความเบี่ยงเบนในวิถีปฏิบัติ ดังนั้น จึงควรปลูกฝัง และ สร้างพันธะที่ถือในชุมชนอย่างถูกต้อง และ เหมาะสม โดยให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ เนื้อหาสาระแก่นแท้ของความหมาย คุณค่า และ ความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เพื่อมิให้เบี่ยงเบนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมทั้งในระดับท้องถิ่น และ ระดับชาติ โดย การส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐ และ เอกชน ทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการสืบทอด และ ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย โดยใช้สื่อทุกประเภทตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าทางคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ จึงควรหารูปแบบ หรือ เพิ่มเติมกระบวนการนำเสนอที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความสำคัญ ประวัติความเป็นมา ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ให้กับประชาชนท้องถิ่นชาวจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และ มีความเป็นจริงเป็นจังมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะ การสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อสารที่เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านทางภาษา กิจกรรม หรือ สัญลักษณ์ใดๆก็ตาม ย่อมที่จะมีบทบาทอย่างมากต่อการ สืบทอด และยึดถือปฏิบัติวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ดังที่ Laswell ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสาร มีหน้าที่ที่สำคัญ อีกประการหนึ่ง คือ หน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางสังคมจากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนอีกรุ่นหนึ่ง และ ยังจะเห็นได้จากผลการศึกษา ของ ณัฐประวิณ ศรีทรัพย์ ที่ทำการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม และ การธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ ที่ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารนั้นได้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม แต่ ในขณะเดียวกันก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญ และ เครื่องมืออันมีประสิทธิภาพในการนำมาใช้เพื่อธำรง และ รักษาวัฒนธรรมชุมชน ได้เป็นอย่างดี

ซึ่งสอดคล้อง กับกระบวนการนำเสนอของคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัด ที่มีเทศบาลนครอุบลราชธานี เป็นหน่วยงานที่มีบทบาท ในการนำเสนอมากที่สุดนั้น ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสารใหม่ เพื่อทำให้วัฒนธรรมของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ

การมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงมีอยู่ โดยที่แต่เดิมนั้นรูปแบบของกระบวนการนำเสนอโดยเริ่มจากการเรียนเชิญให้ตัวแทนของทางคุ้มวัดมาเข้าร่วมประชุม เพื่อรับทราบรายละเอียดดังกล่าวในข้างต้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นรายละเอียดที่ถูกกำหนดมาแล้ว ซึ่งได้นับว่าเป็นการสื่อสาร และนำเสนอถ่ายทอดรายละเอียดเพียงทิศทางเดียว (one-way Communication) จากคณะกรรมการลงมาสู่ประชาชนชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงาน หรือ ที่เรียกว่า การสื่อสารแบบบนลงล่าง (top-down communication) แต่ในปัจจุบัน(พ.ศ. 2547) ทางคณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัดได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในยุคอดีต นั้นคือ คุ้มวัด และ ผู้ที่จัดทำต้นเทียนพรรษา ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และ ชี้แจงถึงปัญหาที่ต้องเผชิญในการจัดทำต้นเทียนพรรษาให้กับทางคระกรรมการจัดงานได้รับทราบ และยังเปิดโอกาสให้ทางคุ้มวัด และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำต้นเทียนพรรษาเหล่านั้น ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ สร้างความเข้าใจกับทางคณะกรรมการผู้ตัดสินการประกวดต้นเทียนพรรษา เพื่อสร้างความเข้าใจ และ ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาตามมาหลังจากการตัดสินเหมือนกับทุกๆปีที่ผ่านมา ซึ่งถือว่าเป็นการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (two way communication) ซึ่งทางผู้วิจัยมีความเห็นว่า นับว่าเป็นผลดีต่อการจัดงานประเพณี เพราะทำให้ประชาชนทุกฝ่ายทุกระดับได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และ มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพราะ งานประเพณีแห่เทียนพรรษานั้นโดยเนื้อแท้แล้วเป็นงานประเพณีของชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้กลับมาเป็นงานประเพณีของชุมชน และ ประชาชนท้องถิ่นอีกครั้ง

3.ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคปัจจุบัน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านผู้ส่งสารที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆ ซึ่งเป็นหน่วยงานทั้งภาครัฐ และ เอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการจัดงาน คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ และ คณะกรรมการฝ่ายประสานงานคุ้มวัด เหตุผล เพราะ กระบวนการของการจัดงาน และ รูปแบบของการสื่อสารของทางคณะกรรมการ หรือ ผู้ส่งสารเหล่านั้น ในการให้ข้อมูลข่าวสารไปยังคณะกรรมการจัดงานฝ่ายต่างๆ และ ประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาในด้านต่างๆ ที่มี

การกำหนดรูปแบบ และ รายละเอียดของงานประเพณีไว้เป็นที่เรียบร้อย และ ทำการสื่อสารส่งมาให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างให้ปฏิบัติตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้แล้วเท่านั้น โดยไม่เปิดโอกาสให้กรรมการ หรือ ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีเหล่านั้น ได้แสดงความคิดเห็นเสนอแนะแต่ประการใด โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญ ได้แก่ อำนาจหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายของคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ และ อำนาจจากการที่เป็นหน่วยงานของทางภาครัฐในท้องถิ่นที่มีหน้าที่หลักในการกำกับ ควบคุม ดูแล ทางด้าน การสื่อสาร และ การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้ดำเนินงาน และ เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ดังนั้นจากปัจจัยเกื้อหนุนดังกล่าวจึงสามารถทำให้เกิดกระบวนการนำเสนอ และ รูปแบบของการสื่อสาร ดังกล่าว และ ทำให้ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปในทิศทางตามที่ทางคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ และ ฝ่ายอื่นๆต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการที่ Stuart Hall ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการเข้ารหัส และ ถอดรหัสสาร ไว้ว่า การที่ผู้ส่งสารสามารถใช้กลยุทธ์ให้บรรลุเป้าหมายได้นั้นเงื่อนไขที่เป็นตัวกำหนด ประการหนึ่ง คือ ผู้ส่งสารนั้นมีอำนาจมากน้อยเพียงใด อำนาจในการสร้าง และ ถ่ายทอดผ่านกลไกทางภาษา นั้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.ทางคณะกรรมการจัดงาน หรือ ผู้ปกครองระดับจังหวัดอุบลราชธานี ควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักในการให้ชาวจังหวัดอุบลราชธานี อนุรักษ์ และ สืบทอดปฏิบัติงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างถูกทางตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมที่แท้จริงของการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาขึ้นมาเพิ่มมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรทำการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และ เข้าถึง ชาวจังหวัดอุบลราชธานีที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวอุบลราชธานีคนรุ่นใหม่ โดยที่เป็นการประชาสัมพันธ์ในการสร้างความตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และ ประวัติความเป็นมา ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และเข้าใจถึงหลักปฏิบัติ และ วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษา ผ่านทางโรงเรียน ครอบครัว วัด หรือ ผู้นำท้องถิ่นในชุมชนต่างๆทั้งในเมือง และ อำเภอต่างๆในจังหวัดอุบลราชธานี

2.ก่อนการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาทุกปี ทางคณะกรรมการจัดงานควรมีการศึกษาและ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ และ หลักขั้นตอนปฏิบัติในแต่ละด้าน ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในยุคอดีตตั้งแต่เริ่มแรกของการจัดงานประเพณี และ ควรมีการเปิดโอกาสให้บุคคลในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาได้มีโอกาส มีส่วนร่วมเข้ามาเป็นคณะกรรมการในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และ ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือ ถ่ายทอดวัฒนธรรมที่แท้จริงให้กับคณะกรรมการในการจัดงานได้รับทราบก่อนลงปฏิบัติ อีกทั้ง เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้ชี้แจงถึงปัญหาในการจัดทำต้นเทียนพรรษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งอาจจะเป็นการจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น และ รับฟังปัญหา มีเวทีสัมมนาต่างๆ เป็นต้น เพื่อช่วยกันหาทางออกและแก้ไขปัญหาในการจัดทำต้นเทียนพรรษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ที่จัดทำต้นเทียนพรรษาและประชาชนชาวจังหวัดอุบลราชธานีโดยทั่วไปมีความเต็มใจ และ มีความพร้อมที่จะสืบทอด และส่งต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

3. ทางคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ควรมีการเพิ่มบทบาทของทางวัด ครอบครัว และ ชุมชนโดยรอบคุ้มวัด ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ไปยัง คนท้องถิ่นคนรุ่นใหม่ ได้รับรู้ และ เกิดความสนใจที่อยากเข้าร่วม และ สืบทอดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งอาจจะเป็นการจัด โครงการถ่ายทอดวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จากผู้เฒ่า สู่ ผู้เยาว์ การจัดกิจกรรมฝึกอบรมการจัดทำต้นเทียนพรรษา ระหว่างพระภิกษุของทางวัด และ เยาวชน หรือ บุคคลทั่วไป เพื่อเป็นการถ่ายทอดวิธีการดั้งเดิมในการจัดทำต้นเทียนพรรษา หรือ มีการเปิดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงบทบาทของเยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานี กับ งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ตามโรงเรียน มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาต่างๆ อาจจะอยู่ในรูปของโครงการ Candle and Campus เป็นต้น เพราะจะทำให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมงานประเพณีแห่เทียนพรรษเข้าถึงเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ทั่วถึง และ ลึกซึ้ง ซึ่งจะทำให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่า และ ความเข้าใจของงานประเพณีได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเกิดทัศนะคติที่ดีกับเยาวชน เพราะเยาวชนได้เห็นคนรอบข้างของตนปฏิบัติเช่นกัน เหมือนดังในอดีต ที่คนในครอบครัวจะพา คนรุ่นใหม่ลงปฏิบัติไปพร้อมๆ กับการอบรมสั่งสอน

4. ทางหน่วยงาน และ คณะกรรมการจัดงาน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์ ควรให้ความสำคัญกับ เนื้อหาที่ใช้นำเสนอ ไม่ควรเป็นเนื้อหาที่มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริม และ สนับสนุน

การท่องเที่ยวมากจนเกินไป อย่างเช่นบางหน่วยงานที่นำเสนอเนื้อหาของสารเพียงเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น และ งานประเพณี ฯ ดังนั้นจึงควรมีการนำเสนอ หรือประชาสัมพันธ์ เนื้อหาที่ให้ผู้รับสาร โดยเฉพาะ ผู้รับสารที่เป็นคนในท้องถิ่น ได้เห็นถึงคุณค่า ความสัมพันธ์ ความสำคัญ ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษากับชาวจังหวัดอุบลราชธานี และ มีเนื้อหาในแง่ของการเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ของงานประเพณีแห่เทียนพรรษา มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา และ วิจัยถึง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และ ข่าวสารของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ว่านักท่องเที่ยวเหล่านั้นมาเที่ยวชมงานเป็นเพราะได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานประเพณีจากทางสื่อไหนบ้าง และ นักท่องเที่ยวโดยทั่วที่เข้ามาเที่ยวชมงานประเพณีนั้นมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และ ข่าวสารเกี่ยวกับงานประเพณีเป็นอย่างไร เพื่อที่ทาง คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์จะได้นำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้วางแผนในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลบราชธานีในปีต่อๆไป

2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการนำเสนอ และ รูปแบบของการสื่อสารที่เกี่ยวกับงานประเพณีในภาพกว้าง ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการศึกษา และ วิจัยถึงกระบวนการสื่อสาร และ รูปแบบของการสื่อสารเชิงการอนุรักษ์ และ สืบทอด งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างทางวัด กับ ชุมชน หรือ บ้านเรือน ในบริเวณคุ้มวัดเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ และ วิธีการสื่อสารว่าเป็นอย่างไรถึงทำให้ยังคงเกิดการมีส่วนร่วมของ ชุมชนโดยรอบวัด กับ ทางวัด ในการจัดทำ ต้นเทียนพรรษา และ สืบทอดประเพณีแห่เทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานีให้ยังคงมีอยู่ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วม และ ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสถาบัน จะมีความสัมพันธ์กันที่ลดน้อยลงก็ตามที เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้กับภูมิภาคชนบทอื่นในประเทศไทยที่มีการสืบทอดปฏิบัติทางวัฒนธรรมประเพณีแบบเดียวกัน และยังเป็น การหาหนทาง และ วิธีการแก้ไข ปรับปรุง และ พัฒนา การสื่อสาร ของทั้งสองสถาบันนั้นให้สามารถสืบทอดงานประเพณีต่อไป และ ทำให้การมีส่วนร่วม และ ความสัมพันธ์ระหว่างวัด และ ชุมชน มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆในปีต่อไป

3. ควรมีการศึกษา และ วิจัยถึง เฉพาะข้อความ และ เนื้อหา ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ในสื่อต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและ ภายนอก จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้น มาศึกษา และ ปรับปรุง ข้อความ และเนื้อหาที่จะนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีในปีต่อๆไป เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีที่ถูกต้อง และ เพื่อเป็นการดึงดูดและ สร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในครั้งต่อไป

4. ควรมีการศึกษา และ วิจัยเปรียบเทียบถึง การประชาสัมพันธ์ และ รูปแบบของการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา หรือ รูปแบบของการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ระหว่างจังหวัดที่มีการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาขึ้นในแต่ละพื้นที่ อาทิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุดรธานี และ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเปรียบเทียบ พัฒนา และ ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ และ รูปแบบของการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ของทางจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อให้สามารถสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวอยู่อีกต่อไป และ ทำให้คนภายในท้องถิ่นยังคงสืบทอดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาต่อไปทุกปี

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤษณา วงษ์สาสันต์ และ คณะ . วัฒนธรรมไทย และ ประเพณีไทย และ การเปลี่ยนแปลง . ใน **โครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษากลุ่มราชภัฏตะวันออกเฉียง** , หน้า 98-118 . กรุงเทพมหานครฯ : เธิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น , 2542 .

กิตติวณโรบล .เจ้าอาวาสพระธาตุหนองบัว.สัมภาษณ์ , 15 พฤษภาคม 2547 .

เจริญ ตัณมหาพรรณ . อนุรักษ์มรดกไทยศิลปวัฒนธรรม . **อนุสาร อสท.** ปีที่ 31 ฉบับที่ 12 (กรกฎาคม 2534): 25-26 .

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา . **วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม** , พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพมหานครฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

ณรงค์ พรพิริยะกุล . งานแห่เทียนพรรษาที่อุบลราชธานี . **อนุสาร อสท.** ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กันยายน 2518):28-13 , 45-47.

ณัฐประวีณ ศรีทรัพย์ . **การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ การธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ : ศึกษากรณีชุมชนมอญปากเกร็ด ตำบลเกราะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , ภาควิชาสังคมวิทยา และ มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . 2537 .

ณัฐพร แสงประดับ **. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม ที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว : ศึกษากรณีหมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ .** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , โครงการสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา . 2527 .

ดารุพัสต์ สำราญวงศ์ . **การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ วัฒนธรรมในชุมชนกะเหรี่ยง** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , ภาควิชาสังคมวิทยา และ มนุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529.

ตุลย์ บุญชัย . **กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ของบริษัทจำหน่ายเพลงสากล การเปิดรับ และ ความพึงพอใจเพลงสากลของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.

เติม วิภาคย์พจนกิจ . **ประวัติศาสตร์อีสาน** , พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานครฯ : สำนักพิมพ์สังคมศาสตร์ แห่งประเทศไทย , 2513 .

ทัศนี ยาวะประภาษ . ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี . **กินรี** ปีที่ 13 เล่มที่ 7 (กรกฎาคม 2540): 34 .

ธนวิช ศรีสุข . ผู้อำนวยการสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดอุบลราชธานี . สัมภาษณ์ , 17 พฤษภาคม 2547 .

ธมลวรรณ เรืองขจร . ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี . สัมภาษณ์ , 14 พฤษภาคม 2547 .

ธีรภาพ โลหิตกุล . ธารสลับสี วิถีวัฒนธรรมอีสาน . **กินรี** ปีที่ 13 เล่มที่ 5 (พฤษภาคม 2540) :111-115 .

นิเทศ ตินณะกุล . **การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ วัฒนธรรม** , พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานครฯ: โครงการผลิตตำรา และ เอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . 2544 .

นิธิ เอียวศรีวงษ์ . อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อวัฒนธรรม . ใน **ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ , ผ้าขาวม้า , ผ้าซิ่น , กางเกงใน และ ฯลฯ** หน้า 63-80 , พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานครฯ: สำนักพิมพ์มติชน , 2538 .

นิธิ เอียวศรีวงษ์ . สงกรานตร์ . ใน **หมายเหตุวัฒนธรรมร่วมสมัย** . หน้า 71-82 , พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานครฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง , 2538 .

นิยม ครองยุทธ์ . เจ้าพนักงานปกครอง 6 สำนักงานปกครองจังหวัดอุบลราชธานี . สัมภาษณ์ , 20 พฤษภาคม 2547.

บุณยสฤษณ์ อเนกสุข . **รัฐ กับ การลงทุนทางวัฒนธรรม: ศึกษากรณีงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , สาขาพัฒนาชนบทศึกษา สถาบันพัฒนา และ วิจัยชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล . 2544 .

ปรมะ สตะเวทิน . แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร เพื่อ การพัฒนา . ใน **การสื่อสารเพื่อการพัฒนา** , หน้า 94-94 . กรุงเทพมหานครฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2522 .

ประดับ ก้อนแก้ว . ข้าราชการบำนาญ . สัมภาษณ์ , 10 พฤษภาคม 2547 .

ปรัชวินทร์ สาระ .สัมภาษณ์ , 30 พฤษภาคม 2547 .

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ . **การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ วัฒนธรรม** . กรุงเทพมหานครฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2521 .

พงษ์นริศ คุมแก้ว .สัมภาษณ์ , 30 พฤษภาคม 2547.

พวงชมพู ไชยอาลา . **การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟในชุมชนชนบท** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต , สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543 .

พิจิตร ศรีแสง . รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี . สัมภาษณ์ , 21 พฤษภาคม 2547 .

เพ็ญศิริ บุญอิ่ว . สัมภาษณ์ , 30 พฤษภาคม 2547 .

มรกต คงทน . ผู้อำนวยการสำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดมุกดาหาร . สัมภาษณ์ , 25 พฤษภาคม 2547 .

แม็คไบรด์ ฌองณ์ . **หลายสำเนียงจากโลกเดียวกัน : การสื่อสารกับสังคมสำหรับปัจจุบัน และอนาคต (** Many voice, one world : International Communication for the Study of Communication Problems) .แปลโดย วีรนุช พลกร , ไม้ไทย และ คนอื่นๆ . กรุงเทพมหานครฯ : โรงพิมพ์พิฆเนศ , 2528 .

วกุล คูณสุข .สัมภาษณ์ , 30 พฤษภาคม 2547 .

วิทยาลัยครูอุบลราชธานี . **นิทรรศการไทยอีสานบ้านเฮา** , พิมพ์ครั้งที่ 2 .(ม.ป.ท.) 2522.

วิทยาลัยครูอุบลราชธานี , ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี . **วัฒนธรรมพื้นบ้าน** .(ม.ป.ท.) 2526 .

วิริยาภา ช่างเรียน , ม.ร.ว. , ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อรูปแบบของศิลปวัตถุ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และ นาฏศิลป์ . **จุลสารการท่องเที่ยว** ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (2525) : 56 .

ศิวะ แสงมณี . อเมซซิ่งงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี . **กินรี** ปีที่ 15 ฉบับที่7 (กรกฎาคม 2542) : 70-73 .

เสถียร โกเศศ ,อนุมานราชธน ,พระยา. **ประเพณีไทยเกี่ยวกับเทศกาล (บางเรื่อง)** . กรุงเทพมหานครฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์ , 2502 .

สุธีรา เผ่าโภคสถิตย์ . **การศึกษาความคิดเห็นของคนเชื้อสายมอญเกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล สื่อประเพณี และ สื่อมวลชน ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม** , วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2536.

สมพงษ์ เกียงไกรเพชร . **บันทึกประเพณีไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** , พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานครฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า , 2538.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี , สภาวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี . **อุบลราชธานี: งามล้ำเทียนพรรษา. อุบลราชธานี** : อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์ , 2540 .

สายธาร เทวอักษร **. บทบาททางการสื่อสารของผู้นำความคิดที่มีต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในนครลอสแองเจลิส สหรัฐอเมริกา** . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต . ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541 .

สุเมธ เมธาวิทยกุล . **สังกัปพิธีกรรม** , พิมพ์ครั้งที่ 1 . (ม.ป.ท.) , 2522.

สุรชัย บุตรดี . สัมภาษณ์ , 30 พฤษภาคม 2547 .

สุรินทร์ คล้ายจินดา . แห่เทียนพรรษาที่อุบลราชธานี . **อนุสาร อสท.** ปีที่ 18 ฉบับที่ 12 (กรกฎาคม 2521): 22-25,56-62

สุวิชช คูณผล . ข้าราชการบำนาญ . สัมภาษณ์ , 14 พฤษภาคม 2547 .

เสรี ทองเลิศ . เจ้าหน้าที่สันทนาการ สำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี . สัมภาษณ์ , 20 พฤษภาคม 2547 .

อมรา พงศาพิชย์ . **สังคมและวัฒนธรรม เอกสารประกอบการศึกษา วิชา 313-183** , พิมพ์ครั้งที่ 7 .กรุงเทพมหานครฯ: บริษัทด่านสุทธาการพิมพ์ , 2544 .

ภาษาอังกฤษ

Rogers, Everel, M., and Sheumaker, F. Floyd, **Communication of Innovations**.New York: The Free Press , 1971

ภาคผนวก

UBON CANDLE FESTIVAL

เชิญเที่ยวงาน
ประเพณีแห่เทียนพรรษา

ร่าง

ประกาศจังหวัดอุบลราชธานี

เรื่อง หลักเกณฑ์การประกวดต้นเทียนพรรษา งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ปี 2544

จังหวัดอุบลราชธานี

.....

ด้วยจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับเทศบาลนครอุบลราชธานี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหอการค้าจังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2544 ระหว่างวันที่ 4 – 8 กรกฎาคม 2544 ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไป

เพื่อให้การประกวดต้นเทียนพรรษา และขบวนแห่เทียนพรรษา ประจำปี 2544 ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ ของการจัดงาน จึงประกาศหลักเกณฑ์การประกวด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประกวดต้นเทียนพรรษา

1. 1 หลักเกณฑ์การประกวดต้นเทียนพรรษา ~~ประเภท ค.~~ ขนาดใหญ่

1. ต้นเทียนที่ส่งเข้าประกวดจะส่งประกวดได้เพียงประเภทเดียว
2. การพิจารณาประเภทของต้นเทียน พิจารณาที่ลำต้นและส่วนประกอบว่าเป็นประเภทแกะสลักหรือติดพิมพ์
3. ต้นเทียนจะต้องมีไส้เทียนและมีฐาน
4. ขนาดต้นเทียนต้องมีความสูงตั้งแต่ 2 เมตร ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 3 เมตร เมื่อวัดจากฐานถึงยอดต้นเทียนต้องมีขนาดรอบเส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 30 เซนติเมตร
5. ขนาดฐานของต้นเทียนวัดจากส่วนที่แคบที่สุดต้องไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร
6. ฐานของต้นเทียนและองค์ประกอบของต้นเทียนจะต้องตกแต่งให้เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และเอกลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี
7. แท่นรองรับองค์ประกอบของต้นเทียนต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางเมตร

1. 2 เกณฑ์การให้คะแนนการประกวดต้นเทียนพรรษา ~~ประเภท ค.~~ ขนาดใหญ่

ประเภทแกะสลัก (90 คะแนน)

ต้นเทียนและฐาน (40 คะแนน)

(1) การออกแบบรูปทรงและสัดส่วน	10	คะแนน
(2) การสื่อความหมาย	10	คะแนน
(3) ลวดลาย	10	คะแนน
(4) ความประณีตงดงาม	10	คะแนน

องค์ประกอบทั้งหมด (50 คะแนน) → ให้คะแนนสำคัญมากกว่าต้นเทียนพรรษา ++

(1) การออกแบบรูปทรงและสัดส่วน	10	คะแนน
(2) การสื่อความหมาย	10	คะแนน
(3) ลวดลาย	10	คะแนน
(4) การเลือกใช้วัสดุ	10	คะแนน
(5) ความประณีตงดงาม	10	คะแนน

ที่ 001 / 2547

วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ 216
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดอุบลราชธานี 34000

23 มิถุนายน 2547

เรื่อง ขอความอุปถัมภ์ทุนทรัพย์ในการจัดทำต้นเทียน

เจริญพร คุณท่านอุษณาสิ ศรีหาญยศ ส.ส.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตารางบัญชีรายนามผู้บริจาคเพื่อจัดทำต้นเทียน ประจำปี 2547

ด้วยในทางจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับเทศบาลนครอุบลราชธานี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมประเพณีแห่เทียนพรรษา ในระหว่าง วันที่ 26 กรกฎาคม ถึง 1 สิงหาคม 2547 ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง โดยมีกิจกรรมการประกวดต้นเทียน และชิตาต้นเทียน เพื่อเป็นการส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ในปีนี้ ทางวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ได้จัดทำต้นเทียนพรรษา เป็นกรณีพิเศษ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาส 72 พรรษา มหาราชินี และเพื่อทำการเข้าร่วมขบวนแห่ ในงานเทศกาล ดังกล่าว ดังนั้น จึงใคร่ขอความอุปถัมภ์ จากท่านพุทธศาสนิกชน บริษัท ห้างร้าน และคณะบุคคลทั่วไป ได้มีโอกาสร่วมบริจาคทุนทรัพย์ เพื่อจัดทำต้นเทียนพรรษา ตามแต่กำลังศรัทธา โดยการบริจาคได้ที่ กุฏิเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ก็ได้ จะเป็นการดียิ่ง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้ใจบุญทั้งหลาย ด้วยดีเหมือนทุกปีที่ผ่านมา

จึงขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ด้วย

เจริญพร

พระราชธรรมโกศล

(พระราชธรรมโกศล)
เจ้าอาวาสวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ
เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี (ธรรมยุต)
โทร. (045) 241709, 09 - 8654263

รายนามผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคทุนทรัพย์ เพื่อจัดทำต้นเทียนพรรษา ประจำปี วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	บาท	ที่	ชื่อ - สกุล	บาท
1			13		
2			14		
3			15		
4			16		
5			17		
6			18		
7			19		
8			20		
9			21		
10			22		
11			23		
12			24		
	รวมเป็นเงิน			รวมเป็นเงิน	

ด่วนที่สุด

ที่ อบ 0001/ว99

ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี

ถนนอุปราช อบ 34000

27 เมษายน 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประจำปี 2544

เรียน นายอำเภอ/ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทุกอำเภอ,ผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกแห่ง,นายกเทศมนตรีทุกเทศบาล,ประธานกรรมการบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อความประชาสัมพันธ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วยจังหวัดอุบลราชธานีร่วมกับส่วนราชการ และภาคเอกชน กำหนดจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประจำปี 2544 ระหว่างวันที่ 4 – 8 กรกฎาคม 2544 ณ สนามหุ่งศรีเมือง เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด

เพื่อให้การประชาสัมพันธ์เป็นที่แพร่หลายในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งประชาชนผู้สนใจโดยทั่วไป จึงใคร่ขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์การจัดงาน โดยจัดทำป้ายคัทเอาท์หรือป้ายผ้า ตามข้อความที่จัดส่งมาพร้อมด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรพันธ์ เงินหมื่น)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
โทร.261209
โทรสาร 244875
มหาดไทย 38961

.....ราง
.....พิมพ์
.....ทาน

หนังสือเชิญร่วมงาน ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี 2544

"งามล้ำเทียนพรรษา ภูมิปัญญาชาวอุบล"

4 - 8 กรกฎาคม 2544 ณ สนามทุ่งศรีเมือง

ชม พิธีอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทาน ... ขบวนแห่เทียนพรรษา
การประกวดสาวงามประจำต้นเทียน ... การแสดงแสงเสียงประวัติเมืองอุบล ... กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชน

ที่ อบ0001/

หอการค้าจังหวัดอุบลราชธานี

ถนนอุปราช อบ 34000

มิถุนายน 2541

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

เรียน ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี

สิ่งที่ส่งมาด้วย - สปอตโทรทัศน์งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จำนวน 1 ม้วน

ด้วยจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับเทศบาลเมืองอุบลราชธานี หอการค้าจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กำหนดจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2541 ระหว่างวันที่ 6 - 11 กรกฎาคม 2541 ณ สนามกุ่งศรีเมือง เพื่อฉลองวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และส่งเสริมปีท่องเที่ยวไทย 2541 - 2542

เพื่อให้การประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างแพร่หลายในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนประชาชนผู้สนใจโดยทั่วไป จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดงานตามสื่อประชาสัมพันธ์ที่จัดส่งมาพร้อมด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรพงษ์ โล่ห์ทองคำ)
ประธานหอการค้าจังหวัดอุบลราชธานี

ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี
โทร.(มท)22661/045-244075

ข่าวอุบลราชธานี
สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี โทร., FAX. (045) 244875

จังหวัดอุบลราชธานีจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี 2541

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี แจ้งว่า ระหว่างวันที่ 6 - 11 กรกฎาคม 2541 จังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลเมืองอุบลราชธานี หอการค้าจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี 2541 ณ สนามทุ่งศรีเมือง

นายศิวะ แสงมณี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เปิดเผยว่า งานดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านไทยในเทศกาลเข้าพรรษา สำหรับปีนี้จัดยิ่งใหญ่กว่าทุกปี โดยนับเนื่องเป็น 1 ใน 9 ของกิจกรรมพิเศษปีท่องเที่ยวไทย กิจกรรมในงานนอกจากจะมีพิธีพุทธาภิเษกวัตถุมงคล การประกวดขบวนแห่เทียนพรรษา และงานพาแลง รวมทั้งขบวนแห่เทียนพรรษาที่จัดทำอย่างวิจิตรบรรจงของคุ้มวัดต่าง ๆ แล้ว ยังจัดให้มีขบวนโบราณราชประเพณีอัญเชิญเทียนพระราชทาน ที่ยิ่งใหญ่อลังการ และการจุดอภิมหาเทียนพรรษาที่สูงที่สุดในโลกด้วยกรรมวิธีโบราณผสมผสานเทคนิคสมัยใหม่ที่น่าตื่นตาตื่นใจ นายศิวะ แสงมณี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวต่ออีกว่า เพื่อสะท้อนให้เห็นชีวิตและวิญญาณชาวอีสานอย่างแท้จริง ในปีนี้ยังได้นำเสนอการแสง แสง - เสียง ชุด "อุบลราชธานี ศรีวนาลัย" เป็นกิจกรรมพิเศษสุดของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี 2541 ด้วย

มรกต/ข่าว

หมายเหตุ - กิจกรรมแต่ละวัน

6 ก.ค. ชมการหล่อเทียนพรรษาของคุ้มวัดต่าง ๆ , งานพาแลงประกวดขบวนแห่เทียนพรรษาที่โรงแรมลายทอง

7 ก.ค. พิธีพุทธาภิเษกวัตถุมงคลที่สนามทุ่งศรีเมือง, งานพาแลงประกวดขบวนแห่เทียนพรรษารอบสุดท้าย

8 ก.ค. พิธีอัญเชิญเทียนพระราชทาน เปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา การจุดอภิมหาเทียนพรรษา

9 ก.ค. พิธีเปิดขบวนแห่เทียนพรรษา, พิธีถวายเทียนพระราชทาน, การแสงแสง - เสียง

10,11 ก.ค. ชมขบวนเทียนที่เข้าประกวดทุกประเภท, การแสงแสง - เสียง

จังหวัดอุบลราชธานีจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี 2541

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี แจ้งว่า ระหว่างวันที่ 6 - 11 กรกฎาคม 2541 จังหวัดอุบลราชธานี เทศบาลเมืองอุบลราชธานี หอการค้าจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี 2541 ณ สนามทุ่งศรีเมือง

นายศิวะ แสงมณี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เปิดเผยว่า งานดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีหมู่บ้านไทยในเทศกาลเข้าพรรษา สำหรับปีนี้จัดยิ่งใหญ่กว่าทุกปี โดยนับเนื่องเป็น 1 ใน 9 ของกิจกรรมพิเศษปีท่องเที่ยวไทย กิจกรรมในงานนอกจากจะมีพิธีพุทธาภิเษกวัตถุมงคล การประกวดขบวนแห่เทียนพรรษา และงานพาแลง รวมทั้งขบวนแห่เทียนพรรษาที่จัดทำอย่างวิจิตรบรรจงของคุ้มวัดต่าง ๆ แล้ว ยังจัดให้มีขบวนโบราณราชประเพณีอัญเชิญเทียนพระราชทาน ที่ยิ่งใหญ่อลังการ และการจุดอภิมหาเทียนพรรษาที่สูงที่สุดในโลกด้วยกรรมวิธีโบราณผสมผสานเทคนิคสมัยใหม่ที่น่าตื่นตาตื่นใจ นายศิวะ แสงมณี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวต่ออีกว่า เพื่อสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและวิญญาณชาวอีสานอย่างแท้จริง ในปีนี้ยังได้นำเสนอการแสดง แสง-เสียง ชุด "อุบลราชธานี ศรีวนาลัย" เป็นกิจกรรมพิเศษสุดของงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี 2541 ด้วย

มรกต/ขาว

หมายเหตุ - กิจกรรมแต่ละวัน

6 ก.ค. ขบวนแห่เทียนพรรษาของคุ้มวัดต่าง ๆ , งานพาแลงประกวดขบวนแห่เทียนพรรษาที่โรงแรมลายทอง

7 ก.ค. พิธีพุทธาภิเษกวัตถุมงคลที่สนามทุ่งศรีเมือง, งานพาแลงประกวดขบวนแห่เทียนพรรษารอบสุดท้าย

8 ก.ค. พิธีอัญเชิญเทียนพระราชทาน เปิดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา การจุดอภิมหาเทียนพรรษา

9 ก.ค. พิธีเปิดขบวนแห่เทียนพรรษา, พิธีถวายเทียนพระราชทาน, การแสดงแสง - เสียง

10,11 ก.ค. ชมต้นเทียนที่เข้าประกวดทุกประเภท, การแสดงแสง - เสียง

ก่อนัย

ที่ อบ. 0001/ว. 8088

ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี
ถนนอุปราช อบ. 34000

10 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอเชิญมีส่วนร่วมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา "สืบศาสตร์ สานศิลป์" ปี 2546

เรียน หัวหน้าส่วนราชการภาครัฐ เอกชน ห้างร้าน/บริษัท สถานศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อความเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ได้กำหนดจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา "สืบศาสตร์ สานศิลป์" ปี 2546 ตั้งแต่วันที่ 8 – 14 กรกฎาคม 2546 ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ถาวรสืบไป และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยไปได้ทุกเดือนอีกด้วย

จังหวัดอุบลราชธานี จึงขอเชิญท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา "สืบศาสตร์ สานศิลป์" ปี 2546 โดยขอความอนุเคราะห์ท่านได้จัดทำตัดเอ๊าท์หรือป้ายผ้าการจัดงานดังกล่าว เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่กว้างขวาง และทราบโดยทั่วกัน ดังข้อความที่แนบมาพร้อมนี้ (สำหรับการติดตั้งแล้วแต่ความเหมาะสม) หวังคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีเช่นเคย ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายจิรศักดิ์ เกษณียบุตร)
ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด
โทร.0-4524-4875

จังหวัดอุบลราชธานี

ขอเชิญร่วมงาน .....

ประเพณีแห่เทียนพรรษา "สืบศาสตร์ สานศิลป์" ปี 2546

ระหว่างวันที่ 8 – 14 กรกฎาคม 2546

ณ บริเวณสนามทุ่งศรีเมือง อุบลราชธานี

ชม O พิธีอัญเชิญเทียนพรรษาพระราชทาน O ถนนสายเทียน O นิทรรศการศิลปกลางแจ้ง "เทียนและดอกไม้" O การประกวดสาวงามประจำต้นเทียน O ขบวนประกวดต้นเทียนที่วิจิตรตระการตา ในวันจันทร์ที่ 14 กรกฎาคม

และอย่าลืม... ซื้อหาผลิตภัณฑ์สินค้าเศรษฐกิจชุมชน 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสรัญพัฒน์ ตันสุขเกษม เกิดวันที่ 30 เมษายน พศ. 2522 ที่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตร์บัณฑิต คณะศิลปะศาสตร์ สาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ในปีการศึกษา 2544 และ เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ ในปีการศึกษา 2546